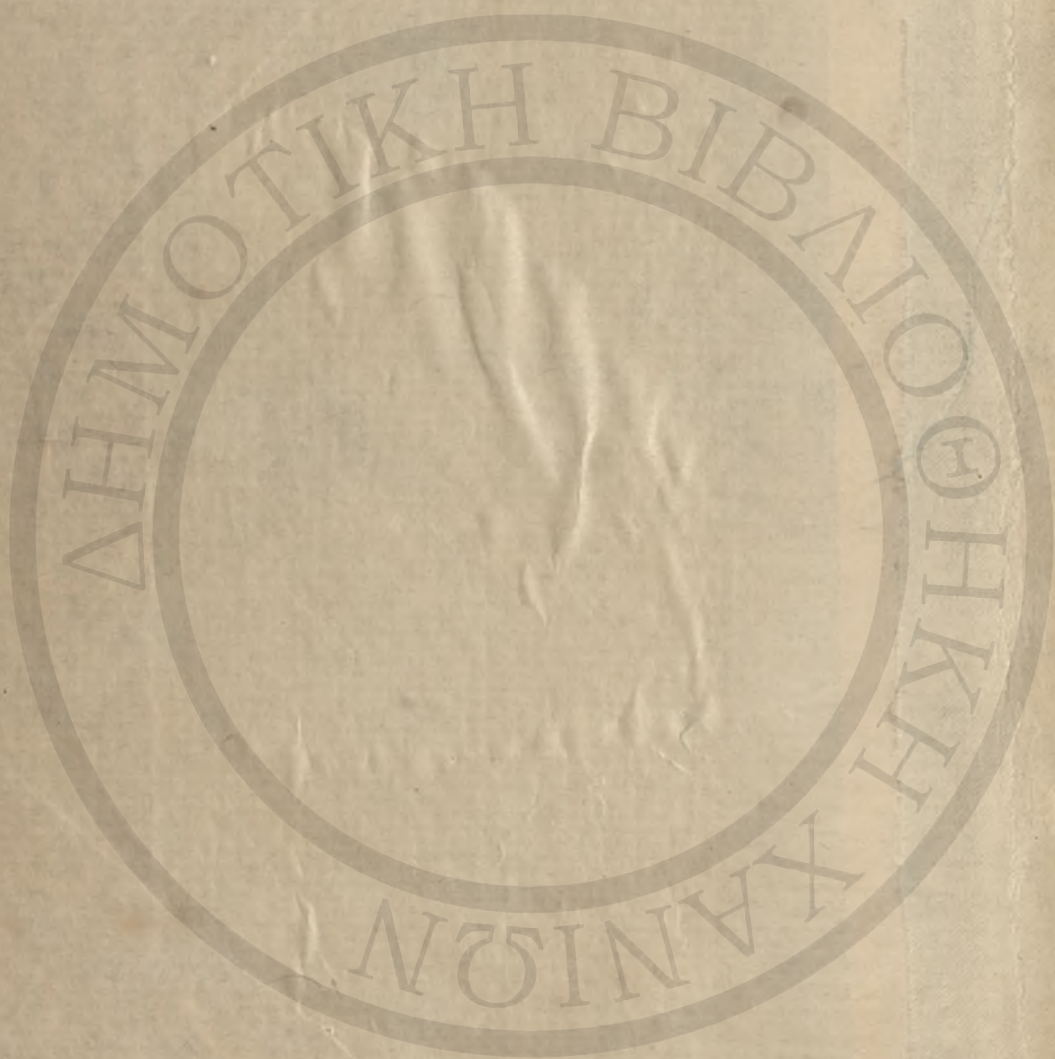

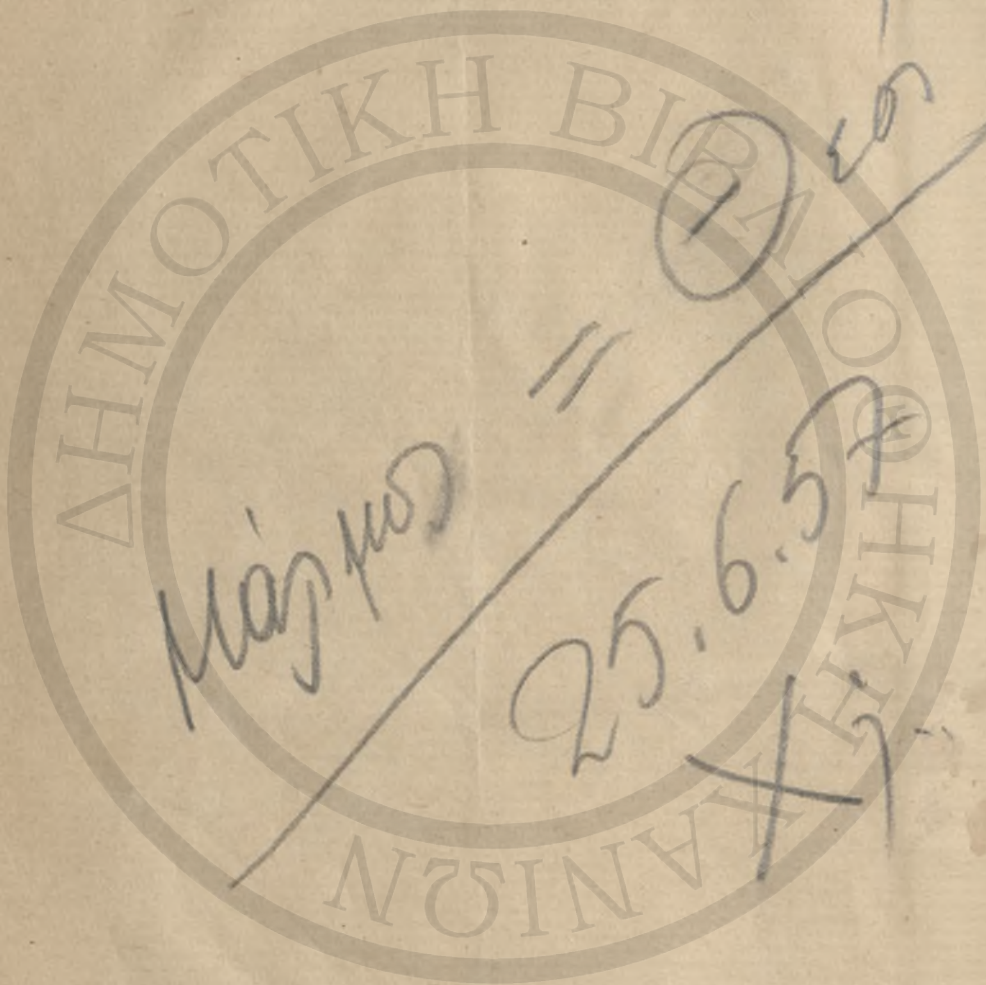
1828 VII

PHILADELPHIA

PHILADELPHIA

Καζάν

25.6.52

1
25
X

ΚΡΗΤΙΚΑ 9' 132

1872

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ

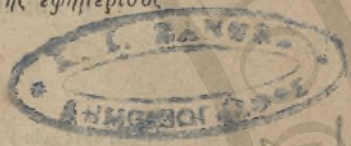
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΞΑΝΘΗ,

Πρώην ἐπάρχου.

Νῦν δὲ συντάκτου καὶ ἰδιοκτῆτου τῆς ἐφημερίδος

Κρήτη.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Μέθων εὖν ἄλλος ὕπερθεν
ἢ γὰρ πατρίας ἀτέρευται.

46349
607. Αρχ. Κρήτης
938.113 ΞΑΝΘΗ

ΑΘΗΝΑΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΖ. Δ. ΒΙΛΛΑΡΑ.

1872.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Πρὸς τοὺς Νομάρχας καὶ Ἐπάρχους τοῦ Κράτους.

Διαδιδάσκοντες ὑμῖν ἀντίτυπα ἀγγελίας τοῦ κ. Κ. Ξάνθη περὶ ἐκδόσεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφίσης «Ἱστορίας τῆς Κρήτης» συνιστώμεν τὴν χρησιμότητα τοῦ προ-αγγελιομένου ἔργου καὶ ὡς παραγγέλλομεν νὰ φροντίσῃτε, ἵνα ἐγγραφῶσιν ἐν αὐτῇ συνδρομηταὶ οἱ βουλομένοι.

Τὰς σχετικὰς ἀγγελίας θέλεται ἐπιστρέψαι ἡμῖν ἐν καιρῷ, ὅπως διατάξωμεν τὴν πρὸς τὴν ἐκδόσιν κ. Ξάνθη ἐπίδοσιν αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῆν 27 Ὀβρίου 1871.

Ἐντολῇ τοῦ ὑπουργοῦ

Ὁ γενικὸς γραμματεὺς

Γ. Κ. ΖΗΝΟΠΟΥΔΟΣ.

Ν. Βραχυνός.

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α.

Κρήτη τίς γὰρ ἐστὶ μέσῳ ἐν εἰνοπι πόντῳ. Καλὴ καὶ Πίσεια, περιῤῥυτος, ἐνδ' ἄνθρωποι. Πολλοὶ ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννευήκοντα πόλεις. [Ὀμηρ. Οδύσσεια ΧΙΧ.] Δοκεῖ ἡ νῆσος (Κρήτη) καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑλληνικὴν πεφυκίναί, καὶ κείσθαι καλῶς, πάσῃ γὰρ ἐπικείται τῇ θαλάσῃ σχεδὸν τῶν ἑλλήνων ἰδρυμένων περὶ τὴν θάλασσαν πάντων. [Ἀριστοτέλης.]

Κρήτη τιμῆσσα, Διὸς μεγάλου Τισίην, πολλὴ τε λιπαρῆτε καὶ εὐδοτος. [Διευ. Ἀλ.]

Ἡ ἱστορία καὶ τοπογραφία, τῆς κατὰ τὴν Μεσόγειον, νήσου ΚΡΗΤΗΣ, μετ' ἄλ-λην τὴν, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, λαμπρότητα καὶ γεωγραφικὴν ὑπεροχὴν ΤΗΣ, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ ἀνωτέρω περιφανεῖς συγγραφεῖς, εἶναι εἰς πολλοὺς ἄγνωστος.

Ἡ ΚΡΗΤΗ, συμμετοχὸς τῆς πολιτικῆς καλιγενεσίας τῆς ΕΛΛΑΔΟΣ, ἄλλοτε ποτὲ Μακάρια· ἀλλ' ἤδη δύσμοιρος, ὡς γνωστὴν, δὲν ἀναφέρεται, εἰμὴ, ὡς τόπος ἱστορικὸς εἰς τὰ συγγράμματα παλαιῶν καὶ νεωτέρων ἱστορικῶν, καθὰ θέλομεν διαλάβει ἐν τῇ προεισαγωγῇ τοῦ Α' τόμου.

Πρῶτοι ἡμεῖς, μετὰ τετραετῆ μελέτην καὶ ἀσχολίαν, ἀφαιροῦντες τὸν πῆλον τῆς Λήθης, ἐπιχειροῦμεν τὴν ἐκδόσιν «Ἱστορίας τῆς Κρήτης», ἐπὶ τῇ βάσει πλείστον ἄλλων συγγραφέων, καὶ ἰδίως τοῦ κατὰ τὸ 1703 ἐν Ἀμστελοδάμῳ συγγραψάντος Δάπερ Μ. Δ

Ἡ ἱστορία αὕτη συκκειμένη ἐκ τριάκοντα περίπου τυπογραφικῶν φύλλων, καὶ πεπλουτισμένη μετὰ παραρτήματος τῆς τελευταίας Κρητικῆς ἐπαναστάσεως, ἀπατελεῖ δύο τόμους, ἀντὶ δραχμ. τριῶν καὶ ἡμισίαν ἕκαστος, διὰ τοὺς ἐντὸς τὴν ἑλλάδος, καὶ Φρ. ὧ διὰ τοὺς ἐν τῷ ἔξωτερικῷ κκ. συνδρομητάς.

Ἡ τύπωσις περατοῦται ταχέως.

Ἀθήνησιν τῆ 18 Σεπτεμβρίου 1871.

Ὁ ἐκδότης καὶ συγγραφεὺς
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΞΑΝΘΗΣ,
Συντάκτης τῆς ἐφ. «Κρήτης»

ΤΗ

ΑΥΤΟΥ ΕΞΟΧΩΤΗΤΙ

ΤΩ

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΩ Α. ΖΑΪΜΗ.

Μεγάτιμε ἄνερ!

Ἄκρῳ σεβασμῷ πρὸς τὸ χρηστὸν ὄνομά ΣΟΥ, ἀνατίθημι τῇ
ὑμετέρῃ ἐξοχώτῃ τὴν παροῦσα συγγραφήν τῆς **ΙΣΤΟΡΙΑΣ**
τῆς **ΚΡΗΤΗΣ**, ἐπὶ τῇ βάσει ποικημάτων, ὀλίγων μὲν ἀρχαίων
Ἑλλήνων, πολλῶν δὲ νεωτέρων ἀλλοδαπῶν.

Ἐξαιτούμενος δὲ τὴν εὐνοῦν προσοχὴν τῆς ὑμ. ἐξοχώτητος,
ἐπὶ τῇ φιλοπονηθεισῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ, ἐν ἣ, ὕλη πολλὴ καὶ ποι-
κίλη, περιλήφθη, εἰς σύντομον συγγραφήν, ἀφελῆ καὶ ἀβλαστον.
Παρακαλῶ γὰρ μοι ἐπιτρέψητε, ἵν' ἀναφέρω, παρὰ τὴν εὐλογον καὶ
παισιφανῆ τῆς προσφορᾶς μου ἀφορμὴν, καὶ τὴν φιλίαν ΣΟΥ, ἥ-
τις μὲ τιμᾷ, καὶ τὴν ὄσπιν αἰσθάνομαι εὐχαριστοῦν γὰρ δηλώσω
καὶ δημοσίως τὸ βαθὺ σέβας, ὅπερ ἐμπνέουν εἰς ἐμὲ αἱ δημοσίαι
καὶ ἰδιωτικαὶ ἄρεται ΣΟΥ.

Μετὰ βαθίως αἰσθημάτων ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ
διατελῶ.

Ὁ συγγραφεὺς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΞΑΝΘΗΣ.

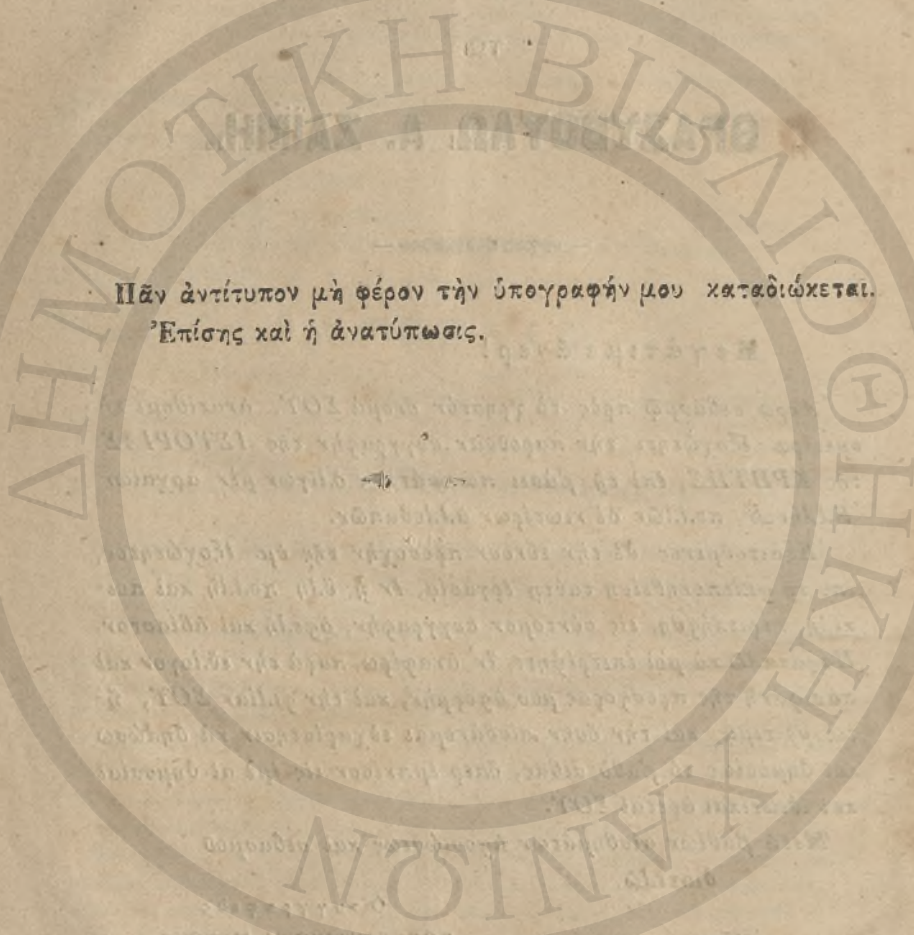
συντάκτης τῆς ἐφ. «Κρήτης.»

Ἀθήναι,
τῇ 25 Μαρτίου
1872.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν μου καταδιώχεται.
Ἐπίσης καὶ ἡ ἀνατύπωσις.

ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΗ.

ΜΕΤΑ τὴν παράθεσιν τῆς ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου π. ἔ. ἐκδοθείσης ἀγγελίας ΜΑΣ, περὶ ἐκδόσεως, ΙΣΤΟΡΙΑΣ τῆς ΚΡΗΤΗΣ ὀλίγα τιτὰ ἐπιχειροῦμεν νὰ ἐκθέσωμεν ὧδε, πρὸς γνῶσιν τῶν ἀναγνώστων ΜΑΣ.

Μηδεμία νῆσος, ὡς ἡ Κρήτη, ἢ πατρις καὶ τροφὸς τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, αἱ πρὶν, καὶ μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ἑκατὸν πόλεις αὐτῆς, δὲν ἐλαμπρύνθη, οὔτε ἐδοξάσθη, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Οἱ βασιλεῖς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν παρέσχον ὕλην ἄφθορον εἰς τοὺς ποιητάς. Οἱ Κορύβαρτες οἱ Τιτάνες, ὁ Ὑπερίων, ὁ Ὀρφεύς, ἡ Μνημοσύνη, ἡ Θέμις, ἡ Ἔστια ἢ Δήμητρα, ὁ Ποσειδῶν, ἦροιζαν πρῶτοι ἐν τῇ νήσῳ τὸ προοδευτικὸν στάδιον τοῦ χρυσοῦ αἰῶρος, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Κ ρ ἦ τ η διεγερθῆσθαι ἐπὶ τῇ ἐφευρέσει τῶν πρώτων τεχνῶν, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀστερίου, καὶ τῆς ρομοθεσίας, ἐπὶ τοῦ Μίνωος, εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀποίας βασιλεύσκει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἢ τοῦ Ἀνοκῆργου ἀξιωμακροῦτος ρομοθεσία, καὶ τῶν φιλοσόφων Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, αἱ περὶ πολιτειῶν θεωρίαι.

Ὑπὸ τοιαύτην σοφίην καὶ δικαίαν ρομοθεσίαν, καὶ διοικησιν μοναρχικὴν, ἢ μεγαλόνησος Κ ρ ἦ τ η κατέστη τὸ πρῶτον ποιοῦν σχολεῖον τῆς ἀρετῆς καὶ χρησιμότητος, καὶ ἰδιοποιήθη τάχιστα διὰ τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς ἀνδρείας τῶν κατοίκων αὐτῆς, τὴν ὑπεροχὴν καὶ θαλασσοκρασίαν, ἐπὶ ἄλλων αὐτοκόμων πολιτειῶν, ὡς γνωστόν. Μόνον ἢ ἀλλὰζῶν Ῥώμη, ἀγνώμων εἰς τὰς παρὰ τῶν Κρητῶν βοήθειαν τῶν πολέμων τῆς, ὑπέταξε τὴν νῆσον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς, καὶ οὕτως ἦροιξε τὰς πόλεις τῆς, πρῶτον εἰς τοὺς Ἐνετοὺς, καὶ κατόπις εἰς τοὺς Τούρκους.

Ἐν βλέμμα ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τῆς Κρήτης, εὐρίσκει τις τὸν ἔπαιρον καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν φυσικῶν, κοινωρικῶν, καὶ τεχνικῶν ἀντικειμένων, εὐρίσκει τῆς ἀρχαιότητος μέγιστα μνημεῖα, τῆς εὐνομίας καὶ ἀρχιολίας ἀποδείξεις, καὶ τῆς ἀνδρείας σπάνια παραδείγματα. Ἡ ἔκτασις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἀποικιῶν κηρύττει τὴν θαλασσοκρασίαν τῆς, ἢ δαφνίλιαν τῶν προΐδων ἀποδεικνύει, τὴν γεωργικὴν φιλοπορίαν, αἱ κατὰ τῶν ξένων εἰκαὶ βεβαίονοι τῆς ἀνδρείας τὸ μεγαλεῖον, καὶ τῶν σοφῶν τὰ συγγράμματα, σαλπίζουσι τὴν πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας ἀξίει-
παιρον κλίσιν.

Διατρέχοντες τὰς γενικωτέρας ἀρχὰς, προτιθέμεθα ἢ ἀποδεί-
ξωμεν τὸ οὐσιώδες τῆς ἱστορικῆς καὶ τοπογραφικῆς ἐξετάσεως
ἐνδὸς τόπου, ὅστις κατέχει εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπιζήλον
θέειν. Εὐτυχεῖς, ἂν δυνηθῶμεν τὰ συντελέσωμεν κατὰ τι, καὶ
ἢ ἀποδώσωμεν οὕτω μέρος τοῦ ὁποίου μᾶς ἐπιβάλλει ἱεροῦ γό-
ρου, τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα αἰσθημα, καὶ ἡ γλυκύτερη τῆς πολι-
τικῆς βελτιώσεως τῆς ΕΛΛΙΣ.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προκειμένης ὕλης συνεβουλεύθημεν προ-
γενεστέρου συγγραφεῖς, διὰ τὰ συναρμολογήσωμεν οὕτω, τὸ δλον
οἰκοδόμημα τῆς ἱστορίας καὶ περιγραφῆς τῆς Κρήτης. Μημο-
νεύομεν δὲ ὡς τοιοῦτους συγγραφεῖς τοὺς Α. Βαλιέρον ἐπὶ τῶν
1679, τὸν Ν. Βελλιαίου ἐπὶ τῶν 1647, καὶ τὸν Κορορήλιον ἐπὶ
τῶν 1696, καὶ εἰδικώτερον τοὺς Φλαμ. Κορορήλιον (1755) Ἰω.
Μούρσιον (1675), Ἀρτ. Τόρρες (1805) Τουρνεφόρτ, Σάββαρι
καὶ ἄλλους, ἐν οἷς, τὸν Δάπερ Μ. Δ. ὄν ἰδίως ἠκολούθησαμεν
κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ὕλην.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην ἀποκαθιστῶσι πολύτιμοι αἱ σπουδαῖαι
καὶ πολυειδεῖς γνώσεις, περὶ τῆς ἀρχαιολογίας, καὶ τῶν κατόπι
περιστάσεων τῆς πατρίδος, τοῦ βασιλείου τοῦ Μινωῶς, καὶ ἡ ἀκρί-
βεια ἐπὶ τοῦ Γεωγραφικοῦ μέρους τῶν ὀνομάτων τῶν θέσεων, τῶν
ἀκρωτηρίων, τῶν ὄρεων, τῶν κοιλάδων, τοῦ λαβυρίνθου, τῶν πα-
λαιῶν καὶ νέων πόλεων, τῶν γρονθίων, τοῦ τάφου τοῦ Διὸς, τῶν
λιμένων, τῶν ποταμῶν, τῶν πηγῶν, τῶν σοφῶν ἀνδρῶν, τῶν
παλαιῶν κατοικῶν, τῶν βασιλέων, περὶ τῆς ἔξοχας τῶν Ἑλ-
λήνων, Ῥωμαίων, Ὀθωμανῶν, περὶ τῆς θρησκείας, τῶν νόμων,
τῆς διαλέκτου, τῶν ἐθίμων, τῶν δούλων, καὶ τῶν ἀποικιῶν τῶν
Κρητῶν, περὶ τῶν τετραπόδων, τῶν ἔρπειτῶν, τῶν φυτῶν, τῶν
πετηρῶν, τῶν προλήψεων, καὶ τελευταίων, ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ
ὡς παράρτημα, συνοπτικῆν ἱστορίαν τῆς τελευταίας ἠρωϊκῆς μέρ,
πλήν ἀτυχοῦς Κρητικῆς ἐπαραστάσεως, μετὰ τὰ, κατὰ τὴν Ἐ-
πανάστασιν τοῦ 1821 συμβῆντα.

Ἰὴν τοιαύτην, εἰς γλῶσσῳν εὐληπτοῦ καὶ καθαροῦ διὰ τὸν λαόν,
πεπεισμεθα ὅτι δύναται τὰ χρησιμεύσει, ἐν μιᾷ ἡμέρῳ, ὡς βάσις
καθολικῆς ἐπιστημονικῆς συγγραφῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦδε
ἐπικαλοῦμεθα τῆς συγγνώμης τῶν ἀναγνώστῶν μας, εἰ ἐσφαλ-
μένως τι διελάβομεν.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1872.

Ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐκδότης
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΞΑΝΘΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΡΗΤΗΣ.

Τὸ πάλαι, ὡς ἀναφέρουσιν οἱ ἱστορικοὶ, ἡ νῆσος Κρήτη, ἦν σήμερον οἱ Εὐρωπαῖοι καλοῦσιν Κάνδιαν, ὠνομάζετο πολυειδῶς. Ἐνιοὶ συγγραφεῖς φρονοῦσιν ὅτι ὠνομάσθη Κρήτη ἀπὸ τινος Κόρες ἢ Κορέτα, οὗ τινος τὸ ὄνομα, κατὰ συγκοπὴν ἐγένετο Κρήτα. Ἄλλοι, ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀπὸ τὸν Κρήτα, υἱὸν τοῦ Διὸς, καὶ τῆς Νύμφης Ἰδαίας, ἢ ἀπὸ τὸ Κρήτη, μίαν τῶν Ἑσπερίδων, ἢ ἀπὸ τὸ Κρής ὅστις νομίζεται εἰς τῶν αὐτοχθόνων τῆς Νήσου. Ἄλλ' ὁ Σολῖνος, κατὰ τὸν Πλίτων καὶ τὸν Αἰλιανὸν, ἀναφέρει τὴν παραγωγὴν, εἰς τὴν νύμφην Κρήτην, θυγατέρα τοῦ Ἑσπερου. Ὁ Εὐσέβιος ὁμως δίσχυρίζεται ὅτι ὠνομάσθη οὕτως, ἀπὸ τὸν αὐτόχθονα Κρήτα, τὸν ἀναθρέψαντα τὸν Δία, καθ' ὃν καιρὸν ἐκρύπτετο ἐκεῖ. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπιβεβαίωσι ὁ Ἰσίδωρος, καὶ ἄλλοι Συγγραφεῖς.

Εἶναι δ' ἄλλοι τινὲς, οἵτινες δίδουσι τὸ ὄνομα Κρήτη, οἱ μὲν, διότι οἱ παλαιοὶ κάτοικοι αὐτῆς ἔζων ἀπὸ κέρατα (α) ἐκ τῶν ὁποίων κατεσκευάζον τόξα, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ τοξόται ἐπιτήδειοι, οἱ δὲ, διότι ἡ νῆσος εἶναι προικισμένη μὲ εὐκραὲς κλίμα καὶ συγκερασμένον ἀέρα. Μάλιστα ὁ Ἰσίδωρος καὶ Πλίνιος βεβαιοῦσιν ὅτι ἐνεκα τοῦ εὐκραεστάτου ἀέρος ὠνομάζετο Μακαρίων Νῆσοι. — Καὶ ἄλλοι, διότι καθ' ὃν καιρὸν ὁ Ζεὺς Ἄμμων, φεύγων ἐκ τῆς Λιβύης, ἦλθεν εἰς τὴν

(α) Σ. Σ. Τῶν ἐκεῖ τράγων τὰ κέρατα ὄντα μεγάλα κατεσκευάζοντο πρὸς τῶν ἐγκατοίκων εἰς τόξα καὶ δι' αὐτῶν ἐθήρευον οὗτοι καὶ ἔζων.

νῆσον, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα ἐνός τῶν Κουρητῶν, βασιλεύοντος τότε. Κατὰ μὲν τὸν Διόδωρον ὁμοως, ὁ Ζεὺς ὠνόμασε τὴν νῆσον Κρήτην Ἰδαίαν, ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς γυναικὸς του, κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον, ἡ Κρήτη ὠνομάζετο, Ἀερία, Κουρήτης, ἡ Χθονία, Ἰδαία, Δολίχη καὶ Τελχινία κατὰ τὸν Στέφανον.

Νῦν καλεῖται Candie ὑπὸ τῆς Εὐρώπης, ἴσως ἐνεκα τῆς πρωτεύουσας αὐτῆς, ὠνομαζομένης Χάνδαξ, κατὰ μεταβολὴν τοῦ Χ εἰς Κ, τοῦ ε εἰς δ καὶ ἀποβολὴν τοῦ Ξ, καθὼς πολλαὶ νῆσοι καὶ τόποι ἔλαβον τὰς ὀνομασίας, ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποιηταὶ τὴν ὠνομάζουσι εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν Κρήται καὶ εἰς τὸν Ὅμηρον ἀπλάτεια Κρήται διὰ νὰ σημαίνωσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἔκτασιν. (α) Οἱ μὲν Ἀραβες τὴν ὠνομάζουσιν Ἡκρήτ, καὶ Ἡκρήτης, οἱ δὲ Τοῦρκοι Γκρηρίτ. Ὁ Βιργίλιος τῇ δίδει τὸ ἐπίθετον Ὑψηλή διὰ τὴν ὑψηλὴν τοποθεσίαν αὐτῆς, καὶ τῶν ὀρίων της. Ἐχει σχῆμα μακρὸν καὶ στενὸν. καὶ ἀφ' ἐνός τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν Κυρήνην τῆς Ἀφρικῆς.

Θέσεις αὐτῆς.

Ἐν τῇ Μεσογείῳ, οὐδεμία ἄλλη νῆσος ἀπέχει ἐξίσου, καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς, ἀπὸ τῆς στερεᾶς, ὡς ἡ Κρήτη. Ἐξ ἀνατολῶν βρέχεται ἀπὸ τὸ Καρπάθιον, ἐκ δυσμῶν, ἀπὸ τὸ Ἀδριατικόν, ἐκ Βορρᾶ, ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ Κρητικόν, καὶ ἐκ Μεσημβρίας, ἀπὸ τὸ Λυβικόν καὶ Αἰγυπτιακόν πέλαγος. Κεῖται λοιπὸν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσογείου, καὶ ὀρθῶς ὁ Ἄριστοτέλης εἶπεν

Δοκεῖ ἡ νῆσος (Κρήτη) καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑλληνικὴν περικεῖναι, καὶ καθεστῆαι καλῶς, πάσῃ γὰρ ἐπίκειται τῇ θαλάσῃ σχεδὸν τῶν Ἑλληνῶν ἰδρυμένων περὶ τὴν θάλασσαν πάντων.

(α) Ἐκ μὲν Κρητῶν γένος εὐχομαι Εὐρεϊῶν. . . (Εὐστ. Ἰλιόδ.) Ἐν Ἰλιάδι ἑκατόμπολιν τὴν Κρήτην λέγει, οὐχ ὠρισμένως ἑκατὸν πόλεις ἔχουσαν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πολλᾶς. (Διδιμ. Ὀδ.)

Ἐνιοὶ δὲ φασίν, Ἰδομενεά, κατὰ τὸ ἐξ Ἰλίου ἀναπλεῖν ἀπελαυνόμενον τῆς Κρήτης, ὑπὸ Λεύκου δέκα πόλεις πορθήσασαι. (Ὁ αὐτός)

Τὸ μὲν ἀνατολικὸν αὐτῆς ἀκρωτήριο *Σολομών* καλούμενον, κεῖται 450 μίλ. ἰταλικά, ἢ 100 γερμανικά, μακρὰν τῆς Ἀλεξανδρείας, 500 ἀπὸ τῆς νήσου Κύπρου καὶ 660 ἀπὸ τῆς Ἰόππης, λιμένος τῆς Παλαιστίνης, τῆς νῦν καλουμένης Ἰάφας, 60 ἀπὸ τῆς νήσου Καρπάθου, καὶ 25 ἀπὸ τῆς νήσου Ῥόδου. Τὸ δὲ νοτιοδυτικὸν αὐτῆς ἀκρωτήριο καλούμενον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἀπέχει ἀπὸ τὸ ἰταλικὸν ἀκρωτήριο Ὀτραντον, 500 μίλια, καὶ ἀπὸ τὸν Φύκον τῆς Κυρήνης, νῦν Κορέα 125—150, ἢ 225, κατὰ τὸν Πλίνιον. Καὶ τὸ βορειοδυτικὸν Βοῦσα καλούμενον, ἀπέχει 18 γεωγρ. μίλια τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς νήσου Μήλου καὶ 80 χιλ. βήματα ἀπὸ τὸν Μαλέαν τῆς Πελοποννήσου. Τὸ δὲ ἄλλο ἀκρωτήριο, τὸ πάλαι μὲν Κύαμος νῦν δὲ Σπάθα καλούμενον, ἀπέχει 20 γ. μ. ἀπὸ τὸν Μαλέαν, καὶ 400 ἀπὸ Κων)πολιν.

Μῆκος αὐτῆς.

Ὁ Δικαίταρχος καὶ ὁ Σκύλαξ ἀναβιβάζουσι τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς 2,500 στάδια· ἀλλ' ὁ Πλίνιος τῇ δίδει 270 χιλ. βήματα μῆκος, 589 χιλ. περιφέρειαν καὶ 50 χιλ. πλάτος. Οἱ νεώτεροι δὲ γεωγράφοι δίδουσιν αὐτῇ 453 χιλ. βημάτων περιφέρειαν, ἅτινα ἀποτελοῦσιν 114 γ. μίλ. γερμ., 215 μῆκος, καὶ 43 πλάτος.

Ἀκρωτήρια.

Ὁ Στράβων, ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Στέφανος, ὁ Πλίνιος, ἀναφέρουσι τὰ ἐξῆς ἀκρωτήρια, «Κόρυκον, Κριοῦ μέτωπον, Ἑρμαιοῦ, Δρέπανον, Γρόνον, Ἐρυθροῦν, Ἰτανον, Ἀμπελον, Σολομών, Ζεφύριον, Δίον, Κύαμον, Λέων, Ψάκον.» Ταῦτα πάντα νῦν οἱ κάτοικοι καὶ οἱ ναυτιλοῦμενοι μετωνόμασαν ἄλλως, καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας. Ἀλλὰ, τὰ μέγιστα ἐκ τούτων, εἰσὶ τρία, τὰ ἐφεξῆς.

Ἀκρωτήριον Σολομών.

Τὸ πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου ἀκρωτήριο, καλούμενον παρὰ τῶν ἀρχαίων Σαμῶνιον ἢ Σαλμωνίς, κεῖται 68 γε-

ωγ. γερ. μίλ. πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς Κύπρου καλούμενον Βά-
φοϋ, καὶ 12—15 πρὸς τὸ τῆς Καρπάθου. Ἀπέχει δὲ 270
μίλ. ἰταλ. τοῦ ἀκρωτηρίου Κόρυκον νῦν δὲ Καμβρου-
σία, ἢ Καμβραξία, καὶ κοινῶς Γραμβοῦσα, ἢ Βοῦ-
ζα κατὰ τοὺς θαλασσίους πίνακας. Εἶναι τοῦτο ὑψηλὸν καὶ
κρημνῶδες καὶ ἔχει προμέτωπον δύο ἄλλα νησιδία, γύρω τῶν
ὑποίων δυνατόν νὰ πλεύσῃσι πλοῖα, ἐν ἀσφαλείᾳ. Ὀνομάζου-
σι δὲ τὸ ὄλον, Αἰμένια Σολομῶντος. Μετ' αὐτὸ, κεῖν-
ται τ' ἀκρωτήρια Ἰτάνου, καὶ τῆς Ἀμπέλου, τῆς ἤδη καλου-
μένης Ἀμπέλια, ἢ Σάκρο, καὶ ἐκείθεν βαίνομεν εἰς τὸ
Ἐρυθροῦν.

Ἱερὰ Πέτρα.

Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο καλεῖται οὕτως, ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτοῦ
ἀρχαίας πόλεως, ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, καὶ ἔχει ἔμπροσθεν,
ἄλλην νήσον, ἢ βράχον, καλούμενον Γαδειρονήσια. Κλίνει ὀ-
λίγον πρὸς δυσμάς.

Λέων.

Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ὠνομάσθη οὕτως, ἕνεκα τοῦ πρὸς τὴν
θάλασσαν σχήματός του. Μυθολογοῦσιν ὅτι αὐτὸς ὁ Λέων,
ἦν, εἷς ἐκ τῶν ἐλκόντων τὴν ἄμαξιν τῆς θεᾶς Ῥέας. Τὸ πά-
λαι ἦν πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου, εἰς βωμὸς καλούμε-
νος Λεβένεος. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ ἀκρωτηρίου
Μέταλλα, πλησίον τοῦ ὁποίου εὐρίσκειτο ἄλλοτε πόλις,
ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, κεῖνται τὰ ἀκρωτήρια Πυργιώτιστα, Πα-
λαϊόκαστρον, Φραγκοκάστελλον, Σφακία, ἄκρα τῆς Πλακῆς,
ἄκρα Τριβιδίου. Συλλήθδην δὲ ταῦτα οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον
Ἐρμίαν.

Τὸ νοτιοδυτικὸν ἀκρωτήριον ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληγες ἐ-
κάλουν Κριοῦ μέτωπον ἕνεκα τοῦ σχήματος αὐτοῦ,
καὶ ἤδη οὕτως ὀνομάζεται. Εἰς τοὺς θαλασσίους ὁμως πίνα-
κας καλεῖται ἀκρωτήριον Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτί-
στοῦ. Παρὰ πλῆσιον εἶναι ἐν χωρίον ὀνομαζόμενον οὕτως.

Πρὸς τὸ βόρειον δ' αὐτοῦ τοῦ ἀκρωτηρίου ἐκτείνεται ἡ νῆ-
σος, μέχρι τοῦ μέρους Φονέστινον, Ἀγ. Βενεράδα,

Σ α ρ δ ι καὶ Β ο ὕ σ α. Ἐπειτα ἀκολουθεῖ τὸ ἀκρωτήριο Κόρ-
νικον, ὅπερ οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν Κόρυκος. Κεῖται μεταξύ τῶν
παλαιῶν πόλεων Κι σ σ ᾶ μ ο υ καὶ Φ α λ α σ σ ᾶ ρ η ς. Κα-
τέμπροσθεν δὲ τούτων εὐρίσκονται αἱ νῆσοι Κόρυκες, νῦν δὲ
Κόρακες, ἐξ ὧν ἡ μία ἔχει φρούριον.

Τὸ βοριοδυτικὸν ἀκρωτήριο τῆς νήσου καλεῖται σήμερον
Β ο ὕ σ α, παρὰ δὲ τῶν ἀρχαίων Κ ὕ α μ ο ς ἕνεκα μιᾶς μεγά-
λης τρύπας ἣν ἔχει (α).

Πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως Χανίων, βορειανατολικῶς τῆς
πόλεως Ῥηθύμνης, κεῖται ἐν ὑψηλὸν ἀκρωτήριο καλού-
μενον Μελέχιον, ἢ Μ ε λ ἔ χ α. Ὀλίγον ὁμως ἐμπρὸς εὐρί-
σκεται ἕτερον Δ ρ ἔ π α ν ο ν, καὶ τοῦτο εἶναι, τὸ τῶν πα-
λαιῶν ἀληθὲς Δ ρ ἔ π α ν ο ν. Μετὰ δύο λεύγας νοτιοανατο-
λικῶς εὐρίσκεται ἄλλο καλούμενον Κ α λ α π ὅ δ α, καὶ ἀποτέ-
ρω ἕτερον Σ ο ὕ σ α, ἢ Κασώζων (Ἄγ. Σώζωντος). Ἀμέσως
μετ' αὐτὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα, Ἄ γ. Π ε λ α γ ί α, ἔ-
χοντα πρὸς δυσμὰς μίαν νῆσον, ὡς ὁδηγὸν τῶν ναυτῶν. Πα-
ραπλήσιον εἶναι ἐν φρούριον πάλαιον ἔρειπιον, καὶ ἐκεῖ ἀμέ-
σως ὕδωρ καθαρὸν, καὶ ὑγιές (β).

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ λιμένος τούτου φαίνεται ἐν ἀκρωτή-
ριον ὑψηλότατον καλούμενον Φ ρ α σ κ ι ᾶ ς, καὶ παραπλεύ-
ρως ἐν ὄρος, ἀείποτε χιονοσκέπαστον. Ἐπὶ νότον κεῖται τὸ
φρούριον Π λ ᾶ γ ι ο ν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἐλλι-
μενίζουσι τὰ πλοῖα. Ἐκείθεν φαίνεται ἡ πόλις τοῦ Χάνδακος.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τινες ἱστορικοὺς τὸ ἀκρωτή-
ριον Δ ἰ ο ν, εἶναι τὸ τοῦ Φ ρ α σ κ ι ᾶ, ἢ τὸ Κασώζων.

Πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Φ ρ α σ κ ι ᾶ εἶναι εἰς λιμῆν, ἐν
ᾧ ἐλλιμενίζουσι τὰ μεγαλήτερα πλοῖα, κατόπιν ἔρχεται τὸ
ἀκρωτήριο Τ η γ ᾶ ν ι, καὶ τελευταῖον τὸ Δ ρ ε π α ν ι ᾶ. Τὸ

(α) Σ. Σ. Νῦν ἡ ἐπαρχία ὀνομάζεται Κίσαμος.

(β) Ἐνταῦθα συνέρχεται πλῆθος ἀσθενούντων καὶ λούονται εἰς
τὴν θάλασσαν, κατὰ τὴν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν τῆς Ἀγίας Πελαγίας,
εἰς τινα σωζομένην ἐκκλησίαν, ἐν ἣ, τότε μόνον ἱερουργεῖ ὁ ἱερεὺς,
καὶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου οἱ ἀσθενεῖς λουόμενοι ἰα-
τρεύονται.

παρὰ τῶν ἀρχαίων καλούμενον Ζεφύριον, νῦν δὲ Ἄλτελιν, ἢ τοῦ Μηραμπέλου, σημειοῦται εἰς τοὺς θαλασσίους πίνακας, ἀκρωτήριον Ἄ γ. Ἰωάννου. Πλησίον αὐτῶν εὐρίσκονται τὰ ἀκρωτήρια Τραχηλιὰ καὶ Βαμβακιά.

Τὸ ἀκρωτήριον Ἄ γ. Ἰωάννου κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς νήσου Δίας. Ἐκεῖθεν προχωροῦμεν εἰς τὸν ὠραιότατον λιμένα Σπίνα-Λόγχα (ἄκανθα μακρὰ) ἐνθα ἀπαντᾷ τις, ἐν φρούριον ἐπὶ τινος νήσου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ.

Ἡ Κρήτη εἶναι βουνώδης, ἀνώμαλος, δασύσκιος, καὶ πολυπόικλος κατὰ τὰς κοιλάδας. Διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐκληρονόμησαν ἡμῖν τὰ ἐξῆς τῶν βουνῶν ὀνόματα. Ἰδης, Τίτυρος, Λοουκά, Καδίσκος, Δίκτη, Κάρμα, Ἄλυσις, Στυράκιον, Κέδρος, Κόρυκον, Ἄρβιον, Ἰερὸν, Πανάκρα, Ἄστερουσία, καὶ Βερέκυθος.

Τὰ πρὸς δυσμὰς κείμενα βουνὰ καλοῦνται λευκὰ ὄρη, ἐπειδὴ αἱ κορυφαὶ αὐτῶν εἶναι πάντοτε χιονοσκεπάσται. Μακρόθεν ὑπολαμβάνονται ὡς νέφη. Ἐν τούτοις, τ' ἄκρα τῶν ὄρέων αὐτῶν καλύπτουσι κυπάρισσοι, πρὸς ὕβριν τοῦ φαλακροῦ Ταυγέτου. — Ἐκτείνονται δὲ 300 στάδια κατὰ μῆκος τῆς θαλάσσης. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους τὰ ὄρη ταῦτα διεκρίνοντο μετὰ δύο ὀνομασίας, καὶ τὸ μὲν ὀνόμαζον Δικτινεὺς ἢ τὸ τῆς Δίκτης, τὸ δὲ Καδίσκος.

Ὅρος Δίκτη καὶ Καδίσκος.

Τὸ τῆς Δίκτης κεῖται πρὸς τὴν Λυβικὴν θάλασσαν, ἢ τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ μὲν τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνα συγγραφέα Ἄρατον, τὸ ὄρος Δίκτης εἶναι πλησίον τῆς Ἰδης, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα ἀπέχει 1000 βήματα τῆς Ἰδης.

Μυθολογείται ὅτι ἡ νύμφη Βριτόμαρτυς θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Γοητείας, ἣ Εὐφροσύνης, φεύγουσα τὸν ἕρωτα τοῦ Μίνως τοῦ Βασιλέως τῆς Κρήτης ἐκρημνίσθη ἀπὸ τοῦ ὄρους τούτου, καὶ πίπτουσα εὗρέθη εἰς τὸ δίκτιον ἀλιέων, ὅπερ διέσωσε τὴν ζωὴν τῆς. Οὕτως ὠνομάσθη ἔπειτα, ἀπὸ τοὺς Κυδωνιεῖς Κρήτας Δικτύουσα, καὶ τὸ ὄρος Δίκητη.

Σπήλαιον Διός.

Εἰς τὸ ὄρος τοῦτο εὐρίσκεται ἐν σπήλαιον, ἐν ᾧ, πιστεύεται, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς. Ἴσως λοιπὸν τὸ Δίκητη, ἐπέχει θέσιν τοῦ Τίκτηιν, κατὰ τὸ φρόνημα τινῶν συγγραφέων, καὶ ἰδίως τοῦ Ἡσιόδου λέγοντος «Πέμψαν δ' ἔς Δίκτηον Κρήτης ἔς πίονα δῆμον ὀππότε ἄρ' ἀπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι Ζήνα Μέγαν...» ὅταν ἡ Ῥέα ἐγέννησε τὸν Δία κρύφα τοῦ Κρόνου.

Τὸ εἰρημένον σπήλαιον τοῦ Διὸς ἦτο κατοικία τῶν μελισσῶν. Λέγεται δὲ ὅτι κατ' ὠρισμένην ἐποχὴν ἐξήρχοντο ἐκεῖθεν φλόγες, καὶ ὅτι αἱ μέλισσαι ἦσαν αἱ τροφοὶ τοῦ Διός. Οἱ ποιηταὶ μάλιστα ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Δαίος, ὁ Κούκουλις, ὁ Κέρβερος καὶ ὁ Αἴγλιος ἀποφασίσαντες νὰ κλέψωσι τὸ εὐρεθησόμενον μέλι, ἐνεδύθησαν χάλκωμα καὶ κατέβησαν εἰς τὸ σπήλαιον, ἐνθα εὔρον σωζόμενα τὰ σπάργανα καὶ τὰς φασκίας τοῦ Διός, ὅστις διὰ τοῦτο δυσαρεστηθεὶς ἐνέπλησε τὸ σπήλαιον μὲ κεραυνοὺς καὶ ἀστραπάς, ἀλλ' αἱ Μοῖραι καὶ ἡ Θέμις, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Εἰμαρμένης, ἐμπόδισαν ν' ἀποθάνωσιν ἐκεῖ οἱ καταβάντες. Μετὰ τοῦτο ὁ Ζεὺς μετεμόρφωσεν εἰς ζῶα τοὺς διασωθέντας, καὶ ἔκτοτε πρὸς χάριν αὐτῶν, ἔχομεν τοὺς Λαγωσούς, τοὺς Κούκουας, τὰς Γλαῦκας, τοὺς Κερβέρους.

Μόνος ὁ Μίνως κατήρχετο κατ' ἐνναετίαν εἰς τοῦτο τὸ σπήλαιον, καὶ ὑποκρινόμενος συνομιλίαν μὲ τοὺς θεοὺς, ὑπεχρέωνε τοὺς Κρήτας νὰ τηρῶσιν ἀκριβέστερον τοὺς νόμους τῆς πατρίδος (α).

(α) Πλάτ. περὶ Νομ. βιβλ. 1.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σπήλαιον ὠνομάσθη ἑλληνιστὶ παρὰ τῶν Τιτάων ἢ Κουρητῶν, Ἀρκέσιον, μεθερμηνεύμενον Βοήθεια, Συνηδρομή, ἀφοῦ, ἔνεκα τοῦ φόβου τοῦ Κρόνου, προσέφευγον ἐκεῖ οἱ κάτοικοι.

Μία εὐρύχωρος καὶ τερπνὴ ὁδὸς ἦγεν ἀπὸ τὴν πόλιν Κνωσσὸν εἰς τὸν ναόν καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Διός. Ἦτο δὲ τερπνὴ ἡ ὁδὸς διότι ἐσκιαζέτο ἐκ πολλῶν δενδρσοιχιῶν. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου εὐρίσκετο εἰς θρόνος διὰ τὸν Δία. Εἰς τὴν θύραν δὲ, εἰς Αἴγειρος, ἡ μία Ἰτέα φυλάττουσα τὰς προσφοράς.

Κέδρος καὶ Κόρυκος.

Παρακείμενον τοῦ ὄρους Δίκτη εἶναι ἐν βουνὸν καλούμενον Κέδρος, καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἕτερον, Κόρυκος.

Ἄρβιον καὶ Ἰερὸν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ὁ Ζεὺς ἐλατρεύετο, καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ τοὺς ποιητάς, ἐπροὔταξεν οὗτος νὰ τὰ φυλάττη εἰς χρυσοῦς κύων.

Ἄστερουσία.

Πρὸς μεσημβρίαν τῆς νήσου κεῖται τὸ ὄρος τοῦτο. Ὀνομάσθη δὲ Ἄστερουσία διὰ τὸ λαμπρὸν τῆς θέσεως, καὶ διότι ἀντιμετωπίζει τὴν ἐπὶ τὸν Καύκασον Ἰνδικὴν Ἄστερουσίαν πόλιν.

Τίτυρον καὶ Βερέκυνθος.

Ἐν ἧ μὲν θέσει, ἣν σήμερον ἐκτισμένη ἡ πόλις Κυδωνία, ἦτο τὸ ὄρος Τίτυρον. Ἐν ἧ δὲ ἡ πόλις Ἀπτέρα, τὸ τοῦ Βερέκυνθου, κατὰ Διόδ. Σικελ. βιβλ. 5.

Ὄρος τοῦ Διός (ἡ τοῦ Ἰάβα).

Πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως Χάνδακος εὐρίσκεται ἄλλο βουνὸν ὅπερ ὀνομάζεται ἀπὸ μὲν τοὺς Ὀλλανδοὺς Moses temple ἢτοι ναὸς τοῦ Μωυσέως, ἀπὸ δὲ τοὺς Ἰταλοὺς Monte jone, ἢτοι τόπος ταφῆς τοῦ Διός.

Κάρμα και Στυράκιον.

Κατὰ τὸν Πλίνιον, τὸ ὄρος τοῦτο ἐκαλεῖτο **Κάρμα**, ἢ **Στυράκιον** ἐξ οὗ κατήγето ὁ Ἀπόλλων.

Ἴδη και Λευκά.

Τὸ ὄρος Ἴδη περιλάλητον διὰ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἰατρικὰ φυτὰ, κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου. Ὁ Βιργίλιος προσαγορεύει αὐτὸ, ὄρος Ἰδεύς, ἀλλὰ σήμερον ὀνομάζουσιν οἱ κάτοικοι Ὑψηλωρίτην, ἢ Ψηλωρίτην.

Κατὰ τὸν Στράβωνα, ὁ Τάκιτος τὸ ὀνομάζει περίφημον ὄρος τῆς νήσου Κρήτης, διότι εἰμπορεῖ τις νὰ ἴδῃ τὸν ἥλιον πολὺ, πρὶν τῆς ἀνατολῆς του. Ἐχει περιφέρειαν 600 σταδίων, σχῆμα στρογγύλον, περιέχει εὐρυχώρους πεδιάδας, καὶ κύκλῳ αὐτῶν πολλὰς κωμοπόλεις.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπάρχει μικρὰ ἐκκλησία, (εἰς μνήμην τοῦ ἐσταυρωμένου) εἰς σχῆμα θόλου. Ἐκεῖθεν βλέπει τις τὴν Μῆλον, τὰ Κύθηρα, καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τὰ πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημβρίαν μέρη τοῦ ὄρους τούτου εἶναι κατάφυτα ἀπὸ κομαρίας, τραγακάνθας, ἐλαιοπρίνους, φύλικας, καὶ κυστοὺς ἀλαδανίας. Ἐκ τοῦ τελευταίου φυτοῦ, οἱ κάτοικοι συναθροίζουσιν ἐν εἶδος βρευστοῦ, καλουμένου Λάδα νος.

Τὸ ὄρος Μαδάρρα ἢ Μαλαύρα, ἄλλως Σφακία καλούμενον, καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Λευκά, ἔχει μὲν ἕκτασιν πλειοτέραν τῆς Ἰδης, πλὴν δὲν εἶναι τόσον ὕψηλόν.

Τὸ πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Μεσσαρᾶς μέρος, ἐνθα ἐκτείνεται ἡ πόλις τῆς Γορτύνης, σκιαῖζεται ἀπὸ κυπαρίσσους καὶ ἀγριοκουκουναρίας, χαμελαίας καὶ θυμελαίας, καὶ τὸ Νήριον (Ῥοδοδάφνη). Ἐκεῖ διακρίνονται τὰ μνημεῖα ἐνὸς Λαβυρίνθου.

Ἄλυσαι.

Τοῦτο εἶναι ἐπίσης ἐν ὄρος, ἐφ' οὗ κεῖται εἰς μικρὸς ναὸς εἰς τιμὴν τοῦ Διός.

Πανάκρα.

Ὁ Συγγραφεὺς Στέφανος τάσσει τὸ ὄρος τοῦτο ἐπὶ

τῆς νήσου Κρήτης· ἀλλ' ἄλλοι τὸ συγχωνεύουσιν εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἰδῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΟΙΛΑΔΩΝ.

Ἀρενά, ἢ Ἀρενόζα.

Ἐπὶ τῆς νήσου εἰσὶ πολλαί, ὠραῖαι, καὶ καρποφόροι κοιλάδες, ἐξ ὧν αἱ ὀνομαστώτεραι εἶναι ἡ Ἀρενόζα ἢ Ἀρενόα καὶ ἡ Μεσσαρέα. Ἀλλ' ἐκ τούτων μεγίστη ἐστὶν ἡ πρώτη, κειμένη πλησίον τῆς πόλεως Σιτειάς.

Μεσαρέα.

Ἡ κοιλάς τῆς Μεσαρέας διασώζει ἕως σήμερον πολλὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Γορτύνης, καὶ πλεῖστα μνημεῖα τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων. Εἰς ἀνασκαφὰς εὐρίσκονται ἀγάλματα καὶ νομίσματα ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ, μὲ διαφόρους ἑλληνικὰς καὶ λατινικὰς ἐπιγραφὰς, καὶ προτομὰς Ὑπάτων καὶ Βασιλέων Ῥωμαίων.

Περὶ τοῦ Λαβυρίνθου.

Πρὸς βορρᾶν τῆς κοιλάδος ταύτης ἐν ἧ, ὡς προείπομεν, διακρίνονται τὰ ἐρείπια τῆς Γορτύνης, κατὰ μέτωπον τοῦ ὄρους Ἰδῆ, εἶναι ἐν σπήλαιον ὑπόγειον, ὅπερ ἐστὶν, ὁ Λαβύρινθος τοῦ Μίνως, ὁ παρὰ τοῦ Δαιδάλου κατασκευασθείς. Ἀντιλέγουσιν ὅμως τινὲς ὅτι τοῦτο ἦτο λατομεῖον. Ὅπως δὲ, τὸ κατώρυγμα τοῦτο, ὁ χρόνος, καὶ αἱ μεταβολαὶ τῆς νήσου, ἐγέμισαν, καὶ ἄνευ πλησιοχώρου ὁδηγοῦ, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ περιέλθῃ ἀσφαλῶς.

Ὁ Πλίγιος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Λαβύρινθος ἦτον εἰς τὴν πόλιν τῆς Κνωσοῦ, καὶ ἦτο κτίριον. Κατὰ δὲ τὸν Διδωρον, πρὸ τῆς γεννήσεώς του ὁ Λαβύρινθος ἦτον ἐντελῶς καταδαφισμένος. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ἐκτὸς τούτου τοῦ Λαβυρίνθου ἦσαν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν πόλιν Μέμφιν,

εἰς τὴν νῆσον **Λήμιον**, καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Κατὰ τὸν Στράβωνα εἰς τὸ ἔλλην. Ἄργος ὑπῆρχε λαβύρινθος, ὃν ὠνόμαζον οἱ κάτοικοι **Κυκλώπειον**.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν λαβύρινθον τῆς Κρήτης ἐπανερχόμενοι συμπληροῦμεν τὴν περὶ αὐτοῦ πραγματείαν μας, διὰ τῶν ἐξῆς ἐξηγήσεων.

Καὶ πρῶτον, τὸ ὑπόγειον τοῦτο σπήλαιον, διαιρεῖται εἰς μέγαν ἀριθμὸν περιελιγμῶν, πλὴν τέσσαρες εἶναι μόνον βατοί. Ἐχει ἓν χάσμα, ἢ πύλην τετράγωνον, δι' ἧς εἰσέρχεται τις εἰς σπήλαιον 30 βημάτων μήκους, καὶ ἐστολισμένον μὲ πολλὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἐπισκεφθέντων αὐτό. Δεξιὰ εὐρίσκεται, εἰς δρόμος δύσβατος καὶ στενός, μήκους 200 βημάτων. Ἐκεῖθεν καταβαίνει τις εἰς χαμηλότερον σπήλαιον, πλὴν πλατύτερον καὶ μήκους 400 βημάτων. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν ἀπαντᾷ τις δρόμους ἀγνώστου διευθύνσεως. Εἰς τὸ τέλος τοῦ σπηλαίου εὐρίσκει τις, εἰς σχῆμα τετραγώνου, καὶ θόλου, μὲ πλάτος 24 βημάτων, ἓνα τόπον, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου κρέματα εἰς μέγας κρίκος σιδηρεῖς.

Τὸ μέρος τοῦτο οἱ Ἰταλοὶ ὀνομάζουσι Capella, ἀλλὰ περὶ τοῦ κρίκου, οὐδὲν οὐδεὶς ἀναφέρει, καὶ μόνον ὑπολογισμοὺς καὶ εἰκασίας φέρουσι, ἄνευ μηδεμιᾶς ἀποδείξεως. Ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου εἰσέρχεται εἰς ἄλλον, μήκους βημάτων 200, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς ἐτέρους ἴσης ἐκτάσεως, ἐκτὸς ἑνὸς ὅστις ἄγει τὸν περιηγητὴν εἰς πλατείαν τινὰ τετράγωνον, βημάτων 300.

Ἄπαντες οὗτοι οἱ δρόμοι ἔχουσι μῆκος ἕως 2000 βημάτων, καὶ κατοικοῦνται ἀπὸ νυκτερίδας, ὧν αἱ φωλαὶ, καὶ ἡ κόπρος σχηματίζουσι πυραμίδας. Ὅλοι οἱ λίθοι τοῦ λαβυρίνθου τούτου εἰσὶ λευκοί, ὡς μάρμαρον, καὶ πολλοὶ αὐτῶν κρεμάμενοι ἀπειλοῦσι τοὺς διαβαίνοντας.

Ὁ Πausanίας, ὁ Φιλόστρατος, ὁ Πλούταρχος, ὁ Κλαύδιος, καὶ ὁ Σενέκας ὑποθέτουσι τὸν περιβόητον ἐκεῖνον λαβύρινθον εἰς τὴν πόλιν Κνωσσοῦ. Ἐν τούτοις, ἐξ ὄλων τῶν ὀνομάτων συναγεται ὅτι ὁ λαβύρινθος οὗτος ἦτο

μεγάλη οικοδομή (α) ἥτις ἐχρησίμευε καὶ ὡς κατοικία, καὶ ὡς φυλακή.

Ὁ Βιργίλιος τὸν περιγράφει κάλλιστα εἰς τοὺς ἐπομένους στίχους.

Ut quondam Creta fertur labyrinthus in atta
parietibus textum coecis iter ancipitemque
Mille viis habuisse dotum : quia signa sequendi
Falleret indegreus et irreneabilis error.

Ὁ ἀρχιτέκτων καὶ θεμελιωτὴς τῆς οικοδομῆς ταύτης ἦτον ὁ περιβόητος Δαίδαλος Ἀθηναῖος, υἱὸς τοῦ Μίκτωνος. Οὗτος πρῶτος ἐφέυρα τὰ ἐργαλεῖα τῶν λεπτουργῶν. Οἱ ποιηταὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Δαίδαλος οὗτος ἐκλείσθη εἰς τὸν Λαβύρινθον ἐπειδὴ εἶχε κατασκευάσει μίαν δάμαλιν ξυλίνην, ἐνθα ἡ Πασιφάη γυνὴ τοῦ Μίνως ἀπελάμβανεν ἓνα ταῦρον, ἐξ οὗ ἐγέννησε Γέρας, καλούμενον Μινώταυρος.

Ὁ ἡγεμὼν τῆς νήσου, ἔνεκα τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω, παρὰ τῶν Ἀθηναίων, εἶχε κατ' αὐτῶν πόλεμον. Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ἐνίκησεν, ὑπέχρεώσεν αὐτοὺς νὰ τῷ στέλλωσι κατ' ἐνιαυτὸν ἑπτὰ κβῆας, καὶ ἑπτὰ νέους, διὰ νὰ τρώγωνται ἀπὸ τὸν Μινώταυρον. Τὸν τέταρτον χρόνον ὁ κληρὸς ἔ-

(α) *Multiplax domus eum coecis tectis* (συνάθροισιν οἰκῶν σταγομένων ἄνευ φωτός). (Ὀβιδίος). — Λαβύρινθος, μέγας τις οἶκος. (Ἀπόλλοδωρος). — Οἶκος τυφλὸς τοῦ τέρατος τῆς Κνωσσοῦ (Σένεκα). — Λαβύρινθος δὲ σπήλαιον ἐκεῖνα ὑπόγειον κρητικόν, πολυέλικτον, εἶχεν ἐνδικοιτώμενον (Ὀμηρος). — Οὐ δοκεῖ μοι Δαίδαλος καλῶς εἰργάσθαι ἐν Κρήτῃ τὸν Λαβύρινθον, οὗ εἰσερχόμενοι ἀπόλυντο οἱ πολῖται, καὶ αἱ πολίτιδες. (Δίων ὁ Κρυσόστ. λ. 70).

Ὡς λέγουσιν οἱ Συγγραφεῖς ὅτι ὁ ἐν τῇ νήσῳ,
Κρήτης ποτὲ Λαβύρινθος ὢν, ἐν ὁδῷ ἀνίσφ.
Τειχόλειστος, μ' ἀπατηλάς, περιστροφῆς χιλίας,
Τοὺς εἰσελθόντας ἔρριπτεν εἰς πλάνην ἀπωλείας,
Ὡστε, καὶ μὴ δυνάμενοι, ἀπὸ κανὲν σημείον,
Ἐξοδὸν νὰ γνωρίσωσιν, ὡς ἐκ φανοῦ τὸ πλοῖον,
Ἴν' ὀπισθοδρομήσωσι, καὶ μὴ ἔμπορευντες πλέον,
Νὰ εὔρωσιν, ἀπόλυντο ἐκεῖ τὸ τελευταῖον.

πεσεν ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀθηναίων Αἰγέως, Θησέα, ὅστις εἰσελθὼν εἰς τὸν λαβύρινθον ἐφόνευσε τὸν Μηνώταυρον, καὶ ἐξῆλθε διὰ κλωστῆς, ἦν ἡ Ἀριάδνη τῷ εἶχεν ἐγχειρίσει, τῇ συμβουλῇ τοῦ Δαιδάλου. Μετ' αὐτὸ, ὁ Δαίδαλος, ζητήσας παρὰ τοῦ Βασιλέως κηρὸν καὶ πτερά, κατεσκεύασε πτέρυγας δι' ἑαυτὸν, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰκαρον, δι' ὧν ἐπέταξαν ἀμφοτέροι εἰς τὸν ἀέρα, φεύγοντες ἐκ τῆς νήσου, ἕως τῆς Σαρδινίας. Ἀλλ' ὁ Ἰκαρος, παραβάτης γενόμενος τῶν ἐντολῶν τοῦ πατρὸς του, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ τούτου ἡ θάλασσα ὠνομάσθη Ἰκάριος (α). καὶ ἰσχυρὸν περὶ αὐτοῦ.

(α) Ὁρ. περὶ τούτου Βιογύλιον Αἰνεϊάδ. Βιβλ. 5, ἐνῶ διὰ στίχων ἱστορεῖται τὸ πάθημα τοῦ Ἰκαρίου.

Dædalus, ut summa est fugiens Minoia regna
 præritibus pennis ausus se credere coelo,
 Insuetum per iter gelidas enavit ad anetos
 Chalcidicaque levis tandem super astitit ance.
 Redditus bis primum terris, tibi, Phæde, sacravit
 Remigium alarum, posuitque in Æthiopia templa
 In foribus, lethum Androgei tum pendere pœnas
 Cecropidæ jussi, miserum septena quotannis
 Corpora natorum, etc.

Ὁ Ἀθηναῖος Δαίδαλος, ἡ φήμη, ὡς κρύπτει
 Φεύγων ἀπὸ τὸ βασιλεῖον τοῦ Μίνως, ἐν Κρήτῃ.
 Ἐτόλμησε καὶ ἐπέταξεν ἐπάνω εἰς τὸν ἀέρα,
 Ἐπὶ πτερύγων ἐλαφρῶν εἰς καθαρὸν αἰθέρα.
 Καὶ δὴ ἐπιλαβόμενος τῆς πρὸς βορρᾶν πορείας,
 Διὰ μιᾶς ἤδη ὁδοῦ, γνωστῆς μὴ γεγονείας
 Ἐπὶ Χαλκίδος φρούριον κατέπετη εἰς Ἰταλίαν
 Τὰς πτέρυγας του πρότερον προσφέρων εἰς θυσίαν.
 Πρὸς Σὲ Θεέ, ὦ Ἄπολλον, καὶ πόρους καταβάλλων
 Σοὶ ἔκτισεν ἓνα ναὸν ἔντεχνον καὶ μέγαν
 Τ' Ἀνδρόγεω δ' ἐχάραξε τὸν φόνον ἐπὶ θύρας
 Ὅν Ἀθηναῖοι ἔδωσαν τῆς ἰδικῆς του μοίρας
 Καὶ οὔτοι πάλιν ἦσαν σφοδρὰ βεβιασμένοι
 Νέους ἐπτά νὰ στέλωσι κατ' ἔτος οἱ καυμένοι.

Ἡ μυθολογία αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς νὰ δυσφημίωσι τὸν λαβύρινθον. Πλὴν ἄλλοι ἐξηγοῦσιν ἄλλως ταῦτα πάντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΑΡΧΑΙΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Ἡ νῆσος αὕτη εἶχε τὸ πάλαι ἑκατὸν πόλεις, δι' ὃ καὶ Ἑκκατόπολις κατὰ τὸν Ὅμηρον. Ὁ Ὀράτιος τὴν προσαγορεύει «Ἴσχυράν διὰ ἑκατὸν πόλεων» καὶ ἀλλαχοῦ Εὐγενῆ πάντες δὲ οἱ ἱστορικοὶ συμφωνοῦσι πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν πόλεων. Μόνον εἰς τὴν Ὀδύσειαν τοῦ Ὀμήρου ἀναφέρονται ἐννεήκοντα πόλεις, ἐνῶ κατὰ τοπικὰς παραδόσεις ἡ νῆσος εἶχε πλέον τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, πρὶν καταστραφῆ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ.

1. Ἄργιον.

Τοῦτο ἦτο πόλις καὶ μάλιστα ἐπισκοπικὴ καθέδρα, κατὰ τὴν νεαρὰν τοῦ Λέοντος Αὐτοκράτορος.

2. Ἄμνισός.

Ἡ Ἄμνισός, ἦτο πόλις ἀρχαία, ἔχουσα περιφημον ναυπηγεῖον, ἐν ᾧ, ἦτο τὸ ἱερὸν τῆς Λουκίνης ἢ Ἀρτέμιδος καὶ Σελήνης (α).

3. Ἀμφιμάλλα (β).

Ἡ πόλις Ἀμφιμάλλα, ἦ ἀμφιμάλλιον, ὠνο-

(α) Ἄμνισος πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης (Διδ. Ὀδ. 7). Ἄμνισος ποταμὸς Κρήτης (Σουΐδας).

Ἄλλ' ὅτε Δικταίης Κορυθαντίδος ὑψώθη πέτρης

Γείτονος ἀμνήσιοιο λεχώϊον ἕδραιον ὕδωρ (Διον. βιβλ. η).

Στῆσε δ' ἐν Ἄμνισῷ ὄβητο σπέος εἰλειθήης (Ὀμ. Ὀδ. 7).

Μέρος γάρ τι Κρήτης, ὃ Ἄμνισος ἔνθα καὶ σπήλαιον εἰλειθήας (Ὀμηρος).

ἔπου καὶ τὸ τῆς εἰλειθήης ἱερὸν (Στράβ).

(β) Ἀμφιμάλλιον, πόλις τῆς Κρήτης ἀπὸ Ἀμφιμάλλου (Στέρ).

Κρήτες δὲ τῆς χώρας τῆς Κνωσσίας, ἐν Ἄμνισῷ γενέσθαι νομίζουσιν εἰλειθήαν. (Παυσαν.)

μάσθη οὕτως, ὑπό τινος κατοίκου φερωνύμου. Σήμερον γνωρίζεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Κόλφος τῆς Σούδας.

4. Ἄξος ἢ Ὀαξός.

Ἡ Ἄξος ἦτο πόλις ταύτης τῆς νήσου κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου. Εἶχε δὲ Βασιλέα τὸν Ἐτέαρχον.

5. Ἄωρος.

Ἡ πόλις αὕτη ὠγομάσθη οὕτως, ἀπὸ τὴν νύμφην Ἀώραν. Κατόπιν ὅμως ἐκλήθη Ἐλευθήρα, ὑπὸ τινος Κουρήτου.

6. Ἀπολλωνία.

Δύο πόλεις εἶχον τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἐξ ὧν ἡ μία κειμένη πλησίον τῆς πόλεως Κνωσσοῦ ἐκαλεῖτο Κωδωνία.

7. Ἀπτερα.

Ἡ πόλις Ἀπτερα ἐκλήθη οὕτως, εἴτε ἐκ τοῦ Βασιλέως Πτέρα, κατὰ τὸν Πausανίαν, εἴτε ἕνεκα τῶν Σειρήνων, αἵτινες μετὰ τὸν πόλεμον αὐτῶν κατὰ τῶν Μουσῶν, ἐκτίλασαι τὰ πτερά των, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

8. Ἀρκαδία.

Ἡ πόλις τῶν Ἀρκαδῶν (ἴσως τὸ νῦν μοναστήριον Ἀρχάδι) κατεστράφη, πλὴν ἀνωκοδομήθη. Ὁ ἱστορικός Καλλιμάχος ἀναφέρει, ὅτι εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἐγεννήθη ὁ Ζεὺς (α). Αὕτη ἡ πόλις, κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους ὑπῆρξεν ἐπισκοπὴ, καὶ Γ. Ἐπισκ. θρόνος.

9. Ἀρτακίτη.

Ἡ Ἀρτακίτη, ἢ Ἀρτασίνη ἦτο πόλις κειμένη εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου.

10. Ἄσος.

Ἡ Ἄσος εἶχεν ἱερὸν, εἰς τιμὴν τοῦ Διός.

(α) Ζεῦ, σὲ μὲν ἰδαίοισιν ἐν εὐρεσί φασὶ γενέσθαι.
Ζεῦ, σὲ δὲ ἐν Ἀρκαδίῃ πότερος πάτερ ἐψεύσαντο;

11. *Αὐλοπόταμος.*

Ἡ πόλις αὕτη, κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους εἶχεν ἐπισκοπικὸν θρόνον.

12. *Βήνη.*

Ἡ πόλις αὕτη, νῦν Βένη, ἦν πατρίς τοῦ ποιητοῦ Ῥιανου.

13. *Βιεννος.*

Ἡ πόλις ὠνομάσθη οὕτως, ἀπὸ τὸν Βιέννον, ἓνα τῶν Κουρητῶν, ἡ ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Δία προσφορᾶς τοῦ Τεμελίου καὶ τοῦ Βιεννίου.

14. *Βοῖβος.*

Ἡ Βοῖβος ἦτο πόλις ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς Γορτύνης.

15. *Γορτύνη.*

Ἡ πόλις αὕτη, ὠνομάσθη Γόρτυς, ἀπὸ τὸν φερόντων υἱὸν τοῦ Τεγέως. Πρὶν ὅμως ὠνομάζετο Λάρισσα, καὶ ἔπειτα Κρεμία. Οἱ Κρῆτες νομίζουσι τὸν Γόρτην, υἱὸν τοῦ Ῥαδαμάνθους. Κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη, ἦν ἀποικία Πελοποννησιακή. Κατὰ τὰ χριστιανικὰ ἔτη εἶχεν ἐπισκοπικὸν θρόνον (α).

Ἡ πόλις ἔκειτο εἰς πεδιάδα καὶ ἦτο περιτειχισμένη· διὰ τοῦτο δὲ ὁ Ὅμηρος τὴν διακρίνει «Τειχόεσσαν Γορτύνην.» Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκαλοῦντο Καρτεμνίδες, ἐλάτρευον τὸν Κάδμον, ἀδελφὸν τῆς Εὐρώπης, ὁμοίως καὶ τὴν Ἄρτεμιδα, ἧς εἶχον καὶ ναὸν εἰς τὴν πόλιν, καὶ Πυθεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ Μενέλαος τῷ προσέφερεν ἑκατὸν βόας, ὡς θυσίαν, ὅταν ὁ Α. Πάρις, υἱὸς τοῦ Πριάμου ἤρπασε τὴν γυναῖκα του Ἐλένην. Ὁ Ἐρμῆς ἐκαλεῖτο ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς Ἐδας, ἦτοι «διανομεῦς τῶν κα-

(α) Ἐχει δ' ἔτι ἡ Γορτύνη καὶ ἄλλο ἐπίγειον τὸ Μέταλλον, διέχει δ' αὐτῆς, ἑκατὸν τριάκοντα. Διαιρεῖ δ' αὐτὴν ὅλην ὁ Ληθαῖος ποταμός. (Στράβ.)

λ ὦ ν. » Οἱ ποιηταὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ζεὺς, ὑπὸ σχῆμα ταύρου ἔφερε τὴν Εὐρώπην, ἧς ἀπήλαυσε τὰ καλά, πλησίον ἐνὸς ποταμοῦ, καὶ ὑπὸ τινα ὀνομαστὸν Πλάτανον (α).

Ὁ λιμὴν τῆς πόλεως ταύτης κεῖται, 90 στάδια μακρὰν τῆς Ἀφρικανῆς θαλάσσης. Ἐχει ὁμως καὶ ἄλλον λιμένα, ὃν ὀνομάζουσι Μέταλλον. Ἐν τῇ πόλει Γορτύνη κατεσκευάζον τὰ κάλλιστα βέλη καὶ τὰ ἐλαφρύτερα τόξα, τὸ πάλοι.

16. Διορ.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτο μεσόγειος τῆς νήσου, καὶ ἀναφέρεται ὡς ὑπερβάλλουσα κατὰ τὴν ὑπεροχὴν, ἐπὶ τῶν λοιπῶν πόλεων.

17. Δίκτημος.

Ἡ πόλις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Διὸς, καὶ πλησίον τοῦ ὄρους Δίκτης.

18. Εἵρατος.

Ἡ Εἵρατος, καὶ Ἴνατος κεῖται πρὸς τὸ μεσημβρινὸν τῆς πόλεως, πλησίον ἐνὸς βουνοῦ φερωνύμου.

19. Πλαία.

Κατὰ τὸν Πλίνιον, ἡ πόλις αὕτη συνηριθμεῖτο πρὸς τὰς ὠραιότερας καὶ ἀξιολογώτερας πόλεις τῆς νήσου.

20. Ἐλεύθερα.

Ἡ Ἐλεύθερα, πρῶην Σάτρα, εἶχε κτισθῆ, ὑπὸ τινος Κουρήτου. Ἀμήτωρ, ἢ Ἀμέτωρτις, πρῶτος ἔπαιξεν ἐρωτικά ἄσματα μετὰ τὴν λύραν, πρὸς χάριν τῶν κατοίκων.

21. Ἐλυρος.

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Κρήτης (β). Διηγούνται δὲ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἐπεμφαν εἰς

(α) Ἐν Κρήτῃ δὲ λέγεται πλάτανον τινὰ εἶναι ἐν τῇ Γορτύνη πρὸς πηγὴν τινί, ἣ οὐ φυλλοβολεῖ. (Θεόφραστ).

(β) Ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς Κρητικαῖς ὕρεσι, καὶ κατ' Ἐμὶ Ἐλυρος πόλις αὕτη οὖν αἶγα χαλκὴν ἀπέστειλον εἰς Δελφούς, δίδωσι δὲ νηπίοις ἢ αἰξὶ Φιλακίδῃ καὶ Φιλάνδρῳ γάλα, παῖδα δ' αὐτοῦς οἱ Ἐλυριοὶ φασὶν Ἀπόλλωνός τε εἶναι καὶ Ἀγκκαλίδος νόμφης (Πυρσανίας).

Δελφούς μίαν αἶγα χαλκίνην, ἣτις εἶχε γαλακτροφῆσαι τὸν Φιλακίδην καὶ τὸν Φίλανδρον, τέκνα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νόμφης Ἀκακάλης.

22. Ἐρυθραία.

Ἡ Ἐρυθραία ἦτο πόλις. Κατὰ τινὰς ὁμῶς νομίζεται ἀκρωτήριον.

23. Ἐτία.

Ἡ πόλις αὕτη ἐτιμᾶτο, ὡς πατρίς τοῦ Μυῶν, ἐνός τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

24. Ἡρακλεία.

Ἡ πόλις Ἡρακλεία, ἢ Ἡράκλειον Κνωσσεῖον, ἦτο τὸ ἐπίνειον, ἢ ὁ ναύσταθμος τῆς Κνωσσοῦ (α).

25. Θάρρα.

Ἡ πόλις αὕτη διεκρίνετο διὰ τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος.

26. Θεράπια.

Ἡ πόλις αὕτη συγκαταλέγεται μὲ τὰς πρωτεύουσας πόλεις τῆς νήσου.

27. Θένα.

Πλησίον τῆς πόλεως Κνωσσοῦ, ἦτον ἡ πόλις Θένα.

28. Ἱεραπύτνα.

Ἡ πόλις τῆς Ἱεραπύτνης ἐκαλεῖτο πρὶν Κύρβα, ἔπειτα Πύτνα, καὶ τελευταῖον Κάμαρος. Σήμερον λέγεται Γεράπετρα καὶ Καστέλι. Κεῖται πρὸς μεσημβρίαν παρὰ τὴν Σιτεῖαν καὶ πλησίον τοῦ ὄρους Μαλαύρου, καταντικρὺ τῶν Γαδειρονησίω ν.

Κατὰ τὸν Στράβωνα Πύτνα, ἐκαλεῖτο εἰς κατήφορος τοῦ ὄρους Ἰδης (β). Ἐν τούτοις πρῶτος κάτοικος τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρξε κάποιος Κουρήτης (γ). Εἰς τὸν τόπον τοῦτον κυριευθέντα ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατὰ τὸ 1647 εὐρίσκονται ἀκόμη παλαιὰ νομίσματα.

(α) ἔχει δὲ ἐπίνειον τὸ Ἡράκλειον ἢ Κνωσσός (Στράβ.).

(β) Τῆς δὲ Ἰδης λόφος Πύτνα, ἀφ' ὧν Ἱερά Πύτνα ἢ πόλις. (Ὁ αὐτός.)

(γ) Οἱ Κουρήτες Διὸς τροφεῖς λέγονται. Κορύθαντα δὲ τοῦτον Ἐταῖρον, Ἱεραπύτνης ὄντα κτίστην παρασχεῖν προύρασιν τοῖς Πρασίοις. (Στράβ.)

29. *Ίταρος.*

Φοίνιξις, ἦτον ὁ ἀνάδοχος τῆς πόλεως ταύτης, κειμένης πρὸς μεσημβρίαν τῆς νήσου πλησίον τοῦ Χάδακος καὶ γνωστῆς ἤδη ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ίτεάνια* (α).

30. *Κάρης.*

Κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐγεννήθη ἡ νύμφη *Βριτόμαρτις*, ἡ ἐπονομασθεῖσα *Δικτύμη*, θυγάτηρ τοῦ *Διός* καὶ τῆς *Εὐφροσύνης*.

31. *Καμάρα.*

Ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο καὶ *Δετώ*.

32. *Κατρία.*

Ἡ πόλις ἐκτίσθη παρὰ τοῦ *Κατρέως*, υἱοῦ τοῦ *Τεγεάτου Ἀρακίδου*, ἢ τοῦ *Μίνωος*. (Παυσαν.)

33. *Κισσαμος, ἢ Κύσαμος.*

Κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους, ἡ πόλις αὕτη ἐτιμήθη διὰ τοῦ *ΙΒ'* ἐπισκοπικοῦ θρόνου. Σήμερον καλεῖται μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα.

(α) Χρεομένοισι δὲ ταῖσι θηραίοισι πρόφερε ἡ Πυθίη, τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. Ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἢ σπὶ μῆχος πέμπουσιν ἐς Κρήτην Ἀγγέλους διατημένους εἰ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένους εἴη εἰς Λιβύην, περιπλανώμενοι δ' αὐτὴν οὗτοι ἀποικοντο καὶ εἰς Ἰτάνον πόλιν. Ἐν ταύτῃ δὲ συσμίγουσι ἄνδρι πορφυρεῖ, τὸ ὄνομα ἔην *Κορώβιος*, ὃς ἔφη, ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθῆς, ἀπικέσθη εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης νήσον ἐς Πλατέαν νήσον μισθῶ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς θήρην. Ἐκ δὲ θήρης ἔπλεον κατὰσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα οὐ πολλοὶ κατηγησαμένοις δὲ τοῦ *Κοραβίου*. Εἰς τὴν νήσον ταύτην, δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν *Κορώβιον* λείπουσι σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ *Μηνῶν*. (Ἡρόδ.)

θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησεν (ὁ *Δημόναξ* εἰς *Κυρήνην*) ἄλλην δὲ Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν, Τρίτην δὲ νησιωτέων πάντων. (Ὁ αὐτός.)

Ὄνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ *Ἀρτεμισίη*, θυγάτηρ δὲ ἦν *Λυγδάμιος*, γόνος δὲ ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόςθεν δὲ Κρησσα. (Ὁ αὐτός.)

54. Κλάτος.

Ἡ πόλις αὕτη τάσσεται ἐν τοῖς μεσογείοις τῆς νήσου.

55. Κόρυκος.

Ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα ἐκαλεῖτο ἢ, τε πόλις, καὶ ἐν ἀκρωτήριον.

56. Κνωσσός.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἡ πόλις αὕτη διεκρίνετο μεταξύ τῶν ἄλλων μεγαλοπόλεων τῆς νήσου. Ὁ Ὅμηρος ὀνομαζομένην τὴν πόλιν. Κατὰ δὲ τὸν Ἡσύχιον ὀνομάζετο Τρίττα, καὶ Καίρατος κατὰ τὸν Στράβωνα, ἔνεκα τοῦ παραβρέοντος ποταμοῦ.

Ἡ πόλις ἐκτίσθη παρὰ τῶν Κορυβάντων καὶ Κουρητῶν, ἢ κατ' ἄλλους, παρὰ τοῦ πρώτου Βασιλέως τῆς νήσου, ἢ τῆς Ἑστίας τῆς ὁποίας ὁ τάφος ἐσώζετο ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐχούσῃ 30 σταδ. περιφέρειαν, καὶ κειμένη εἰς πεδιάδα παραθαλάσσιον ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου (α). Ὅταν ἡ νῆσος ὑπετάχθη εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἐδέχθησαν οἱ κάτοικοι τῆς Κνωσσοῦ ἀποικίαν Ῥωμαϊκὴν (β).

57. Κυδών.

Ἡ πόλις αὕτη, Κυδωνία, ὀνομάσθη ἀπὸ τὸν Κύδωνα υἱὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀκακύλης θυγατρὸς τοῦ Μίνωος. Ὁ Ηαυσανίας φρονεῖ αὐτὸν υἱὸν Τεγεάτου τοῦ Ἀρκαδίου, ὃ δὲ Ἡρόδοτος σημειοῖ ὅτι οἱ Σά-

(α) Κεῖται δὲ ἐν πεδίῳ κύκλον ἔχουσα ἡ Κνωσσός τὸν ἀρχαῖον τριάκοντα σταδίων μεταξύ τῆς Λικτύας καὶ τῆς Γορτύνης σταδίους διακοσίους, τὴν δὲ Λύκτου, ἣν ὁ ποιητὴς ὀνόμασεν Λύκτον, ἑκατὸν εἴκοσι. Τῆς δὲ θαλάσσης Κνωσσός μὲν τῆς βορείου πέντε καὶ εἴκοσι. Γόρτυνα δὲ τῆς Διβυκῆς ἐννεμήκοντα. Λύκτος δὲ καὶ αὕτη τῆς Διβυκῆς ὄγδοήκοντα. Μίνω δὲ φασὶν ἐπιπέφω χρῆσθαι τῷ Ἄμισφ ὅπου τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερόν. (Στράβ.)

(β) Καὶ δὴ καὶ διετέλεσε μέχρι πρὸ πολλοῦ φερομένη τὰ πρῶτα, εἴτε ἐταπεινώθη, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ἀφηρέθη, μετέστη δὲ τὸ ἀξίωμα εἰς Γορτύνην καὶ Λύκτον. (Στράβ.)

μιοι ἔκτισαν τὴν πόλιν ταύτην παραθαλασσίαν οὔσαν καὶ τοὺς ναοὺς (α).

Τὴν δύναμιν καὶ τὰ ὄπλα, τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης, οἷον τόξα καὶ φαρέτρας, ἐπαινεῖ ὁ Βιργίλιος. Ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως καλουμένης τὸ πάλαι μὲν Ἀπολλωνία, νῦν δὲ Χανία, μετέφερον εἰς ἄλλας τὰ Κυδωνία.

Ἐπὶ τῆς γῆς τῆς πόλεως ταύτης ὑπάρχει ἐν βουνὸν Τίτυρος καλούμενον, ἐφ' οὗ ἔκειτο ἱερὸν Δικτύνναιον (β).

Ὁ αὐτοκράτωρ Αὔγουστος π. Χ., εὐγνωμοσύνης ἕνεκα ἀπελευθέρωσε τοὺς κατοίκους Κυδωνίας, καὶ ἀνακαίνισε τὴν πόλιν Λάμπην (γ), ἀντὶ χρηματικῆς τινὸς εἰσφορᾶς.

58. Λάππα.

Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνωνος, ὠνόμασθη δ' οὕτω, ἀπὸ Λάμπρον τὸν Θάρρριον. Φοίνικα τὴν Λάμπην. (Στραβ.) Ὅταν ὁ Μέτελλος ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν, ἣν ὁ Ὀκτάβιος ἐξουσίαζεν, ὁ Αὔγουστος, ὡς προεῖπομεν, ἐβοήθησε τὴν πόλιν, ἐφ' ἧς κατόπιν ὑπῆρξεν ἐπισκοπικὸς θρόνος.

59. Λασσαλα.

Κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν, ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο εἰς τὸ παραθαλάσσιον καλούμενον «Καλοὶ Λιμένες.»

(α) Κυδωνία δ' ἐπὶ θαλάσῃ μὲν ἵδρυται βλέπουσα πρὸς τὴν Λακωνικὴν, διέχει δ' ἑκατέρας τὸ ἴσον τῆς τε Κνωσσοῦ καὶ τῆς Γόρτυνος, οἷον ὀκτακοσίους σταδίους. Ἀπτέρας δὲ ὀγδοήκοντα, τῆς ταύτης δὲ θαλασσίῃ τεσσαράκοντα (Στραβ.) Πόλεις δ' εἰσὶν ἐν τῇ Κρήτῃ πλείους μὲν, μέγισται καὶ ἐπιφανέσταται τρεῖς, Κνωσσὸς Γορτυνία, Κυδωνία.

Αὐτοὶ δὲ οἱ Σάμιοι, Κυδωνίην τε, τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν, οὓς ἐπὶ τούτῳ πλεόντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελαύντες ἐκ τῆς νήσου. Ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπὶ ἕτερα πέντε, ὥστε τὰ Ἰσραὴλ ἐν τῇ Κυδωνίῃ ἔοντα νῦν, οὗτοι εἰσὶν οἱ ποιήσαντες καὶ τὸν τῆς Δικτύνης Νηόν. Ὀκτὰ δ' ἔτη Αἰγινήται αὐτοὺς ναυμαχίῃ, νικήσαντες ἠνδραποδίσαντο, μετὰ Κρητῶν. (Ἡρόδ.)

(β) Τῆς μὲν τοι Κυδωνίας ὄρος ἐστὶ Τίτυρος ἐν ᾧ ἱερὸν ἐστὶ, οὗ Δικταῖον, ἀλλὰ Δικτύνναιον. (Στράβ.)

(γ) Φοίνικα τὴν Λάμπην. (Στράβ.)

40. Λεβήν.

Ἡ Λεβήν, ἡ Λεβήνη, ἡ Λέβη ὑπῆρξεν ἀξιόλογος πόλις, καὶ ἐμπορεῖον, κατὰ τὸν Στράβωνα (α). Εἶχε πρὸς τούτοις ἱερὸν εἰς τιμὴν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἅπαντες οἱ ἀσθενεῖς τῆς Κρήτης συνηθροίζοντο ἐκεῖ, πρὸς θεραπείαν. Ὁ ναὸς οὗτος ἐκτίσθη κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἐν Κυρήνῃ τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ πόλις δὲ ὠνομάσθη οὕτω, ἐκ τινος πλησιοχώρου ἀκρωτηρίου, ἔχοντος ὁμοιότητα πρὸς λέοντα, ὅστις κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτον εἷς ἐκ τῶν ἐλκόντων τὴν ἄμαξαν τῆς Πέας.

41. Λύκαστος.

Ἡ Λύκαστος πόλις, ἔχει δύο τοὺς ἀναδόχους καὶ κτήτορας. Κατὰ τοὺς μὲν, ὠνομάσθη οὕτως, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Μίνωος, κατὰ τοὺς δὲ, προσέλαβε τὸ ὄνομα, ἐκ τῆς πληθοῦς τῶν Λύκων.

42. Λύκτος.

Ἡ Λύκτος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, ὑπὸ τοῦ Λύκου υἱοῦ τοῦ Λυκάονος. Ὀνομάζεται δὲ Λύττος κατὰ τὸν Ὀμηρον (β). Κατὰ τὸν Ἡσύχιον δὲ ἔκειτο ἐπὶ ὕψους, θθεν ὁ Ζεὺς ἤρπασε τὴν νύμφην Ἀργην, καὶ μετέφερέν αὐτὴν, εἰς ἓν ὄρος τῆς Αἰγύπτου, καλούμενον Ἀργηλος. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἦτον, ἐξ ἀποικίας Λακεδαιμονίων, καὶ ἐφημίζοντο, ὡς οἱ κάλλιστοι Κρήτες.

43. Λυσσός.

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο πρὸς μεσημβρίαν τῆς νήσου.

44. Μίλητος.

Ἡ Μίλητος ἦτον παλαιστάτη πόλις. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔ-

(α) Διέχει δὲ ἡ (Γορτύνη) τῆς Λυβικῆς θαλάσσης καὶ Λυβήνος τοῦ ἐμπορείου αὐτῆς ἐννεηκόντα σταδίους (Στράβ.)

(β) Τῆς δὲ Λύκτου, ἣν ὁ ποιητὴς Λύττον ὠνόμασεν (Στράβ.)

Οὐδὲ ἀλλὰ ἐπισημασθῆναι πόλεις, οὐκ ἔτι εἰσὶ Μίλητος τε καὶ Λύκατος, τὴν δὲ χώραν, τὴν μὲν ἐνεείμαντο Λύκτιοι τὴν δὲ Κνώσσιοι, κατασκάψαντες τὴν πόλιν. (Στράβ.)

στειλαν ἀποικίαν εἰς τὴν Ἴωνίαν, ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ Σαρπηδῶνος, υἱοῦ τοῦ Διὸς ὅστις ἔκτισεν ὁμώνυμον πόλιν.

45. Μινώα.

Ἡ πόλις Μινώα, κεῖται κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου.

46. Μυσήνα.

Ἡ Μυσήνα, ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνωνος, ὅταν οὗτος ἐβρίθῃ ἐκ τρικυμίας, ἐπὶ τῆς νήσου. Λέγεται δ' ὅτι, ἐκτὸς ταύτης τῆς πόλεως ἔκτισεν ἐπίσης, τὴν Τεγέα, καὶ τὴν Πέργαμον, εἰς ἀνάμνησιν τῶν κατακτήσεών του.

47. Νάξος.

Ἡ Νάξος ὠνομάσθη οὕτως, ὑπὸ τοῦ Νάξου υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τῆς Ἀκακύλης θυγατρὸς τοῦ Μίνωος. Ἡ πόλις διεφηνίζετο διὰ τὴν ἀφθονίαν, καὶ τὸ ποιὸν τῶν εὐρισκομένων ἀκονοπετρῶν.

48. Ὀαξός.

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο πλησίον τῆς Ἐλευθέρης, ὠνομάσθη δὲ οὕτως, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀκακάλης, Ὀαξοῦ, ἢ κατ' ἄλλους, ὑπὸ τοῦ φερωνύμου ποταμοῦ ὅστις περιβρέχει αὐτήν. Ἡ Ὀαξὸς εἶχε βασιλέα τὸν Ἐτέαρχον.

49. Ὀλερος.

Ἡ Ὀλερος ἔκειτο ἐπὶ ὑψώματος, ἐκεῖθεν τῆς Ἱεραπύτης, ἔνθα ἐλατρεύετο ἡ Ἀθηνα.

50. Ὀλόπυξος.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτο μεσόγειος καὶ μεγάλη, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἱστορικῶν.

51. Ὀλοῦς.

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο, πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου, καὶ ἐτιμάτο σπουδαίως διὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Βριτομάρτεως.

52. Πάν.

Αὕτη ἡ πόλις ἦτο πλησίον τῆς προειρημένης, κατὰ τὸν συγγραφέα Σκύλακα.

55. Πάνρονα.

Ἡ Πάνρονα συναριθμῆται, μετὰς εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος τῆς Κρήτης, κειμένης πόλις.

54. Πάνορμος.

Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἢ σήμερον Βουλισμένη.

55. Περγαμεία.

Ἡ Περγαμεία ἐκτίσθη, ὑπὸ τοῦ Αἰνείου υἱοῦ τοῦ Ἀγχίσοῦ, ὅστις ἐπιστρέφων, ἐκ τῆς Τρωάδος, ἐσώθη ἐν Κρήτῃ, πρὸς ἀνάμνησιν.

Κατὰ τὸν Πλούταρχον, ὁ Λυκοῦργος ἐτάφη ἐκεῖ, ἐπὶ τὴν λεωφόρον.

56. Πολυῤῥήνη, ἢ Πολυῤῥήνια

Ἡ Πολυῤῥήνη πόλις, κατὰ τὸν Στράβωνα ἔκειτο πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου πλησίον τῶν Κυδωνιατῶν.

Ἡ πόλις ἦτο εὐρύχωρος, καὶ οἱ Κρήτες ἔθουον εἰς τοὺς θεοῦς τῶν, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος Δικτύνης (α).

57. Πραῖσος.

Ἡ πόλις αὕτη, ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Σαμωνίου Ἀκρωτηρίου, καὶ τῆς πόλεως Χερονήσου. Κατηδαφίσθη δὲ, ἐκ θεμελιῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων Ἱεραπύτνης (β). Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπῆρχεν ἱερὸν τοῦ Διὸς, ἐν ᾧ, οἱ κάτοικοι προσέφερον ἓνα ἀγριόχοιρον, ὡς θυσίαν, καλουμένην Πρῶθυμα.

58. Πύραρθος.

Αὕτη ἦτο κωμόπολις, πλησίον τῆς Γορτύνης.

(α) Πρὸς ἐσπέραν δ' ὄμοροι τοῖς Κυδωνιάταις, πολυῤῥήνιοι, παρ' οἷς ἐστὶ τὸ τῆς Δικτύνης ἱερὸν. Ἀπέχουσι δὲ τῆς θαλάττης, ὡς τριάνκοντα σταδίους, Φαλασάρνης δὲ 60 (Στραβ.)

(β) Μεταξὺ δὲ τοῦ Σαμωνίου καὶ τῆς Χερονήσου, ἡ Πραῖσος ἴδρυτο ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ἐξήκοντα σταδίους, κατέσκαψαν δ' Ἱεραπύτνιοι. (Στραβ.)

59. *Ῥαῦκος.*

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς Νήσου, ἐκτίσθη δὲ ὑπ' ἀνθρώπων ἐξορίστων, ἐχόντων πατρίδα τὴν Ῥαῦκον (α).

60. *Ῥύτιον.*

Καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐκυβερνᾶτο παρὰ τῆς Γορτύνης (β).

61. *Σίβυρτος.*

Ἡ πόλις Σίβυρτος ἔκειτο πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου. Εἰς μὲν τὴν ἐν Χαλκιδόνι σύνοδον ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος αὐτῆς, ὁ Κύριλλος, εἰς δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ Β. σύνοδον, ὁ Θεόδωρος.

62. *Σιτεία.*

Ἡ Σιτεία εἶχε τὸν ἰά ἐπίσκοπικὸν θρόνον, ὅταν οἱ χριστιανοὶ Ἕλληνες ἐξουσίαζον τὴν Κρήτην.

63. *Στέλη.*

Πλησίον τῆς Πραίσου ἔκειτο ἡ πόλις αὕτη.

64. *Συία.*

Αὕτη ἦτο πόλις μικρά, καὶ παραθαλάσσιος. Ἐχρησίμευε δὲ ὡς ναύσταθμος τῶν πλοίων τῆς Ἐλύρας.

65. *Τεγέα.*

Ἡ Τεγέα ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ταλθουβίου, ἢ ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνωνος, κατ' ἄλλους.

66. *Τρίποδος.*

Ἡ πόλις αὕτη ἦτο παλαιά, ἐγεννήθη δ' ἐν αὐτῇ ὁ Πλοῦτος, υἱὸς τοῦ Ἰασίονος καὶ τῆς Δήμητρος.

(α) Τὸν μὲν καλούμενον Λυκάστιον προσέειπε Ῥαυκίσις. (Πολ.) Ῥαῦκος, πόλις ἐν μεσογείῳ τῆς Κρήτης (Στέφ).

Ἐν λόγοις Κρητικοῖς Ἀντίων λέγει τῇ τῶν καλουμένων Ῥαυκίων πόλει, ἔκ τινος δαιμονίας προσβολῆς ἐπιφοιτῆσαι μελισσῶν σμῆνος αἵπερ οὖν καλοῦνται χαλκοειδεῖς. . . κτλ. (Αἰλιανός).

(β) Ῥύτιον πόλις Κρήτης (Στεφ). Φαιστόν τε Ῥύτιοντι πόλις ἐν ναιεταῶσας (Ὀμηρ.) Γορτύνιον δ' ἐστὶ καὶ τὸ Ῥύτιον σὺν τῇ Φαιστῷ. (Στράβ).

67. Φαίσοσ.

Ἡ πόλις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Φαιστοῦ υἱοῦ τοῦ Ῥοπάλου, ὅστις ἦτον υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους. Κατ' ἄλλους ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μίνως. Ἐκειτο πρὸς δυσμὰς, παρά τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξήρητο ὑπὸ τῆς Γορτύνης (α). Ἡ Λατόνη Πυθεῖα, ἐλατρεύετο ἐν τῇ πόλει, καὶ τὴν ἑορτὴν ἐκάλουν Ἐκδυσίαν (β). Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης ἦσαν οἱ ἀστειότεροι. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγεννήθη ὁ Ἐπιμενίδης, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Κνωσσόν. Ἡ πόλις εἶχε προσέτι ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης, ἐπονομαζομένης Σκοτεία.

68. Φάρος.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτον ἀποικία ἄλλης πόλεως τῆς Μεσσηνίας.

69. Φαλασάρνη.

Ἡ Φαλασάρνη ὠνομάσθη οὕτως, παρά τινος Φαλασάρνου, καὶ ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου (γ). Εἶχε ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ἧτις προσηγορεύετο Δικτύνη.

70. Φοινικία.

Ἡ πόλις αὕτη σήμερον ὀνομάζεται Φοινικῆς.

71. Φοινίξ.

Ὁ Στράβων κατατάσσει τὴν πόλιν ταύτην πρὸς μεσημ-

(α) Τῶν ὑπὸ Μίνω συνωκοισμένων τριῶν, τὴν λοιπὴν, φαίσοσ δ' ἦν αὕτη, κατέσκαψαν Γορτύνιοι, τῆς μὲν Γόρτης διέχουσαν ἐξήκοντα, τῆς δὲ θαλάττης εἴκοσι, τοῦ δὲ Μετάλλου τοῦ ἐπιπέσου τεσσαράκοντα. Γορτυνίων δ' ἐστὶ καὶ τὸ Ῥύτιον, σὺν τῇ Φαιστῶ, Φαιστὸν τὶ Ῥύτιόν τι. Ἐκ δὲ τῆς Φαιστοῦ, τὴν τοῦς κληρομῶν ποιήσαντα διὰ τῶν ἐπῶν Ἐπιμενίδην φασίεν εἶναι. Καὶ Ὀλύση δὲ τὴν Φαιστίας. (Στράβ).

(β) Ταύτης ἔτι μύμνηται τῆς μεταβολῆς Φαιστῆς καὶ θύουσι Φυτὴ Λυτοῖ, ἧτις ἔφουε Μηδέα, τῇ κόρη καὶ τὴν ἑορτὴν Ἐκδυσία καλοῦσιν ἐπεὶ τὴν πίπλον, ἢ πᾶσι ἐξέδου. (Ἄντ. Διβερ).

(γ) Πρὸς ἐσπέραν δὲ ὄμοροι τοῖς Κυθωνιάταις, Πολύβρηνοι παρ' οἷς ἐστὶ τὸ τῆς Δικτύνης ἱερὸν, ἀπέχουσι δὲ τῆς θαλάσσης ὡς 30 σταδ. Φαλασάρης δὲ 60. Φαίξ δὲ, ἐν τῇ Κρήτῃ πόλιν, εἶναι Φαλασάρνη, κειμένην πρὸς ἥλιον, δύοντα κλειστὸν λιμὲν ἔχουσα καὶ ἱερὸν, Ἀρτέμιδος ἄγιον καὶ καλεῖσθαι τὴν Θεάν, Δικτυναν. . .

θρίαν καὶ πλησίον τῆς Θαλλάσσης (α). Περὶ ταύτης ἀναφέρει, καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὀνομάζων αὐτὴν λιμένα τῆς Κρήτης. Ἄλλοι δὲ τὴν κατατάττουσι πρὸς δυσμᾶς, ἢ πρὸς ἀνατολὰς τῶν Σφακίων. Εἶναι μόνον γνωστὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Β' σύνοδον, εἶχεν ἐπισκοπικὸν θρόνον, καὶ ἐπίσκοπον τὸν Λέοντα. *ἡλιαστὴ ἀνατολῆς Σφακίων ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ 72. Χάνδαξ.*

Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὡς φρούριον παρὰ τῶν Σαρακηνῶν, κατὰ τὸ 832 μ. Χ., καὶ μετὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει νίκην. Σήμερον λέγεται παρὰ μὲν τῶν Εὐρωπαϊῶν Candie, παρὰ δὲ τῶν ἐντοπίων Κάστρον μέγα.

75. Χερρόνησος.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτο τὸ Ἐπίνειον, ἢ ναυπηγεῖον τῆς Λύκτου (β) ἐν ᾧ ὑπῆρχε ναὸς τῆς Βριτομάρτεως. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξουσίας τῶν χριστιανῶν ἐτιμᾶτο μὲ δ' ἐπισκοπικὸν θρόνον. Ἐκτὸς τῆς πόλεως ταύτης, καθ' ὅλους τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἡ νῆσος Κρήτη εἶχε προσέτι τὰς ἐξῆς πόλεις (γ). 74, τὴν Γιαμίαν. 75, τὴν Δουλόπολιν. 76, τὴν Ἰλατίαν. 77, τὸ Ἰναχώριον. 78, τὸν Δραχμόν. 79, τὴν Δρακαν. 80, τὸ Ἰπποκορώριον (νῦν Ἀποκόρωνα). 81, τὸν Ἰστριον. 82, τὴν Λάσον. 83, τὴν Λύσσαν (νῦν Φιονῆσι). 84, τὸ Λίσσιον. 85, τὴν Μαραθοῦσαν. 86, τὸ Πεκιλάσιον. 87, τὸ Παντο-

(α) Τὸ δὲ ἔνθεν ἰσθμὸς ἐστὶν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἔχων κατοικίαν πρὸς μὲν τῇ Βορείῳ θαλάττῃ Ἀμφίμαλλην πρὸς δὲ τῇ Νοτιῇ Φοίνικα καὶ τὴν Λάμπειν. (Στράβ.)

Εἶπωσ δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμαῖσαι, λιμένα τῆς Κρήτης, βλέποντα κατὰ λίβα, καὶ κατὰ χῶρον.

(Δουκᾶς Εὐαγ. Πράξ. XX ἀρ. 27).

(β) Λύκτου δ' ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἐπίνειον ἐστὶν, ἢ λεγομένη Χερρόνησος, ἐν ᾗ τὸ τῆς Βροτομάρτεως ἱερόν. (Στρ.)

(γ) Ἀχαῖα ἐστὶ τῆς Κρήτης πόλις, ἐν ᾗ γίνονται Ἀχαιναίαι, λεγόμεναι ἔλαφοι, αἱ καὶ Σπαθιναῖαι καλοῦνται. (Ἄπολ.)

Αἴπεια, πόλις Κρήτης. Ἔστι καὶ Ἄλθα πόλις Κρήτης. Ἄλωρρα πόλις Κρήτης. Ἀνώπολις, Ἀραδὴν. (Στεφ.)

μάτριον. 88, τὴν Πυλώρην. 89, τὴν Ῥάμνον. 90, τὴν Ῥεθυμνίαν (νῦν Ῥέθυμνον) (α). 91, τὴν Ῥιζωνίαν. 92, τὸ Σκυλέτιον. 93, τὸ Στρένον. 94, τὴν Τάνον. 95, τὴν Τάρβην. 96, τὴν Τηρεσίαν. 97, τὴν Ὑδραμίαν (β). 98, τὴν Ὑρτακον. 99, τὴν Ὑστοϊαν. 100, τὴν Φαλαιννίαν. 101, τὴν Φαλάνναν καὶ 102, τὸ Ψύχιον.

Ἄλλ' ὅσω ἀληθές εἶναι ὅτι οἱ συγγραφεῖς μνημονεύουσι τὰς ἀνωτέρω πόλεις, τόσω βέβαιον ἐπίσης εἶναι, ὅτι, δὲν περιγράφουσι τὴν τοποθεσίαν ἐκάστης ἢ μηδεμιᾶς αὐτῶν. Ἐν τούτοις αἱ μεγαλύτεραι καὶ μᾶλλον ὀνομασταὶ πόλεις ἦσαν ἡ Γορτύνη, ἡ Κνωσσὸς καὶ ἡ Κυδωνία. Καὶ ὅμως οἱ αἰῶνες, καὶ αἱ περιπέτειαι τῆς νήσου ἠφάνησαν ὅλας αὐτὰς τὰς πόλεις, καὶ ὀλίγιστα διεσώθησαν ἤτοι ὁ Χάνδαξ, τὰ Χανία, τὸ Ῥέθυμνον καὶ ἡ Σιτεία.

Ἐκάστη τῶν ἀνωτέρω πόλεων εἶχε περιφέρειαν τινα καλουμένην Ἰταλιστὶ Territorio, ἢ Coutrande. Αἱ τέσσαρες δ' αὐταὶ ἐπαρχίαι περιεῖχον 996 χωρία (Casali). Ἐκτὸς αὐτῶν, ἐπὶ Ἑνετῶν, ὑπῆρξαν καὶ τινες ἄλλαι κομποπόλεις (casteli) ἐπὶ ὑψωμάτων ἐκτισμέναι καὶ εἰς παραθαλάσσια. Πρὸς βορρᾶν λοιπὸν ἦτον ἡ τῆς Κισσάμου, τοῦ Ἀποκόρωνος, τοῦ Μυλοποτάμου, τοῦ Μυραμβέλου, τῶν Σφακίων, καὶ τοῦ Ἀγ. Μαρίνου. Πρὸς μεσημβρίαν, ἡ τοῦ Σελίνου, καὶ ἡ τῆς Ὠραίας Θεᾶς Belvedere, (ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεσαρᾶς) καὶ πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως Χάνδακος, ἡ τῆς Πεδιάδος, τοῦ Μελεβυζίου καὶ ἡ τοῦ Τεμένους.

(α) Κρήτη τίς γὰρ ἐστὶ μέσῳ ἓν εἵνοπι πόντῳ
Καλὴ καὶ Πίσρα, περίρρυτος, ἔνδ' ἄθροιστοι
Πολλοὶ ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννενήκοντα πόλεις.

(Ὁμήρ. Ὀδύσσεια. XIX.)

(β) Ὑδραμία, πόλις Κρήτης, ὡς Ξενίων, ὁ τὰ Κρητικὰ γράψας. Οἱ πολῖται Ὑδραμιοὶ, ὡς Μεγαρεῖς. (Στέφ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς πόλεως Χάνδακος.

Ἡ πόλις Χάνδαξ, ἀπλοελληνικῶς δὲ Κάστρον μέγα, ἦτον καὶ εἶναι ἕως σήμερον ἡξιολογωτέρα καὶ ὀχυρωτέρα τῆς νήσου, ἢ τοῦ βασιλείου τῆς Κρήτης. Κεῖται πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ πρὸς βορρᾶν. Περιέχονται ἔνδον αὐτῆς δύο πόλεις, ὧν ἡ δευτέρα εἶναι καὶ μεγαλητέρα. Ἦτο τὸ πάλαι ὠχυρωμένη μὲ ἐπτὰ προμαχῶνας, ἐξ ὧν ὁ μὲν α) ἐκαλεῖτο Προμαχῶν τῆς ἄμμου, ὁ β) Βιτοῦρι, ἢ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, ὁ γ) τοῦ Χρηστοῦ, ὁ δ) τοῦ Μαρτινέγκου, ὁ ε) τῆς Βηθλεέμ, ὁ ς) τῆς Πανήγρας, καὶ ὁ ζ) Ἀγ. Ἀνδρέας ἢ Ἀγ. Σπυρίδων. Ἐμπροσθεν τοῦ λιμένος ἐστὶν, ἐν φρούριον, ὅπερ καλεῖται Φρούριον τοῦ Χάνδακος, καὶ ἐνώνεται μὲ τὴν πόλιν δι' ἐνὸς προβόλου. Ὁ λιμὴν κεῖται ὀπισθεν τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ προβόλου, εἶναι δὲ μικρός. Πλησίον τούτου ὑπῆρξε ποτὲ ἐν μέγα ναυπηγεῖον ἐπιτήθειον. Ἡ πόλις εἶχε τέσσαρας πύλας ἐπὶ Ἐνετῶν, καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐκαλεῖτο Πύλη τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἡ δὲ δευτέρα τοῦ Παντοκράτορος, ἡ τρίτη Πύλη τοῦ Μώλου, καὶ ἡ τετάρτη, Πορτέλη. Αἱ περισσότεραι οἰκίαι ἦσαν μικραὶ καὶ χαμηλαί, ἐκ τὸς τινῶν, αἵτινες ἐχρησίμευον διὰ τοὺς Συγκλητικούς καὶ τοὺς εὐγενεῖς Ἐνετούς. Αἱ ἀγυιαί αὐτῆς ἦσαν εὐθεῖαι, ἡ δὲ ἀγορὰ εὐρύχωρος. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἦτο μία ἐκκλησία, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγ. Δημητρίου. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἐνετῶν ἡ πόλις εἶχεν ὀκτώ μεγάλας καὶ ὠραίας ἐκκλησίας, ἐξ ὧν ἡ ὑπερέχουσα ὄλων ἦτον ἡ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου. Ταύτην ὠκοδόμησεν ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος, ὅστις ἦτο γέννημα τῆς Κρήτης.

Πλησίον ταύτης ἔκειτο ἡ τῶν Αὐγουστιανῶν ἀφιερωμένη εἰς τὸν Σωτήρα. Ἐπειτὰ ἦτον ἡ τοῦ ἁγ. Μάρ-

κου, ἢ τοῦ ἁγ. Παύλου, ἢ τοῦ ἁγ. Γεωργίου, ἢ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ ἢ τῆς ἁγ. Αἰκατερίνης.

Εἰς Ἐνετός, ἐκ τῆς τάξεως τῶν Προέδρων, εἶχε τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου, μὲ τὸν τίτλον τοῦ Ἀββά. Παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἦτο Νοσοκομεῖον διὰ τοὺς ἐκ τοῦ ἁγ. τάφου τῆς Δύσεως προσερχομένους ἀσθενεῖς.

Ἡ ἐπιστασία τῆς ἁγ. Αἰκατερίνης, ἦτον εἰς καλογραίας, Ουγατέρας τῶν Προέδρων, αὗται δ' ἐκατόκουν εἰς παρακειμένην ἐκκλησίαν, κτισθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν, κατὰ τὸ 1598 πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγ. Ῥώκου λυτρώσαντος αὐτάς ἀπὸ τῆς Πανώλης.

Κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διεκρίνετο μία ἄλλη ἐκκλησία ἀφιερωμένη εἰς τὸν πρῶτον μαθητὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, **Τίπον**, ὅστις ἀπεκατέστη καὶ πρῶτος Ἐπίσκοπος, τῆς πόλεως καὶ ἐτάφη ὑπὸ τὸ μέγαλον θυσιαστήριον τῆς ἐκκλησίας.

Αὕτη, ἢ ὄντως βασιλικὴ πόλις, ἤμασεν εἰς τρόπον θαυμαστόν, ἐπὶ Ἐνετῶν, καὶ μάτην οἱ Τοῦρκοι ἐδοκίμασαν δι' ἐπιδρομῶν, νὰ τὴν βλάψωσιν. Ἡ διοίκησις ἐπεκτείνετο ἐπὶ τῶν πόλεων, **Μαλεβύζι**, **Τεμένους**, **Νέου Φρουρίου**, (**Καινούριον**) **Πριώτισσα**, **Βονιφάκιον**, **Ἠραία Θεά**, **Πεδιάδα**, καὶ **Μερμάβελον** (ἢ **Μηραμβέλον**). Ἐκτὸς τούτων περιεῖχεν ἡ διοίκησις καὶ 456 χωρία μικρὰ ἔνθεν κακεῖθεν κείμενα (α).

Περὶ τῆς πόλεως τῶν Χαρτῶν.

Ἡ πόλις αὕτη ἔκειτο καὶ κεῖται δέκα πέντε μίλια μακρὰν τοῦ **Χάνδακος**, ἢ ἔν μίλιον γερμ. ἐκ τῆς πόλεως Ῥεθύμνης. Εἶναι ἡ ἀρχαία **Κυδών**, κληθεῖσα οὕτως, ὑπὸ τοῦ **Κυδόνος**, υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ μία ἀπὸ τὰς δυχυρὰς πόλεις τῆς νήσου. Ὁ λιμὴν αὐτῆς ἔχει σκοπέλους καὶ βράχους, καὶ διὰ τοῦτο θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ναυτιλλομένους ἀκατάλληλος. Τὸ πάλαι ἦτον ἐκεῖ εἰς διοικητῆς μὲ τίτλον Ἰππέως καὶ ἐκυβέρνα ἐκτὸς τῶν **Χανίων** καὶ τὰς πόλεις **Ἀποκόρρων**, **Κίσσαμον**, **Σέλινον**, Ἄγ.

(α) Ταῦτα οἱ Ἰταλοὶ ὠνόμαζον Cusalia (οἰκήσεις).

Νικητῶν, καὶ Σφακία. Πρὸς δὲ 244 χωρία σποράδην κείμενα (α).

Κατὰ τὸ 1645 οἱ Τούρκοι ἀναχωρήσαντες ἐκ τῶν Ναυαρίων τῆς Πελοποννήσου, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σιλικτάρη ἀπέβησαν ἐπὶ τῆς νήσου, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ πρὸ τοῦ λιμένος φρούριον τοῦ Ἀγ. Θεοδώρου, ὅπερ πάλιν οἱ Ἐνετοὶ ἐπανεκτήσαν, κατὰ τὸ 1650, τῇ συνδρομῇ τῶν ἐκ τοῦ Ἡραλλείου ἀποσταλέντων καπητάνων Ἀγελῆ, καὶ Ἰουστινιανοῦ. Μάτην ὅμως, διότι, μετὰ ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν, οἱ πολιορκούμενοι ἐξαντληθέντες, καὶ τροφῶν στερούμενοι παρεδόθησαν τὴν 22 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Οἱ πολιορκηταὶ ἐν διαστήματι 54 ἡμερῶν ἀπώλεσαν 44 χιλ. ἀνθρώπων.

Περὶ τῆς πόλεως Ρεθύμνης.

Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς βορείου ὄχθης τῆς νήσου, καὶ προασπίζεται ὑπὸ τινος φρουρίου κειμένου ἐπὶ ὑψώματος τινός. Ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν ἐδιοικεῖτο ὡς καὶ τὰ Χανία. Παρ' αὐτῇ ἔκειτο τὸ πάλαι ἐν φρούριον καλούμενον Μυλοπόταμον. Ἡ πόλις ἐκυριεύθη παρὰ τῶν Τούρκων τὴν 30 Δεκεμβρίου 1646 ἀφοῦ κατέσφαξαν καὶ ἀπεγύμνωσαν πάντας τοὺς κατοίκους.

Περὶ τῆς πόλεως Σιτείας.

Ἡ νῦν Σιτεία, καὶ παρὰ τῶν παλαιῶν Σιτεῖνον καλουμένη πόλις, κεῖται πρὸς τὸ βόρειον τῆς νήσου, καὶ ἐπὶ ἐνὸς λατομείου ἀνωμάλου. Ἡ ἐπαρχία αὕτη δὲν ἔχει λιμένα, ἀλλὰ μόνον ἐν μικρὸν φρούριον καλούμενον Ἱεράπετραν, καὶ 70 χωρία τὸ ὅλον. (Ὅρα ἐπαρχ. Σιτείας.)

(α) Ὅρα προηγ. σημείωσιν. Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ἡ μὲν δι-
 κρίσις ἐκαλεῖτο il Territori di Canca, ὁ δὲ ἱσπαν. Betteire, ἡ πό-
 λις Χανία ἰταλιστὶ μὲν Canca καὶ γαλλιστὶ Canée.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Σήμερον ἡ μεγαλόνησος ΚΡΗΤΗ περιέχει ἐπαρχίας, ὑπὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ εἰς ἰδίαν θέσιν ἐκάστη τούτων κειμένη· διοικεῖται δὲ ὑπὸ τριῶν Πασσάδων, ἐξ ὧν ὁ ἀνώτερος εἶχε μέχρι τῷ 1855 τὴν ἐδραν, ἐν Ἡρακλείῳ. Προσέτι ἔχει δώδεκα ἐπισκόπους, καὶ ἓνα Μητροπολίτην, ἐδρεύοντα εἰς Ἡράκλειον. Ἐνταῦθα παραθέτομεν, κατ' ἐπαρχίαν τὰ ὀνόματα τῶν χωριῶν ὅσα περιέχουσι πλέον τῶν εἴκοσιν οἰκογενειῶν, ἄνευ τῶν ὀθωμανικῶν ἐπαύλων.

ΚΙΣΣΑΜΟΣ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη πρὸς ἄρκτον κειμένη, παράγει προϊόντα οἶον ἔλαιον, οἶνον, κάστανα, ἀμύγδαλα, κάρυα. Περιέχει δὲ τὰ ἐξῆς χωρία. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου, φρούριον Γραμβούσης, καὶ τὸ τοῦ Ῥοδοποῦ, Κύαμον, ταυτὸν Καβοσπάθας, εἶναι ὀνομαστά, διότι, καθ' ὄλον τὸν κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνα ὑπῆρξαν τὸ παλλάδιον τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀγωνιζομένων.

Πολεμάρχι, Δέμπλα, Βουκολιές (α), Ἀνώσκελι, Μούλετες, Βουῦβες, Γαβαλαμουρί Σκαφιώτης, Γλώσσα, Νέα ρούματα, Κακόπετρος, Καρὲς, Καμισιανὰ, Πανέθυμος, Πρόδρομος, Ζυμπραγὸς, Δαρμαροχώρι, Μαλάθηρτες, Περβολάκια, Ῥωκὰ, Γωνιὰ (ε), Σκουκολῶνας, Γριμπιλιανὰ, Σπηλιὰ Ῥοδοπὸς Ἀστράτηγος, Ἀφράτα, Ῥαβδοῦχος, Καμαρακουμούλι, Μελισσουργὸς, Δρακόννα, Νοχία, Ἐπισκοπὴ, Βασιλόπουλος, Πλακάλωνας, ἄστρικας, Λυριδιανὰ, Νοπήγια, Δραπανιάς, Χαιρσιανὰ, Μουρί Κελουδιανὰ, Ποταμιδιὰ, Μάκρωνας, Καλεργιανὰ, Τοπόλια, Βουλγάρως, Ἀγιοκυργιάννης, Σάσαλος, Γουδελιανὰ, Τσουκαλαριά, Καλάθενες, Κουνουπίτζα, Παλαιόκαστρον, Λουσακὲς, Καστέλι (γ), Πορμεσόγια, Ἄγ. Πάντες, Κωτσιματάδες, Ἄγ. Γεώργιος, Καλυδιανὴ, Βλάτος, Ῥογδιὰ, Λίμνη, Ἐλος, Περβόλια, Κουφηκαρὰ, Κούνενι, Κεφάλι, Παπα-

(α) Ἐνταῦθα ὑπάρχει τζαμίον ἔνθα, κατὰ Παρασκευὴν ἐκκλησιάζονται οἱ Τούρκοι.

(ε) Εἶναι καὶ σώζεται τὸ ὀνομαστὸν μοναστήριον Γωνιὰ, ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου.

(γ) Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ παρὰ τῶν Ἑλλήνων κυριευθὲν φρούριον.

διανά, Κάμπος, Άμυγδοκεφάλι, Σφονάρι, Μελισιάς, Σιρικήρι, Καναβάς, Πατεριανά, και Μιλίες (α).

ΣΕΛΙΝΟΝ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη κειμένη πρὸς μεσημβρίαν παράγει ἔλαιον τυρόν, μέταξαν καὶ ὀλίγα κάστανα καὶ κάρυα. Περιέχει δὲ τὰ ἐξῆς χωρία:

Άγ. Εἰρήνη, Σπίνα, Ἐπαναχώρι, Κουκιανά, Καμπανός, Πρινός Λειβάδις, Μονή, Ῥοδοβάνι, Σταυρός, Λίβαδάς, Κουστογιέρακον, Καμαρινά, Ἀσφενδιλιάς, Πλατανιάς, Πρώδρομος, Ἀζωγυρέας, Ἀχλαδάκη Στράτη, Τεμένια, Ἀνύδρι, Λουκιανά, Ἐργαστήρι, Ἄρμι, Σκάφη, Σέλινον (β), Κάλαμος, Σπανιάκος, Βλυτιάς, Σφακός, Κακοδίκη, Κάδρος, Γρηγοριανά, Χόντρος, Σαρακίνα, Κακοκυνήγι, Τσαλιανά, Πελεκάνος, Χασί Μουστάκος, Κισκιανά, Άγ. Θεόδωρος, Σκλαβοπούλα, Κουφρηκάρ, Δρύς, Φλόρια, Ἄλιγός, Μαράλις, Παππαδιανά, Μηλονιές.

ΚΥΔΩΝΙΑ, (Χανία.) (γ).

Πρὸς ἀνατολὰς, ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας ἐκτείνεται ἡ ἐπαρχία αὕτη, καὶ παράγει εὖοσμον μέλι, κεραμεῖα πολλὰ, καὶ τυρόν ἀξιόλογον (ἐκ τῶν λάκκων). Περιέχει δὲ χωρία τὰ ἐξῆς:

Τσουκαλαριά, Τσουμπανά Νεροκούρι, Κατζιφριανά, Μουριές, Περιβόλια Κουκιανά, Πορί, Καρδιανά, Κατζιστροχώρι, Παρδιανά, Μαρινιανά, Γαρίπας, Λουθιανά, Βαχύπετρος, Ἄγιά, Κυρτομάδος, Δαράτσος Γαλατάς, Σταλός, Άγ. Μαρίνα, Σηφιανά, Πλατανιάς (δ), Πατελάρι, Βρύσσαι, Δρακλιανά, Μόδι, Γεράνι, Λουτράκι, Κοντόμορι, Πυργοψηλόνερον, Μάλεμος, Βλαχρονήτισσα, ἄνω Συρίλι, κάτω Συρίλι, Πετρές, Ντερές, Ἄγουστου Νεοχωριόν, Σκωνίζος, Ἀποθήκες, Παπιόλος, Ψαθογιάννης, Ψύρες, Βατόλακος, Τσιγκούνια, Κουφός, Ἀληκιανός, Πρασσές, Χωστή, Ὁρθοῦνι, Παλιαροῦματα, Σέμπρινας, Καράνος, Σκαφιδιανά, Σχοινές, Σκορδαλός, Λάκκοι, Σούρβις, Μεσιλά, Φουρνές, Θεριέσον, Παναγία, Ἀχλάδες, Ἄγ. Γεώργιος, Ἀλετρουθάρι, Γερολιάκος, Λούλος, Δρακόνια, Ἀλωνάκι, Θουμιά, Σπηλιερίτς, Κατωχώρι, Πλατυβόλις

(α) Τὰ τελευταῖα χωρία ἀποτελοῦσι τὸ ἀρχαῖον Ἰναχώριον.

(β) Ἐνταῦθα σώζονται ἐρείπια ἐνετικοῦ φρουρίου.

(γ) Κατὰ διάταγμα τοῦ 1855 ἡ Κυδωνία ἐκυρώθη πρωτεύουσα τῆς Κρήτης καὶ ἐκεῖ ἐδρεύουσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Εὐρώπης.

(δ) Ἐνταῦθα εἶναι ὁ λεγόμενος Πλατανιάς ποταμός, κατάφυτος ὑπὸ ἐκτεταμένου πλκτανῶνος, πεπυκνωμένου ὄντος διὰ σταφυλῶν.

Κοντόπουλα, Κάμπος, Μαδαρῆς, Μαλάζα (α), Χαλέππα, Κορακῆς Πιθάρι, Ἀρώνι, Γκιλλαγκάδες, Στέρνες, Καθικινά, Μουζαράς, Χορδάκι Ρίζοσκλωπον, Καλάρουμα, Χωραφάκι, Κουνουπιδιανά, Καμπανός, Ἀγρουλιδῆς Βόθονας, Πλακούρες, Ξηρολιές, Ἄγ. Τριάς καὶ Γουβερνέτον.

ΑΠΟΚΟΡΩΝΑΣ.

Μετὰ τὴν Κυδωνίαν ἀρχεται ὁ Ἀποκόρωνας, ἡ Ἴπποκόριον, ὅστις εἶχε τὸν εὐρυχωρότερον καὶ ἀσφαλέστερον λιμένα, τῶν τῆς Σοῦδας, Παράγει ἔλαιον, γεννήματα, καὶ ὄσπρια πολλά. Χωρία δὲ ἀποτελοῦντα τὴν ἐπαρχίαν εἰσὶ τὰ ἐξῆς·

Πρόβαρχα, Στόλος, Μαχαίροι, Σαμωνᾶς, Κυριακοσέλια, Καρῆς, Ῥαμνή, Χιλιομοδοῦ, Μελιδόνι, Πεμόνια, κάτω Πεμόνια, Κοῦκος, Φρῆς, Καίνα, Παῖδοχώρια, Νεροχώρι, Νιοχωριόν, Κατζουφριανά, Ἀρμένιοι (β) Σιβαράς, Καλύβες (γ) Ντουλιανά, Κοπράνα, Γαβαλοχώρι, Ἄγ. Παῦλος, Ἄγ. Βασίλειος, Καμπιά, Δράπανος, Πλάκα, Ξεροστέρι, Ἄνω Κεφαλάς, Κάτω Κεφαλάς, Σελιά, Λικοτιναρά, Σοῦρι, Καρούδι, Ἐξώπολις (δ), Καλαμίτζια, Λιτσάρδα, Βάμμος, Νῆπος, Σηφιανά, Ζιζιφέας, Βαφέας, Πρόσνερον, Φιλίπος, Μαθῆς, Ἀλίκαμπος, Φονῆς, Χάμπαθα, Κουρνᾶς, Μουρί, Πάτημα, Κάστελλος, Φλακῆ, Δράμια, μεγάλη Γωνιά.

ΣΦΑΚΙΑ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι ὅλως βουνώδης, ἐκτείνεται πρὸς τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν, καὶ εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὸ φιλοπόλεμον τῶν κατοίκων τῆς. Παράγει τυρὸν ἐκλεκτὸν, καὶ χρυθὴν, ἐξ ἧς κατασκευάζουσι ἄρτον ὅστις εἶναι λευκός. Ἔχει καὶ ναπηγήσιμον ξυλείαν.

Τὰ χωρία αὐτῆς εἰσὶ.

Σκῦφος, τὸ καὶ ὀρεινότερον, Ἄμπελος, Καρῆς, Γωνῆς, Ἰμβρος, Καλλιράτης, Ασφένδος, Αμουδάρι, Νομικιανά, Βουβάς, Κολοκάτσια, Πα-

(α) Τ' ἀνωτέρω χωρία ἀποτελοῦσι τὸ τμήμα τῶν κεραμείων. Τ' ἄλλα τὸ τοῦ ἀκρωτηρίου.

(β) Ἐνταῦθα συνεκροτήθησαν δύο συνελεύσεις τῶν Κρητῶν κατὰ τὸ 1822 καὶ ἔκτοτε τὸ χωριὸν καλεῖται Ἐλευθερόπολις.

(γ) Παρὰ τὴν ἀκτὴν ταύτην ὑπῆρχεν ἡ ἀρχαία Ἀπτερεῖ, πιθανῶς τὸ νῦν Παλαιόκαστρον.

(δ) Σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως.

Ἡ ἱστορία ἀναφέρεται πρὸς τὸ ἔτος 1822 καὶ τὴν ἐπανάσταση.

τζανός, Πρόσγιαλος, ἡ χώρα τῶν Σφακίων, Κομητάδες, Μουρί, Ἀνώπολις, Λουτρὸς, Λιβανιανὰ, Καμπιὰ, Λιμιὰ, Σκάλα, Ἄγ. Δημήτριος, Ἀράδαϊνα, Γύρος, Ἄγ. Ἰωάννης, Σκιαιριὰ, Ἄγ. Ρουμέλη, μετ' ἄλλων τινῶν νομαδικῶν συνοικιῶν.

ΡΕΘΥΜΝΗ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας ἐκτεινομένη, παράγει οἶνον ἐξαίρετον, Κεράτια, καὶ ὀπώρας. Τ' ἀπαρί-
ζοντα αὐτὴν χωρία εἶναι

Ἐπισκοπὴ, Ἀσιγωνιὰ, Ἄγ. Γεώργιος, Καρωτὴ, Κάτανος, Ζουριδί, Ἄγ. Κωνσταντῖνος, Ἀρκούδαν, Ρούστικα, Ἀργυρόπολις (α), Προφήτης Ἠλίας, Μούντρος, κάτω Μόρος, Βαλσαμόνερον, Γεράνι, Ρησί, Μυριοκέφαλα, Βελονάδες, Ἀραλίθι, Βιλανδρέδες, Σχίτουρες, Παλιολίμνη, Ἀρμένιοι, Βαλέρι, ἄνω Μαλάκι, κάτω Μαλάτι, Μονοπάρι, Σαματᾶς, Ἀπζίπολος, ἐπάνω Βαλσαμόνερον, Μαρουλὸς, Μαγουλάς, Ἄγ. Εἰρήνη, Περβόλια, Πηγή, Ἀνώγεια, Κάστελος, Κούμη, Ἄγ. Γεώργιος, Καρὸς, Κούφη, Ὄρος, Γουλετιανὰ, Μόρτος, Σελί, Ὀρωμοναστήρι, Πρασσές, Ρουσοσπίτι, Χαλεβί, Ἄγ. Μάρκος, Ξηροχώριον, Ἄδελος, Ἄγ. Παρασκευὴ, Λούτρος, Μαρουλάς, Ἄγ. Δημήτριος, Μέση, Ἀμνάτος, Καβούσι, Πίκρας, Χαμαλεῦρι, Ἄγ. Τριάς, Παγκαλοχώρι, Χάρκις, Ἀρκάδι (β), Καψαλιανὰ, Κυργιάννα.

Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ἡ Ῥεθύμνη ἐτιματο μετ' ἐπίσκοπον φέροντα τὸν τίτλον «Ἀγρίου».

ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΣ.

Μετὰ τὴν Ῥεθύμνην ἔρχεται ὁ Αὐλοπόταμος, ὀνομαστός διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ τὸ ἔλαιον, κεράτια βελανιδία, γλυκολέμονα καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἐνταῦθα συλλέγεται καὶ ὁ Λάδανος.

Περιέχει τὰ ἐξῆς χωρία ἡ ἐπαρχία αὕτη

Πέραμα, Βεραπισκοπὴ, Τσελεπικιὰ, Ἀγγελιανὰ, Πρίνος, Σκλοποχώρι, Μετόχια, Ἐρρους, Χανιοστιανὰ, Ρουσονάβλι, Ἄλφά, Σκουλούφια, Σκορδίλος, Βαλεριανὰ, Καλλέργος, Λαγκιὰ, Πρινέας, Τριπόδος, Κυ-

(α) Ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἀρχαίου νομισματοκοπείου καὶ αἱ γαῖαι καλοῦνται Ἐλληνικά. Πρῶτερον ἐκαλεῖτο Σαμαρόπολις.

(β) Ἐνταῦθα κεῖται τὸ περιλάλητον κατὰ τοὺς τελευταίους Κρητικούς χρόνους Μοναστήριον «Ἀρκάδι.»

νιγιανὰ, κάτω Τριπόδος, Μαργαρίτες (α), Σταυρωμένος, Ὀρθιές, Πλευριανὰ, Τσανουκιανὰ, Καλανταριά, Καλαμάς, Πασαλίδες, Μελισουργάκι, Χουμέρι, Κρασοῦνας, Γαρίπας, Κεραμωτὴ, Πισκοπὴ, Ἀβδελαῆς, Ἀβδανίτες, Δαμαβόλος, Ἅγ. Μαμμᾶς, Καστρί, Μουντουρος, Ἀλιάνες, Κεφάλι, Ἀργουλιός, Ἅγ. Ἰωάννης, Κάλυβος, Ἀνώγεια, Σύσαρχα, Καμαριώτης, Ἀστυράκι, Καμαράκι, Χαλέπα, Λιθάδα, Κράνα, Ζουτουλάκος, Βένι, Ἄξος, Ἀμαράντους, Πρόχωμον, Μοῦσες, Δαμέδες, Πισκοπὴ, Μουρτσανὰ, Νησί, Ὀμάλη, Γαράζον, Φαράγγι, Ἀστυράτες, Κωστεφάνου, Τσαχιανὰ, Δαμάσα, Χώνες, Σύσες, Δόσελε, Ἀλοίδες, Θεodώρα, Κλεψίμια, Χελιανὰ, Ἀπλαδιανὰ, Μελιδόνι, Βλυχάδες, Ἅγία, Δαλαμπέλος, Ἀλιμπεγιανὰ, Ρουμελή, Σαπαστή, Ἐξάντι, Δαμαριανὰ, Παπταδιανὰ, Συγγριπιδιανὰ, Λαδαινὰ.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑπῆρξαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ Ὀεξὸς καὶ ἡ Ἐλεύθερνα.

ΛΑΜΠΗ.

Πλησίον τῶν Σφακιῶν πρὸς ἀνατολὰς κεῖται ἡ ἐπαρχία αὕτη (ταγὼν Ἅγ. Βασίλειος) παράγει ἔλαιον καὶ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς. Ἀπαρτίζεται δὲ ἐκ τῶν χωρίων.

Σκαλωτὴ, Καψοδασόν, Ροδάκινον Φοινικῆς, Σενιὰ, Ἀργουλες, Μόρτος, Νιοχώρι, Ἀσώματος, Χαρίων, Λευκόγια, Καψογρίδος, Δρύμια, Ἅγ. Ἰωάννης, Κεραμί, Σακτούρες, Ἀγαλιανὰ, Μέλαμπες, Κρυαβρόσις, Πλατανάες, Βουλγάρος, Κούμια, Βρύσσεις, Κισσός, Βάτος, Ἄδρακτος, Σπήλι, Κτουτία, Διπλοχώρι, Λάκκος, Φρατί, Ἅγ. Πελαγία, Μιζόρουμον, Λαμπινί, Γένι, Λαμπιώτος, Κοράδος, Κοζαρὸς, Ἀτσιπάδες, Νιάτσιδος, Ἅγ. Βασίλειος, Παλιόλουτρα, Κουμπελιανὰ, Ἅγ. Ἰωάννης, Καῦμένος, Πρέβελι (β), καλὴ Συκιὰ, Τραχάλα, Μεσοχώρι, Πατσαλιανὰ, Πισοχώρι μετ' ἄλλων τινῶν ἐπαύσεων.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς Λαμπαῖοι, ὀνομάζονται Κουχορῆτες ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχαῖον Κουορῆτες. Ἡ πόλις αὕτη, ἥτις καὶ Λάππα ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι, ἀντέστη μεγάλως εἰς τὸν Ῥωμαῖον Μέταλλον, ὅστις καὶ διὰ τοῦτο, τὴν κατηδάφισεν ἐντελῶς, καὶ μόνος ὁ Αὐγούστος ἐπέτρεψε τὴν ἀνωκοδόμησιν.

(α) Ἐνταῦθα διελύθη ἡ ἐθνοσυνέλευσις τῆς Κρήτης, κατὰ τὸ 1830 ὅταν ὑπετάγη εἰς τὴν αἰγυπτιακὴν ἐξουσίαν κατ' ἀπόφασιν τῶν Δυνάμεων.

(β) Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἡ Μονὴ Πρέβελη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἅγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

ΑΜΑΡΙΟΝ ἢ ΠΑΝΑΚΡΟΝ.

Τὸ Ἀμάριον ἐκτείνεται μεσογείως, εἶναι δὲ τερπνόν, καὶ ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὸ ὄρος Κέδρος. Τ' ἀποτελοῦντα τὴν ἐπαρχίαν ταύτην χωρία εἶναι:

Γερακάρη (ἐνθα παράγονται κεράσια καὶ βύσινα), Ἐλίες, Πατσός, Ἀντάνασσος, Ἄγ. Απόστολοι, Βολιόνες, Γομαρᾶς, Κλήμα, Ὀρές, Φουρφουρᾶς, Βυζᾶρι, Ἀποσέτι, Πισταγή, Κλεισιδί, Πλάτανοι, Ἀποδούλη, Μεσονήσια, Καρδάκι, Μηλιές, Βρύσες, ἄνω Μέρος, Δοχρά, Σάτα, Πλάτανος, Ἄδρακτος (α), Βαθουακός, Θρόνοι, Μοναστηράκι, Καλόγεροι, Γέννα, Ἀμάρι, Μέρωνας, Νήσικουρα, Ἄγ. Ἰωάννης, Ἄγ. Παρασκευή, Χορδάκι, Ἀσώματος, μετ' ἄλλων τινῶν συνοικιῶν.

ΠΥΡΓΩΤΙΣΣΑ.

Μετὰ τὴν Λάμπην ἄρχεται ἡ ἐπαρχία αὕτη, κειμένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας. Παράγει ἔλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς, λινάρι, βαμβάκι. Συνίσταται δὲ ἐκ τῶν χωρίων

Πιτσιδιά, Καμηλάρης, Φωτεινόπουλον, Τυμπάκιον, Λαγωλιός, Σίττα, Καλύβια, Φιλάνδρα, Ἄγ. Τριάς, Σαμπάλουσα, Βόροι, Ἄγ. Ἰωάννης, Ποταμιδες, Φανερωμένη, Σκούρβαλα, Μαγαρικάρι, Καλοχωραφίτες, Τεμενέλι, Κισσοὺς, Καμάρες, καὶ Γρηγοριά.

ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΝ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι πεδινή καὶ ἄδενδρος, ἐκτείνεται δὲ πρὸς μεσημβρίαν τῆς παραλίας. Παράγει σίτον ἐκλεκτόν, ἔλαιον, λινάρι, καὶ βαμβάκια. Περιέχει δὲ τὰ ἐξῆς χωρία:

Πομπήα, Πετροκεφάλι, Λίσσαρος, Κουσέ, Ἀληθινί, Πλάτανος, Μονοχώρι, Γαβαλιανὰ, Πηγαδάκι, Ἄγ. Ἀστράτηγος, Τρυπητὰ, Ἀτισκάρη, Κρότος, Μαῖμου, Πλωριὰ, Ἄγ. Μυρίνα, Ἀποσοκάρη, Φλαχιάκες, Ἀνώγεια, Νοτιανὰ, Μανδύλια, Φιδελικιά, Βασιλική, Νήφριτος, Ζαρὸς, Μαστρογαργιανὰ, Κέραμος, Κοῦρνες, Δρόσος, Φαρι, Παλιάμας, Παναγιὰ, Σαλισίμας, Φιτσανὰ, Μαρόνι, Μάκρες, Κερμεσί, Μοῖρες, Πλοῦτι, Ρουφιὰς, Καπαριανὰ, Σεφεριανὰ, Καστέλι, Ἀμπαλοῦζος, Μητρόπολις, Ἄγ. Δέκας, Ράυτης, Βουρβουλιδες, Μούλια, Παννασός, Ἀπομαρμαῆς, Γέργερι.

Ἡ Πυργιώτισσα, καὶ τὸ Καινούριον ἀπετέλουν ἄλλοτε τὴν ἀρχαίαν Γορτύνην, ἧς τὰ ἐρείπια

(α) Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο κατοικοῦσιν οἱ περιβόητοι Ἀμπαδαῖοι Τούρκοι.

φαίνονται ὑπὸ τὰς πρὸς μεσημβρίαν ὑπερείας τῆς Ἰδης, καὶ ἦν ὁ Ὅμηρος ἐκάλει **Τειχόεσσα ν Γορτύνην**, πρὸς δυσμὰς ὑπάρχει τὸ κατώρυγμα, ἢ ὁ σήμερον καλούμενος **Ααβύρινθος** τῆς Κρήτης, ὅστις, ὡς χρυσφύγετον ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως διέσωσε πολλοὺς Χριστιανούς.

ΚΝΩΣΣΟΣ, τανῶν ΜΑΛΕΒΥΖΙ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, πρὸς ἄρκτον τῆς παραλίας ἐκτεινομένη, περιλαμβάνει, παρὰ τὴν ἀκτὴν ταύτης καὶ τὸ περιώνυμον Ἡράκλειον, τὸ κοινῶς **Μεγάλον Κάστρον**, ὅπερ εἶναι ἢ λαμπροτέρα καὶ πολυανθρωποτέρα τῆς ΚΡΗΤΗΣ πόλις. Ἄπασα ἡ ἐπαρχία εἶναι πεδινή καὶ τερπνή, παράγει δὲ σταφίδας, ἔλαιον, οἶνον, κεράτια, δημητριακοὺς καρπούς, καὶ ἄλλας ὀπώρας, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῶν χωρίων

Κρουσῶνας, Ἄγ. Μύρωνος, Δαφνές, Βονεράτον, Κιθαρίδες, Σάρχος Ἀνωσσίτες, Κατωασίτες, Κεράσια, Εὐγενική, Σίβα, Πενταμόδι, Γεφυράκια Πετροκέφαλον, Βούτες, Καλέσια, κάτω Καλέσια, Σταυράκια, Πύργος, Βλαχιανά, Κορφάς Λουτράκι, Καμάρι, Τήλισσος, Μονή, Καθροχώρι, Γάζι, Γωνιές, Ῥαγδιά καὶ Ἀχλάδα μετὰ καὶ τινῶν ἄλλων ἐπαύλεων.

ΤΕΜΕΝΟΣ.

Καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη, γόνιμος εἰς ἔλαια, κεράτια, σταφίδας, καὶ ἄλλας ὀπώρας, κεῖται παραλλήλως πρὸς τὴν Κνωσσόν, καὶ εἶναι τερπνή. Ἐ' ἀνήκοντα δὲ εἰς ταύτην χωρία εἶναι

Ἀρχάνες, Καταρχάνες, Πανσίδες, Δαφνές, Καλνικαστέλι, Δρακουλιάρης, Καρνάρι, Ἄγ. Βλάσσης, Βασιδική, Ἄγ. Σύλας, Μαραθόντες, Σπηλιά, Σόβες, Φορτέσσα (α) καὶ Μακρυτεῖχος.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ τανῶν ΠΕΔΙΑΣ.

Ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας, ἐκτείνεται ἡ, Χερσονήσος ἐπαρχία ἣτις εἶναι τόπος εὐφορος δι' ἅπαντα τὰ προϊόντα, οἶον ἔλαιον, ὄσπρια, κεράτια, τηρόν, μέλι, βαμβάκια, λινάρι καὶ ὀπώρας. Σύγκειται δὲ ἐκ τῶν χωρίων

Σταμνή, Βάθια, Ἐπισκοπή, Ἀνώπολις, Ἐλιά, Σκαλάνι, Ἀτάνα,

(α) Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πάλαι λαμπρᾶς πόλεως Κνωσσοῦ κεῖται τὸ χωρίον τοῦτο.

Καινούριον Χωρίον, Ἀσκόπελα, Γαλίπη, Χαρασός, Ἀσμάρι, Γαλίφα, Καλοχωρίον, Βοροί, Κοζάρι, Αἰδοῦ, Ποταμιές, Γωνιές, Μεσομοῦρι, Μοχός, Κράσι, Μάλλια, Χερσόνησος, Γουβές, Ἀσκός (α), Κασταμονίτζα, Μαθιάς, Ἀμαργιανός, Πηγαδοῦρι, Καρουζανός, Πιτζαρικιά, Μύλοι, Τσίγκουνας, Σιλσβεροχώρι, Βαρθάροι, Λουλιανά, Ἄγ. Παρασκευή, Ἀρμάχι, Γεράκι, Νιπιδιτός, Παναγία, Φρατή, Ἐμπαρος, Καταφύγι, Μυλιαραδός, Μάρθα, Καραβάδος, Κασσάνοι, Ρουσοχώρι, Θραψανός, Μουκτάρος, Ἄγ. Απόστολοι, Ζοφόροι, Σκόπελα, Βόνι, Γαλατάς, Νύρα, Ἀστρίτζι, Ἄγ. Παρασκευή, Καταλαγάρι, Μέλασσης, Ἄγ. Βασίλειος, Χουδέτασι, Σκυλοῦς, Πεζανός, Καμές, κάτω Βαρθάροι, Ἀστρακοί, Κουνάβοι, Σγουροκεφάλι, Μακροτειγος, Κελιά, Κουνάβους, Καταλαγάρι, Πεζά, Ἄγ. Βασίλειος, Ἄγ. Παρασκευή, Μονὴ Θεολόγου, Μονὴ Ἄγ. Γεωργίου, Πισκοπίανθ, Καταφύγι, Κερά, Καστέλι, Σκοτεινὸ, Καρπερός, Κατεργιάνοι, Καραβάδι, καὶ ὑπὲρ τὰς εἰκοσιν ἄλλας ἐπαύσεις.

ΛΑΣΙΤΙΟΝ ἢ ΛΑΣΣΙΟΝ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, εἶναι μεσόγειος καὶ βουνώδης, ἐκ φύσεως ἄβατος, διότι δύο ἢ τρεῖς στενωποὺς λίαν εὐφυλάκτους ἔχει. Τὰ προϊόντα ταύτης εἰσιν, ἀφθονος τυρὸς, μαλλία, δημητριακοὶ καρποί, ἀμπελοὶ, ὠραία μῆλα, ἄπια, θέρμοι, βούτυρος, μέλη, κηρός, ἀνθρακες. Ὑπὸ τὰς ὑπαρείας τῶν κύκλω τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὀρέων, εἶναι τὰς ἑξῆς χωρία:

Ἀνωποτάμι, Κατωποτάμι, Τσαρμάδος, Φαρσάνος, Ἄγ. Κωνσταντῖνος, Μαρκατάτος, Λασίτι, Χωριδάκι, Ἄγ. Γεώργιος, Πλατανός, Κουδουμαλιά, Ἀβρακόντης, Καμινάκι, Μαγουλάς, Ψυχρός, Πλάτη, Γεμουρί, Πινακιανά, Λαγός, κάτω Μετόχι, καὶ ἄλλαι τινὲς συνοικίαι.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἀνδρεῖοι καὶ ἀχύποδες.

ΜΙΝΩΑ ἢ ΜΙΡΑΜΒΕΛΟΝ.

Καὶ ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας κειμένη, παράγει ἀφθονα προϊόντα, οἶον τυρὸν, Ἀμύγδαλα, οἶνον, τυρὸν, βούτυρον, μέλι, κεράτια, δημητριακοὺς καρπούς. Σύγκειται δὲ ἐκ τῶν χωρίων

Βραγάζι, Μήλατον, Σύσι, Λατσίδα, Κατσαριανόν, Καινούριον, Βουλισμένι, Πλατυπόδι, Χουμεριάκος, Νικητιανά, Βρούσσης, Φουρναί, Λίμνες, ἄνω Χωρίον, κάτω Χωρίον, Δωριές, Σχοινέας, Καρύδι, Βρουχάς, Ἐλοῦντας, Κριτζά, Καλοχωρίον, Κροῦτζα, Πρίνα, Δράσι, Σού-

(α) Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου ἔκειτο ἡ ἀρχία Λάκτις.

βλος, Ἀνώγεια, Ἄγ. Ἀντόνιος, Ἀμυγδαλόλακκος, Χοχλακέας, Ξηρολίμνη, Φρατιά, Ἄγ. Νικόλαος, Παππάδος, Κουνάλι, Ἀγύρι, Ἀρχάγγελος, Ἀμνηδαλίδια, μετὰ τινων ἄλλων συνοικιῶν.

Ἡ Μινῶα καὶ τὸ Λασιδίον ἔχουσιν ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ὁ Πέτρας» ἄγνωστον διατί. Ἀπέναντι ταύτης κεῖται ἡ νῆσος Λατῶ, τανῦν καλουμένη Σπιναλόγκα.

ΣΙΤΕΙΑ.

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου ἄκρου τῆς Κρήτης, πρὸς ἀνατολάς, ἐκτείνεται ἡ Σιτεία. Ὡς χειρόνησος δὲ ἐνοῦται πρὸς δυσμὰς δι' ἰσθμοῦ, μετὴν Ἱεράπειναν, καὶ Μινῶαν.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶναι ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ βουνώδης καὶ τραχεῖα. Παράγει ἐπίσης δημητριακοὺς καρποὺς ἔλαιον, μαλλιά, κεράτια, καὶ ἄλλα τινὰ προϊόντα. Τὰ δὲ ἀπαρτίζοντα ταύτην χωρία εἶναι:

Σφάκια, Μουλιανὰ, Λέστρος, Τουρλωτῆ, Χαμέζι, Ἀγλάδια, Παρασπόρι, Ρίζα, Σκοπι, Ἀνωκρυὰ, Κατωκρυὰ, Κιμουριώτης, Ἐπισκοπῆ, Ἄγ. Ἰωάννης, Πισκοκέφαλος, Πατρέας, Ρουσεκλησία, Ζεὺς, Δρὺς, Μοσιριδὸς, Ξηρολίμνη, Μαγκασίας, Κελάρια, Χοχλακέας, Ζενέκροι, Ἀζογυρέας, Καρύδι, Παππαγιανναίδος, Βαβέλοι, Ζόρος, Κανενί, Δαμνόνι, Χαντράς, Βόλιας, Σκορδίλος, Σίτανος, Ἀσπρονερόν, Ζάκαθος, Κασιδόνι, Πεντέλι, Σφακέας, Μαριανὰ, Σεντέλι, Ἀνωπισκοπῆ, Σωτήρας, Τουρλούλος, Συκία, Τσέως, Ἀδόμυλοι, Ἀρμένιοι, Γουτᾶς, Λουτράκι. Ἐτέας, Λυθίνες, Ἀδρομύρι, Ρουκάκας, Νάτια, Πέπονας, Πέτρα, Δάφνη, Γριά, Στραβοδόξκρον, Φουρνῆ, Ὀρινδὸς, Ἄγ. Ἰωάννης, Ἀσπροδιανὰ, μετ' ἄλλων τινῶν ἐπαύλειων.

Ἡ Σιτεία ἔχει μοναστήριον ὑπὸ τὸ ὄνομα Τοπλοῦ, ὄχυρῶς κατεσκευασμένον, ἐπὶ πεδιάδος.

ΒΟΝΟΦΑΤΣΙ, ἢ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΙΟΝ.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἀπετέλει ἄλλοτε μέρος τῶν ἐπαρχιῶν Γορτύνης, καὶ Κνωσσοῦ· ἀλλ' ἐπὶ Ἑνετῶν ἐσχηματίσθη καὶ ὠνομάσθη οὕτω, ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐρεπιωμένου ἤδη φρουρίου, Βονοφάσιον καλουμένου. Κεῖται καταντικρὺ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ ἔχει θεῶν τερπινοτάτην. Πρὸς δὲ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Κοφίνου, ὑπάρχει ἕτερον φρούριον, ἐξ οὗ ἐφορᾷ τις, ὄχι μόνον τὴν Γορτύνην, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἡράκλειον, καὶ διὰ

τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ἐπωνόμαζον τὴν ἐπαρχίαν Τερψιθέαν. Κατὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ὄρους Κοφίνου, φαίνονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, καὶ πιθανῶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἡ Κάνος ἢ Καῖνος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Πολλὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας ταύτης διεφύλαξαν τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς νήσου, οἷον ἡ τότε Βήνη, νῦν Βιάνος, ἡ Βοῖθος, τανῦν Βουβάς κτλ. Παράγει ἔλαιον ἄφθονον, δημητριακοὺς καρποὺς, οἶνον, βαμβάκια, καὶ ἄλλα προϊόντα. Σύγκειται δὲ ἐκ τῶν χωρίων:

Καπετανιανὰ, Φουρνοφάραγγον, Κουμασιὰ, Δούκια, Βαγιονία, Καγκάλες, Ξηρόκαμπος, Μούλια, Γράτος, Κατωμούλια, Μεγάλῃ Βρύσει, Θαλασσιανὰ, Πορτί, Ἄγ. Θωμᾶς, Ἄνωεργάτια, Κατωεργάτια, Ἄξέντι Κεφάλια, Ἐπανωσήρης, Δαμόνια, Ἀρκάδι, Ζαχαριανὰ, Πελεκιανὰ, Παππαδιανὰ, Ἀραγουζιανὰ, Τιτιανὰ, Καλαλαγκά, Ἄγ. Νικόλαος, Πλάτανος, Ἀμυγδαλός, Παρανόχι, Πρινέας, Ἐτία, Ἀχαντριάς, Χάρακας, Ἄγια, Φωτιά, Στέρνες, Χαντράς, Πετροπάπναγα, Δορακί, Πύργος, Ῥοτάσοι, Μεσοχώρι, Λιγόρτυνον, Πλακιώτισσα, Τεφέλι, Ἀποσελέμι, Κακχωριὸν, Χαράκι, Πετροκεφάλι, Μαδῆς, Μελιδοχώρι, Βώργιας, Τζιφουτκαστέλι, Δαράσι, Βουτοὺς, Πραιτώρια, Βουρούς, Δαμάντι, Ἄγ. Βαρβάρα, Καλαματιανὰ, Κέργια, Ἀκάματος, Ἀσήμι, Διονέσι, Στάβιες, Μπελούλι, Σοκαρά, Μπαμπαδιανὰ, Ἀποῖνι, Μορᾶς Ἀνωάκρια, Φαραγκιανὰ, Κατωάκρια, Ἀτσιπέδες, Ρίζηκας, Λοῦρες, Στόλοι, Ἴνια, Λαγκᾶς, Καθάλος, Καλικάδες, Σέμπρες, Καματιανὸ, Περβολιανὰ, Ἄγ. Κύριλλος, Δοῦλι (α) Κόλενα, Ἀλατιανὰ.

ΑΡΚΑΔΙΑ ἢ ΡΙΖΟΚΑΣΤΡΟΝ.

Ἡ Ἀρκαδία ἐκτείνεται, ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας, καὶ παράγει ἄφθονον ἔλαιον, τυρόν, κεράτια, δημητριακοὺς καρποὺς, μέταξαν, καὶ μέλι. Τὰ δὲ συνιζῶντα τὴν ἐπαρχίαν χωρία εἰσὶ:

Χριστὸς, ἄνω Σύμη, Παροῶς, κάτω Σύμη, Καλάμι, Ἄγ. Βασίλειος, κάτω Πεῦκος, Κραβθατὰς, Μυρά, Καφαλόαρουσις, Χόντρος, ἄνω Βιάνος, κάτω Βιάνος, Δεμάτι, Σχοινιάς, Φίλιππος, Ἀχεντρές, Καλύβια, Παναγιὰ, Γαρούπας, Δραπέτι, Κακὸν, Μαχαιρᾶς, Ἴνι, Λαγοῦτας, Μοναστηράκι, ἄνω Πούλια, κάτω Πούλια, Γάνος, Ἄγ. Σεμνή, Καλοχωρίον, Μουσοῦντας, Ἄλιντσανοὶ, Χαντροῦ, Χουμέρι, Πατσιδαρος, Ζῆνται, Τουρλωτή, Ἀπάρτηρα, Πισκοπή, Ἀμπαδιά, Γουρνιάς, Ἄγ. Ἰωάννης, Μικραπισκοπή, Καμάρες, Ἄμουργιέλες, Ἀλάγνη, Ροῦμα, καὶ Στύρωνας.

(α) Ἰπῆρξεν ἐν Κρήτῃ πόλι, ὑπὸ τὸ ὄνομα Δουλόπολις, ὡς ὁ Δάπερ ἀναφέρει.

ΙΕΡΑΠΥΤΝΑ των Ἰεραπέτρος.

Αὕτη ἡ ἐπαρχία πεδινή τὸ πλεῖστον οὖσα, ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας. Τὸ ὁμώνυμον αὐτῆς φρούριον ἴδρυται ἐπὶ λόφου, πρὸς ἀνατολάς. Τὰ πλουσιώτερα προϊόντα ταύτης εἰσὶ τὸ ἔλαιον καὶ ἡ μέταξα. Περιλαμβάνει δὲ τὰ ἑξῆς χωρία:

Ἐπισκοπὴ, Βασιλική, Καβούσι, Παπαδιανὰ, Μακρούλα, Καπίστρι, Κεντρί, Καλαμπαύκα, Μοναστηριάκι, Ἄσσαρι, Παπαλερούς, Ἄγ. Ἡλίας, Ἀνατολή, Μύρτος, Μάλες, Καλωχωριὸν, Γιανίτζι, Κροῦστα, Ἅγιος Ἰωάννης, Μετόχι, Ἀνωχωριὸς, Κατωχωριὸν καὶ Πρίνος (α).

Ἡ Ἱεράπυτνα ἀποτελεῖ καὶ σήμερον πόλιν κατὰ τὸν πληθυσμόν. Ἦτον ἐπίσημος ἐπίσης τὸ πάλαι διὰ τὴν ἐν αὐτῇ καταφυγὴν, ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν πελέμων, τοῦ τότε τῆς Κρήτης ἥρωος Λασθένου καταδιωχθέντος ἐκ τῆς Κυδωνίας ὅταν ὁ Μέτελλος ἐξεπολιόρχησε ταύτην.

Περιέχει λοιπὸν καὶ σήμερ ἡ μεγαλόνησος ΚΡΗΤΗ 1047 χωρία ἢ κωμοπόλεις, ἐνῶ ἐπὶ Ἑνετῶν περιεῖχε 996. Ἐάν δὲ καταλογίσωμεν εἰς ἕκαστον τούτων ἀνὰ 50 οἰκογενείας, διότι πολλὰ ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 100 καὶ τὴν οἰκογένειαν ἀπὸ 5 ψυχὰς, συνάγομεν πληθυσμόν 266 χιλ. ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, Ἡρακλείου, Ἱεραπύτνου, Ρεθύμνης καὶ Κυδωνίας, καὶ τῶν Τούρκων, ἐν γένει (ὑπὲρ τὰς 75 χιλ. ὄντων), μεθ' ὧν, ὁ ὅλικός πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 350 χιλιάδας, ὕστερον ἀπὸ τὸσας φρικώδεις καταστροφάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΥΡΙΩΝ

Περὶ τοῦ φρουρίου Μεραμβέλου.

Μακρὰν τοῦ ὑπὸ τὸ φρούριον Μακράκάνθας (Σπιναλόγ-κας) λιμένος, ἕως ἐπτὰ λεύγας, εἶναι ἄλλο τι φρούριον καλού-

(α) Ἐκ τῶν 12 ἀρχιερέων τῆς Κρήτης, κατὰ τὸ 1821, μόνος ὁ «ἱερεὺς Ἀρκαδίας» Ἀρτέμιος Παρδάλης, ἐπέζησε τυχῶν ἐκτὸς τῆς Κρήτης, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν.

μενον Κάστρον τοῦ Μηραμβέλου, σύνθετον ἐκ πολλῶν ἄλλων μικρῶν τοιούτων, καὶ κείμενον ἐπὶ βράχου σχηματίζοντος ἀκρωτήριον.

Πρὸς τὸ βορειανατολικὸν τοῦ φρουρίου τούτου, εἶναι δύο Βράχοι εἰς τὴν θάλασσαν, καλούμενοι, οἱ Βράχοι τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου, ἐφ' ἑνὸς τῶν ὁποίων διασώζεται οἰκία τις. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ὁ λιμὴν τοῦ ἁγ. Νικολάου, πρὸς δὲ ἡ πεδιάς, καλουμένη Κόλακας, καὶ ὁ ποταμὸς Ἀλμυρός.

Περὶ τοῦ φρουρίου Παλαιοκάστρου.

(κείμενου πρὸς τὸ βόρειον τῆς νήσου).

Τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως Χάνδακος, ἐπὶ ἑνὸς ὑψηλοῦ ἀκρωτηρίου κείμενον, καὶ ἔχον τὴν νῆσον Δίαν κατέναντι, περιβρέχεται ἀπὸ τέσσαρας ποταμοὺς, ἦτοι τὸν Ἀλμυρόν, τὸν Γάζην, τὸ Ξηροπόταμον, καὶ τὴν Γέφυραν, ἔχοντας τὰς ἐκβολὰς των πρὸς τὴν θάλασσαν.

Διαιρεῖται δὲ εἰς Ὑψηλὴν Πλατεῖαν, Μεσαίαν Πλατεῖαν καὶ κάτω Πλατεῖαν.

Περὶ τοῦ φρουρίου τῆς Περιωπῆς.

(κείμενου πρὸς τὸ νότιον τῆς νήσου).

Τοῦτο εἶναι περιτειχισμένον μὲ πολλοὺς πύργους, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς βράχου. Οἱ ἴταλοι καλοῦσιν αὐτὸ de Belveder, ἕνεκεν τῆς τερπνῆς καὶ ωραίας θέας. Πρὸς βορρᾶν κεῖται ἄλλο, ὑπὸ τὸ ὄνομα Βονιφάσιον, καὶ σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου τὰ φρούρια Τέμενος καὶ Πεδιάδα, μετ' αὐτὰ δὲ ὑπὸ τὸ ὄρος Ἰόβα, τὸ φρούριον Μαλεβύζι, καὶ ἡ καρποφοροτάτη πεδιάς τῆς Μεσσαράς.

Περὶ τοῦ φρουρίου Σελίνου

(κείμενου πρὸς τὸ νότιον τῆς νήσου).

Τὸ φρούριον τοῦτο κτισμένον ἐπὶ μιᾶς ὀλοβράχου γλώσσης τῆς γῆς, περιζωνύεται ἐκ τειχῶν ὑψηλῶν, μὲ θυρίδας, διὰ κανόνια καὶ τουφέκια. Πρὸς ἀνατολὰς μία γλώσσα, πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀκτῆς, καὶ πλησιέστερον τοῦ φρουρίου, καλεῖται

Μισή. Μετὰ ταύτην ἔπονται, ἡ τῆς Γωνιάς, ἡ τοῦ Χάρακος, ἡ τοῦ Τροχαλιᾶ ἡ τῆς Στικουτάρας, καὶ τελευταῖον τοῦ Τροχάλου.

Μεταξὺ τοῦ φρουρίου Σελίνου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κριοῦ εἶναι οἱ ποταμοὶ Σταγραμέντης, καὶ Βλητέας.

Περὶ τοῦ φρουρίου Κισσάμου.

Πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου, παρὰ τῷ ἀκρωτηρίῳ Βοῦσα, εἶναι ἐν φρούριον, καλούμενον Κίσσαμον. Ἐκεῖθεν πρὸς Σπάθαν σώζονται ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, καὶ μέγας ἀριθμὸς δεξαμενῶν. Διὰ τοῦτο ἡ πόλις καλεῖται τὴν σήμερον Παλαιὸν ἑλλ. κάστρον.

Περὶ τοῦ φρουρίου Σφακίων.

Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Λευκῶν ὀρέων, ἡ Μαδάρας εὐρίσκεται ἡ πόλις τῶν Σφακίων, καὶ παρ' αὐτῇ, ἐρείπιον, τὸ ἐπὶ Ἐνετῶν κατὰ τὸ ἔτος 1642 κτισμένον φρούριον. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης διακρίνονται διὰ τὴν πολεμικὴν αὐτῶν τέχνην.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τοῦ τάφου τοῦ Διός.

Ἐπὶ τῆς νήσου ΚΡΗΤΗΣ εἶν' ὁ τάφος τοῦ Διός, υἱοῦ τοῦ Κρόνου. Τὸ ἐπιτάφιον τούτου, εἰς διάλεκτον ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ Πυθαγόρου, εἶναι, « Ἐνταῦθα Ζᾶνκεῖται, ὃν Δία κεκλήσκουσιν. »

Κατ' ἄλλους συγγραφεῖς, τὸ ἐπιτάφιον εἶχεν ὡς ἐξῆς: « Ζεὺς, υἱὸς Κρόνου » ἢ, ἐνταῦθα κεῖται ὁ Πίκορ τεθνεὼς, ὅστις ἐστὶ καὶ ὁ Ζεὺς.

Ἄλλὰ τὰ πάντα ἠφάνισεν, ὁ κατὰ τὸ 360 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ καταστρεπτικώτατος σεισμός.

Περὶ τῶν λιμένων τῆς Κρήτης.

Ἐν γένει ἡ νῆσος στερεῖται λιμένων, καὶ τοῦτο ἐν ἄλλοις καιροῖς ἠσφάλισεν αὐτὴν ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν.

Οἱ παρὰ τὰς πόλεις Χάνδαξ, Χανία, Ῥέθυμνον, Σιτεῖον, Βουλισμένη, Κίσσαμος, Σέλινον καὶ Σφακία, λιμένες εἶναι τάξεως μετρίας. Μόνος ὁ τῆς Σούδας ὀπισθεν τῶν Χανίων εἶναι ἀρκετὰ καλὸς καὶ εὐρύχωρος.

Περὶ τῶν ποταμῶν αὐτῆς.

Καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον ναυσίπλοοι ποταμοὶ δὲν ὑπάρχουσιν. Εἰσὶν ὅμως πολλοὶ καὶ μικροὶ ῥύακες ἐπὶ τὰς ὄχθας τῶν ὁποίων φύεται αὐτομάτως τὸ Κολοκάσιον. Μεταξὺ ὅλων ὀνομαστότεροι εἶναι ὁ καλούμενος Ἀλμυρὸς διὰ τὴν ποιότητα τῶν ὑδάτων, ἐκπηγαζόντων ἐξ ὑδραγωγοῦ ὑπογείου θαλάσσης. Ὁ Ἀμνησὸς λαβὼν τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἀπὸ τὰς Νύμφας Ἀμνηάδας. Ὁ Ὀάξος, ἐξ οὗ ὀνομάσθη καὶ ἡ πόλις. Ὁ Τριτῶν ὅστις κατὰ τὴν μυθο-

λογίαν ἐδέχθη τὸν ὀμφαλὸν τοῦ Διὸς, ἐνῷ ἐβαστάζετο ἀπὸ τοῦς Κουρήτας.

Κατάτινα ποιητὴν ὁ Ζεὺς δὲν μετεφέρθη ἀπὸ τοῦς Κουρήτας εἰς τὴν Κνωσσὸν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς νύμφης τῆς πόλεως Θήνης (α). Εἶναι καὶ ἄλλοι ποταμοί, κατὰ τοῦς ἀρχαίους συγγραφεῖς, οἷον ὁ Δίκτυς, ὁ Δίδυμος, ὁ Μενόμενος, ὁ Κέδρισος, ὁ Ἀμφιμέλας, ὁ Μεσάπολις, ὁ Ὀκεανός, ὁ Ἐλέκτρας, ὁ Πυκνός καὶ ὁ Μασσαλίας ἀλλ' οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀναφέρει τὴν τοποθεσίαν ἐκάστου αὐτῶν, ἐκτὸς μόνον περὶ τοῦ αἰθέρου Ἰρδάνου καὶ τῶν Χάνδακος, ἐμπροσθεν τῆς πόλεως Κυδωνίας, καὶ τοῦ Ληθέως ἀναμέσον τῆς πόλεως Γορτύνης. Λέγεται δὲ ὅτι ἐκλήθη Ληθεὺς, ὑπὸ τῆς Ἑρμιόνης, θυγατρὸς τῆς Ἀφροδίτης, φαρμακευσάσης τὸν σύζυγον αὐτῆς Κάδμον.

Περὶ τῶν πηγῶν αὐτῆς.

Ἡ Σαῦρος πλησίον τοῦ σπηλαίου τοῦ Ἰδρύου τῆς Ἰδης, καὶ Ἱερὰ Πηγὴ, κατὰ τὸν Θεόφραστον καλουμένη, μνημονεύεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων.

Ὁ Ληθεὺς καλεῖται σήμερον Λέθωρ, ἢ Ἀναπροδάρρης ἢ Μαλωνίτης. Ὁ Θέρρων ἐώρτασε τοῦς γάμους τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας κατὰ τὸν Διόδωρον. Ὁ Πυθερεὺς καὶ ὁ Κέρατος ἦσαν ἐπίσης πηγαί, διαρρέουσαι πλησίον τῶν πόλεων Κνωσσού καὶ Γορτύνης.

Πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου εὐρίσκονται δύο, αἵτινες καλοῦνται Βιταλαπότας καὶ Σφηνάκης, καὶ πρὸς βορρᾶν,

(α) Ἐὔτε θανάς ἀπέλειπεν ἐπὶ Κνωσσῷ φέρουσα, Ζεῦ Πάτερ, ἡ νύμφη σου (θεναὶ δ' ἔσαν ἐγγύθι Κνωσσῷ). Τούτακι τοι πέσε δαίμον ἀπ' ὀμφαλὸς ἐνθα ἐκεῖνο ὀμφάλιον μετέπειτα πεδὸν καλέουσι Κύδωνες. (Καλλιμ. Ἰμν. α).

Φερομένου μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν Κουρήτων αὐτοῦ (τοῦ Διὸς) νηπίου φασὶν ἀποπεσεῖν τὸν ὀμφαλὸν πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον *Τρίτωνα*, καὶ τὸ χωρίον δὲ τοῦτο τὸ καθιερωθὲν ἀπὸ τοῦ τότε συμβάντος. Ὄμφαλὸν προσχορευθῆναι καὶ τὸ περιεχόμενον πεδῖον ὁμοίως ὀμφάλιον. (Διοδ. Βιβλ. α).

ἐπὶ τὸ ἀνατολικώτερον τοῦ ἀκρωτηρίου Σπάθα, οἱ ρύακες Στουτελῶνα, Σταυρωνίτην, Γεράνην, Πλατανιάν, Παχὺν, Κλαδισόν, Χιλίαρον, Ξέδουαν, Καμάραν, Μουσελάν, Ἀρχάδην, Φάδελαν, Ἰστάναν, Μηλάτον, Ρικτήν, καὶ ἄλλοι τινές, οἵτινες δὲν ἀναφέρονται εἰς τὸν πίνακα τῆς νήσου.

Περὶ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς Κρήτης.

Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ πατρίς καὶ τροφὸς τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ἐδοξάσθη ἰδιαζόντως διὰ τὴν γέννησιν τῶν Ἰδαίων δακτύλων, τῶν Κουρητῶν, καὶ τῶν Γιγάντων.

Ἡ ρακλείδης ὁ Κρής, συνέγραψεν ἑλληνιστί, περὶ τῆς Ἑλλάδος πόλεων.

Ὁ Μεσομίδης ἐπίσης Κρής, ὑπῆρξεν εἰς τῶν λυρικῶν τῶν ποιητῶν.

Ὁ Μύσων, γεννηθεὶς εἰς τὴν πόλιν Ἐταίαν, ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ῥίανος ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Κερέαν, ἡ Βένευμον. Ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ἔργων τούτου, ἡ Ἱστορία τοῦ Μεσηνιακοῦ πολέμου εἶναι συγγραφή ἀξία λόγου.

Ὁ Ἱστορικός Πετελλίδης εἶναι ἐκ τῆς πόλεως Κνωσσοῦ.

Ὁ Θάλης ἐπίσης, ἡ κατ'ἄλλους, ἐκ τῆς πόλεως Γορτύνης. Ὁ Λυκοῦργος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, παρὰ τοῦ Θάλητος ἔλαβε τὴν νομοθεσίαν. Πρὸς δὲ, κατὰ τινὰ χρησμόν τοῦ Ἀπόλλωνος, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκάλεσαν παρ' αὐτοῖς τὸν Θάλητα καὶ διὰ τῆς μουσικῆς του κατέπαυσε τὴν Ἡανώλην.

Ὁ Ταῦρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Κνωσσόν. Ἦτον ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἀστερίου, βασιλέως τῆς Κρήτης, ἐκυρίευσεν τὴν Τύρον καὶ ἤρπασεν τὴν Εὐρώπην, θυγατέρα τοῦ Ἀγήνορος Βασιλέως τῆς πόλεως ταύτης. Ἐκ τούτου ἡ μυθολογία, ὅτι ἡ Εὐρώπη ἤρπάγη ὑπὸ τοῦ Διὸς, μεταμορφωθέντος εἰς Ταῦρον.

Ὁ Ταλός, υἱός τοῦ βασιλέως Κρητός, καὶ πατὴρ τοῦ Ἡφαίστου.

Ὁ Παδάμανθος, ὁ Ἀλκων, ὁ Ἰοφών καὶ πλείστοι ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι ἦσαν γέννημα τῆς ΚΡΗΤΗΣ.

Περὶ τῶν παλαιῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὁ Μίνως, καὶ ὁ Σαρπηδών, υἱοὶ τῆς Εὐρώπης, ἦσαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι καὶ διοικηταὶ τῆς νήσου· ἀλλ' ὁ πρῶτος ἀπεδίωξε τὸν δεύτερον ταχέως, καὶ οὕτως ὁ Μίνως, μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς, τοὺς Ἐτεοκρήτας, τοὺς Κυδωνιεῖς, τοὺς Τριχαῖκούς Δωριεῖς, καὶ τοὺς Πελασγοὺς κατώκησε τὴν νήσον, δις ἐρημωθεῖσαν πρὸ τούτου. Οἱ μὲν Δωριεῖς κατώκησαν τ' ἀνατολικά μέρη, οἱ δὲ Ἐτεοκρήτες τὰ νότια, καὶ οἱ Κυδωνιεῖς τὰ πρὸς δυσμάς.

Οἱ Πελασγοὶ καὶ Αἰολεῖς ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Γεῦτάμου, οἱ Δωριεῖς ὑπὸ τοῦ Ἀλθεμένους, καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ὑπὸ τοῦ Ταλθυβίου, ἐκ Μεσσήνης.

Κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν Κρητῶν οἱ Ἐτεοκρήτες καὶ Ἰδαῖοι δάκτυλοι, εἶναι τ' αὐτὸ, καὶ σημαίνει τοὺς ἀληθεῖς Κρητάς, οἵτινες καὶ Κουρήτες καὶ Κορύβαντες ἐκλήθησαν ἀπὸ τὴν θεᾶν Ῥέα, Ὁψ καὶ Κυβέλην καλουμένην, καὶ ἦς ὁ οἶκος ἐδεικνύετο μέχρι τινὸς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κνωσσοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Ζεὺς.

Πρῶτος βασιλεὺς τῆς νήσου ταύτης ὑπῆρξεν ὁ Ζεὺς, ἀδελφὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὅστις ὠνόμασε τὴν νήσον Ἰδαίαν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς συζύγου του. (α). Πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου

(α) Γεγονέναι δὲ καὶ ἕτερον Δία, τὸν ἀδελφὸν μὲν Οὐρανοῦ, τῆς δὲ Κρήτης βασιλεύσαντα, τῇ δόξῃ πολὺ λειπόμενον τοῦ μεταγενε-

ὑπάρχει σπήλαιον, ὅπερ καλεῖται σπήλαιον τοῦ Διδος, καὶ ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ἐπιτάφιον τούτου ἐλληνιστί.

Κρής.

Μετὰ τὸν Δία, ὁ υἱὸς τοῦ Κρής, καὶ ἐκ τούτου ἡ ὀνομασία τῆς νήσου. Ἐβασίλευσε δ' οὗτος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ, ἢ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰσαάκ (α).

Ἄμμων.

Ὁ Ἄμμων, διεδέχθη τὸν Κρήτα, οὐτινος ἦν γαμβρός· αὐτός ἐκάλεσε τὴν πρότερον Ἰδαίαν νῆσον, ΚΡΗΤΗΝ (β).

Κέκρωψ.

Ὁ Κέκρωψ, ὑπῆρξε βασιλεὺς τῆς νήσου, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὅστις καλεῖ αὐτὴν Κεχροπίαν.

Κυδών.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τῶν Ἑβραίων, ἐν Αἰγύπτῳ, ὁ Κυδὼν ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς νήσου, ὅστις τὴν Εὐλιμένην, κατὰ προσταγὴν τοῦ χρησμοῦ, ἐθυσίασεν εἰς τοὺς θεοὺς, ὅταν αἱ ὑπ' αὐτὸν πόλεις ἐπανέστησαν, καὶ εὐρέθη εἰς στενοχωρίας.

στέρου. Τούτου μὲν οὐδ' ἐβασίλευσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου, τὸν δὲ προγενέστερον, δυναστεύοντα τῆς προειρημένης νήσου, δέκα παῖδας γενῆσαι, τοὺς ὀνομασθέντας Κουρήτας, προσαγορεύσαι δὲ καὶ τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς γυναικὸς Ἰδαίαν ἐν ᾗ καὶ πλουτήσαντα ταφῆναι δεικνυμένου τοῦ τὴν ταφὴν δεξαμένου τόπου, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Οὐ μὴν οἱ γε Κρήτες ὁμολογοῦμενοι ταύτους ἱστοροῦσι, περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν τοῖς περὶ Κρήτης τὰ κατὰ μέρας ἀναγράφομεν.

(Διοδ. Β. Γ. Κ. 61).

(α) Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐβασίλευσε Κρής τις αὐτόχθων, ὃν ἓνα λέγουσιν τῶν Κουρητῶν, παρ' οἷς Ζεὺς ἀνετρέφη καὶ Κρήτην ἐτυράνισεν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κρητὸς ὠνομάσθη Κρήτη. Ἡ δὲ Κρήτη ἀπὸ Κρητὸς τινὸς ἄρξαντος ἐκείσε ὠνόμασται. (Μαρκ. Περ.)

(β) Τὸν δὲ Ἄμμωνα φασὶ σιτοδείξ πιεζόμενον φυγεῖν εἰς Κρήτην καὶ γήμαντα τῶν τότε βασιλευσάντων Κουρητῶν, τινὸς θυγατέρα Κρήτην, δυναστεύσαι τε τῶν τόπων, καὶ προτοῦ τὴν νῆσον Ἰδαίαν καλουμένην ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὀνομάσαι Κρήτην. (Διοδ. βιβλ. γ')

Ἄπτερος.

Τὸν Κ υ δ ῶ ν α διεδέχθη ὁ Ἄ π τ ε ρ ο ς, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μωϋσέως.

Λάπης.

Τοῦτον διεδέχθη ὁ Λ ά π η ς, ὅστις ἐβασίλευσε περὶ τὸν ἔννατον χρόνον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Γύταμος.

Οὔτος ἦν υἱὸς τοῦ Λ ώ ρ ο υ, ἀνεψιὸς τοῦ Ἑ λ λ η ν ο ς, καὶ υἱὸς τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Δ ε υ κ α λ ί ω ν ο ς, ἀλλὰ δὲν διέμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὴν βασιλείαν.

Ἀστέριος.

Ὁ Ἀ σ τ έ ρ ι ο ς, υἱὸς τοῦ Τ υ τ ά μ ο υ, ἠλικιωθεὶς ἔγγημε τὴν Εὐ ρ ώ π η ν, θυγατέρα τοῦ Φ ο ί ν ι κ ο ς, ἡ τοῦ Ἀ γ ή ν ο ρ ο ς, καὶ πρῶην σύζυγον τοῦ Δ ι ό ς, μεθ' ἧς ἀπέκτησε τοὺς Μίνωα, Ῥαδάμανθυν, καὶ Σαρπηδῶνα, οὓς ἀφῆκεν εἰς τὸ βασιλείον.

Μίνως.

Ἄφοῦ ὁ Ἀ σ τ έ ρ ι ο ς ἀπέθανεν ἄτεκνος, ὡς ἄνω, ὁ πρωτότοκος Μίνως ἀνέβη τὸν βασιλικὸν θρόνον, καὶ ἔγγημε τὴν Ἰ φ ό ν η ν, θυγατέρα τοῦ Δ ι κ τ ύ ο υ, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν υἱὸν Λύκαστον τοῦνομα (α).

Λύκαστος.

Μετὰ τὸν Μίνωα, ἐβασίλευσεν ὁ Λ ύ κ α σ τ ο ς, ὅστις ἔγγημε τὴν Ἰ δ α ν, θυγατέρα τοῦ Κορύβαντος, ἐξ ἧς ἐγέννησε τὸν Μίνωα Β'.

Μίνως Β.

Ἄφοῦ ἀπέθανεν ὁ Λ ύ κ α σ τ ο ς, διεδέχθη τὴν βασιλείαν οὗτος, καὶ κατέστη κύριος τῆς θαλάσσης καὶ ἐπεξέτεινε τὴν δεσποτείαν, μέχρι τῶν Κυκλάδων νήσων, συμπεριλαμβανομένων, ἀφ' ὧν ἀπεδίωξε τοὺς Κ α ρ ί ο υ ς καὶ τοὺς ἄλλους Πει-

(α) Ἄφοῦ ὁ Μίνως, ὁ πρῶτος ἐβασίλευε καὶ Κυθωνίαν ἔκρησε σίδηρος εὐρέθη ἐν τῇ Ἰδῆ, εὐρόντων τῶν ἰδαίων δακτύλων Κέλμιος καὶ Δαμνανέως ἐτῆ 1168. βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Πανδίωνος. (Θουκ.)

ρατὰς (α) πρὸς δὲ καὶ τὸν Ῥαδάμανθον καὶ τὸν Κάσσον, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος φεύγων εἰς Ἄργος, ἔφερε τὸν Γανυμῖδην, υἱὸν τοῦ Τρώου, παραδόξου ωραιότητος.

Διήρесе τὴν νῆσον εἰς Κνωσσὸν, Φαιστόν, καὶ Κυδωνίαν, ἐπολέμησε κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, Αἰγέως, διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρογέω, ὃν ἔμαθεν, ἐν Πάρῳ, ἐνῷ κατεγίνετο εἰς θυσίας τῶν Χαρίτων, φέρων ἐπὶ κεφαλῆς στέφανον. Κατόπιν ἔστρεψε τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ Νίσου, βασιλέως τῶν Μεγάρων, τὸν ὁποῖον ἐνίκησε καὶ ἐφόνευσε διὰ προδοσίας τῆς Σύλλας θυγατρὸς του, ὁμοίως καὶ τὸν Μεγαρέα, υἱὸν τοῦ Ἰππομένοιο.

Μετὰ ταῦτα ἐπεχείρησε, τὸν κατὰ τοῦ Κοκάλου, βασιλέως τῆς Σικελίας πόλεμον, διότι ἐδέχθη τὸν λειποτάκτην Δαίδαλον. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ἐφονεύθη ὁ Μίνως, ἐν τῇ Σικελίᾳ, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδοτος. Τελευτήσαντος δὲ τούτου, οἱ Κρήτες ἀνήγειρον αὐτῷ μνημεῖον, καὶ ἱερὸν, εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης, μεχρισοῦ ἐκτίσθη ἡ πόλις Ἀκράγαντος, ὅτε μετέφερον τὰ λείψανα αὐτοῦ εἰς Κρήτην.

Κάτουλλοι.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐσυκοφάντισαν αὐτὸν, ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν νέων καὶ νεανίδων, οὓς ἐπεμπον κατ' ἔτος. Εἶχε σύζυγον τὴν Πασιφάνην θυγατέρα τοῦ Ἥλιου καὶ τῆς νύμφης Περσέας, θυγατρὸς τοῦ Ἀστρίου, ἐξ ἧς ἔσχε τέσσαρας υἱοὺς, τὸν Κατρέα, τὸν Πευκάλεωνα, τὸν Γλαῦκον, καὶ τὸν Ἀνδρογέω καὶ τέσσαρας θυγατέρας, τὴν Ἐκάλην, ἢ Ἀκράκην, τὴν Ξενοδίκην, τὴν Ἀριάδην, καὶ τὴν

(α) Μίνως γὰρ παλαιότατος, ὃν ἀκοῆ ἴσμεν. Ναυτικὸν ἐκτίσαστο καὶ τῆς νῦν ἑλλ. θαλάττης ἐπὶ πλείστον ἐκράτησε, καὶ τῶν κυκλάδων νῆσον ἤρξατο καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο. Κάρας ἐξηλάσας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἐγκαταστήσας. (Θουκυδ.)

Τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν κατέσχευεν ὁ Μίνως τὰς νήσους καὶ τὰς μὲν ὠχυρώσατο, τὰς δὲ ὤκησε. (Ἀριστοτελ.)

Κρήτες πρῶτοι Ἑλλήνων νόμους ἔσχον, Μίνως Θεμένου θ; καὶ πρῶτος ἐθελκαστὴ φάτησεν. (Στράβ.)

Φαίδραν. Ἐκτὸς τούτων ἔσχε καὶ ἀπὸ τὴν νύμφην Παρρίαν, τὸν Εὐρυμέδοντα, τὸν Νηφάλιον, τὸν Χρύσην, καὶ τὸν Φιλόλαον, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὴν Δεξιτέαν, τὸν Εὐάνθιον.

Ἐκ τῶν παρὰ τῆς Πασιφάης φυσικῶν υἱῶν του, δύο διεδέχθησαν τὴν βασιλείαν, ὁ Δευκαλίων καὶ ὁ Κατρεύς ὁ δὲ Ἄνδρογέως ἐφρονεύθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὁ Γλαῦκος κυνηγῶν μῦν, ἐπνίγη εἰς πλήρες ἀγγεῖον μέλιτος.

Μετὰ καιρὸν, ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μίνωος, οἱ Κρήτες, ἐκτὸς τῶν Λολιχνηταίων καὶ Πρασιίων, διέβησαν τὴν Σικελίαν καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν Κάμικον, ἀλλὰ μάλιστα, διότι μετὰ πέντε χρόνους ἐπανέστρεψαν εἰς Κρήτην, ἕνεκα τῆς πείνης.

Δευκαλίων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μίνωος, διεδέχθη αὐτὸν ὁ δευτερός υἱὸς Δευκαλίων, ὅστις παρευθὺς συνεμάχησε μετὰ τῶν Ἀθηναίων, δοὺς τῷ Θησεῖ, Φαίδραν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, εἰς γάμον.

Κατὰ μὲν τὸν Στράβωνα, ὁ Δευκαλίων ἐκατοίκησε τὴν πόλιν Κύνον τῆς Λοκρίδος, ἐν Ἑλλάδι, κατὰ δὲ τὸν Πλούταρχον ὁ Θησεὺς φθὰς εἰς Κρήτην ἐφόνευσε τὸν Δευκαλίωνα καὶ τοὺς λογχοφόρους του, πρὸ τῆς θύρας τοῦ Λαβυρίνθου. Οὗτος δὲ ὁ Δευκαλίων ἀφῆκε δύο υἱοὺς τὸν Ἰδομενέα καὶ τὸν Κρηῖτα, καὶ τρίτον τινα νόθον καλούμενον Μόλον.

Κατρεύς.

Μετὰ τὸν Δευκαλίωνα, ἔλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου ὁ δευτερότοκος αὐτοῦ ἀδελφὸς Κατρεύς. Δοξάζουσι τιnές ὅτι ἔκτισεν ἐκεῖ ὁμώνυμον πόλιν Κατρίαν, καὶ ὅτι ἔσχε ἓνα υἱὸν Ἀλθημένην, καὶ τρεῖς θυγατέρας, Ἀερόπην, Κλιμήνην καὶ Ἀπεμοσύνην.

Κατὰ τινα συμβουλὴν τοῦ μαντείου Ἀπόλλωνος, εἰπόντος ὅτι ὁ Κατρεύς, ἔμελλε γὰ φονευθῆ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ

του, ὁ Ἄλθημένης μαθὼν τοῦτο ἔφυγεν ἐκ τοῦ τόπου μετὰ τῆς ἀδελφῆς του Ἀπεμοσύνης, μεταβάτων εἰς Ῥόδον, ἔνθα ἔκτισαν τὴν πόλιν Κρητηρίαν. Ἀλλὰ μετὰ χρόνους ὁ Κατρέως, ἐπιβὰς εἰς πλοῖον μετὰ τινων ἀνθρώπων, καὶ διευθυνθεὶς εἰς Ῥόδον, πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ υἱοῦ του, οὗ τὴν στέρησιν ἐθρήνει, συνελήφθη κατὰ τὴν ἀπόβασιν, ἐκληφθεὶς ὡς πειρατῆς καὶ ἐφονεύθη ἀγνώριστος. Τὸ ἀκούσιον τοῦτο ἔγκλημα τοῦ Ἄλθημένου, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ μεταμορφωθῆ εἰς βῶλον γῆς, καθ' ἣν εἶχεν ἐπιθυμίαν (α).

Ἴδομενεὺς καὶ Μυριώρης.

Οἱ ἀνωτέρω, ἀνεψιοὶ ἐπ' ἀδελφῶ τοῦ Κατρέως, διεδέχθησαν αὐτὸν, καὶ παρέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ τόπου, οἱ δὲ ἔγγονοι, ἐκ τῶν θυγατέρων ἐκληρονόμησαν χρυσὸν, ἄργυρον καὶ κτήνη, κατὰ τὴν διαθήκην του.

Οἱ βασιλεῖς οὗτοι Ἴδομενεὺς καὶ Μυριώρης, κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἦλθον εἰς βοήθειαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος μὲ 80 πλοῖα, ἀφοῦ παρέδωκαν τὸ βασιλεῖον εἰς τὸν Λευκὸν, ὃν τινα εἶχεν υἱοθετήσῃ ὁ Ἴδομενεὺς, ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει, νὰ δώσῃ αὐτῷ, ὡς σύζυγον, τὴν θυγατέρα του Κλισιθήραν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρωάδος ὁ, πε Ἴδομενεὺς καὶ Μυριώρης ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν Κνωσσὸν τῆς νήσου, ἐν ἣ εὔρηται τὸ ἐξῆς ἐπιτάφιον ἐπιγράμμα: « οὗτος ἐστὶν ὁ τάφος τοῦ Κρητὸς τῆς » Κνωσσοῦ ἀλλ' ἐγὼ Μυριώνης υἱὸς τοῦ Μόλου » ἀναπαύομαι πλησίον. » Κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὁ Ἴδομενεὺς διεκρίθη διὰ τὸ τοξεύειν καὶ λογχεύειν (β).

Οἱ Κρήτες ἀπέδιδον αὐτοῖς θείας τιμάς. Καὶ ὁμως, ὁ Ἴδομενεὺς ἀπέθανε φυγὰς, εἰς τὸ Σαλάντιον ἀκρωτήριον τῆς Καλαβρίας, πλησίον τοῦ ὁποίου ᾤκοδόμησε πόλιν.

Τινὲς ἱστοροῦσιν, ὡς αἰτιατὸν, τῆς ἐκ τῆς Κρήτης φυγῆς,

(α) Διόδ.

(β) Πάντας δ' Ἴδομενεὺς Κρήτην εἰσήγαγεν ἑταίρους οἱ φύγον ἐκ πολέμου, πόντος δὲ οἱ οἴτοι' ἀπῆυρα. (Ὅμηρ. Ὀδυσ. Γ')

τὴν δυσαρέσκειαν τῶν ὑπηκόων τοῦ ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου ἐπάνοδον, πανώλους (α). Ἄλλοι δὲ, τὸν κατὰ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον, τοῦ Ξέρξου, βασιλέως τῆς Περσίας, εἰς ὃν οἱ Κρήτες δὲν ἔλαβον μέρος, κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου (β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ Κρήτη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων.

Μετὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν πόλεμον, κατὰ τῶν Μακεδόνων, ἤρξατο ὁ κατὰ Κρητῶν, ὑπὸ τὸν Ὑπατοῦν Ὀρτήνσιον διὰ κλήρου μὲν ἐκλεχθέντα, ἀλλὰ παραιτηθέντα καὶ ἀντικαταστέντα, ὑπὸ τοῦ Κουίντου Κηκηλίου Μετέλλου συνάρχοντός του.

Οἱ Κρήτες πρὸ τούτου ἐπεμφαν εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν δῆμον πρέσβεις, ὡσεὶ τριάκοντα, ὅπως ἀναστρίλωσι τὰ κατ' αὐτῶν

(α) Εἰς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραΐσιοι, ἐστικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. Τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνω τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά. Ἐν τοῖσι οὐ φουροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας Κρητὰς τιμωροὺς Μενέλεω. Ἀντὶ τούτων δὲ σφί ἀπονοστήσασι, ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι εἰς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρητὰς (Ἡροδ. βιβλ. ἡ. σ. 171).

(β) Κρήτες δὲ ἐπὶ τε σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλλήνων ἐποίησαν τοῖόνδε. Πέμψαντες κοινῇ Θεοπρόπους, εἰς Δελφοὺς τὸν Θεὸν Ἐπειρώτων· εἰ σφί ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. Ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο. Ὡ νήπιοι! Ἐπιμέμφεσθαι ὅσα ἡμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων. Μίνω; ἐπεμψε μηνίων δακρύματα ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῶ τῶν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον. Ὑμεῖς δὲ κείνουσι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. Ταῦτα οἱ Κρήτες, ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγουσι γὰρ Μίνω, κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου, ἀπικόμενον εἰς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ (Ἡροδ. βιβλ. ἡ).

ἀποφασισθέντα. Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ἰδία ἕκαστον τῶν συγκλήτων, καὶ δημοσίᾳ εἰς τὴν συνέλευσιν, ἐξετέλεσαν ἐπιτυχῶς τὴν ἐντολὴν καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καθ' ἣν ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δοθῇ αὐτοῖς ἡ ἀπόκρισις, ὁ Λάγνουλος ὁ καλούμενος Σπιθηρ, ἀντίστη προβαλὼν τόσας ἐνστάσεις καὶ συκοφαντίας, ὥστε ἡ σύγκλητος ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς Κρήτας α) τὴν ἀποστολὴν μέχρις ἑνός, τῶν πλοίων των β) τὴν ἀπελευθέρωσιν ὄλων τῶν αἰχμαλώτων, γ) τὴν ἀπόδοσιν ὄλων τῶν φυγάδων, δ) τὴν παράδοσιν 300 ὁμήρων ἐκ τῶν περιφανεστέρων ἀνδρῶν τῆς Κρήτης, ἐκτός τοῦ Λασθένη καὶ τοῦ Πανάρα, πολεμησάντων ἄλλοτε τὸν Μάρκον Ἀντωνίου, καὶ ε) τὴν πληρωμὴν τεσσάρων χιλιάδων ταλάντων χρυσοῦ.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην, δι' Ὑπάτου, ἀνεκοίνωσαν εἰς τοὺς Κρήτας, πρὸς δὲ, δι' εἰδικῆς ἀποφάσεως ἐμπόδισαν τὸν δῆμον, εἰ ποτὲ ἤθελεν οὗτος δανείσῃ τοὺς Κρήτας, ἐπὶ τῇ παρακλήσει, ἣ διαφορᾶ τῶν πρέσβειων. Οἱ Κρήτες δὲ, ταῦτα μαθόντες, ἐφρόνουσιν συμφέρον τῇ πατρίδι αὐτῶν νὰ ὑποταχθῶσιν, πλὴν ὁ Λασθένης, μετὰ τῶν ὁμοφρόνων του, ἐματέωσε τὴν ἀπόφασιν τῶν φρονίμων Κρητῶν, καὶ οὕτω, μετ' ὀλίγον ἀφίκετο ὁ Μέτελλος πολιορκῶν τὴν Κυδωνίαν, ἣν ἐκπολιορκήσας παρέδωκεν εἰς τὸν Πανάρα.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως, ὁ Μέτελλος ἐτράπη κατὰ τῆς Κνωσοῦ, ἔνθα προσέφυγεν ὁ Λασθένης, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐκυρίευσεν, μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν, ἄνευ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Λασθένου, διαφυγόντος ἐκεῖθεν αὐθις. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐντὸς τριῶν χρόνων ὁ Μέτελλος ἐκυρίευσε ἅπασαν τὴν νῆσον, ἥτοι κατὰ τὸν 70 χρόνον π. Χ.

Ἀφοῦ ὑπετάγη ἡ νῆσος, ἥτις βαρέως ἔφερε τὸν ζυγὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ πόλεμος, ἐπὶ τῆς νήσου, μεταξὺ τοῦ Μέτελλου καὶ τοῦ Ὁκταβίου ἐρριζόντων περὶ τῆς ἀρχῆς, ἕως οὗ ὁ Ἀριστείου διαφυγῶν ἐκ τῆς Κυδωνίας καὶ ἀποβάς εἰς Ἰεράπυτναν ἐκυρίευσεν αὐτὴν μὲν, ἐξεδίωξε δὲ παρευθὺς τὸν Λούκιον Βάσσον.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ δοικηκτῆς τῆς Ἑλλάδος Λοῦκιος Συσσέννας, ἐλθὼν εἰς Κρήτην, ἐπειράθη νὰ βιάσῃ τὸν Μετέλλου, ὅπως ἀφήσῃ ἐν εἰρήνῃ τοὺς νησιώτας, πλὴν εἰς μάτην, καὶ οὕτω ἐπανήλθεν εἰς Ἑλλάδα.

Λοιπὸν ὁ Μετέλλος κυριεύσας διὰ προδοσίας τὴν πόλιν Ἐλευθέριαν, ἐτρέπη κατὰ τῆς Λάπης, ἀφ' ἧς ἐδίωξε κατησχημένους τὸν κατέχοντα αὐτὴν Ὀκτάβιον, ὅστις μνησικακῶν διὰ τοῦτο, συνηνώθη μετὰ τοῦ Ἀριστείου κατὰ τοῦ Μετέλλου.

Ἐνῶ δὲ διέτριβον εἰς τὴν πόλιν Ἱεράπυτιαν ὅτε Ἀριστείου καὶ Ὀκτάβιος, ἔμαθον ὅτι ὁ Μετέλλος ἤρχετο πρὸς αὐτούς. Τότε καταλειπόντες οὗτοι τὸ φρούριον ἔπλευσαν ἐκείθεν.

Οὕτω ὁ Μετέλλος μετὰ πολλὰς θυσίας καὶ ἐρημώσεις, εἰσήγαγε τοὺς ῥωμαϊκοὺς νόμους, εἰς τὸν τόπον τοῦ Μίνωος, καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην ἠξιώθη τῆς τιμῆς τοῦ θριαμβοῦ ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Ἰουλίου Σιλάνου, καὶ τοῦ Λοκίου Μορένα, κατὰ τὸ 63 ἔτος π. Χρ.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεμφαν εἰς τὴν πόλιν Κνωσσοῦ, τῆς νήσου Κρήτης, ἀποικίαν, ὡς φρουρὸν, καὶ βραδύτερον τὴν συνῆψαν μετὰ τῆς Κυρήνης, ὡς ἐπαρχίαν, ἐπὶ δὲ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου ἀπεστάλη εἰς τὴν Κρήτην ἀνθύπατος, ὁ Ὀπίος Φλάμας ἢ ὁ Κέσιος Κόδρος, ἐπὶ Τιβερίου. Ὁ ἀνθύπατος οὗτος εἶχεν ἀξίωμα Κοσέτωρος ἤτοι ταμίου, ἐπαγρυπνοῦντος ἐπὶ τῆς νήσου.

Εὐρίσκονται πολλαὶ ἐπιγραφαὶ πιστοποιοῦσαι πᾶν ἀνθυπάτων τὴν διοίκησιν. Ἰδού·

PROCOS. SORTITUS. PROV. CRET. CUREN.

PROCOS. PROV. CRETÆ.

Ἑλληνιστί·

Ἀνθύπατος Κρήτης καὶ Κυρήνης.

QUÆSTOR. PROV. CRET. CUREN.

Μετὰ τὴν ἀνθυπατίαν τοῦ Βροῦτοῦ ἐπροτάθη νὰ μὴ

θεωρῶσιν ἐφεξῆς ὡς ἐπαρχίαν τὴν Κρήτην· ἀλλ' ὁ Δίων ἀνέστη (α). Ὅταν δὲ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀνέβη τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, διήρесе τὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τέσσαρας διοικήσεις ἦτοι τὴν Ἰταλίαν, τοὺς Γάλλους, τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Ἀνατολήν, καὶ συγχρόνως ἐψήφισε τέσσαρας ἐπάρχους τοῦ π ρ α ι τ ω ρ ε ῖ ο υ. Ἡ Κρήτη τότε ἐχωρίζετο ἀπὸ τὴν Κυρήνην, ὑπαγομένην εἰς τὴν τρίτην διοίκησιν. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος καταλιπὼν τὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Κωνσταντῖνου, Κωνσταντῖνον, καὶ Κῶνσταν, ἔδωκεν εἰς τὸν πρῶτον, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὡς πρωτεύουσαν δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς τε καὶ οἱ διάδοχοί του ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ δεῦτερος ἔλαβε τοὺς Γάλλους, τὴν Ἰσπανίαν, καὶ τὴν Βρετανίαν, καὶ ὁ τρίτος τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἀφρικὴν, τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Κρήτην. Οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι ἰσχυροὶ αὐτοκράτορες τῆς Δύσεως, ὡς καθέδραν ἔχοντες τὴν Ῥώμην.

Ἐνταῦθα φρονοῦμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ Κρήτη διήλθε πολὺ πρότερον μεταβολὰς ἄλλας, ἕνεκα ἐσωτερικῶν διαιρέσεων, ἐξ ὧν μνημονεύομεν τὴν μεταξὺ Κνωσσιῶν καὶ Κυδωνιέων, κατὰ τὸ 125 ἔτος π. Χρ. (β).

(α) Ποῦ τοῦτο γεγραμμένον εὔρει; ὡσπερ καὶ τὸ τοὺς Κρήτας ἐλευθέρους μετὰ Βρούτου ἀρχὴν γενέσθαι, ὧν ἡμεῖς μετὰ τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον ἄρξαι ἐψηφισάμεθα. (Δίων βιβλ. XLV).

(β) Δορύλαος γὰρ ἦν ἀνὴρ τακτικὸς τῶν Μιθρυδάτου τοῦ εὐεργέτου φίλων· οὗτος διὰ τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν ξινολογεῖν ἀποδειχθεὶς, πολὺν ἦν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ Θράκῃ, πολὺς δὲ καὶ ταῖς παρὰ τῆς Κρήτης Ἰουσίαι, ὅπου τὴν νῆστον τῶν Ῥωμαίων ἐχόντων συχνοῦ δὲ ὄντος ἐν αὐτῇ τοῦ μισθοφορικοῦ στρατιωτικοῦ πλήθους, ἐξ οὗ καὶ τὰ ληστήρια πληροῦσθαι συνέβηεν. Ἐπιδημοῦντος δὲ τοῦ Δορυλάου κατὰ τὴν τύχην, ἀνέστη πόλεμος τοῖς Κνωσσοῖς πρὸς τοὺς Γόρτυνας. Αἰρεθεὶς δὲ στρατηγὸς καὶ κατορθώσας διὰ ταχέων, ἤρατο τιμὰς τὰς μεγίστας, καὶ ἐπειδὴ μικρὸν ὕστερον ἐξ ἐπιβουλῆς δολοφονηέντα, ἔγνω τὸν εὐεργέτην ὑπὸ τῶν φίλων, ἐν Σινώπῃ τὴν δια-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Ἡ Κρήτη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑλλήνων
καὶ τῶν Σαρακηνῶν.*

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ τοῦ Τραυλοῦ, οἱ τὴν Ἰσπανίαν κατοικοῦντες Μαῦροι, ἢ Σαρακηνοὶ, ἐνόμισαν εὐθετον τὸν καιρὸν νὰ ἐπιχηρήσωσί τι, καὶ ἐτοιμάσαντες στόλον κατέστρεψαν τὰς Κυκλάδας, καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέβησαν εἰς τὴν Κρήτην, ἣν παρευθὺς ὑπέταξαν, ἐκτὸς τῆς Γορτύνης καὶ Κυδωνίας.

Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαήλ παρασκευάσας στόλον ἀξιόμαχον ἐξέπλευσε κατ' αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀρχιναυάρχου Κρατεροῦ, ὅστις νικήσας τοὺς Μαύρους, ἤρηνευσε τὴν νῆσον. Ἄλλ' ἡμέραν τινα, ἐνῶ ὅτε Κρατερός, καὶ οἱ στρατοὶ του κατακεκμηχότες ἐκ τῆς ἀσωτείας καὶ οἰνοποσίας ὑπνωπτον, ἄνευ φυλακῆς, οἱ Μαῦροι ρίπτονται αἴφνης, καὶ κατέκοψαν πάντας, ἐκτὸς τοῦ Κρατεροῦ, ὃν ζῶντα ἐσταύρωσαν.

Μετὰ τοὺς θριάμβους τούτους, μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοσ, ἥτοι 47 ἔτη μετὰ, καθησύχασαν οἱ Μαῦροι· πλὴν καὶ αὐθις οὗτοι ἐπανέστησαν, μικρὸν ὕστερον ὑποταγέντες, ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου, γυναικαδέλφου τοῦ αὐτοκράτορος, πρὸς ὃν ἐπλήρωσαν φόρον.

Ἄφου δὲ οὕτω διέτρεξαν 70 ἔτη, ὁ αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς ὁ Νέος, δυσέγγονος τοῦ Βασιλείου ἐπεχείρισε νὰ τοὺς ἀποβάλη ἐκ τῆς νήσου. Παρεσκευάσε λοιπὸν στόλον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, χρηματίσαντος ὕστερον αὐτοκράτορος, δι' οὗ κατεδάμασε τοὺς ἀπίστους καὶ ἐκυρίευσε πρῶτον μὲν τὴν πρωτεύουσαν πόλιν τοῦ Χάν-

δοχὴν δὲ εἰς γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά ἤκουσαν ἀπογνοὺς τῶν ἐκεῖ, κατέμεινεν ἐν τῇ Κνωσσῷ. Τεκνοποιεῖται δὲ ἐκ Μακέτιδος γυναικὸς, Στερόπτης τῆνομα, δύο μὲν υἱεῖς Λαγέταν καὶ Στρατάρχαν, ὧν τὸν δεῦτερον ἐσχατόγηρων καὶ ἡμεῖς ἤδη εἶδομεν, θυγατέρα δὲ μίαν. . . τοῦ δὲ Λαγέτα θυγάτηρ ἦν ἡ μήτηρ τῆς ἐμῆς μητρὸς. (Στραβ.)

δαχοσ, ἔπειτα δὲ ἀπάσας τὰς πόλεις, παραδούς τὴν ὠραίαν νῆσον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν αὐτοκρατόρων Ἑλλήνων, ἦτοι μετὰ 104, ἢ 124 χρόνους.

Ἡ νῆσος διέμεινεν ἐν ὑποταγῇ, μέχρις ἡμερῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Ἀγγελου τοῦ Κομνηνοῦ, καθ' ὃν χρόνον, εἰς Ῥαψομμάτης ἐπεχείρισε νὰ τὴν ἐπαστατήσῃ· ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων (α).

Ἡ Κρήτη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γενονησίων.

Κατὰ τὸ 1190 ἔτος ἐξελέχθη αὐτοκράτωρ Κωνσταντινουπόλεως ὁ κόμης τῶν Φλάνδρων, Βαλδουῖνος. Ἡ ΚΡΗΤΗ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Γενονησίων, κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς, τὸ μὲν, ἐξ ἐπιδρομῆς αὐτῶν τὸ δὲ, κατὰ παραχώρησιν τοῦ αὐτοκράτορος, ὀφείλοντος εἰς τὴν Γενεύην ὑποχρεώσεις, δι' ὅσας αὐτὴ ἄλλοτε τῷ ἐχορήγησε βοηθείας.

Ἐν τούτοις ὁ Βονιφάτιος Μαρκίων τὴν ἐπώλησε κατόπιν εἰς τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν, καὶ ἡ τῆς ἀγοραπωλησίας πρᾶξις αὐτοῦ, καὶ τοῦ δουκὸς Εὐρίκου Δαυτόλου ἐπεκυρώθη τὴν 12 Αὐγούστου 1204.

Ἡ Κρήτη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐνετῶν.

Καὶ εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι ἡ νῆσος ἐπωλήθη ἀντὶ 250 μαρκῶν (6) χρυσίου· ἀλλ' ἡ δημοκρατία, κατὰ τὸ 1343 ἔτος ἐπεμφεν ἐν αὐτῇ ἀποιχίας, πρὸς φρούρησιν, καὶ οὕτω, οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἦσαν Κρήτες, Ἐνετοὶ καὶ Ἕλληνες. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1363 ἡ ἐπανάστασις τῆς νήσου ἐπανελήφθη· ἀλλ' ὁ ἀπεσταλμένος τῆς δημοκρατίας, Λουκῆνοσ Βέρ-

(α) Καὶ ἡ νῆσος δ' ἡ Κρήτη, πρὸς δὲ τῇ καὶ ἡ Κύπρος ἀποστασίαν ἐνόσησαν, τὴν μὲν τοῦ Καρίκη κατεσηκώτως καὶ ἀντάραντος χεῖρα τῷ βασιλεῖ, τὴν δὲ γε τοῦ Ῥαψομμάτου· ἀλλὰ καὶ αὗται τῶν Ῥωμαίων αἰθῆς οὐκ εἰς μακρὰν ἐπανεσώθησαν ἡγεμονίᾳ. (Ζωναρ. χρ. γ')

(β) Ταῦτα φέρουσι 200 οὐγγίαις ἦτοι 16 χιλ. δράμια, ἢ τέσσαρας ὀκάδας χρυσίου. Ἡ περιβλεπτος Κρήτη, τὸ βασιλείον τοῦ Μίνωος, μὲ 400—500 χιλιάδας ψυχὰς ἐπωλήθη διὰ 4 ὀκάδες Χρυσίου. Βαβαί! Σημ. Σ. Κρ.

To's map of the 13th century
 N. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

μιοις, ἢ κατ' ἄλλους ὁ Μάρκος Κουρνάρος, ἄνευ αἵματος, καὶ διὰ τρόπων συμβιβαστικῶν καθησύχασε τοὺς κατοίκους μέχρι τοῦ ἔτους 1669, ὅτε ἡ σύγκλητος δι' ἀπεσταλμένων συμβούλων διένειμε τὰ γαίαια καὶ τὰ χωρία, καὶ διήρесе τὴν νῆσον εἰς 394 βαρωνίας, ἢ ἰππίας, καὶ εἰς τέσσαρας ἰππαρχίας. Ἐπειτα αἱ ἰππεῖαι διηρέθησαν εἰς διακονίας, ἐκάστη τῶν ὀπίων ἐπλήρωνεν ἐτήσιον φόρον 32 Κεράτια.

Ὅστις ἐξουσίαζε μίαν ἰππεΐαν, ἦτον ὑπόχρεως νὰ τρέφῃ δύο ἵππους τῆς δημοκρατίας. Ὁ ἐξουσιάζων τέσσαρας διακονίας ἔνα μόνον.

Κατὰ διετίαν οἱ Ἐνετοί, ἔπεμπον Κριτὰς, ἐπὶ τῆς νήσου, κατ' ἐκλογὴν δὲ τῆς συγκλήτου ὁ διοικητὴς εἶχε τὸν τίτλον τοῦ Δουκὸς, καὶ μετ' αὐτὸν, ἦν, ὁ μέγας Καπητάνος, μεθ' οὗ, δύο σύμβουλοι, ἢ συγκλητικοί, ἐσυεδρίαζον πρὸς ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τὸ φρούριον ἦτον εἰς διοικητῆς ἡ φρούραρχος, ὑπόχρεως διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ φρουρίου, καὶ ἐντεταλμένος νὰ μὴ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως, ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

Ἐκτὸς τούτων τῶν ἀξιωματικῶν ἦτον καὶ εἰς μέγας Καγακλάριος, ἢ ἀρχιγραμματεὺς, κατὰ πενταετίαν ἐκλεγόμενος, μὲ ὑποδεέστερον προσωπικόν. Συλλήθδην δὲ πάντες ἀπετέλουν τὴν διοίκησιν, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πόλει «Χάνδαξ» ἐν ἣ ἔδρευε διαρκῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἡ Κρήτη, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν αὐτοκρατόρων Τούρκων.

Κατὰ τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1667, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μωχαμέτ Δ', ἡ πόλις τοῦ Χάνδακος, καὶ ἅπασα ἡ νῆσος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τ' ἀφορῶντα τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τούτου, καὶ τὰ κα-
θέκαστα τῆς πολυετοῦς πολιορκίας τοῦ φρουρίου, δὲν ἐπιχει-
ροῦμεν νὰ περιγράψωμεν ἐνταῦθα, ἕνεκα ἐλλείψεως χώρου.
Ἀρχόμεθα ὁμῶς, ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Γαλλικοῦ στόλου, ὑπὸ
τὴν διοίκησιν, τοῦ Δουκὸς δὲ Βεωφόρου.

Τὸ ἔτος 1661 ἡ πόλις τοῦ Χάνακας περιεῖχε 2 χιλ.,
αὐτόχθονας στρατιώτας, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Σπάρου,
800 Σαβόιδας μὲ 60 ἰππεῖς, 800 Γάλλους, καὶ 2500 Ἴτα-
λοὺς, ἐν ὄλῳ 6160. Ὁ Ἐνετικὸς στόλος συνήχθη ἔμπροσθεν
τῆς πόλεως, καὶ ἀπέκρουσε τὸν Τουρκικόν, ὃν ἔτρεψεν εἰς
φυγὴν. Εἰς τὴν ναυμαχίαν ταύτην ὁ ἀρχιναύαρχος ἀπώλεσε
τὴν χεῖραν του.

Κατὰ τὸ 1663, οἱ ἐν τῇ πόλει ἐξελλόντες κατέσφαξαν με-
ληδὸν 3 χιλ. τούρκους, πλησίον τοῦ νέου Χάνακας.
Τοῦτο, καὶ ἡ καταστροφὴ πολλῶν τουρκικῶν πλοίων, ἐκ τοῦ
στόλου, ἐδείνωσε τὸν πόλεμον εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον, καὶ ἡ
πρωτεύουσα τῆς νήσου ἦτον ἠναγκασμένη νὰ παραδοθῆ, ἐὰν
τὴν 12 Μαΐου 1668 δὲν κατέφθανον ἐκεῖ, 3300 ἄνδρες, ἐξ
Ἐνετίας, ὑπὸ τοὺς κόμητας Ἐρνέστην Βαλδέον,
Μολοσῶνα καὶ τὸν Ἰαδεσφέλδον, καὶ ὁ Γαλλ.
στόλος ἐκ 45 πλοίων, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Βεωφόρου
μὲ 5,500, ἄνδρας τῶν διαφόρων ὄπλων, τὴν 19 Ἰουίου 1669.

Ἡ παρουσία τῆς ἐπικουρικῆς ταύτης δυνάμεως ἐπροξένησε
μεγίστην χαρὰν εἰς τοὺς πολιορκουμένους, κρούωντας τοὺς
κώδωνας τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὑψώσαντας ἐρυθρὰς σημαίας ἐπὶ
τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου. Τὸ ἑσπέρας, ὁ δούξ
Δὲ Ναυαλίας, ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τῆς ξηρᾶς εἰσελθὼν
εἰς τὴν πόλιν κατευθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καπητάνου
Μοροζίνη, ἵνα παρ' αὐτοῦ μάθῃ τὰς δυνάμεις, καὶ τὴν
θέσιν τῶν ἐχθρῶν, μεθ' ὃ, ἐπέστρεψεν οὗτος εἰς τὸ πλοῖον
τοῦ δουκὸς δὲ Βεωφόρου, καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ
τὰ πάντα. Κατόπιν ὁ Καπητάνος Μοροζίνης
ἔπεμψεν εἰς τὸν δούκα τὸν μηχανικὸν Καστελλάνον
μὲ σχέδιον πρὸς δαχύρωσιν τῆς πόλεως, καὶ τὴν 21, καὶ 22

Ἰουνίου, ἅπας ὁ στρατὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Τὴν 23 δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς συνεκροτήθη μέγα συμβούλιον καὶ ἀπεφασίσθη ὅπως τὴν 27 τοῦ ἰδίου ἐπιχειρήσωσι γενικὴν ἐξοδὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀληθῶς δὲ ἀπὸ τῆς προηγουμένης διήρυσαν εἰς τέσσαρα σώματα τὸν στρατὸν, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἦν, τὸ τοῦ ἀρχιναυάρχου δὲ Βεωφόρου, διοικούμενον ὑπὸ τῶν Μαρτέλλου, Βανδράκη καὶ Γραβιέρου, τὸ δεύτερον ἦν, τὸ τοῦ ὑποναυάρχου, ὀδηγούμενον ὑπὸ τῶν Μότταν καὶ Πλάντην, τὸ τρίτον, ὑπὸ τῶν Βουϊλόν καὶ Γαβέρτον, καὶ τὸ τέταρτον ὑπὸ τῶν Πανετιέρ, Ῥόσχε Βιταύδου καὶ Νεσμόνδον. Αἱ φυλακαὶ τοῦ σώματος τοῦ Βεωφόρου παρήσαν, πρὸς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα ὄλων τῶν σωμάτων, ὃ δὲ στόλος διετάχθη νὰ πυροβολῆ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τὰ τάγματα τοῦ Ἀρκούτου Κοντή, Λυνιέρ Μονπαζέτ, καὶ Βανδώμ. ὑπὸ τὸν κόμητα Σιουαζέλ ἀπετέλουν τὴν ὀπισθοφυλακὴν, ἐπί τινας ὑψώματος.

Οὕτω τεταγμένων τῶν τῆς ἐξόδου, τὴν πρωΐαν τῆς 27 διήρχοντο τὴν Πύλην τοῦ ἁγ. Γεωργίου, Πρῶτοι οἱ ἐθέλονται, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βεωφόρου ἐπιτίθενται κατὰ δύο ἐχθρικῶν ὀχυρωμάτων, κυριεύουσιν αὐτὰ, καὶ κασφάζουσι τοὺς τούρκους. Τὸ παράδειγμα καὶ τὴν γενναϊότητα τῶν ἐθειλοντῶν ἀκολουθοῦσι καὶ τ' ἄλλα σώματα, ἅτινα ἀμαχητὶ ἐκυρίευσαν ὅλας τὰς ἐχθρικὰς θέσεις, καὶ τὰ τελοβόλα τοῦ ἐχθροῦ.

Ἄλλ' ὅταν ἡ ἡμέρα προέβη, καὶ οἱ Τούρκοι συγκεντρωθέντες εἰς τι ὑψηλὸν μέρος διέκριναν τὰς δυνάμεις τῶν ὑπεναντίων, ἐπεχείρησαν ν' ἀνακτῆσωσι τὰ χαρακώματα αὐτῶν· πλὴν εἰς μάτην, ὁπότεν μοιραῖον γεγονός, (ἦτοι ἡ πυρπόλησις πυραταποθήκης τινός), προσενῆσαν φρίκην, ἀταξίαν, καὶ δειλίαν εἰς τοὺς Γάλλους, προδῶσαντας τὰς τάξεις των, παρεχώρησαν τὴν νίκην εἰς τοὺς Τούρκους.

Καὶ ὁ κόμης Σιουαζέλ καὶ ὁ δοὺξ Ναυαλλίεας ἀντέστησαν ἀνδρείως εἰς τὰς προσβολὰς καὶ ἐπιθέσεις

τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ δὲ Βεωφορτ, αἰσθανθεὶς βαρέως τὸ ὄνειδος, ἐρρίφθη εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἔπεσε μαχόμενος.

Μετὰ τὴν ἀτυχῆ ταύτην ἐξοδον, τὴν 3 Ἰουλίου συνεκροτήθη νέον συμβουλιον, ὅπερ ἀπεφάσισε δευτέραν ἐξοδον, ὑπὸ τὸν ὄρον, ἵνα προπορεύωνται οἱ Ἐνετοί, οἵτινες γνωρίζουσι τὸν τόπον καὶ τὰς θέσεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἐγένετο λοιπὸν καὶ αὕτη ἀλλ' ἐστάθη ἀτυχεστέρα τῆς πρώτης, μεθ' ἣν, οἱ νικηταὶ Τοῦρκοι διὰ τῶν κεφαλῶν τῶν φονευθέντων ἕστησαν τρόπαιον. Αἱ συνεχεῖς αὗται ἤτται ἀπεθάρρυναν τοὺς πολιορκουμένους, καὶ ἠνάγκασε τὸν Καπητὰν Μοροζίνον νὰ διασκεφθῇ μετ' ἄλλων, τίνι τρόπῳ ὠφελιμότερον δύναται νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ, παραδίδων αὐτῷ τὴν πόλιν. Μετά τινας διαμοιβάς ἰδεῶν καὶ ὄρων, ἡ εἰρήνη ἐπετεύχθη, καὶ τῆς συνθήκης τὰ κυριώτερα ἄρθρα, εἰσι τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ πόλις νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βεζύρη, μεθ' ὅλου τοῦ πολεμικοῦ ὕλικου.

β) Τὰ φρουρία Καραβούσας, Σούδας καὶ Μακρακάρθης, νὰ μείνωσιν εἰς τοὺς Ἐνετοὺς μετὰ τοῦ φρουρίου Κλήσσα.

γ) Οἱ Ἐνετοὶ ἐντὸς δώδεκα ἡμερῶν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς πόλεως.

Τῆς συνθήκης ταύτης ἐγένοντο δύο ὅμοια, εἰς Τουρκικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν, φέροντα τὰς ὑπογραφὰς τῶν συμβαλομένων, καὶ τὰς σφραγίδας τοῦ τε Σουλτάνου, καὶ τῆς δημοκρατίας. Συγχρότως δὲ οἱ μὲν Ἐνετοὶ παρέδωκαν ὡς δμήρους τὸν Φωστίνον δὰ Ρίβα, τὸν Ἴω. Βαπτιστὸν Κάλβον, καὶ τὸν Ζαχαρίαν Μοτζίεργον, οἱ δὲ Τοῦρκοι τὸν Βελλρ Χασσᾶν πασσᾶρ, τὸν Μωχαμὲτ Γενιτζᾶρ Ἀγατζῆν καὶ τὸν Γκιουρτζῆν Βέλ Τευτερδάρη, καὶ οὕτως ἐπῆλθεν εἰρήνη.

Συμβεβηκότα τῆς πολιορκίας.

1) Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πολιορκίας ἐπληρώθησαν 30985 Ἐνετοί, καὶ 118,754 Τοῦρκοι.

2) Οἱ μὲν Τοῦρκοι ἐπεχείρισαν 56 ἐφόδους, κατὰ τῆς πόλεως, οἱ δὲ Ἐνετοὶ 96 ἐξόδους.

3) Οί μὲν Ἑνετοὶ ἤναψαν 1173 ὑπονόμους, οἱ δὲ Τοῦρκοι 472.

4) Οἱ Ἑνετοὶ ἐδαπάνησαν 50370 βαρέλια πυρίτιδος, καὶ ἔρριψαν 48,170 βόμβας, μετὰ καὶ ἄλλων ἐμπρηστικῶν ὑλῶν, 18,044,951 λίτρας μολύβδου, καὶ 13,01250 φυτυλίων τῶν κανονίων.

Λοιπὸν μετὰ 24 ἐτῶν, 3 μηνῶν καὶ 8 ἡμερῶν μάχας, πολέμους, σφαγὰς καὶ ἐρημώσεις, καὶ 2 χρόνων, 2 μηνῶν, καὶ 27 ἡμερῶν πολιορκίαν ἢ μεγαλόνησος Κρήτη παρεδόθη εἰς τοὺς Τοῦρκους τὴν 27 Σεπτεμβρίου, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ οὐχὶ τὴν 17, ὡς εὔρηται εἰς τινα ἱστορικόν. Αἱ κλεῖς δὲ τοῦ φρουρίου, ἐπὶ ἀργυρᾶς λεκάνης, προσεφέρθησαν τῷ βεζύρῃ, ἐνῶ ἦτον οὗτος εἰς τὸν προμαχώνα τοῦ ἀγ. Ἀνδρέου. Καὶ εἰς μὲν τὸν κομιστὴν, δεχόμενος τὰς κλεῖς, ἐδώρησε πλοῦσια ἐνδύματα, καὶ πεντακοσίους χρυσοὺς Ἑνετικούς, εἰς δὲ τοὺς συνωδοὺς αὐτῶ, ἀνά διακοσίους χρυσοὺς ἐκάστω.

Μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κατακτητοῦ Βεζύρῃ, ἥτις ὑπῆρξε μεγαλοπρεπῆς, μετὰ τὴν αὐστηράν καὶ παραδειγματικὴν τιμωρίαν παντὸς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτῶν, ἐάν τις ἀτάκτησε κατὰ τῶν χριστιανῶν, ὁ μέγας οὗτος κατακτητὴς ὠδηγήθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, ὃν μετεσχημάτισαν ἀμέσως εἰς Ἰσαμίον, καὶ προσηυχήθη, κατόπι δὲ διευθύνθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπερ ἦτο προητοιμασμένον νὰ τὸν δεχθῆ, καὶ ἐκεῖ παρετέθη πλοῦσια ἀσιατικὴ τράπεζα, πρὸς βρωσιν καὶ εὐωχίαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἶχε καταντήσει σωρὸς ἐρειπίων, ὁ βεζύρῃς προσέταξε, καὶ οἱ Τοῦρκοι μετ' ἐπιμελείας καὶ ταχύτητος ἐπανέκτησαν τὰ περιτειχίσματα, τὰς ἐπάλξεις, τοὺς οἴκους, τὰς ἐκκλησίας, ἐξ ὧν τρεῖς, ὠνόμασαν τζαμιά. Κατὰ δὲ τὸν Μάϊον 1670 ὁ βεζύρῃς, μετὰ τοῦ Ἀλοΐζου Μολίνου, ἐπιβάς εἰς τὰ πλοῖα κατευθύνετο εἰς Ἀνδριανούπολιν, ἐν ἧ εὕρισκετο ὁ Σουλτάνος, διὰ νὰ τῷ δώσῃ λόγον τῶν κατακτήσεων του. Πρὸ τούτου ὁμως ὑποβαλὼν εἰς ἀριθμησιν τοὺς κατοίκους τοὺς ὑποκειμένους εἰς φόρον ἐτήσιον, εὔρε μόνον 22 χιλ. ἀντὶ 55 χιλ. ὅσας ἀφῆκε πρὸ τοῦ πολέμου ὁ Δελῆ Μεχ-

μέτ πασσᾶς. Πρὸς δὲ καὶ τὸν ἔλαιῶνα κατεστραμένον ἐντελῶς.

Πολλοὶ διίσχυρίζονται ὅτι οἱ Ἑνετοὶ δὲν ἐξημιώθησαν στερηθέντες τὴν πόλιν τοῦ Χάνδακος, καὶ τὰ φρούρια Μακρακάνθης, Σούδας, καὶ Καραβούσας, διότι ἀπηλλάγησαν μεγίστης δαπάνης, πρὸς φρούρησιν καὶ καθοπλισμὸν γήϊνόν τε καὶ θαλάσσιον. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἐκτὸς τῶν εἰσοδημάτων τῆς Κρήτης, οἱ Ἑνετοὶ ἐδαπάνων καὶ πεντακοσίας χιλ. χρυσοῦς, πρὸς διαφύλαξιν.

Ὁ πόλεμος καὶ ἡ πολιορκία τοῦ Χάνδακος, κατὰ τὴν γνώμην Τούρκωνἱστορικῶν, ὑπῆρξεν αὐτοῖς δαπανηρότερος, ἢ ἡ κατάκτησις τῆς Οὐγγαρίας, τῆς Μοραβίας, καὶ τῆς Σιλεζίας.

Ἡ ἀριστοκρατία τῶν Ἑνετῶν, καὶ μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον διετήρησε τὴν θαλασσοκρατορίαν, καθὼς καὶ τὸν τίτλον τοῦ βασιλείου τῆς ΚΡΗΤΗΣ, ἐπρονόησε δὲ νὰ καταστήσῃ ἀσφαλῆ τὰ φρούρια Σούδας Μακρακάνθης καὶ Καραβούσας ὑπὸ τὴν ὄδηγιάν τοῦ Μουροζίνη, ὅστις μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς συνθήκης διέμεινεν εἰς τὸ φρούριον Σούδας, τὸ πάντων ἀξιολογώτερον (α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'.

Περὶ τοῦ φρουρίου καὶ τοῦ νησίου τῆς Σούδας.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Κρήτης κεῖται ἐν ἀκρωτήριοι πηλσίον τῶν Χανίων, καλούμενον Μέλικη, πρὸς ἀνατολὰς τούτου ἕτερον, ὑπὸ τὸ ὄνομα Δρεπάνι, καὶ παραπλήσιον, τὸ ὀνομαζόμενον Καλαπόδα, ἀποτελοῦντα τὸν λιμένα τῆς Σούδας, ὁ ὁποῖος, μετὰ τοῦ τῆς Μακρακάνθης εἶναι οἱ κάλλιστοι λιμένες τῆς Κρήτης. Καταντικρὺ τοῦ λιμένος

(α) Κατὰ τὸ 1645 Ἰουνίου 13 ἤρξατο ὁ πόλεμος.

» » 1645 Αὐγ. 11 ἐκυρίευσαν τὰ Χανία.

» » 1646 Δεβρίου 30 » τὸ Ρέθυμνον.

» » 1669 Σεβρίου 27 » τὸν Χάνδακα.

τούτου, παρὰ τῆ εἰσόδῳ, εἶναι μικρά τις νῆσος, ἡ βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ παρὰ τῶν Ἐνετῶν κτισθὲν φρούριον, ὑπὸ τὸ ὄνομα (Fortezza). Ὁ πρὸς βορρᾶν προμαχῶν τοῦ φρουρίου τούτου καλεῖται *Μαρτινέγκος*.

Ἐφ' ὅσον χρόνον οἱ Ἐνετοὶ ἐξουσίαζον αὐτὸ, ἦτον ὀχυρωμένον καὶ περιεῖχεν ἀξιόλογα οἰκοδομήματα καὶ ἐκκλησίας.

Περὶ τῶν λιμένων αὐτῆς.

Πρὸς δυσμᾶς τοῦ φρουρίου κεῖται ὁ λιμὴν τῆς νήσου, ἡ τοῦ φρουρίου. Πρὸς δεξιὰ δὲ τοῦ λιμένος εὐρίσκονται δύο ἕτεροι μικροὶ λιμένες, καλούμενοι ὁ μὲν *Porto nuovo* (νέος λιμὴν, ὁ δὲ *Porto di Spalatea* (λιμὴν τοῦ Σπαλάθως). Πρὸς δυσμᾶς τῆς νήσου εἶναι ἄλλον νησίδιον, πρὸς νότον δὲ τούτου ἐλλιμενίζονται ἀσφαλῶς πλοῖα.

Περὶ τοῦ νησιῦ καὶ τοῦ φρουρίου τῆς Καραβοῦσης.

Πρὸς δυσμᾶς τοῦ ἀκρωτηρίου *Βούσης* ὑπάρχουσι δύο νῆσοι, ἡ βράχοι, ἐξ ὧν ἡ μὲν ὀνομάζεται *Καραβοῦσα παλαιὰ* (α) ἡ δὲ *Καραβοῦσα*. Ἐκεῖθεν, εἰς ἡμέραν ἠλιακῆν, διακρίνει τις τὰ *Κύθηρα* τῆς Ἑπτανήσου.

Περὶ τοῦ λιμένος αὐτῆς.

Ὁ λιμὴν τῆς νήσου ταύτης, κεῖται πρὸς νότον, πλησίον τοῦ φρουρίου, οἱ ναυτικοὶ δύνανται νὰ πλεύσωσι μεταξὺ τῆς νήσου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου *Βούσα* μὲ οὐριον ἄνεμον. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει μία *ῥοφαλος* (β).

Περὶ τοῦ λιμένος τῆς Μακρακάρθης (γ) καὶ περὶ τοῦ νησιῦ αὐτῆς.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Κρήτης, καὶ πρὸς νότον τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ α' γ. Ἰωάννου εἶναι εἷς κόλπος περικλεισμένος, σχηματίζων *λιμένα* κάλλιστον καὶ ὠραῖον καὶ καλούμενον *Σπιναλόγκρα*. Αὐτὸς καὶ ὁ τῆς Σούδας εἶναι οἱ πρωτεύοντες τῆς Κρήτης.

(α) Τὸ πάλαι *Κάρυκος*, κατ' ἄλλους ἐλέγοντο ἀμφότεραι. Σ.Σ.Κ.

(β) Ἐπ' αὐτῆς ἐναυάγησεν ὁ Ἄμιλτων ναύαρχος τῆς Μ. Βρετανίας.

(γ) Τὸ πάλαι *Λατοῦς*. Σημ. Σ. Κρ.

Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος εἶναι εἰς βράχος, ὃν οἱ Ἐνετοὶ ὠχύρωσαν μὲ προμαχώνας καὶ Πύργους, μὲ οἰκοδομὰς καὶ ἐκκλησίας, καθὼς καὶ τὴν Σοῦδαν.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως Χάνδακος (α) οἱ Τούρκοι πολλάκις ἐπεχείρησαν νὰ κυριεύσωσι τὸ φρούριον τοῦτο· ἀλλ' αἰείποτε, καὶ ἰδίως κατὰ τὸ ἔτος 1659 ἀπεκρούσθησαν μὲ σημαντικὴν ζημίαν καὶ φθοράν.

*Περὶ τῶν νήσων καὶ τῶν βράχων τῶν κειμένων περὶ,
καὶ εἰς τὴν θάλασσαν.*

Τὰ κατὰ τὴν ΚΡΗΤΗΝ, νησία εἶναι πάμπολλα· ὁ Πόμπόνιος (ἱστορικὸς) συναριθμεῖ πρὸς τὰ γνωστὰ, τὰ Ἀστικὰ, Ναυμαάχου, Ζεφύρου, Κρύσου, Γαύδου, Μουσαγόρα καὶ Κάρπαθον. Ὁ δὲ Στράβων ἐπίσης (ἱστορικὸς) τάττει εἰς τὴν Κρητικὴν θάλασσαν καὶ πλησίον τῆς Κρήτης, τὴν Θήραν, τὴν Δίαν, τὴν Ἀνάφην, τὴν Θηρασίαν, τὴν Ἴον, τὴν Σίκυνον, τὴν Λαγοῦσαν, τὴν Φολέγανδρον, τὴν Κίμωλον, τὴν Σίφνον, καὶ τὴν Μῆλον (ἤδη ἀποτελούσας μέρος τοῦ νομοῦ τῶν Κυκλάδων, τοῦ ἐλ. βασιλείου). Πρὸς ταύτας τὰς νήσους, ὁ Πλίνιος συναριθμεῖ, τὴν Δία, ἡ Λιτόα, τὴν Θήραν, καὶ τὴν Γαῦδον, τὴν Κάρπαθον καὶ τὰς δύο νήσους Κόρακας (νῦν Κύθηρα). Προσέτι τὰς Μύλας (Καραβούσας) Γνιόσον καὶ Λιστόν. Ἐπειτα τίθησι τὴν Λεῦκον, Βουδαραί, τὴν Σείαν, ἡ Θείαν, Ὀνησόον, Χρυσοῦ, Ὀφιοῦσαν, Βουστόαν καὶ Ῥάμνον.

Ἀφοῦ διέλθη τις τὸ ἀκρωτήριο Κριοῦ μέτωπον, εὐρίσκει τὰς Μεσαγόρας, τὰς Φώκιας, τὰς Πλατείας, τὴν Ἀρμηδῶνα, καὶ τὴν Ζέφυρον. Σήμερον αἱ νῆσοι αὐταὶ στεροῦνται ὀνομασίας.

(α) Τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο καὶ Πάγορμος ὁ νῦν Χάνδαξ, καὶ μεγάλον Κάστρον.

Ἡ νῆσος Λιτόα ἀπέναντι τῆς Ἱεραπόλυνης καλεῖται Γαδειρονήσια, ἢ Χριστιάνα, κατὰ νέους συγγραφεῖς.

Περὶ τῆς νήσου Στανδίας, τὸ πάλαι δὲ, καὶ τῶν Δίας.

Ἡ παρὰ τῶν παλαιῶν καλουμένη Δία, Θία, Κία ἢ Σία, νῆσος, γσωρίζεται σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Δία. Εἰς τοὺς θαλασσίους πίνακας εὐρίσκεται Στάντια καὶ Ἐσταντία(α).

Κατὰ τὸν Στέφανον τέσσαρες νῆσοι φέρουσι τὸ αὐτὸ ὄνομα Δία, ἐξ ὧν ἡ πρώτη καλεῖται καὶ Νάξος. Τίθησι τὴν δευτέραν πλησίον τῆς Μιλήτου (Milet) τὴν τρίτην πλησίον τῆς Σαρμόσας, καὶ τὴν τετάρτην ἣτις ἐστὶν ἡ νῦν παρ' ἡμῶν περιγραφησομένη, πλησίον, τῆς Κνωσσοῦ πόλεως τῆς Κρήτης.

Ὁ Στράβων ὁμιλεῖ ὁμοίως περὶ ταύτης τῆς παρὰ τὴν Κνωσσό ν' αὕτη δὲ κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἀκρωτηρίου Φρασκιά, καὶ πρὸς τὸ βορρειανατολικὸν τῆς πόλεως Χάνδακος. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ βράχου, ἢ βουνοῦ ἀσφαλίζοντος τὰ ναυλοχοῦντα πλοῖα ἐκ τριχυμίας. Αὐτόσε οἱ Ἐνετοὶ προσέφευγον ἐφ' ὅσον διήρκει ὁ μετὰ τῶν Τούρκων πόλεμος καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ μέρος προσωρμίσθη ὁ κατὰ τὸ 1668 εἰς βοήθειαν τῶν Ἐνετῶν πεμφθεὶς στόλος τῆς Γαλλίας.

Τὸ πάλαι ἦτον ἔρημος, ἔνεκα τῶν πειρατικῶν καταδρομῶν. Ἦδη ἔχει τινὰς κατοίκους ἡμιαγρίους ζῶντας ἐκ τῆς θήρας τῶν ζῶων, καὶ κοινωνοῦντας μὲ τοὺς ξένους, μόνον ὅταν ἔχωσι χρεῖαν πυρίτιδος καὶ μολύβδου.

Περὶ τῶν λιμένων αὐτῆς.

Τὸ νησίον τοῦτο ἔχει τέσσαρας λιμένας, ἥτοι τὸν ἄγ. Γεώργιον, τὸν Γραϊκόν, τὸν ἄγ. Νικόλαον καὶ τῆς Παναγίας. Οἱ δύο πρῶτοι εἶναι ἀνάξιοι λόγου, ἀλλ' οἱ ἄλλοι εἰσὶν εὐρύχωροι, καὶ κατάλληλοι διὰ νὰ ἐλλιμενίζονται πλοῖα.

(α) Στανδία εἶναι λέξις τουρκικὴ παρεφθαρμένη ἀπὸ τὸ εἰς τὴν Δίαν κατὰ συγχοπὴν τοῦ εἰ, καὶ τροπὴ τοῦ η εἰς α. Σημ. Σ. Κρ.

Περὶ τῶν πέριξ βράχων, ἢ σκοπέλων.

Πλησίον τῆς νήσου Δία, ὑπάρχουσιν οἱ ἐξῆς βράχοι, ἢ σκόπελοι, καλούμενοι Π ε τ ρ α γ α λ ί δ α καὶ Π ρ α ξ ι μ ά δ α. Προσέτι εἶναι ἔμπροσθεν τοῦ ποταμοῦ Ἄ ρ μ υ ρ ο ὕ, καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως Χ ά ν δ α κ ο ς εἰς βράχος, καλούμενος ἄγ. Κ ύ ρ η κ ο ς. Πρὸς τὴν πόλιν δὲ Χ α ν ί ω ν, καὶ παρὰ τὸ νησίον ἄγ. Θ ε ό δ ω ρ ο ι εἶναι μία ὕ φ α λ ο ς (ξέρα) ἣτις καλεῖται Γ ω ν ί α. Εἰς τοὺς θαλασσίους πίνοκας σημειοῦται μετὸ ὄνομα Κ α λ ό γ η ρ ο ς, ἢ σκόπελος τοῦ ἄγ. Ἄ ν τ ω ν ί ο υ.

Νησιά τῶν Ἰανιτζάρων.

Πρὸς τὸ βορρειοδυτικὸν τῆς πόλεως Σ ι τ ε ί α ς εὐρίσκονται τρία νησίδια καλούμενα ὑπὸ μὲν τῶν Ὁλλανδῶν Ἰ α ν ι τ ζ α ρ ο ι, ὑπὸ δὲ τῶν Ἰταλῶν Γ α ν ι ζ ά δ ε ς. Πρὸς τούτοις ἕτερον, πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Σ ι δ ή ρ ο υ, καλούμενον Μ α ρ ί ν α, ἢ Π α λ α μ ί δ α, ὅπερ οἱ ναυτικοὶ πρέπει ν' ἀποφεύγωσι πλέοντες τὴν θάλασσαν ἐκείνην.

Οἱ θαλάσσιοι γεωγραφικοὶ πίνακες τῶν Ἰταλῶν, θέτουσι ἀκόμη τρεῖς σκοπέλους, ἐξ ὧν ὁ εἰς καλεῖται, Punta traditora (ἄκρη ἐπίβουλος). Ἴσως ἡ Μ α ρ ί ν α τῶν Ὁ λ λ α ν δ ῶ ν. ὁ δὲ καλεῖται Ἐ λ ά ζ α καὶ ὁ τρίτος Γ ρ α ί α.

Τέλος πάντων, τὸ περιγραφόμενον ἀκρωτήριον, ἔχει ἔτι γνωστοὺς βράχους τοὺς ἐξῆς, Μ α ὕ ρ ο ι, Χ ρ ι σ τ ι α ν ο ἰ, Φ ο ν ε ὕ ς, Ξ η ρ ό κ α μ π ο ς, Ἐ λ α φ ο ν ή σ ι Χ α λ δ α ρ ό ν ι, Κ ά θ ο υ ρ α ς, Σ κ ό π ε λ ο ς καὶ Γ ό ζ ο ν. Εἰς τὰς θαλάσσας τοῦ ἀκρωτηρίου ταύτου εὐρίσκονται τὰ περίφημα Κοράλλια.

Γόζον τῆς Κρήτης, Ἀντίγολον.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων σκοπέλων ἐστὶν εἰς ἄλλος ὕφαλος, ὃν μετὰ προσοχῆς ἀποφεύγουσιν οἱ θαλασσοποροῦντες. Τινὲς φρονοῦσιν ἐσφαλμένως, ὅτι τὸ καλούμενον Θ ή ρ α, ἢ ἐκεῖνο τῆς Γ α ὕ δ ο υ εἶναι τ' αὐτὸ, Γ ό ζ ο υ, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Ἐννεοὶ ἐπεμπον τοὺς ἐξορίστους.

Περὶ τοῦ νησιου, ἀγ. Θεοδώρου, ἢ Τουρλουλοῦ.

Πρὸς τὴν βόρειον ἀκτὴν τῆς Κρήτης, μεταξύ τῶν ἀκρωτηρίων Σπάθα καὶ Μελέκα ἐστὶν εἰς βράχος, ἢ νησίον, καλούμενον παρὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἀγ. Θεόδωρος, παρὰ δὲ τῶν Ἰταλῶν Τουρλουλοῦ, καὶ ἐφ' οὗ σώζονται δύο φρούρια Ἐνετικά.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει κάπως εὐρύχωρον λιμένα, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ διὰ τοῦτο τὰ μεγάλα πλοῖα φεύγοντα τὸν λιμένα χανίων προσωρμίζονται ἐκεῖ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1650 οἱ Ἐνετοὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Μοσενίγου ἐκυρίευσαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, δι' ἐφόδου, ταῦτα τὰ φρούρια.

Περὶ τοῦ νησιου Κλαυδίας, ἢ Γαύδου.

Εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων τῆς ἐκκλησίας γίνεται μνεία περὶ μιᾶς νήσου Κλαυδίου, ἔνθα ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐναυάγησεν, ἐνῷ ἔπλεε πρὸς τὴν Φοινικίαν. Ἡ νῆσος αὕτη ἐκαλεῖτο Γαῦδος. Πολλοὶ συγγραφεῖς φρονοῦσιν ὅτι, ἡ νῦν καλουμένη Γόζος, εἶναι καὶ Γαῦδος, διότι ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναχωρήσας ἀπὸ τοὺς καλοὺς λιμένας, καὶ πλέων περὶ τὴν Κρήτην, διὰ τὸν λιμένα Φοινικίαν, ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ διέλθῃ τὴν Γόζον.

Περὶ τῶν νήσων Μουσαγόρων.

Κατέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Κριοῦ Μέτωπον, εἰσὶ τρία νησιά ὀνομαζόμενα Μουσαγόραι, ἀνευ κατοίκων, καὶ μόνον με δάση, ἃ τινὰ νέμονται αἶγες καὶ ὄνοι ἄγριοι, καθὼς καὶ τὰ μεταξύ Κῶς καὶ Σάμου νησίδια, Διψῶ, Τραγία, Φοῦρνοι, καὶ Μανδρία, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐκάρτων πολλοὶ ἄνθρωποι.

Λεβίτα καὶ Ζιράρα.

Παρὰ τὴν Ἀμουργὸν (νῦν ἑλλην. χῶραν) εὐρίσκονται δύο μικρὰ νησιά, καλούμενα οὕτω, ὡς ἄνω, καὶ διασώζοντα ἐρείπια μαρτυροῦντα καὶ Ἑλληνικοὺς καὶ Μωσαϊκοὺς χρῶ-

νους, καθ' οὓς εἶχον κατοίκους πλουσίους. Νῦν δεσπόζονται ὑπ' ἀγρίων θηρίων, καὶ εἶναι φωλεὰ ληστοπειρατῶν. Ἐχουν λιμένα κάλλιστον, καὶ ἄφθονον γλυκύτατον ψυχρὸν ὕδωρ.

Χάρουσα.

Πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου Ζο ν ἄ ρ α ς εἶναι τὸ καλούμενον Χ ἄ ρ ο υ σ α, μὲ εὐρύχωρον λιμένα, μὲ πληθὺν κ ο υ ν ε - λ ί ω ν καὶ κ ρ ι ῶ ν (στριφοκέρων καλουμένων παρὰ τῶν κατόικων.

Τραγία, Λιγὴ, Φοῦροι.

Τὸ πρῶτον σημαίνει, Α ἰ γ ο ν ῆ σ ι (λατινιστὶ Carragia), τὸ δεύτερον, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἐκαλεῖτο καὶ Κ α ρ α σ ί α, ἢ Κ ρ ο υ σ ί α, διὰ τὸ εὐλίμενον τούτου, καὶ τὸ τρίτον, ἕνεκα τῶν ἐπ' αὐτοῦ μελανῶν σκοπέλων, ὁμοίων πρὸς φούρνους, καὶ ἐπικυνδύων διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς θαλασσοταξειδεύοντας.

Μαρδρία.

Ἐπ' αὐτοῦ, καλουμένου καὶ Μινοῖα, διασώζονται ἐρείπια μεγάλης πόλεως, κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ἡ κύκλω τούτου θάλασσα, Ἰταλιστὶ λέγεται Μ Α R D I Μ Α N D R I A. Πρὸς νότον τῆς Νάξου κεῖνται τὰ νησιδία Φ η κ ο ῦ σ α. Σ χ ι ν ο ῦ σ α Ἐ ρ α κ λ ε ῖ α, Χ ι ἔ ρ ο ν καὶ Πυῖα, ἐξ ὧν τὰ πρῶτα τρία ἐκατοικοῦντο κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐρείπια μεγαλοπρεποῦς πόλεως, καὶ ἡ σωζωμένη οἰκοδομήσιμος ὕλη. Σήμερον ὁμῶς ταῦτα πάντα κατοικοῦνται παρὰ ζώων ἀγρίων.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Θρησκεία τῶν ἀρχαίων Κρητῶν.

Οἱ Κρήτες πρῶτοι ἐσύστησαν θεῖαν λατρείαν, καὶ εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ γέννησις καὶ πρόοδος τῆς θρησκείας. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Κνωσοῦ ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἑορτὴν, Ἐλευσίνια. Ἡ νῆσος Κρήτη, ἦν ἀφιερωμένη εἰς τὸν Δία, ἐπειδὴ ἐγεννήθη καὶ ἐτράφη ἐκεῖ. Διὰ τοῦτο καλεῖται ἡ μὲν νῆσος τοῦ μεγάλου Διός, οὗτος δὲ Δικταῖος, καὶ Ἰδαῖος.

Ἡ Κυβέλη μήτηρ τῶν θεῶν, καλουμένη δὲ Ὀψ καὶ Ῥέα, ἐγεννήθη ἐν Κρήτῃ. Αὕτη (ἡ Κυβέλη) κρύψασα τὸν Δία ἀπὸ τὸν Κρόνον, παρέδωκεν αὐτὸν πρὸς φύλαξιν εἰς τοὺς Κορύβαντας, τοὺς Δακτύλους καὶ τοὺς Κουρήτας, οἵτινες διὰ ν' ἀποκρύψωσι τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τοῦ Διός, συνέκρουον τὰς ἀσπίδας των, μετὰ κυμβάλων καὶ ἄλλων ὀργάνων γύρω τῆς κλίνης του, καὶ ἐχόρευον.

Ἐκεῖθεν ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ Ἡυρρύχιος χορὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κυβέλης, καὶ αἰθυσίαι πρὸς λατρείαν τοῦ Διός, παρισταναμένου εἰς τύπον ἀγάλματος, ἄνευ ὠτων καὶ γενείου (α) πρὸς ὃν ἔδιδον τὸ ἐπώνυμον Ἐταῖρος, Ἐκατόμβου, Ταλεὺς, καὶ Ἀρβίος.

Ὁ Ἐρμῆς ἐσέβετο ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Γόρτυνος, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Ἐδας, ἥτοι διανομεύς. Προσέφερον (οἱ κάτοικοι) εἰς τὸν Ἄρην ἑκατόμβας, καὶ εἴκοσι σφάγια εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ὃν ὠνόμαζον ταχυδρόμον.

(α) Ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἄγαλμα μὴ ἔχων ὄτα, τῷ γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων οὐδενὸς ἀκούειν προσήκει. (Πλούταρχ.)

Ὁ Μίθρας, ὁ παρὰ τῶν Περσῶν δοξαζόμενος, ὡς ἥλιος, ἐλατρεύετο ὁμοίως, παρ' αὐτῶν, καὶ εἶχον ἰστάμενον τὸ ἀγάλμα-
μά του. Ἐσέβοντο τὴν Εὐρώπην καὶ ἐκάλουν τὴν ἑορτὴν
αὐτῆς Ἐλλωτίαν. Τῶ ἀδελφῷ της Κάδμω ἀπέδιδον
θείας τιμᾶς.

Ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἐπιμενίδην, ὡς θεόν. Ἐσέβοντο
τὸν Διόγνητον ὡς ἥρωα ἀριστεύσαντα ἐν τοῖς ἔλευσινίοις,
κατὰ τοῦ Ἡρακλέους. Ἐπανηγύριζον τὴν ἑορτὴν μιᾶς Παρ-
θένου, εἰς τύπον ἀκεφάλου ἀγάλματος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ
Μόλου (α).

Ἐσέβοντο τὴν Ἀρτεμην, ὑπὸ τὸ ὄνομα Βρυτόμαρ-
τις καὶ Δικτύνα. Τὸ πρῶτον, εἰς τοπικὴν διάλεκτον ση-
μαίνει, γλυκεία Παρθένοϛ. Αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διός,
καὶ τῆς Κάρμης καὶ ἐγεννήθη εἰς τὴν πόλιν Καῖνον, ἢ
Κάνον. Ἠγαπᾶτο δὲ ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἔνεκα τῆς πρὸς
τὴν θήραν ἀσκήσεώς της, καὶ διὰ τοῦτο ποιητῆς τις, τὴν ὀνο-
μάζει, φονέα τῶν Ἐλάφων καὶ νύμφη τῆς Γορτύ-
νης. Ἡ Βρυτόμαρτις ἡμέραν τινα κυνηγεσίας, ἔπεσεν
ἐκ τινος ὄρους εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ θεὰ Ἀρτεμις τὴν
ἐδέχθη ἐντὸς ἀλιευτικῶν δικτύων ἀβλαβῆ. Πρὸς εὐγνωμασύ-
νην ἢ διασωθεῖσα ἐκτίσε Ἴερόν, εἰς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος
Δικτύνης.

Κατὰ τὸν Παιπαλά τε, ἢ νύμφη αὕτη ἐδιώκετο ἐρωτι-
κῶς παρὰ τοῦ Μίνωϛ, ὃν ἔφευγε, καὶ διὰ τοῦτο ἐβρίφθη
εἰς τὴν θάλασσαν· ἀλλὰ πρὸ τούτου ποιητῆς τις ἐκτίθησι τὰ
κατ' αὐτὴν, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον (β).

(α) Ἐν Κρήτῃ χρόνον συχνὸν διάγων ἔγων ἄτοπον τινα καλουμέ-
νην ἑορτὴν, ἐν ἧ καὶ εἰδωλον ἀνδρὸς ἀκέφαλον ἀναδεικνύουσι, καὶ
λέγουσιν, ὡς οὗτος ἦν ὁ Μόλος, ὁ Μυριόνου πατήρ, νύμφη δὲ πρὸς
βίαν συγγεγόμενος ἀκέφαλος εὐρεθείη. (Πλούτ. Χρηστ. Δελφῶν.)

(β) Ἐλλοφόνον Βρυτόμαρτιν, εὐσκοπον, ἧς ποτὲ Μίνωϛ πταιθεὶς
ὑπ' ἔρωτι, κατέδραμεν οὖρεα Κρήτης.

Ἡ δ' ὅτε μὲν λασίησιν ὑπόδρουσι κρύπτετο νύμφη

Ἄλλοτε δὲ εἰαμενῆσιν, ὃ δὲ ἐννέα μῆνας ἐφοῖτα

Παιπαλά τε, κρημονούς τε, καὶ οὐκ ἀνέπαυσε διωκτὸν

Τὸ ἄγαλμα τῆς Βροτομάρτεως, ὅπερ ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν ἐφυλάττετο ἐν τῇ πόλει Ὀλοῦντος, καὶ εἰς τὴν Χερσόνησον, ἣτις ἦτο τὸ ἐπίνειον τῆς πόλεως Δίκτης. Ἐν τῇ πόλει Γόρτυν, εἰς ἐκείνην τῆς Κυδωνίας, καὶ εἰς τοὺς Πολυρρήνιους ἦτον ὠκοδομημένα Ἱερά, πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς. Βεβαιοῦται ὅτι εἰς τὸν ναὸν τῆς Δικτύνης ἐφυλάσσετο καὶ πλοῦτος μέγιστος, πρὸς δὲ ὅτι, τὰς θύρας ἐφυλάττον παμμέγιστοι καὶ ἀκατάβλητοι κύνες, καὶ ὅτι οἱ εἰσερχόμενοι εἶχον γυμνοὺς τοὺς πόδας.

Ὅταν ὁ Ἀννίβας ἀπεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου, κατέφυγεν εἰς Κρήτην, πρὸς τοὺς κατοίκους Γόρτυνος, οὓς ἠπάτησε, καταθεὶς εἰς τὸν ναὸν δύο ὑδρίας, πλήρεις κατ' αὐτὸν, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐνῶ εἶχον μόλυβδον, καὶ οὕτω ἐφιλοξενήθη προσηκόντως.

Οἱ παλαιοὶ Κρήτες ἐπιστραφέντες εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Οἱ Κρήτες ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν ἐν πρώτοις ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, καὶ ἔπειτα διὰ τῆς φροντίδος τοῦ μαθητοῦ του Γίτου, ὃν ἀφῆκεν, ἐν Κρήτῃ (α) τὸν ὁποῖον ὁ ἀπόστολος Παῦλος τῇ ἐπινεύσει τῶν κατοίκων προεχείρισεν εἰς ἐπίσκοπον (β).

Μεταξὺ τῶν ὀγδοήκοντα καὶ ἐνός, ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἐξηρητημένων μητροπολιτῶν, ὁ τῆς Κρήτης κατεῖχε τὸν 30 θρόνον καὶ περιεῖχεν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος δώ-

Μέσφ' ὅτε μαρπτομένη, καὶ δὴ σχεδὸν ἤλατο πόντον
 Πρηνός ἐξ ὑπάτειο, καὶ ἔνθορον εἰς ἀλιήν
 Δίκτυα, τὰ σφ' ἐσάωσεν ὄθεν μετέπειτα Κύδωνες
 Νύμφαν μὲν, δίκτυναν, ὄρος δ' ὄθεν ἤλατο νύμφη,
 Δικταῖον καλέουσι, ἀνεστήσαντο δὲ βωμοὺς,
 Ἱερά τε ῥέξουσι. (Καλλίμ.)

(α) Τοῦτου χάριν κατελιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσης καὶ καταστήσης κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοὶ διατάξάμην.

(β) Πρὸς Τίτον τῶν Κρητῶν ἐκκλησίας πρώτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα ἐστράφη ἀπὸ Νικοπόλεως Μακεδονίας (ἀποστ. Παῦλος.)

δεκα ἐπισκόπους, ἐξ ὧν ὁ τῆς Γορτύνης ἦτον πρῶτος, ὁ Κνωσσοῦ δεύτερος, ὁ Ἀρκαδίας τρίτος, ὁ Χερσονήσου τέταρτος, ὁ Αὐλοποτάμου πέμπτος, ὁ Ἀγρίου ἕκτος, ὁ Λάμπης ἕβδομος, ὁ Κυδωνίας ὄγδοος, ὁ Ἴερας ἑνα-
τος, ὁ Πέτρας δέκατος, ὁ Σιτείας ἐνδέκατος, καὶ ὁ Κισ-
σάμου δωδέκατος.

Ὁ τῆς Γορτύνης ἐπίσκοπος Κύρυλλος ἐμαρτύρη-
σεν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Δεξίου. Μετὰ ταῦτα, ἐπὶ
Μιχαήλ τοῦ Τραυλοῦ ἐφονεύθη ἕτερος ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα.
Κατόπιν ἐμαρτύρησεν ἐπίσης ὁ Ἰκόνιος εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ
σύνοδον, ὁ Μαρτύριος εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι πρώτην, καὶ
ὁ Θεόδωρος μετὰ τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν δευτέραν.

Ταῦτὰ ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ τῆς Κνωσσοῦ ἐπίσκοπος Ζη-
νόβιος, ἐν Ἐφέσῳ, Γεννάδιος, καὶ ἐν Χαλκιδόνι ὁ Πι-
νάτος.

Ὁ τῆς Ἀρκαδίας, καλούμενος Ἰωάννης, εἰς τὴν ἐν
Νικαίᾳ δευτέραν, ὁ τῆς Χερσονήσου, Ἀνδέριος εἰς τὴν ἐν Ἐ-
φέσῳ καὶ ὁ Σισίνιος, εἰς τὴν ἐν Κων/πόλει τρίτην.

Οἱ τῆς Λάμπης, Παῦλος ἐν Ἐφέσῳ, ὁ Δημήτριος,
ἐν Χαλκιδόνι, ὁ Ἰωάννης ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὁ
Ἐπιφάνειος εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν σύνοδον.

Ὁ τῆς Κυδωνίας, Νικήτας εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπό-
λει τρίτην, καὶ ὁ Μελίτων, εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν.

Ὁ τῆς Κισσάμου Θεόπομπος καλούμενος, εἰς τὴν
ἐν Κωνστ/πόλει τρίτην, καὶ Λέων εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν
σύνοδον.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος προχειρί-
σθησαν, ἢ ἐψηφίσθησαν καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι ἦτοι, ὁ Παῦλος
τῆς Καντάνης ὁ, Εὐφράτης τῆς Ἐλευθέρνης,
ὁ Θεόδωρος Ἡρακλείου, ὁ Λέων Φοίνικος,
ὁ Κύριλλος καὶ Θεοδώρητος ἔπειτα ἐκλήθησαν ἐπίσκοποι τῆς
Σιβύρτου.

Τὸν ὑπὲρ πίστεως θάνατον ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ Χριστιανοί,
Μύρων, Θεόδουλος, Σατουρνίνος Εὐπαρος,

Γαλάσιος, Εὐνικαϊανός, Σστινεὺς Κλαιομένης Βασιλείδης, Εὐάρεστος κτλ. (α).

Περὶ τῶν παλαιῶν νόμων τῶν Κρητῶν.

Κατὰ τὸν Πλάτωνα οἱ νόμοι τῶν Κρητῶν, ἦσαν οἱ πάντων κάλλιστοι, καὶ δικαίως ἐτιμῶντο, καὶ ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Δία, παρ' οὗ τὰς ἔλαβεν ὁ Μίνως, ἡ δ' ἀδελφὸς αὐτοῦ Ραδάμανθης, κατὰ τινὰς συγγραφεῖς.

Ὁ Πλάτων μνημονεῖ δύο νόμους· α) τὸν ἀπαγορεύοντα τὴν μέθην ἐν γένει, καὶ β) τὸν τοὺς νέους, ἵνα ἐξηρευνῶσι τοὺς νόμους. Προστίθῃσι δὲ ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὁ Μίνως τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπεμπε τὸν ὑπουργόν του Ταλόν, ὅπως περιοδεύσῃ τὴν νῆσον φέρων ἐγκεχαραγμένους εἰς πλάκας χαλκοῦ τοὺς νόμους (β).

Περὶ παλαιᾶς Συγκλήτου τῶν Κρητῶν.

Κατὰ τὸν Στράβωνα ἡ σύγκλητος τῶν Κρητῶν συνέκειτο ἐκ δώδεκα πρωτίστων πολιτῶν ὀνομαζομένων Κόσμοι καὶ ὁ πρῶτος Πρωτόκοσμος, κατὰ τὴν ἐφεξῆς ἐπιγραφὴν εὐρεθεῖσαν εἰς τὰ ἐρείπια Λυττοῦς.

Λυττίων ἡ πόλις. τ. φ. Λεοντίου υἱόν

Κύρειν. Ἀκέστιμον. Πρωτόκοσμον.

Οἱ ἀξιωθέντες ταύτης τῆς τιμῆς ἐλέγοντο Κοσμοῦν.

(α) Κατὰ τὸ 1793 Ἰουλίου 9. Ἐμαρτύρησεν ὁ Ἐπίσκοπος Λάμπης, Μεθόδιος, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ὁποῖου γέγραπται τὸ ἐξῆς ἐπιτύμβιον·

« Τὸν ῥ' ἤνεγκε πόλις Βυζάντι ἀρχιερέα Λάμπης, τὴν κλησιν Μεθόδιον, ἀνέρες τριχθὰ, καὶ τετραχθὰ τρεῖς, ὡς αἰμοθήσοι, φεῦ! ἔκτανον, ὃν τε ὑπὲρ μοῖραν ἔδωκε ἀνδρὸς, Σφριγανοῦ θ' ἠδυφαοῦς τ' ἀγετοῦ, φεῦ! Μ. Β.

(β) Κρητες τοὺς παῖδας τοὺς ἐλευθέρους μαθηθῆναι πρῶτον τοὺς νόμους ἐκέλευον μετὰ μελωδίας ἵνα ἐκ τῆς μουσικῆς ψυχαγῶνται καὶ εὐκολώτερον αὐτοὺς τῇ μνήμῃ διαλαμβάνωσι, καὶ ἵνα μῆτι τῶν κεκολλημένων πράξαντες ἀγνοίᾳ πεποιθέναι τὴν ἀπολογία ἐχῶσι. Δεύτερον δὲ μάθημα ἔπαζαν τοὺς τῶν ναῶν ὕμνους μαθηθῆναι. Τρίτον τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγκώμια (Ἄριστοτελ).

τες ὅπερ μεθερμηνεύθη ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου εἰς Στρατοπεδάρχας, διότι ἐφρόντιζον τὰ τοῦ πολέμου. Ἐκλέγοντο κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ προσελάμβανον Παλαίους καλουμένους, μεταξύ τῶν χρηματισάντων πρὶν Κόσμων ἢ τῶν ἐπὶ χρησιμότητι καὶ ἰκατότητι διακρινομένων, ὡς συμβούλους, εἴκοσιν ὀκτώ, ἄνευ λογοδοσίας.

Τὸ ὑπούργημα, ἢ ἀξίωμα τῶν Παλαίων (α) ἐκαλεῖτο καὶ Γερονία. Τινὲς αὐτῶν τῶν Συγκλητικῶν ἐλέγοντο καὶ ἰππεῖς διότι ἔτρεφον ἵππους, καθ' ὑποχρέωσιν.

Πολῖται τῆς Κρήτης διηρημένοι εἰς πολλὰ σώματα.

Ἡ Σύγκλητος διήρει τοὺς πολίτας εἰς κοινότητες τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐκάλουν ἀνδρεῖον ἢ ἀνδρεῖα. Ταῦτὸν ἐκαλοῦντο καὶ οἱ τόποι τῶν συνεδριάσεων.

Οἱ πολῖται εἶχον χρέος νὰ φέρωσι τὸ δέκατον τῶν καρπῶν αὐτῶν, οἱ δὲ συγκλητικοὶ διένειμον εἰς τὰς οἰκογενείας τὰ ὑπουργήματα (β), ἕκαστος δοῦλος ἀπέδιδεν ἓνα στατήρα τῆς αἰγίνης διὰ φόρον. Ἐν ἐκάστη πόλει ἦτο δύο οἶκοι δημόσιοι, ἐξ ὧν ὁ μὲν διὰ τοὺς πολίτας ἐκαλεῖτο ἀνδρεῖον, ὁ δὲ διὰ τοὺς ξένους Κοιμητήριον.

Εἰς τὸν οἶκον τῆς τραπέζης ἦσαν δύο τράπεζαι, διὰ τοὺς ξένους, καὶ τοὺς κατοίκους. Ἐκάστῳ ἐδίδετο ἴση καὶ μία μερίς, τοῖς δὲ νέοις τὸ ἥμισυ, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ ἐμβάσωσιν εἰς τὸ τριβλύον, μήτε ν' ἄπτονται πράγματος τινός. Ἐφ' ἐκάστης τραπέζης ἐτίθετο ἓν ποτήριον οἴνου, ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ πάντες ἔπινον. Μόνον εἰς τοὺς νέους ἔδιδον σύμμι-

(α) Ἄρχοντας δὲ δέκα αἰρῶνται, περὶ δὲ τῶν μεγίστων συμβούλοις χρῶνται τοῖς γέροισι καλουμένοις. Καθίσταντο δὲ εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον οἱ τῆς τῶν κόσμων ἀρχῆς ἡξιωμένοι, καὶ εἰς ἄλλα δόκιμοι κρινόμενοι (Στράβ.).

(β) Ἐν δὲ Κρήτῃ ἀπὸ πάντων τε γινομένων καρπῶν καὶ βοσκημάτων, καὶ ἐκ τῶν δημοσίων, καὶ φόρων, οὗς φέρουσιν οἱ περίοικοι τέτακται μέρος, τὸ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, καὶ τὰς κοινὰς λειτουργίας, τὸ δὲ τοῖς συστίοις, ὥστε ἐκ κοινοῦ τρέφεσθαι πάντα καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας (Ἀριστοτ.).

κτον μετά νεροῦ, καὶ εἰς τοὺς προβεβηκότας ἢ ἐλευθερία νὰ πίνωσιν ὅσον ἤθελον.

Τὴν ὑπηρεσίαν ἐκάστης τραπέζης ἐξετέλη μία γυνή, προσφέρουσα τὰς καλλητέρας μερίδας εἰς τοὺς πολεμικοὺς, ἢ τεχνικοὺς, ἢ φιλοπόνους. Ὑπὸ ταύτην τὴν γυναῖκα ἦσαν τρεῖς ἄνθρωποι καλούμενοι *Καλιφόροι*.

Μετὰ τὴν τράπεζαν συνεβουλεύοντο περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ τόπου, καὶ κατόπι διελέγοντο περὶ τῶν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν ἐκάστου, ἐφ' ὧν ἐκάλουν τὴν προσοχὴν πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν νέων.

*Κατάστασις τῶν δούλων καὶ αἰχμαλώτων
τῶν παλαιῶν Κρητῶν.*

Οἱ μὲν ἐπὶ τῆς γεωργίας *δοῦλοι*, ἢ *αἰχμαλώτοι*, τῶν ἀρχαίων Κρητῶν, ἐκαλοῦντο *ἀφαιμίωται* καὶ *Περίοικοι*, οἱ δὲ τῶν πόλεων *χρυσωνῆται*. Ἐκτὸς τούτων ἦσαν καὶ ἄλλοι ὑπὸ τὸ ὄνομα *κληρωταί*. ἐκαλοῦντο δὲ οὕτω, διότι ἐκλέγοντο διὰ κλήρων ἐν καιρῷ πολέμου.

Οἱ *κληρωταί* οὗτοι δυνάμει τῶν νόμων εἶχον ἐλευθέρους ἑορτάς, εἰς τὴν πόλιν *Κυδωνίας*. Πρὸς δὲ ἐτέραν ἀριερωμένην εἰς τὸν Ἑρμῆν, καθ' ἣν, οἱ κύριοι ὑπηρετοῦν τοὺς δούλους εἰς τὴν τράπεζαν.

Μεταξὺ τῶν νησιωτῶν οἱ νεκροθάπται ἐκαλοῦντο *εργατῶνες*. Οἱ *κατακαῦται* δὲ ἦσαν μεταξὺ αἰχμαλώτου καὶ ἐλευθέρου πολίτου, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Συγκλήτου, ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ.

Περὶ ὑπαρθρείας τῶν παλαιῶν Κρητῶν.

Οἱ ἐκλεγόμενοι ἵνα ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸν οἶκον τῶν παίδων (α) ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ νυμφεύωνται πάντες ὁμοῦ συγχρόνως. Δὲν

(α) Γαμεῖν μὲν ἅμα πάντες ἀναγκάζονται παρ' αὐτοῖς, οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐκ τῆς τῶν παίδων ἀγέλης ἐκκριθέντες. Οὐκ εὐθὺς δ' ἄγονται παρ' ἑαυτοὺς τοὺς γαμηθείσας παῖδας, ἀλλ' ἐπὶ ἄν ἦδ' ἱκανοὶ ὡς διοικεῖν τὰ περὶ τοὺς οἴκους, φερνῆ ἂν ἀδελφοὶ ὡς τὸ ἦμισυ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ μερίδος (Στράβ.)

ἔφερον ὁμως παρευθὺς τὰς γυναῖκας πρὸς αὐτοὺς, μεχρισοῦ ἐκρίνοντο ἄξιοι νὰ διοικήσωσι τοὺς οἴκους των. Τὸ ἤμισυ τῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς ἐπεβάρυνε πάντοτε ἢ προῖξ τῶν νεο-
νύμφων.

Προτερήματα καὶ κλίσεις τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης.

Εἶναι βεβαιωμένον ὅτι οἱ παλαιοὶ Κρηῖτες κατεγίνοντο εἰς τὴν μάθησιν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τὴν φιλολογίαν. Τῷ Ὀμήρῳ ἐχάρισαν χίλια δηνάρια ἀργυρὰ, καὶ ἐπὶ στήλης, ὑπ' ὄψιν τοῦ κοινοῦ ἐνεχάραξαν τὴν τιμὴν ταύτην, ὡς διηνεκὲς μαρτύριον τῆς ἐλευθεριότητος αὐτῶν. Οὐδέποτε ὁμως ἐψάλλον τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ, διότι κατ' ἀρχὴν δὲν συνεμίγνουον ξένους στίχους εἰς τὰς εὐφροσύνας, καὶ τὰς τελετάς των.

Οἱ Κρηῖτες ἦσαν σύντομοι εἰς τὰς ὁμιλίαις των, καὶ οὕτω ἔλεγον πολλὰ, εἰς ὀλίγας λέξεις. Διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀγχίνοϊαν καὶ τὸ πνεῦμά των, καὶ οὐδέποτε ὤμνουον εἰς τοὺς θεοὺς, ἀλλ' εἰς τὰ ζῶα, κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Ῥαδαμάθυος.

Ὁ Κρηῖς, πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς ἐξειργάσατο πολλὰ καλὰ συντάγματα, καὶ ἐφεῦρε πράγματα ὠφέλημα διὰ τοὺς ὑπηκόους του.

Οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι πρῶτοι ἐδίδαξαν τὴν χρῆσιν τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου. Μετ' αὐτοὺς οἱ Κορυθαῖ ἐπενόησαν τὸν τρόπον τοῦ τρέφειν καὶ φυλάττειν τὰ ζῶα, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας. Ἐπεμελήθησαν νὰ καταστήσωσι συνήθη καὶ οἰκιακὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν. Ἐφεῦρον τὸν τρόπον νὰ τρυγῶσι τὰς κυφέλας τῶν μελισσῶν, ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν θηρευτικὴν καὶ τοξευτικὴν, ὧν ἦσαν ἐφευρέται. Εἰσήγαγον εἰς τὸν κόσμον τὰς κοινὰς συνελεύσεις, καὶ τὰ συμπόσια, καὶ ἐφεῦρον τὰς σπάθας, τὰς μαχαίρας, τὰτ περικεφαλαίας καὶ τὴν πύρριχην ὄρχευσιν.

Οἱ Κρηῖτες ἐφεῦρον τὸν σκορπιὸν (ὄργανον πολεμικόν). Ὁ Πλάτων ἀποδίδει αὐτοῖς τὴν πάλην, καὶ βεβαιῶσθι ὅτι οἱ λακεδαιμόνιοι τὴν ἐδανείσθησαν παρ' αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸν Διό-

δωρον οἱ Δάκτυλοι ἐφεῦρον τὴν μουσικὴν, καὶ τὰ γράμματα, ἅτινα ὠνόμασαν φοινίκεια, διότι ἐγράφοντο ἐπὶ φύλλων φοινίκης.

Περὶ Σφακιωτῶν.

Οἱ κάτοικοι τῶν λευκῶν ὀρέων, ἢ Σφακίω, διεκρίθησαν αἰεποτε, ἐπὶ ἀνδρεία· ἀλλ' ὅσω τοῦτο εἶναι ἀληθές, τόσω πιστοῦται, ὑπὸ τινῶν ἱστορικῶν, ὅτι ἦσαν ἡμιάγριοι καὶ ἔξων ἐκ τῆς ληστείας καὶ πειρατίας.

Οἱ πατέρες οὗτοι Σφακιῶται κατεγίνοντο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν, ἦσαν ὑποδεδυμένοι ἕως εἰς τὸν ἀμφαλόν, καὶ πάντοτε ἔφερον τόξον, βέλη καὶ σπάθην. Τὰ ὑποδήματά των περιζώννυντο διὰ δερματίνου ἱμάντος, ἔφερον ἔν ἐσώβρακον, καὶ ἔν μικρὸν ὑποκάμισον ἔξωθεν, ἠγάπων τὴν *πυρρίχηνη ὀρχησιν*, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον·

«*Χορεύοντες ἔσειον τὴν κεφαλὴν, εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἐκτύπων τὰς ἀσπίδας των μὲ τὴν μάχαιραν φιλάττοντες ῥυθμὸν καὶ μέτρον, καὶ σχηματίζοντες κύκλους κατὰ στίχους· χορεύουσι δ' ἔνοστολοι πάντοτε.*»

Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐβάδιζον μὲ ἀσκεπεῖς ὤμους, καὶ δὲν ἔφερον οὐδέποτε περικνημίδας. Εἰσὶν ἐν γένει ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀσκεπεῖς τὴν κεφαλὴν καὶ μελαγχρινοί.

Ἀποικίαι τῶν παλαιῶν Κρητῶν.

Ἐκτὸς τῆς πόλεως Ὑρίας, περὶ ἧς ἔμπροσθεν εἶπομεν τινὰ, οἱ Κρήτες ὠκοδόμησαν καὶ ἄλλας εἰς τὴν Ἰαπυγίαν. Πολλοὶ ἐκ τῆς Κνωσσοῦ, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θησέως κατώκησαν τὸ Βρονδοσίον, ὅπερ ἐφεξῆς συνωκίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰάπηγος, ἢ τοῦ Θησέως (α).

(α) Λέγεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμεον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. Ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήται Θεοῦ σφε ἐποτρύναντος πάντας πλὴν πολιχνισίων τε καὶ πραισίων ἀπικόμενους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην πολιτοκρίειν ἐπὶ ἔτη πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ ἀκραγαντίνοι ἐνέμοντο. Τέλος δὲ οὐ δυναμένους, οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν λιμῷ συνεστῶτας, ἀπολειπόντας οἴχεσθαι. Ως δὲ κατὰ τὴν Ἰηπουγίην γενέσθαι

Οἱ νησιῶται οὗτοι ἔκτισαν ἐν Ἰταλίᾳ τὴν πόλιν Ὑδροῦν-
 τα (α). Οἱ συνωδεύσαντες τὸν Μίνωα εἰς τὴν Σικελίαν ἐκυρίευ-
 σαν τὴν πόλιν Τάρα ν τ ο ν, ἐξ οὔ τινες διαβάντες τὴν Ἀ-
 δριατικὴν ἀφίκοντο εἰς Μακεδονίαν, ἐν ἣ ἐκλήθησαν Β ο ι ω-
 τ ο ἰ. Ἰδίως ἐπιμελεία τοῦ Εὐ τ ῖ μ ο υ ὁδηγήσαντος ἀποικίαν
 Κρητῶν, ἐν τῇ Σικελίᾳ, ἐκτίσθη ἡ πόλις Γέλα, ἣτοι μετὰ
 45 ἔτη, ἀφ' ἧς συνωκίσθη ἡ Συρακοῦσα. Ἐπίσης ἔκτισαν τὴν
 Μινῶ α ν, καὶ τὴν Ἐν γ υ ο ν, τοὺς Δ ε λ φ ο ῦ ς, πόλιν Φω-
 κίδς (γῆς ἑλληνικῆς) περιβόητον διὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἄ π ὁ λ-
 λ ω ν ο ς, ὅστις, ὡς λέγεται, ὠδήγησεν ἐκεῖ πλοῖον Κρητι-
 κὸν ὑπὸ μορφὴν Δελφίνος, τὴν Σ μ ῖ ν θ α πόλιν τῆς Τρω-
 ᾶδος, ὑπὸ τοῦ Τε υ κ έ ρ ο υ, υἱοῦ τοῦ Σ κ α μ ᾶ ν δ ρ ο υ τῆς
 Κρήτης, καθ' ἣν ἔλαβε γνώμην τοῦ μαντείου, τοῦ Ἄ π ὁ λ-
 λ ω ν ο ς, εἰς τιμὴν τοῦ ὑποίου ἀνήγειρεν αὐτῷ ἱερόν. Τὴν
 Δ α ρ δ α ν ῖ α ν, ὑπὸ τοῦ Δ α ρ δ ᾶ ν ο υ, υἱοῦ τοῦ Διὸς καὶ τῆς
 Ἥλέκτρας θυγατρὸς τοῦ Ἀτλαντος, κατὰ τὴν Φρυγίαν ἐπαρ-
 χίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὴν Ἴ ω ν ῖ α ν, ὑπὸ τὴν διαίχησιν
 τοῦ Σαρπηδόνος, τὴν Μ ῖ λ η τ ο ν, τὴν Τ ᾶ ρ χ ο ν, πόλιν τῶν
 Ἰνδιῶν πλησίον τοῦ Καυκασίου ὄρους, τὴν Ἀ σ τ ε ρ α υ-
 σ ῖ α ν, τὰς νήσους Π ε π ᾶ ρ ε θ ο ν καὶ Ν ᾶ ξ ο ν, ὑπὸ τὴν
 ὁδηγίαν τοῦ Σ τ α φ ῦ λ ο υ, ἐκ τῆς Κνωσσοῦ, τὴν Π ᾶ ρ ο ν,
 τὴν Μ α γ ν η σ ῖ α ν πόλιν τῆς Ἀσίας, τὴν Χ ῖ ο ν ὑπὸ τῶν τέκνων
 τοῦ Ἐ ν ω π ῖ ῶ ν τ ο ς, Τ α λ ο ῦ, Εὐ ᾶ ν θ η, Μ έ λ α, Σ ᾶ λ ο-
 γ ο υ καὶ Ἀ θ ᾶ μ ο υ, τὴν Ξ ᾶ ν θ ο ν πόλιν τῆς Λυκείας ὑπὸ

πλώοντασ ὑπολαβόντα σφᾶς χειμῶνα μέγαν ἐκβαλεῖν εἰς τὴν γῆν
 συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδαμῖν γὰρ σφί ἐτι κομιδὴν εἰς Κρή-
 τὴν φαίνεσθαι. Ἐνταῦθα Τρίην πόλιν κτήσαντες, καταμείναι τε καὶ
 μεταβαλόντασ ἀντίμην Κρητῶν, Ἰάπογκα Μεσσαπίουσ γενέσθαι, ἀπὶ
 δὲ τοῦ εἶναι νησιῶτασ, Ἠηρωίτασ ἀπὸ δὲ Τρίησ πόλεωσ, τὰσ ἄλλασ
 οἰκῆσαι τὰσ δὴ Ταρυντίνοι χρόνω, ὕστερον πολλῶ ἐξανιστάντεσ προ-
 σέπταισαν μεγάλωσ ὥστε νόνοσ ἑλληνικόσ μέγιστοσ οὗτοσ δὴ ἐγέ-
 νετο, πάντων τῶν ἡμεῖσ ἴδμεν αὐτέων τε Ταρυντίνων καὶ Ρη-
 γίων. (Ἡροδ. Β. Η.)

(2) Ἀχμοῦ ποτὲ σύμπασαν Κρήτην κατασχόντοσ εἰς ἐταίρουσ τό-
 πουσ ἀπωκίζοντο, οἰκῆσαι δὲ τινασ φασί-ν Ὑδροῦντα τῆσ Ἰταλίασ οὕτω
 πεπολισμένον. (Στέφανοσ.)

τοῦ Κρητὸς Ξάνθου (α), τὴν Καῦνον, τὴν Ῥόδον, τὴν Κρητινίαν ὑπὸ τοῦ Ἀλθεμένους υἱοῦ τοῦ Κατρώως, τὴν Γέναρον πόλιν τῆς Πελοποννήσου, καλουμένην παρὰ τοῦ Παυσανίου, Πλατεῖα τοῦ Τέτιγος, τὴν Κάσον, τὴν Κλάρον, τὴν Ἐρυθράν, ὑπὸ τοῦ Ἐρυθροῦ υἱοῦ τοῦ Ῥαδαμάνθους, τὴν Βιένην, ἐπὶ τῆς Γαλλίας, ἣν ὠνόμασαν οὕτω, ἐκ τοῦ ὀνόματος μιᾶς παρθένου καταβυθισθείσης εἰς χάσμα τι, ἐνῶ ἐχόρευε μετὰς φίλας τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ ΚΑΙ ΠΤΗΝΩΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Πρόβατα καὶ Κριοί.

Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἰδης, εὐρίσκονται πρόβατα ἄτινα οἱ ποιμένες ὀνομάζουσι, στριφοκερος, ἢ στριψόκερος διότι διαφέρουσι, κατὰ τὰ κέρατα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι εὐθύτατα καὶ στρογγυλά, ὡς τὸ ὄστρακον τοῦ κοχλιοῦ.

Τὰ κέρατα τῶν κριῶν, ἔχουσι μῆκος ἕως τεσσάρων πηχῶν καὶ στροφᾶς ἰσαριθμούς τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Τράγοι καὶ Αἴγες.

Τοιαῦτα ζῶα σώζονται εἰς τὰ ὄρη· διαφέρουσι δὲ μόνον κατὰ τὰς τρίχας πρὸς τὰ συνήθη οἰκιακὰ, ἐπειδὴ τὰ ἄγρια εἶναι ξανθὰ. Τὰ ἄρβεννα ἔχουσι πώγωνα ὑπομέλανον, ὅστις λευκένεται κατὰ τὸ γῆρας, καὶ προσέτι μίαν γραμμὴν μαύρην κατὰ τὴν ῥάχην.

Οἱ χωρικοὶ Ἕλληνες τῆς νήσου θηρεύουσι τὰ ζῶα ταῦτα, συλλαμβάνοντες τὰ νεογέννητα αὐτῶν, ἄτινα προσδέουσι εἰς τινα δένδρα, ἀφ' ὧν τείνουσι κατ' αὐτῶν τὰ βέλη των.

(α) Κατὰ σωζομένας παραδόσεις, ἡ οἰκογένειά μας ἐκείθεν ἐκτίσασατο καὶ διεφύλαξε τὸ ἐπίθετον. (Σημ. Σ. Κρ.)

Οἱ Γάλλοι καλοῦσι τοὺς τράγους τούτους *Bouquius*, ὄντας εἰς τὰς Ἀλπεις (α).

Μέροψ ἢ μελισσοφάγος.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο καλεῖται παρὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων μέροψ, παρὰ δὲ τῶν κατοίκων μελισσοφάγος. Εὐρίσκεται ἐπὶ τὰς πλευρὰς τῶν βουνῶν καὶ κοιλάδων ὅπου φύεται ὀθύμοσ. Τὰ πτερά του εἶναι ὡς τὰ τοῦ ψιττακοῦ, καὶ ἡ φωνή του ἠχηρά.

Πυρρόκοραξ ἢ κορακίας, ἢ σκουρόπαλα.

Ἐφ' ὄλων τῶν ὀρέων τῆς νήσου ὑπάρχουσι πτηνὰ ἄτινα οἱ μὲν νῦν Ἑλληνες καλοῦσι σκουρόπαλα ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, κορακίας, καὶ ὁ Πλίνιος πυρρόκορακας.

Κύκνος ἢ κερουλεύς.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο παρὰ μὲν τῶν κατοίκων καλεῖται πετροκόσσυφος, παρὰ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους κύκνος, καὶ παρὰ τοῦ Πλινίου κερουλεύς.

Ἀηδόνας.

Εἰς βράχους τραχεῖς καὶ ὑψηλοὺς εὐρίσκονται ἀηδόνια, ὅμοια τῶν κοσσύφων, τὰ ὁποῖα συλλαμβάνουσιν ἐτιᾶπιλα εἰς τὰς φωλεὰς των, δι' οἰκιακὴν εὐχαρίστησιν.

Αἰγοκέφαλος, ἢ αἰγοθήλαξ.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο διατρίβει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς βράχους παραθαλασίους. Ἐχει τὸ μέγεθος καὶ ὕψος τοῦ κούκου. Πετᾷ τὴν νύκτα μόνον, καὶ διὰ τοῦτο προξενεῖ ζημίας εἰς τὰ ποίμνια, θυλάζον τὸ γάλα τῶν αἰγῶν.

- (α) Εἰσὶ δ' οἷς ξανθοὶ πυμάτης ἐνί τέρμασι Κρήτης
 Ἐν χθαμαλῇ γαίῃ Γορτυνίδι τετρακέρατες
 Λάχνη πορφυρόεσσα δ' ἐπὶ χροδὸς ἐστεφάνωται
 Πολλὴ τ' οὐχ' ἀπαλήτε ταχ' αἰγὸς ἂν ἀντιφερῆσαι
 Τραχυτάτη χαίτη δυσπέλες, οὐκ' οἶσι. (Ἄπιανός.)
 Στέφον τὰν Κελέθαν φοινικέω ὄτος ἄωτω. (Θεόκρ.)

Αἶθια ἢ κολυμβία.

Ὁ Ἀριστοτέλης καλεῖ τὴν κολυμβίδα, αἶθιαν ἄλλοί οἱ Κρήτες βουταμαρίαν καὶ καλιχάξαν. Ἐχει τὸ μέγεθος τῆς πάπιαις, πλὴν τῆς κεφαλῆς, τῆς ῥάχεως, καὶ τῶν πτερυγῶν, ἅτινα εἰσὶ μαῦρα.

Μελανοσφύρος ἢ ἀσπρόκωλος.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο εἶναι κοινὸν ἐπὶ τῆς νήσου, καὶ οἱ κάτοικοι τὸ καλοῦσιν ἀσπρόκωλον, διότι ἔχει λευκὸν μόνον τὸ κάτω μέρος.

Γύπες, ἀετοὶ καὶ ἰέρακες.

Τὰ πτηνὰ ταῦτα κτίζουσι τὰς φωλεὰς τῶν ἐπὶ τραχέων βράχων καὶ δυσβάτων τόπων. Οἱ ἀετοὶ καὶ γύπες εἶναι μαῦροι, καὶ προξενουσι φθορὰς εἰς τὰ ποίμνια.

Μέλισσαι.

Τὰς μελίσσας, ὃ Πλοῦταρχος ἐπαινεῖ, ὡς προνοητικὰς, διότι αὐταὶ φέρουσαι ἐπὶ τῶν πτερυγῶν πέτρας ἀνθίστανται εἰς τὸν ἀέρα. Καὶ ὁ Διόδωρος ὁμιλεῖ περὶ τοιούτων, ἐπὶ τοῦ ὄρους Κάρμη(α).

Καὶ τὸ μέλι καὶ τὸ κηρίον τῆς Κρήτης προτιμῶνται τῶν ἄλλων, κατὰ τὸν Πλίνιον καὶ τὸν Διοσκουρίδην.

Κοῦκος, καὶ ἀγριόρνιθες.

Οἱ κοῦκοι τῆς Κρήτης ὀνομάζονται παρὰ τῶν Ἑλλήνων Δεκοκτοῦρες, ἐνεκα τῆς φωνῆς αὐτῶν. Καὶ οἱ κοῦκοι, καὶ αἱ ἀγριόρνιθες, ἢ σκαλόρνιθες, ἄστυνας οἱ

(α) Τὸ δὲ πάντων παραδοξώτατον καὶ μυθολογούμενον περὶ τῶν μελιτῶν οὐκ ἄξιον παραλιπεῖν, τὸν γὰρ Θεὸν φασὶν ἀθάνατον μνήμην τῆς πρὸς αὐτὰς οἰκειότητος διαφυλάξαι βουλομένον· ἀλλάξαι μὲν τὴν χρῶαν αὐτῶν καὶ ποιῆσαι χαλκῶ χρυσοειδῆ παραπλεσίαν· τοῦ τόπου δὲ ἄντος ὑψηλοῦ καθ' ὑπερβολὴν, καὶ πνευμάτων οὐ μεγάλων ἐν αὐτῇ γενομένων, τῆς χιόνος πολλῆς πιπτούσης ἀνεπαισθήτους αὐτὰς καὶ ἀπάθει· ποιῆσαι δυσχερικοιτάτους τόπους νεμομένους, (Διοδ. β. ε')

μὲν Γάλλοι καλοῦσι *celinotes de hois*, οἱ δὲ Ἴταλοὶ *calio cedrones*, καὶ οἱ Λατῖνοι *tetraones* εὐρίσκονται εἰς τὰ ὄρη. Αἱ ἀγριόρνιθες ἔχουσι μέγεθος διπλάσιον τῆς οἰκιακῆς, καὶ χρῶμα φασιανού.

Πέρδικες.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο εὐρίσκεται εἰς χρῶμα λευκότετον καὶ ἐρυθροῦν.

Ἰπολάε, ἢ ποταμίδα, ἢ κουροῦκα.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων *κουροῦκα* ἀλλὰ σήμερον οἱ κάταικοι, ὀνομάζουσι *ποταμίδα* καὶ οἱ Γάλλοι *fauvette brune*. Εἶναι ἡ ἀηδὼν ἀνευ φωνῆς.

Ὅφεις, Ἐχιδρα, Τυφλίτης.

Ἐπερβέβαιον εἶναι ὅτι εἰς τὴν ΚΡΗΤΗΝ δὲν ὑπάρχουσιν ἰοβόλα ζῶα. Ἐχει ὁμως ἔρπετὰ, ὑπὸ τ' ἀνωτέρω ὀνόματα.

Φαλάγγιον ἢ φογαλίδα.

Ἡ νῆσος Κρήτη δὲν ἔθρεψεν οὔτε λύκους, οὔτε ἀλώπεκας, οὔτε ἄρκτους, ἢ παραπλήσια ἄλλα θηρία, ἐκτὸς τοῦ ἐπιγραφομένου ζυφίου, εἰς εἶδος ἀράχνης (α). Ἐν γένει δὲ ἡ Κρήτη εἶναι ἀσπονδος ἐχθρὸς τῶν θηρίων (β).

Ὦτος, ἢ γλαύξ.

Οὐ μῆν, ἀλλὰ μῆτε μεταξὺ τῶν πτηνῶν δὲν εὐρίσκεται *γλαύξ* (γ), ἢ χάρις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν Ἡρακλέα (δ).

(α) Non sunt lupi in breta insulu non volpis ursine Atque omnino nullum male sicum animal praeter phalangium aranei id genus, de quo dicemus suo loco. (Plin. lap. 58.)

(β) Ἡ Κρήτη καὶ τοῖς λύκοις, καὶ τοῖς ἔρπετοῖς θηρίοις ἐχθίστη ἐστὶ. (Αἰλιαν. Μιτλ. 3.)

(γ) Ἐν τῇ Κρήτῃ γλαῦκα μὴ γίνεσθαι φασι τὸ παράπαν, ἀλλὰ καὶ ἐσκαμισθείσας ἔξωθεν ἀποθνήσκουσι. (Αἰλιαν. βιβλ. 4.)

(δ) Περὶ δὲ τῆς ἀναγωγῆς, τιμηθεὶς ὁ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μεγαλοπρεπῶς, καὶ βουλόμενος τοῖς Κρησὶ χάρισασθαι, καθορὰν ἐποίησε τὴν νῆσον τῶν θηρίων. Διόπερ ἐν τοῖς ὑστερον χρόνοις, οὐδέν ἔτι τῶν ἀγρίων ζῶων ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ, οἷον ἄρκτων, λύ-

Ἴπποι τῆς Κρήτης

Ἐν παντὶ καιρῷ οἱ ἵπποι τῆς Κρήτης εἶχον ὑψίστην φήμην διὰ τὰ προτερήματα αὐτῶν· ἀλλ' ἦσαν ὀλίγον εὐχρηστοὶ τοῖς κατοικοῖς, διὰ τὸ ἀνώμαλον τοῦ τόπου (α). Ἐν τούτοις ὁ ΚΡΗΣ δὲν εἶναι ἄχρηστος, ἔφιππος ὢν.

Κύνες τῆς Κρήτης.

Κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου καὶ Ξενοφῶντος, οἱ κύνες τῆς Κρήτης διεκρίνοντο διὰ τὴν εὐκινισίαν καὶ τὴν ὄσφρησιν, εἰς τὸ κυνηγᾶν. Εἶχον ἐπομένως τὸν δεύτερον βαθμὸν μετὰ τοὺς τῆς Σπάρτης, ἢ Λακεδαιμόνος, ὧν ἐπαινεῖται τὸ εὐστροφον καὶ ἡ ὄσφρησις.

Διάπορες καὶ πάριπες.

Εἶναι δύο εἰδῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν καλοῦνται *διὰ πορες*, οἱ δὲ *πάριπες*. Οἱ πρῶτοι μάχονται κατὰ τῶν θηρίων ἡμέραν καὶ νύκτα, ἄνευ διακοπῆς, οἱ δεύτεροι εὐρίσκονται πλησίον τῶν ἵππων, ὡς φύλακες.

Ὁ Μήνης ἐχάρισε τῇ Πρόκρη θυγατρὶ τοῦ Ἐρυχθέως βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, καὶ γυναίξιν τοῦ Κεφάλου, τοιούτους κύνας.

Ὁ ἰχθὺς σκάρος.

Ὁ ἰχθὺς καλούμενος *σκάρος*, ὅστις παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἐτιμᾶτο, ὡς φαγητὸν εὐπεπτον, εἶναι κοινότατος εἰς τὴν Κρητικὴν θάλασσαν, εἰς χρῶμα ἐρυθρίνον. Καθ' ὃν καιρὸν ψήνονται ἕνεκα τῆς συστολῆς τῶν χειλέων παρμοιάζουν ἄνθρωπον γελῶντα. Ἀλιεύονται μόνον διὰ τῶν φύλλων τῶν φασουλίων (ὄσπριων) καὶ οὐδέποτε διὰ τοῦ ἀγγίστρου, ἢ δυκτίου. Τὸ χόρτον, ἢ τὰ φύλλα ἅτινα ἔφαγεν, ἂν

κων, ὄφρων, ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Ταῦτα δ' ἔπραξεν ἀποσεμνύων τὴν νῆσον, ἐν ἣ μυθολογοῦσι καὶ γενέσθαι καὶ ταφῆναι τὸν Δία. (Διοδ. βιβλ. δ'.)

(α) Τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης φύσιν ὁράτε, ὡς οὐ ἐστὶ καθάπερ ἡ τῶν Θετταλῶν πεδιάς, διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις χρῶνται μᾶλλον δρόμοισι δὲ ἡμεῖς. (Πλάτ.)

εὐρεθῶσιν εἰς τὸν στόμαχον, προτιμᾶται τοῦ ὄψαριου, τοῦ ὀποίου ἢ χολή, χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν ζωμοῦ ἡδονικωτάτου, διὰ τῆς ἐπιγύσεως ὄξους καὶ ἄλατος.

Φαλάγγιον ἢ ταρατοῦλα.

Τοῦτο καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες σφ α λ ά γ γ ι ο ν. Ἔχει ὀκτώ πόδας, τέσσαρας ἐκατέρωθεν, καὶ ἄλλας τόσας κνήμας διατεθειμένας οὕτως, ὥστε ἐμπρὸς καὶ ὀπισθεν νὰ βαίῃ με ταχύτητα καὶ εὐκολίαν. Ἐμφωλεύει εἰς τρύπαν ὑπὸ τὴν γῆν, ἣν σκεπάζει δι' ἀχύρων. Τὸ ἄνωθεν μέρος τοῦ ζωφίου τούτου, εἶναι ὑπόφαιον με στίγματα ἐρυθρὰ ἐπὶ τοῦ στήθους, κλῶθει καὶ ὑφαίνει ἰστὸν παρόμοιον με τὸν τῆς ἀράχνης, καὶ τρέφεται ἐκ μυιῶν, καὶ ψυχαρίδας τὰς ὁποίας συλλαμβάνει καὶ δάκνη διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ στόματός του ἐξερχομένων δύο ἀγγιστριῶν μαύρων, εἰς σχῆμα πυράγρας. Τίκτει περίπου ἐξήκοντα ὠὰ, ἅτινα κλοσσᾷ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν κοιλίαν του κρεμᾶμενον δέρμα, μεχρισθὺ τὰ νεοσσὰ δυνηθῶν νὰ περιπατήσῃσι μόνα των. Εἶναι μαλιγαρόν, καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ ἰχνεύμονος.

Τὰ εἶδη ταῦτα τῶν ζωφίων εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἰδίως περίξ τῆς πόλεως Τσράντου, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ, ΔΕΝΔΡΩΝ ΧΟΡΤΩΝ κτλ.

Ἡ νῆσος αὕτη φέει πᾶν εἶδος δένδρου, θάμνου, ἱαματικῶν χόρτων, καρπῶν, ὀπωρῶν. Κατὰ τὸν Θεόφραστον ἡ Κρήτη ὠνομάζετο τόπος κυπαρίσσω (α).

(α) Ἐν τῇ Κρήτῃ γοῦν φασίν, ἐν τοῖς ἰδαίοις ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς καλουμένοις, ἐπὶ τῶν ἄκρων οὐπερ οὐδέποτε ἐπιλείπει χιῶν κυπάριττον εἶναι. (Θεοφ. β. δ').

Σπέρματα βουπλεύρου τε καὶ ἰδαίοις κυπαρίσσω. (Θεοφρ.)

Κατὰ τὸν Πλάτωνα πλησίον τῆς Κνωσσοῦ ἦτον δάσος κυπάρισσων, ὅθεν προσδιορίζει τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ τὸ σπήλαιον ἄγουσαν ὁδόν. Ἡ κυπάρισσος φύεται ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτῆς (α). Εἶναι δὲ οἱ μὲν φοίνικες κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ἀρμυροῦ, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ ψυχροῦ ἀέρος δὲν φέρουσι καρπὸν, αἱ δὲ κυπάρισσοι, καθ' ἄπασαν τὴν νῆσον, ἐπὶ τῆς Ἰδῆς, τῶν λευκῶν ὀρέων, τῆς πόλεως Θάρρας, καὶ τὰ Σφακία.

Κέδροι καὶ ἄρκευθοι.

Ἀμφότερα τὰ φυτὰ ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὴν νῆσον. Κατὰ δὲ τὸν Ἱπποκράτην οἱ κέδροι ἦσαν ἐν χρήσει εἰς τὴν ἰατρικὴν.

Ἐλατοι καὶ κρητικὴ κυπάρισσος.

Ἡ ἔλατος, ἡ βρέθος, ἡ μηρίκης, ὁμοίος μὲ τὴν κυπάρισσον, φύεται εἰς τὴν νῆσον, καὶ κατὰ τὸν Πλίνιον, καλεῖται cretica cupressus ou Sabina.

Λευκοπέυκοι.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ Θεόφραστον (β) ἐν τῇ νήσῳ βλέπει τίς λευκοπέυκους, ἡ αἰγείρους καρ-

In Kreta quocungus loco torrum miverit quispiam nisi Seratur alia, hæs gigitue protimusque emicat. Mea vero, etiam non appellato solo as sponte, maximeque in loeis montibus et quos albos vocant, summisque jugis, unde nives nunquam absunt, plurima.

(Plin.)

(α) Κυπάριττος δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀπὸ σπέρματος, ἐν Κρήτῃ δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ στελέχους οἶον καὶ ἀπὸ τῆς Κουρᾶς, ἐν Θάρρα, παρὰ τούτοις γὰρ ἐστὶν ἡ κουριζομένη κυπάριττος. Αὕτη δὲ ἀπὸ τῆς τομῆς βλαστάνει, πάντα τρόπον τευνομένη, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου. (Θεόφρ.)

(β) Ἐν τῇ Κρήτῃ δὲ καὶ αἰγείροι κάρπιμοι πλείους εἰσὶ, μία μὲν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ ἄντρου ἐν τῇ Ἰδῃ, ἐν ᾧ τὰ ἀναθήματα ἀνάκεινται ἄλλη δὲ μικρὰ, πλησίον ἀποτέρω δὲ, μάλιστα δώδεκα σταδίους περί τινα κρήνην Σαύρου καλουμένην πολλὰς.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ πλησίον ὄρει τῆς Ἰδῆς τῷ Κεδρίῳ καλουμένῳ, καὶ περὶ Ἰεσίαν δὲ, ἐν ταῖς ὄρεσιν. (Θεόφρ.)

ποφόρους. Τοιούτους δὲ πλείστους εἶχεν ἡ πόλις Πραΐσα, ὧν τοὺς καρπούς μετεχειρίζοντο οἱ κάτοικοι εἰς τὴν ἰατρικὴν, κατὰ τὸν Ἱπποκράτην, συμμίχτους μὲ τὸν οἶνον.

Ροαί.

Τοιαύτας εἶχεν ἡ Κρήτη, ἐξ ὧν τινὲς ἐκαλοῦντο Πραμηνεαί, ἴσως ἐκ τοῦ φερωνύμου Κρητὸς τινός.

Κυδωνίαι.

Οἱ καρποὶ τῶν κυδωνιῶν, εἰςί νοστιμώτατοι. Τὰ δένδρα ταῦτα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν πόλιν Κυδωνίαν, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄνομα. Οἱ Λατίνοι, ὅταν τὰ μετέφερον εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὰ ὠνόμασεν Cotoeae.

Παρέβη.

Κατὰ τὸν Ἡσίοχον εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς νήσου δένδρον τὸ καλούμενον παρέβη (Parehes) μεταφερθὲν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν.

Συκοκυπάρισος καὶ συκομωρέα.

Τὸ δένδρον τοῦτο καλεῖται συκία κυπάρισσου, καὶ παράγει καρπούς, ὡς ἡ παρὰ τῶν παλαιῶν καλουμένη Συκομωρέα.

Χαμαιλέων μέλας.

Τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι γνωστὸν φυτὸν, ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν, φύεται ἐν Κρήτῃ, καὶ ἰδίως, ἐν Ῥηθύμνῃ, ἧς κάτοικοι (γυναῖκες) τὸ φέρουσιν εἰς τὸ στόμα, ὡς μαστίχην, διὰ τὰ πτύωσιν εὐκόλως καὶ τὰ ἔχουσιν ἡδυτέραν καὶ εὐαρεστοτέραν τὴν πνοήν.

Κόλλα ἢ χαμαλαίων λευκός, καὶ ἄκανθα ἢ γλυκύφυλλος.

Ὁ λευκὸς χαμαλαίων καλεῖται κοινῶς κόλλα, ἢ γλυκύφυλλος καὶ φύεται ἄφθονος εἰς πάντα ὑγρὸν τόπον, καὶ εἰς τὰς πεδιάδας.

Κεδράνειον, ἢ κατράμιον.

Εἰς τὰ ὄρη τῶν Σφακίων, ἐκ τῶν πεύκων, οἱ κάτοι-

και συναΐζουσι τὸ καλούμενον κεδράνειον ἢ κατράνιον, ἐξ οὗ ἡ πίσσα.

Ἀχλάδια.

Τ' ἄγρια ἀπίδια οἱ κάτοικοι καλοῦσιν ἀχλάδια. Ταῦτα ἐν Εὐρώπῃ ὀνομάζουσιν agusaga.

Πολύτριχον, σπαράγχια καὶ ἀνεμόναι.

Ἄνευ τινὸς καλλιεργείας εὐρίσκονται τὰ φυτὰ ταῦτα, καὶ ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα Κούρουδα. Ἡ ἀνεμόνας φέρει χρώματα ὑπὲρ τὰ δέκα.

Ἄροβος, ἢ ῥόβιον.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου, καὶ ἄνωθεν τῆς Βουλισμένης κεῖται ἡ πεδιάς Λασίθιον, δι' ἧς πορεύεται τις καὶ εἰς Σιττεῖαν. Εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην σπéρεται ὁ ἄροβος, δι' οὗ τρέφουσιν οἱ κάτοικοι τοὺς ὑποζυγίους βόας των.

Δίκταμος κρητικός.

Ἐξ ὄλων τῶν ἐν τῇ νήσῳ φυτῶν, τὸ ἀξιολογώτερον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν εἶναι, ὁ κρητικός δίκταμος. Καλεῖται δὲ οὕτω διότι φύεται ἐπὶ τοῦ ὄρους Δίκτη.

Δύναμις καὶ ἐέργεια αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν Θεόφραστον τὰ φύλλα αὐτοῦ εἶναι ἐν χρήσει. Οἱ ἐκ τῆς ρίζης του ἀναφυόμενοι βλαστοὶ εἰσὶν ὡς οἱ τῆς Ἡρακλείου ὀρίζης, ὁ σπόρος, εἰς μικροὺς βολβούς, περικρύπτεται ἐντὸς φλοιοῦ, εὐῶδες εἶναι, καὶ πορφυρόχρων τὸ ἄνθος τοῦ δικάμου. Εἰς τὴν ἰατρικὴν εἶναι θεραπευτικὸν πολλῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἰδίως γυναικείων, κατὰ τὰς περιόδους τῶν ἐμμήνων, καὶ τὸν τοκετόν.

Λέγεται ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν, ἐπὶ πλέον ν' ἀπορρίπτῃ τὰς ἀκμὰς τοῦ σιδήρου, ἢ τοῦ χάλιβος, τὰς μενούσας εἰς τὸ πληγῶθεν σῶμα. Ταύτην δὲ τὴν ἐφεύρεσιν χρεωστοῦσιν εἰς τοὺς ἀγριοτραγοῦς, ἐπὶ τῆς νήσου, διότι ὅταν πληγῶθῶσιν οὗτοι ἀκινδύνως, προσφεύγουσι παρευθὺς εἰς τοῦτο τὸ φυτόν, οὔτινος ἢ χρῆσις τοὺς θεραπεύει, κατὰ τὸν Πλούταρχον,

τὸν Ἄριστοτέλην καὶ ἄλλου πολλοὺς συγγραφεῖς (α).

Οἱ ἀρχαῖοι, τὸ ἀγαλμα τῆς Ἀφροδίτης, ἦν ἐπεκαλοῦντο εἰς βοήθειαν τῶν πασχουσῶν γυναικῶν, παρίστανον μὲ στέφανον δικτάμου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.

Ψευδοδικταμος.

Εἶναι καὶ ἄλλο εἶδος δικτάμου καλουμένου παρὰ τῶν ἀρχαίων, ὡς ἀνωτέρω. Σήμερον εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα κρόμμυον, ἢ καλιχομαθέα. Κατὰ τὸν Διοσκορίδην καλεῖται καὶ ἡ δίοσμον λευκόν.

Τιθύμαλλον δειδροειδές.

Τοῦτο αὐξάνει μέχρι τριῶν μέτρων ὕψους, καὶ κατασκευάζει στέλεχος ἀρκετὰ σκληρόν.

Ὁ θαψίας, ἢ λιβαρωτής (δειδρολιβαρον), ἢ ἀγριομηλαία, τὸ καδόμαλλον καὶ ὁ ἀριστολοχίας.

Ταῦτα πάντα φυτρώνουσιν ἐπὶ τῆς νήσου. Τὸ καδόμαλλον, ἐν Σαβοῖᾳ ὀνομάζουσι Malancier. Τὸν ἀριστολοχίαν οἱ κάτοικοι τῆς νήσου κλιματίτην ἐπειδὴ ἀναβαίνει καὶ περιπλέκεται εἰς τὰ δένδρα.

Ἄμυλλον ἐκ σίτου.

Κατὰ τὸν Διοσκορίδην, τὸ ἄμυλλον τῆς Κρήτης διαφημίζεται πλέον, ἢ ἐκεῖνο τῆς Αἰγύπτου.

(α) Τὰς δὲ ἐν Κρήτῃ αἶγας τὰς ἀγρίας ὅτ' ἂν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸ δικτάμον, δοκεῖ γὰρ ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν βελῶν.

Dictamnun genitris ctetaca carpit ab Ida,
Puhoribus caulem foliis et flore comantem
Purpurdo non illa feris incognita capris
Ciamina, cum tergo volueres hossere sagittae etc.

(Βιργ.)

Caprus nutem in Creta feras, cum essent contixae venenatis sagittis, herbam quaerere, quor dictamnus vocaretur, quam cum gustavissent, sagittus excidere dicunt ecorpore. (Κικέρ.)

Dictamnnum ostendere cervos vulneratce, pasto atutum di didenibus telis, (ΙΙλί.)

Ἄδράχη.
 Ὁ θάμνος οὗτος καλεῖται σήμερον ἀνδροκλά, τῆς ὀπίας οἰκλάδοι δις τοῦ χρόνου φέρουσιν ὀπώρας, ἢ ἀκρόδρουα, εἰς σχῆμα καὶ γεῦσιν βότρους.

Τραγάκαθα, σταφίς.

Ἀμφότερα ταῦτα φυτρώνουσιν ἐπὶ τῆς νήσου, ἤτοι τὸ μὲν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, τὸ δὲ εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπερ καλεῖται κοινῶς φθειρόκτονον, ἢ ψειροκοῦκι.

Ἀράγυρος, φύκος.

Τὸ μὲν, εἰς θάμνους, ἀπαντὰ τις, εἰς ὄλους τοὺς δρόμους καὶ καλεῖται ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀζόγυρος, τὸ δὲ λευκὸν φύκος, εἶναι κοινὸν εἰς ἀπάσας τὰς πεδιάδας, καὶ παρέχει εἰς τὴν ζωγραφικὴν, διὰ τοῦ ὠραίου ἀνθους, σπουδαίαν ὑπηρεσίαν.

Ἀρωματικὸς κάλαμος.

Ὁ ἀληθὴς ἄκορος τῆς Κρήτης, ἢ ἀρωματικὸς κάλαμος, εἶναι ὁ κάλλιστος πάντων κατὰ τὸν Θεόφραστον, καὶ πολλοὺς ἄλλους συγγραφεῖς, οἵτινες ἐπαινοῦσι πολὺ πρὸς τὸ ἀκόνητιον τῆς Κρήτης, καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα φυτὰ.

Πρινοκόκι.

Τὸ πρινοκόκι, καὶ κρεμέζι ἐλέγετο ὑπὸ τῶν κατοίκων, κατὰ τοὺς ἐνετικὸς χρόνους, ὅτε τὸν Ἰούλιον συνέλεγον αὐτὸ διὰ τῶν δούλων, διότι τὸ ἐμεταχειρίζοντο ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς χρωματισμοὺς καὶ βαφάς.

Πλάτανος ἀειθαλής.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Γορτύνης ὑπῆρχεν ἐν εἶδος πλατάνου ἀειθαλοῦς, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοφράστου.

Ὅρεγα καὶ σκόλυμος.

Ταῦτα, καὶ τοιαῦτα εἶσιν, ἐν Κρήτῃ, τριῶν εἰδῶν τρώγουσι κοινῶς τὰ φύλλα καὶ τὴν ρίζαν, εἴτε βραστὰ, εἴτε μὴ, διότι εἶναι γλυκύτατα.

Ξίφιον.

Τούτο, οἱ Λατῖνοι ὀνομάζουσι (Iudiolus), φυτρώνει εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κρήτης καὶ ἀνθεῖ ἐν καιρῷ, διὰ χρώματος σιλικίου ἐρυθροῦ.

Τιθύμυλλος μυρσινίτης, σεκουρίδακας, ἢ πέλεκυς.

Ὁ μὲν μυρσινίτης, ἢ μυρτόφυλλος φύεται ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ πλησίον τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ πέλεκυς εἰς τὰς πεδιάδας τῆς νήσου.

Γραφάλιον καὶ θαλάσσιον κρόνον· θαλασοκράμβη καὶ Δρακοντίς.

Τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον εἶναι χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρούαν, ἢ θαλασοκράμβη εὐρίσκεται ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Σοῦδας, καὶ ἡ δρακοντίς, ἢ χισόφυλλον μόνον εἰς ὑγροῦς τόπους πλησίον τῶν Σφακίων.

Ἄγνος, πράσσα καὶ θύμος.

Ὁ μὲν ἄγνος ἑλληνιστὶ, (κοινῶς δὲ λυγαρία) καὶ παρὰ τοῖς Γάλλοις agnus-castas εἶναι δένδρον, τὰ δὲ πράσσα βλαστανοῦσιν εἰς ὕψος θάμνου, καὶ ὁ θύμος εἰς ἀπασαντὴν νῆσον· οἱ δὲ κάτοικοι τὸν μεταχειρίζονται, ἀντὶ ξύλων τῆς πυρᾶς.

Θύμρα.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκάλουν τὸ νῦν θρύμρον, θύμβρα ἢ σισύμβριον, οἱ Λατῖνοι satureia καὶ οἱ Γάλλοι sarriette. Φυτρώνει εἰς ἀκάρπους τόπους, καὶ ἰδίως πλησίον τῆς Ρεθύμνης.

Τρίβολος

Ὁ παρὰ μὲν τῶν Λατίνων tribulus terrestris, calcitrapa ἢ cardus stellatus, παρὰ δὲ τῶν Γάλλων le chardoa étoile ἢ la chausse trape καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀτρίβολος γίνεται εἰς τρόπον βλαπτικώτατον τῶν προϊόντων.

Στοιχάς, κρότων, βάμβαξ καὶ σίσαιμον.

Τὸ πρῶτον εἶναι χόρτον ἄγριον πρὸς βοσκήν τῶν ζώων, τὸ

δεύτερον εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον πενταδάκτυλον, ὅπερ βλαστάνει εἰς σχῆμα δένδρου, καὶ διαρκεῖ χρόνους πολλούς. Τὰ τελευταῖα εἰσὶν ἐκ τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς νήσου.

Ἡράκλειον καὶ σίσαρον.

Ἄμφότερα ταῦτα τιμῶνται ἐν Κρήτῃ, διότι τοῦ μὲν τὸ μῦρον, εἶναι ἡδωνικώτατον, τοῦ δὲ εὐωδέστατον.

Ἄνισον καὶ κρόμμουα.

Τὸ ἄνισον ἢ γλυκάνισον, εἶναι τὸ εὐποληπτότερον πάντων. Τὰ δὲ κρόμμουα εἰσὶν ὅλως διαφορετικοῦ εἶδους (α).

Ἄσπληνον.

Τοῦτο ἀναφύεται εἰς ὄλον τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ποθερέως, πρὸς τὴν Γορτύνην.

Τραγάκανθα.

Καθ' ὄλην τὴν παραθαλασσίαν βλέπει τις ἓνα θάμνον, καλούμενον τραγάειον, ἢ τραγάκανθα.

Βούνιον, δαῦκον κρητικόν.

Τὸ ψευδοβούνιον ὑψοῦται ἕως μίαν σπιθαμὴν, καὶ τὸ δαῦκον, ἢ δαυκίον, καὶ κοινῶς παστενάγλα, ἐκ παραφθορᾶς τοῦ pastenade, ἔχει ὅμοια τὰ φύλλα μὲ τὸ τοῦ μαλάθρου. Οἱ κάτοικοι, αὐτὸ μὲν τὸ δαυκίον πίνουσι μὲ οἶνον, τὸν δὲ σπόρον μεταχειρίζονται ἐξαιρέτως εἰς δειγμάτα ἰοβόλων θηρίων.

Κύπερος, κώνειον.

Ὁ μὲν κύπερος εἶναι λευκὸς καὶ ἔχει μῦρον ὅμοιον μὲ τὸ τοῦ κελτικοῦ Νάρδου, τὸ δὲ κώνειον διακρίνεται διὰ τὸ ἐπικύνδουον καὶ δηλητηριῶδες καὶ ὑπερβάλλει ἐκείνο τῆς Χίου.

Λιθόσπερμον.

Τοῦτο ἐσύναζον τὸ πάλαι, καὶ ἦν τὸ πολυτιμότερον πάντων.

(α) Ἰδιωτάτη δὲ ἡ φύσις, ἢ τῶν κρητῶν κρομμύων. Ἐν Κρήτῃ γὰρ ἐστὶ γέναις, ἢ σπειρόμενον μὲν ῥίζαν ποιεῖ, φυτεύμενον δὲ καυλὸν καὶ σπέρμα.

Λαδανίγειρος.

Τὸ κόμμι τούτου, ὅπερ οἱ φαρμακοποιοὶ καλοῦσι λάδανον ἀρχαϊκῶς, φύεται ἐξ ἑνὸς θάμνου, ὄντος εἰς ὄλα τὰ βουνά. Ἄφου τὰ φύλλα καὶ τ' ἄνθη πέσωσιν, ἀναβλαστάνει νέους κλάδους καὶ νέα φύλλα, ἅτινα εἰσὶ σκεπασμένα μὲ τρίχας. Ἐπὶ τοῦ θάμνου τούτου τὸ καλοκαίριον ἐπικάθηται μία δρόσος ἐξώδης, καὶ παχεία, ἣν, οἱ Ἕλληνες διὰ τοῦ ἐργαλείου, ἐργαστήριον, συλλέγουσιν.

Εἰς καὶν μέρος τῆς Κρήτης δὲν συναθροίζουσι τόσην πολλὴν ποσότητα, ὅσην εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἰδης, καὶ πλησίον τοῦ Μηλοποτάμου. Χρήσις τούτου γίνεται εἰς τὴν ἱατρικὴν, καὶ εἰς συνθέσεις θυμιαμάτων.

Ἐλελίσφακος.

Ὁ ἐλελίσφακος, ἡ φασκόμηλον, δίδει κατὰ τὸν Μάϊον ἐκάστου ἔτους, μῆλα καλὰ, εἰς μέγεθος κικιδίου, τὰ ὅποια οἱ ἄγροικοὶ συλλέγουσι, καὶ ἐμπορεῦνται εἰς τὰς πόλεις.

Κάππαρις, μανδραγόρας.

Τὸ πρῶτον, συλλέγεται κατὰ τὸν Μάϊον, βράζεται καὶ ἀλατίζεται, πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων, τὸ δεύτερον, καὶ παιωνία, ἡ παπαροῦνα καλούμενον, φέρει ἄνθη λευκά, καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς κοιλάδας.

Σφένδαμνον.

Τὸ πρὸς τὴν πόλιν Χάδακα μέρος τῆς Ἰδης, εἶναι σκεπασμένον ὑπὸ δένδρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρατηρεῖται τὸ σφένδαμον, λατινιστὶ acer καὶ γαλλιστὶ erable.

Πρῖτος ἢ ἀκίλαξ.

Τοῦτο τὸ εἶδος τῆς δρυὸς οἱ Λατῖνοι ὀνομάζουσι Pices, καὶ οἱ Γάλλοι Jeuses.

Κόμαρος ἢ ἀδράχνη.

Ἡ κόμαρος, ἥτις παρὰ μὲν τῶν Λατίνων καλεῖται arbutus, παρὰ δὲ τῶν Γάλλων alaterne, σκεπάζει τὸ γότιον μέρος τῆς νήσου.

Ἀμπελοι καὶ εἰλαῖαι.

Ἄμφότερα ταῦτα τὰ προϊόντα εἰσὶ κοινὰ, καὶ ἄφθονα, καθ' ἅπασαν τὴν νῆσον, διὰ τὴν καρποφορίαν.

Κυπάρισσοι, λεῦκαι κτ.λ.

Ἡ πεδιάς τῆς Μεσαρέας ἐστὶ κατάφυτος ἀπὸ κυπάρισσους καὶ ἀγριοκουκουναρέας. Εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα φύονται χαμελαῖαι, θημελαῖαι, ὀξύκερδοι καὶ ἄρχευθοι, αἵτινες δίδουσι μεγάλους κόκκους, εἰς καρπὸν.

Ῥοδοάφραι, λεύκαρθοι.

Περὶ τὸ χωρίον Κυμαρίκη, εἰς μικρὰς κοιλάδας εὐρίσκονται Ῥοδοάφραι λευκόανθοι, τὰς ὁποίας οἱ συγγραφεῖς καλοῦσι nerium oleander καὶ Jaurus Rosea.

Ὀρωρίς, ἀμάρακος, καὶ μελιάρθος (τριφύλλιον.)

Ταῦτα τὰ εὐώδη φυτὰ, ἢ arrête baef, ἢ magonaine, οἱ κάτοικοι τῆς Κρήτης ὀνομάζουσι μαθερίναν. Πλὴν τὸ κοινότατον εἶναι ὁ μενίανθος (τριφύλλιον).

Ἡλιόκρισος, λοχιμυθία.

Ὁ μὲν ἡλιόκρισος, ἢ χρυσόκομον, φύεται εἰς ὄλα τὰ βουνὰ, καὶ ἀνθεῖ περὶ τὸν Ἰούνιον ἐκάστου ἔτους, τὸ δὲ λοχιμυθία, ἢ λαγόχορτον, εἰς τόπους ὅπου μόνον οἱ λαγωαὶ ἐμφωλεύουσιν.

Ἀσφέδαμος καὶ γραφοκάλαμος.

Ταῦτα φύονται ἐπὶ τοῖς ὄρους τῆς Ἰδέης. Ὁ γραφοκάλαμος, ἢ πετροκάλαμος, ὀνομάσθη οὕτως, διότι οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ τόπου κατεσκευάζον ἐξ αὐτοῦ τὰ βέλη των, οἱ δὲ Τοῦρκοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ τὰς γραφίδας, δι' ὧν ἔγραφον.

Ἀμπελῶνες, οἶνος.

Ἡ ΚΡΗΤΗ ἦτο τὸ πάλαι περιβόητος διὰ τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα τοῦ οἴνου, ὃν, τινὲς μὲν συγγραφεῖς καλοῦσι θηγαῖον, ἐκ τῆς πόλεως Θήγνης, ἢ Θένης, ἄλλοι δὲ

Θρυγίαν, ἢ Μαλβουαζίαν, ἢ Πραμικόν, κατὰ τὸν Ὅμηρον.

Καὶ σήμερον ἡ ΚΡΗΤΗ παράγει οἴνους λευκοῦς, καὶ ἔρυθροῦς ἀλλ' ὁ μᾶλλον ἐξαιρετός ἦτο τῆς πόλεως Ἐρυθμύνης, ὅστις ἐκαλεῖτο μαλβουαζία, κατὰ Διδώρον. Ἐκλήθη δὲ μαλβουαζία, καὶ μαλβηζία, κατὰ τοὺς μὲν, ἐκ τῆς πόλεως Μαλβασίας, κατὰ τοὺς δὲ, ἐκ τῆς Ναυπλίας, ἢ Ἐπιδάουρου Λιμηρᾶς, ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου, τὰς ὁποίας ὁ Ὅμηρος ἐκάλει Ἀριπελῶσσης (α), ἄλλοι δὲ ἐτυμολογοῦσι, καὶ ἀναγραμματοῦσι τὸ μαλβαζία, ἀπὸ τοῦ ἀριουσία, ἢ ἀρουΐσία, ἢ ἀριούσιον. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο εἶναι ὄνομα ἀκρωτηρίου τῆς νήσου Χίου, ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῆς λέξεως anisie ἐσήμαινον περιοχὴν τινὰ τῆς νήσου ταύτης, παράγουσαν τὸν κάλλιστον οἶνον, ὅστις ὠνομάζετο καὶ Δάφνις (β). Οἱ Ἰταλοὶ τὸν καλοῦσι vino malvatico. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἐνετῶν ἐξήγετο διὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης 12 χιλ. βαρέλες μαλβαζίας (οἴνου) ἀνά 2 χιλ. λιτρῶν ἕκαστον βαρέλιον.

Ἐλαιαι.

Καθ' ὅλην τὴν Κρήτην ὑπάρχει πληθὺς ἐλαιῶν, καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν ἣν ὑπέστησαν, καθ' ὃν καιρὸν διήρκει ἡ πολιτορξία τοῦ Χάνδακος. Ὡς ἐξαγόμενον προϊόν πρωτεύει τῶν ἄλλων προϊόντων, οἶνον σίτου, κριθῆς, μέλιτος καὶ ἄλλων καρπῶν.

(α) Τὸ *Ναύπλιον* ἐκλήθη οὕτως ἐκ Κρητὸς τινὸς καλουμένου *Ναύπλιον*, καθὼς καὶ τὸ *Παλαμίδιον* ἐκ Κρητὸς φέροντος τὸ αὐτὸ ὄνομα. Εἰς τὴν Κρήτην ὅμως εἶναι ἐπαρχία καλουμένη *Μαλεβίτιον*. Πιθανώτερον ἐπομένως εἶναι νὰ ὠνομάσθῃ οὕτως, κατὰ παραφθορὰν εὐρωπαϊκὴν. (Σημ. Σ. Κρ.)

(β) *Vina novum fundam Cyathis Ariusia uectar.*

Κερᾶσω οἶνον ἀριούσιον ἐν ποτιρίοις νέον ὄντα νέκταρ.

Ὁ ἀριούσιος οἶνος, ὃν οἱ κάτοικοι καλοῦσιν *ἀριώτικον* γίνεται ἐν τῇ πόλει Ῥηθύμνης, καὶ εἰς τινὰς ἄλλας πόλεις τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος, εἶναι εὐωδέστατος καὶ ἡδονικώτατος οἶνος, ἕνεκα τῆς εὐκρυσίας τοῦ κλίματος.

Ἀγάτης, ἢ ἀετίτης λίθος.

Εὐρίσκονται ἐκεῖ ἀγάται (λίθοι) ἐξ ὧν ἓν εἶδος εἶναι ὅμοιοι μετὰ τὸ κοράλλιον. Τοῦτα εἶναι ἀντιφάρμακον τῶν ἰοβόλων ἕρπετῶν (α).

Δάκτυλος ἰδαῖος λίθος.

Ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἰδῆς εὐρίσκεται οὗτος. Ἐκλήθη δὲ δάκτυλος ἰδαῖος λίθος, ἕνεκα τοῦ σχήματος, καὶ τῆς τοποθεσίας του.

Ἀκονόπετραι καὶ σπόγγοι.

Κατὰ μὲν τὸν Πλίνιον αἱ ἀκονόπετραι εἶχον μεμᾶλην ὑπόληψιν, κατὰ δὲ τὸν Θεόφραστον οἱ σπόγγοι.

Τυρὸς θαλαίας.

Τὰ μεγάλα τυρία οἱ κάτοικοι ἐκάλουν θαλαίας· ταῦτα προσέφερον εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν θνητῶν τελουμένας τελετάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Διάλεκτος τῶν παλαιῶν Κρητῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, κάτοικοι τῆς νήσου, ὠμίλου τὴν Δωρικὴν, κατὰ διάφορον τρόπον τῶν Λακεδαιμονίων. Οὕτω π.χ. ἔλεγον κῆρκον, ἀντὶ κρῖκον. Μετεχειρίζοντο τὸ υ, ἀντὶ τοῦ λ, οἷον αὔκα, ἀντὶ ἄλκα. Πρὸς δὲ διὰ τοῦ λ, ἀντὶ τοῦ ρ, λάσε, ἀντὶ ῥάσε, καὶ τὸ θ ἀντὶ τοῦ σ οἷον θεῖναι, ἀντὶ σεῖναι. Εἶχον πρὸς τούτοις ἰδιαιτέρας τινὰς λέξεις οἷον μέτρος, ἢ πρὸς πατρὸς θεία, δέλτος, καλὸς ἄνθρωπος, σέλα, καλὴ γυνή, μαρνάν, ἢ παρθένος, εὐεῖδής, ὠραῖος ἄνθρωπος, σμίενθυσ, ὁ μῦς, ἢ ποντικὸς, σκοτιδς,

(α) Coralloachates, guttis aureis sapphiri modo distincta qualis copiosissima in Creta, sacra Appellata, Putant sam contra aracneorum, et scorpionum, istus prodesse. (Plin)

ὁ ξ ὀ ς, κρημνός, κοδούμαλον, κυδώνιον, ἴπιδον, ἄκαρα, ὄστα (κόκαλα) (α), ἀμέτωρον, κριθή, κόρα, δοκός, ἐδάς, διανομεὺς τῶν καλῶν, ἔλλωψ ἄλαλος, φάγρος, βάσανος, (λίθος ἐφ' οὗ δοκιμάζουσι τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον). ἀμαλλὰ ἡ πέρδιξ, κόμβα, ἡ κορώνη (β).

Ἰδιότητες αὐτῶν.

Οἱ παλαιοὶ Κρήτες ἐνόμιζον τὸν χοῖρον, ὡς ἱερὸν, διότι κατὰ τὴν μυθολογίαν, τὸν Δία ἐγαλακτοτρόφησε μία ὕς. Εἰς τὴν πόλιν Γορτύνην, τὸν συλλαμβανόμενον μοιχόν, ἔφερον ἔμπροσθεν τῆς συγκλήτου μὲ στέφανον μάλλινον καὶ τὸν ἐπώλου δημοσίως, ἀντὶ πέντε γροσίων, καὶ μὲ τὴν ἀναξιοσύνην ἐφεξῆς παντὸς ἀξιώματος.

Τὸ πάλαι οἱ Κρήτες ἐνόμιζοντο φιλάργυροι, φθονεροὶ, στασιώδεις, προδόται, λησταί, πειράται, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ψεῦσαι, κατὰ τὸν Ἐπιμενίδην, παρ' οὗ τὸ ἔλαβεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος (γ).

Γυμνάσματα τῶν παλαιῶν Κρητῶν.

Οἱ Νησιῶται οὗτοι ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν θήραν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, καὶ οὕτως ἐγίνοντο εὐκίνητοι, καὶ ὠκύποδες. Ἦσαν πρὸς τούτοις ἐμπειρότατοι τοξόται καὶ ἀκοντισταί, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου καὶ Θουκυδίδου, καὶ ἄλλων Συγγραφέων.

Τοξοφόροι, σφενδορισταί.

Κατὰ τὸν Διόδωρον, οἱ Κρήτες ἐδιδάχθησαν τὴν το-

(α) Οἱ Κρήτες ἤδη λέγουσι *νάκαρα* τὴν δύναμιν. (Σ. Σ. Κρ.)

(β) Ἡμεῖς οἱ Πάρθοι, καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμίται καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καπαδοκίαν, Πόντον τε καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε, Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης, τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ ἡμεῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν Ῥώμην, Ἰουδαῖοι καὶ Προσῆλυτοι, Κρήτες καὶ Ἄραβες ἀκούομεν λελεῖν τῇ ἡμετέρᾳ διαλέκτῳ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. (Εὐαγγέλ. Λουκ.)

(γ) Εἰ τοῦτο εἶναι ἀληθές, ὁ Ἐπιμενίδης, ὡς Κρῆς, ἐψεύσθη σφόδρα. (Σημ. Σ. Κρ.)

ξευτικὴν ὑπὸ τῶν Κουρητῶν, καὶ ἐφημίζοντο ὡς ἔξοχοι τοξοφόροι, ἢ κατὰ τοὺς Λατίνους sagittiferi. Τὰ βέλη καὶ τὰ τόξα των, ἦσαν ἀξιοτίμητα διὰ τὴν ταχύτητα καὶ ἐλφρότητα· ἦσαν δὲ γνωστὰ βέλη ταχέα, καὶ κοῦφα, ἢ βέλη κρητικά. Τὰ τόξα των ἦσαν ἐκ κεράτων τράγων, κατεσκευάζοντο δὲ τὰ κάλλιστα τούτων εἰς τὴν πόλιν Γορτύνης. Τὰ βέλη των ἦσαν ἐκ καλάμου μὲ σίδηρον ἐπὶ τὴν ἄκρην. Τοῦτο ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν παλαιῶν Κρητῶν σκῦθικας.

Ἐἶχον πρὸς τούτοις ὑπόληψιν, κατὰ τὸν Πausανίαν, καλλίστου σφενδοπιστοῦ. Ἐν γένει δὲ οἱ νέοι ἐγυμνάζοντο ταῦτα πάντα, διὰ τοῦ αὐλοῦ, τῆς κιθάρας, ἢ ἄλλου μουσικοῦ ὄργάνου.

Μορομαχίαι.

Ἡ μορομαχία ἐγένετο πρὸς ἀλλήλους, χεῖρας πρὸς χεῖρας, ἢ σῶμα, πρὸς σῶμα, μὲ πλήρη πανοπλίαν (α).

Πόλεμος.

Κατὰ σηνήθειαν, ἐξεστράτευον διὰ μουσικῶν ὄργάνων, καὶ ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος διὰ τοῦ ἤχου τῆς λύρας, καθὼς οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀρκάδες διὰ τοῦ ἤχου τοῦ αὐλοῦ.

Ὀρχησις πυρρίχη.

Τὸν χορὸν τοῦτον ἐχόρευον συγκρούοντες τὰ ὄπλα των πρὸς ἀλλήλους, καὶ διὰ τοῦτο πυρρίχη ὄρχησις (β).

Ἐπικρέδιος καὶ ὄρσιτης.

Ἐἶχον καὶ ἄλλους χοροὺς, οἷον τοὺς ἐπικρέδιον καὶ ὄρσιτην (γ) ἢ τὴν κνωσσικὴν ὄρχησιν, ἣν ἐγυμνάζοντο καὶ οἱ ἐπιφανεῖς τῶν κατοίκων (δ).

(α) Καὶ τῶν δῶρων τιμιότατα αὐτοῖς εἶναι τὰ ὄπλα. (Στραβ.)

(β) Ἀσκεῖν δὲ τοξικὴ καὶ ἐνόπλιον ὄρχησιν, ἣν καταδειξάτω Κουρητῶν πρῶτον, ὕστερον δὲ συντάξαντα, καὶ τὴν κληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πυρρίχην. (Στραβ.)

(γ) Ὁ ὄρσιτης ἴσως ἐστὶν ὁ παρ' αὐτοῖς νῦν καλούμενος σαρτός. Ἐπικρέδιος δὲ ἢ νῦν σοῦστα, ἢ πηδητός. (Σημ. Σ. Κρ.)

(δ) Κρητῶν οἱ κράτιστοι ἐνεργῶς ἐπιτηδεύσαντες αὐτὸ, ἀριστοί

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Ε΄.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΩΝ.

Τὰ τέσσαρα πρῶτα νομίσματα τῶν Κρητῶν ἔχουσιν ἀφ' ἐνὸς δύο ὄφεις, ὧν, αἱ μὲν οὐραὶ εἰσὶ περιπεπλεγμέναι, αἱ δὲ κεφαλαὶ ὑφουῖνται κατ' ἐχθρικὸν τρόπον. Μεταξὺ τῶν ὄφρων εἶναι μία φαρέτρα μὲ τόξον, ὑπεράνω δὲ τούτων φαίνεται εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον νόμισμα, ὁ τρίτους τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ πλησίον τούτου ἄλλος ὄφεις, κύκλω μιᾶς ράβδου. Ἀφ' ἐτέρου φαίνεται ἀγγεῖον (ὕδρῖα), ἢ μᾶλλον, ἐν κάνιστρον, οὗ τινος τὸ σκέπασμα εἶναι ἡμιανοιγμένον, καὶ ἐξ οὗ ἐξέρχεται ἡ κεφαλὴ ἐνὸς ὄφρους. Εἰς τὸ τρίτον νόμισμα παρατηρεῖται εἰς ὄφεις ἔχων τὴν οὐρὰν ἐπὶ τοῦ στομίου, τὸ δὲ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν κάτω. Ἐκτὸς τούτου εἶναι τριγύρω εἰς τὸ περιθώριον καὶ τῶν τριῶν νομισμάτων εἰς στέφανος, ἐκ κισσοῦ μὲ βότρυας ἀμπέλου.

Δύσκολον εἶνα νὰ εἴπη τις ἀκριβῶς τὰ ἐννοίας τοῦ συμπλέγματος τούτου, καθόσον τινὲς μὲν νομίζουσιν ὅτι τοῦτο εἶναι μία χάρις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις βρέφος ὧν ἐπληξῆε δύο ὄφεις, ἄλλοι δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Βάκχου καὶ τῶν Μαινάδων, αἵτινες ἐπανηγύριζον τὰ βάκχια κρατοῦσαι ὄφεις. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῶν νομισμάτων εἶναι ἡ λέξις ΚΡΗΑΙΩΝ, πλήρης μὲν εἰς τὸ πρῶτον, συγκεκομένη δὲ εἰς τὰ λοιπὰ, διὰ τῶν γραμμ. ΚΡΗ.

Νόμισμα τῆς πόλεως Κορύκου (α).

Τοῦτο ἔχει ἀφ' ἐνὸς κεφαλὴν ἐστεφανωμένην μὲ δάφνην καὶ παριστάνουσαν τὸν Ἀσκληπιὸν μὲ ράβδον ὄφρων, ἀφ' ἐτέρου ἀγγεῖον, ἢ κάνιστρον μὲ ὄφεις, καθ' ὃν προεγράψαμεν τρόπον. Ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ τῶν μερῶν ἡ λέξις ΚΟΡΥΚΙΩΝ.

ὄρχησται ἐγένοντο, οὐχὶ οἱ ἰδιῶται μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ βασιλικώτεροι καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες. (Λουκ).

(α) Ὁρ. σελ. ἀπὸ 21—23, Α' τόμ. (Σημ. Σ. Κρ.)

Νόμισμα τῆς πόλεως Καμάρας.

Ἐπὶ τοῦ νομίσματος τῆς πόλεως ταύτης εἶναι εἷς στέλεχος φέρων τρία ἄνθη· ἀμφοτέρωθεν δὲ δύο κνήμαι, ἀπὸ τὸ γόνυ, ἕως τοὺς δακτύλους τοῦ ποδός. Ἄδηλον τὸ σημαίνόμενον, καὶ μόνον προσθέτομεν ὅτι περίξ τοῦ νομίσματος ἀναγινώσεται ἢ ἐπιγραφὴ ΚΑΜΑΡΑΣ.

Νομίσματα τῆς πόλεως Κύδης.

Περὶ τῆς πόλεως ταύτης οὐδεὶς ἀναφέρει τι. Καὶ ὁμως εὗρισκονται νομίσματα φέροντα τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, ὧν τὰ μὲν δύο ἔχουσι, ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μέρους, δύο ὄφεις, μὲ περιπεπλεγμένας οὐράς, διαφέρουσι δὲ μόνον, διότι ἐπὶ τοῦ πρώτου φαίνεται εἷς ναός, μεταξύ τῶν ὄφρων, ἐπὶ τεσσάρων ληστῶν, ἐχόντων ἀνά μέσον, ἓνα βωμόν. Ἄνωθεν ἀναγινώσεται ἢ λέξις ΚΥΔΑΙΩΝ, κάτωθεν δὲ ΑΡΙΣΤΟΚΛΗΣ.

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου νομίσματος φαίνεται ὁ Ζεὺς μὲ κεραυρὸν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ ἄετὸν ἐπὶ τὴν ἀριστεράν, ἰστάμενος ὄρθιος ἐπὶ περιπεπλεγμένων οὐρῶν δύο ὄφρων. Καὶ ἄνωθεν μὲν ἀναγινώσεται ἢ λέξις ΚΥΔΑΣ, κάτωθεν δὲ ΚΛΗΤΑΡΧΑΣ. Ὅπισθεν ἀμφοτέρων τῶν νομισμάτων φαίνεται ἀγγεῖον, ἢ κάνιστρον, καθ' ὃν τρόπον περιεγράψαμεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν. Φέρουσι δὲ στέφανον μὲ φύλλα κισσοῦ καὶ βότρυας ἀμπέλου.

Τὰ τελευταῖα δύο νομίσματα ἔχουσιν ἐξ ἐνὸς μὲν κεφαλὴν ἀνθρώπου, γένεια καὶ κόμην βαθεῖαν καὶ ἐστεφανωμένην μὲ δάφνην, ἀντὶ τοῦ Διός, ἐξ ἄλλου δὲ ἄετὸν, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ΘΥΜΩΦΟΝ, καὶ ἀμέσως κάτωθεν ΚΥΔΑΙΩΝ, ἢ ΚΥΔΑΣ.

Νόμισμα τῆς πόλεως Λάπης.

Ἐν μόνον νόμισμα εἶχεν ἡ πόλις αὕτη· τοῦτο δὲ ἔφερον ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν Ἀπόλλωνα ὄρθιον μὲ ἄρπαν εἰς τὰς χεῖρας, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν κεφαλὴν τούτου ἐστεφανωμένην μὲ δάφνην, πρὸς δεξιὰ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀναγινώσεται ἢ λέξις ΛΑΠΠΑΙΩΝ, πρὸς ἀριστερὰ ΣΥΑ, λέξις συντετμημένη, καὶ σημαίνουσα τὸ ἄσυλον τῶν Λαππείων.

Νομίσματα τῆς πόλεως Κυδῶνος.

Ἡ πόλις αὕτη εἶχε τέσσαρα διάφορα νομίσματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἔφερεν ἀφ' ἐνὸς μίαν κεφαλὴν ἐστεφανωμένην διὰ κισσοῦ καὶ φύλλων ἀμπέλου, εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ Βάκχου, ἀφ' ἐτέρου μίαν λύκαινα θηλάζουσα ἐν βρέφος εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἐκ τῆς κλεψηγαμίας τῆς Ἀκακάλῃς θυγατρὸς τοῦ Μίνωος γεννηθέντος υἱοῦ, ὃν ἡ μήτηρ του ἐβρίψεν εἰς τὸ δάσος, ἐκ φόβων μὴ γνωσθῆ τὸ ἔγκλημά της.

Καὶ εἶναι μὲν μῦθος ἡ διήγησις αὕτη, ἀλλὰ πρὸς εὐχαρίστησιν τινὸς ἱστορικοῦ (α), παρατηροῦμεν συμπληρωματικῶς ὅτι, μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς Ἀκακάλῃς, ὁ Ἀπόλλων, μεθ' οὗ ὁ υἱὸς, ἔστειλε λύκαινας (ποῦ τὰς εὔρεν, ἀφοῦ ἡ νῆσος δὲν εἶχε τοιαύτας;) νὰ διαθρέψωσι τὸ βρέφος, μεχρῖσού ὠδήγησεν ἄλλους ποιμένας, οἵτινες λαβόντες αὐτὸ, τὸ ἐθρέψαν, τὸ ἠύξησαν, καὶ τὸ ὠνόμασαν Μιλέτην. Ἀφοῦ ἠύξηθη, ὁ Μίνωος ἀπεφάσισε νὰ τὸν φονεύσῃ· ἀλλὰ τοῦτο μαθὼν διὰ τοῦ Σαρπηδόνοιο, ἀδελφοῦ τοῦ Μίνωιο, ἀπῆλθε διὰ πλοίου εἰς τὴν Καρίαν, ἐπαρχίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐνθα ἔκτισε φερώνυμον πόλιν, καὶ συνεζεύχθη τὴν Εἰδιθέαν, θυγατέρα τοῦ βασιλέως Εὐρύτου, ἐξ ἧς ἀπέκτησεν ἓνα υἱόν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Καῖνον, καὶ μίαν θυγατέρα καλουμένην Βίβλον, ἧς, ὁ πρὸς τὸν ἀδελφόν της ἔρωσ, ὑπῆρξεν ἀντικείμενον τῆς γραφίδος τοῦ Ὀβιδίου.

Ἄλλ' ἀφίνοντες τὰς μυθικὰς διηγήσεις, καὶ ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης ὄλων τῶν συγγραφέων βασιζόμενοι, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ἐκτύπωσις τῆς λύκαινας, ἦτο σύμβολον Ῥωμαϊκόν, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ χρόνου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀποικίας.

Τὸ δὲ δεύτερον νόμισμα, ἐπίσης ἐξ ἐνὸς ἔφερε κεφαλὴν τοῦ Βάκχου ἐστεφανωμένην μὲ φύλλα κισσοῦ καὶ ἀμπέλου, καὶ ἔχουσάν ἐπὶ τοῦ ὠτός κρεμαμένην τρίαιναν, ὁμοίαν τῇ τοῦ Ποσειδῶνος, ἐξ ἄλλου παριστάνεται εἰς ἄνθρωπος γυμνὸς κρα-

(α) Ἀντ. Λιβεράλη.

τῶν τόξων, εἰς ἀνάμνησιν τῆς τοξευτικῆς ἐπιτηδειότητος τῶν κατοίκων.

Τὸ τρίτον ἔχει ἀφ' ἑνὸς μίαν γλαῦκα (α) πρὸς εὐλάβειαν καὶ τιμὴν τῆς θεᾶς Ἄθηνᾶς, εἰς ἣν ἦτον ἀφιερωμένον τὸ πτηνόν, τοῦτο ἀφ' ἑτέρου ἕνα μινίσκον (ἡμισέληνον) ὑπτιον μὲ ἀστέρα, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν Κ υ δ ῶ ν, εἰς τιμὴν τῆς Ἀρτεμιδος, καὶ τῆς Ἄθηνᾶς.

Τὸ τέταρτον φέρει, ἀφ' ἑνὸς μὲν, κεφαλὴν παριστάνουσαν τὴν θεάν Ἀρτεμιν, ἣν οἱ Κρήτες, ἐν τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν ὠνόμαζον Βριτόμαρτην δηλ. γλυκεῖαν παρθένον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνα μινίσκον, μὲ τὴν ἐπιγραφὴν Κ υ δ ῶ ν.

Νομίματα τῆς πόλεως Φαιστοῦ.

Τὰ περισσότερα νομίματα τῆς πόλεως Φαιστοῦ ἔχουσιν ἀφ' ἑνὸς τὸν Ἡρακλέα, μαχόμενον ἐναντίον μιᾶς Ὑδρᾶς, ἢ λέοντος, εἰς τιμὴν τοῦ κτήτορος τῆς πόλεως Φαιστοῦ, ἀνεψιοῦ τοῦ Ῥοπάλου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἡρακλέους καὶ οὐχὶ τοῦ Μίνωος, κατὰ τινὰς συγγραφεῖς. Ἀφ' ἑτέρου φέρουσι ἕνα ταῦρον μὲ κεφαλὴν κεκυφείαν, καὶ κύκλῳ τὴν λέξιν Φαιστίων. Εἰς τὸ πρῶτον νόμισμα, ἢ Ὑδρα παριστάνεται μὲ ἕξ κεφαλὰς, ἐξ ὧν ὁ Ἡρακλῆς κρατεῖ τὴν μεσαίαν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ἐνῶ διὰ τῆς δεξιᾶς φέρει τὸ ῥόπαλον. Μεταξὺ τῶν σκελῶν τοῦ Ἡρακλέους φαίνεται εἰς καρκίνος, ὅστις προστρέχων εἰς βοήθειαν τῆς Ὑδρας, δάκνει τὸν Ἡρακλέα εἰς τὸν πόδα, δι' οὗ τὸν φονεύει.

Κατὰ τινὰ συγγραφεῖα (β) τὸ ἄθλον τοῦτο τοῦ Ἡρακλέους, ἀναφέρεται ὡς δεύτερον κατὰ δὲ τὸν Πλάτωνα, τὸ μυθολογούμενον τοῦτο τέρας ὑπετίθετο μία γυνὴ ἐπιτηδεῖα, ἣτις ἔχουσα δραστήριον, οὐδὲν καὶ λεπτόν τὸ πνεῦμα ἐζήτηε γὰ περιπλέξῃ τὸν Ἡρακλέα, διὰ προβλημάτων δει-

(α) Ἐν τῇ νήσῳ οὐδὲν τοιοῦτον πτηνόν ὑπῆρξεν. Μάλιστα καὶ ἔξωθεν φερόμενον ἀποθνήσκει. (Σημ. Σ. Κρ.)

(β) Διόδ. Σικελ.

νῶν· ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι ὁ ἥρωες, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰολᾶου, τὴν κατεδίκασεν εἰς διαρκῆ σιωπὴν, διὰ τῆς ἐπιλύσεως ὄλων τῶν ἐρωτήσεων.

Τὸ τρίτον νόμισμα φέρει ἔνθεν μὲν αὐτὸν τὸν Ἡρακλέα μαχόμενον κατὰ τοῦ Νεμαίου ὑλοῦντος, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ΦΑΙΣΤ. ἔνθεν δὲ ἓνα ταῦρον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ΦΑΙΣ. καὶ τὸν Ἡρακλέα καθήμενον ἐπὶ τὴν ὄχθην ποταμοῦ τινός, κρατῶν τὸ ῥόπαλον καὶ ἔχων ἔμπροσθεν τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν του.

Τὸ τέταρτον ἔχει ἀφ' ἑνός ἓνα ταῦρον ὑπὸ τὸ στοιχ. Φ, ἀφ' ἑτέρου μίαν γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ κορμοῦ δένδρου τινός, πρὸς τιμὴν βεβαίως τῆς Σκοτίας Ἀφροδίτης, ἧς ὑπῆρχεν ἱερόν ἐν τῇ πόλει ΦΑΙΣΤΩ.

Καὶ τὸ πέμπτον νόμισμα παριστάνει τὸν Ἡρακλέα καθήμενον ἐπὶ φοινίκης, καὶ κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐν πτηνόν, ὅμοιον πρὸς ἀετὸν, ἢ γύπα.

Ἐνταῦθα φρονούμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν πρὸς συμπλήρωσιν τερπνὰς τινὰς διηγήσεις καθ' ἃς ὁ Ἡρακλῆς, κεκοπιακῶς ἀπὸ τὸ κυνήγιον καὶ διψῶν σφόδρα, ἔφθασε πλησίον τῆς πόλεως, Ἀντίκυρα, τῆς Θεσσαλίας, ἔνθα πεσὼν ἐπὶ γῆς, ἐξεπήγασεν ὑπὸ τὸ σῶμα του εἰς ποταμὸς καταδαμάσας τὴν δίψαν του, ὅτι, αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ἐκαθάρισε τοὺς σταύλους τοῦ Αὐγίου βασιλέως τῆς Ἡλίδος διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, ὅτι, ἡ Φοινίκη ἐφ' ἧς ἐκάθητο, ἦτον ὁ τῆς Γορτύνης πλάτανος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὁ Ζεὺς ἀπήλασε τοὺς ἀσπασμοὺς καὶ τὰς περιπτώξεις τῆς Εὐρώπης, ὅτι ὁ ἀετὸς ἐνθυμίζει τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Προμηθέως, ἐκ τοῦ σπηλαίου τοῦ Καυκασίου ὄρους, διὰ τῆς Αἰγλῆς θυγατρὸς τοῦ Τιφῶνος, ὅτι ἐφόνευσε τὸν Ἐρεγίνην βασιλέα τῶν Μινύων, εἰς τινὰ μάχην, καὶ τὸν φόνον τοῦτον ἐκδικούμενος ὁ Εὐρυσθεὺς βασιλεὺς τοῦ Ἀργους καὶ τῆς Μυκῆνης ἐκάλεσε τὸν ἥρωα, διὰ προσταγῆς τοῦ Διὸς, καὶ προσέταξεν αὐτὸν νὰ ἐπιχειρισθῇ τὰ δώδεκα ἄθλα, περὶ ὧν ὁ μακρὸς λόγος τόσων ποιητῶν, καὶ ἰδίως διὰ

τὸν φόνον τοῦ Νεμαίου λέοντος ὅστις ἐνεφώλευεν εἰς τι ὄρος καλούμενον Τρητόν, καὶ ὅτι τέλος πάντων ὠνομάζετο Ἡρακλῆς, ἀντὶ Ἀλαδος, ἤτοι τὸ κλέος τῆς Ἡρας, διότι εἰς βρεφικὴν ἡλικίαν κατέπνιξε τοὺς δύο ὄφεις οὓς ἐπεμφεν ἡ Ἡρα νὰ τὸν καταφάγωσιν.

Ἄλλοι δὲ τινὲς νομίζουσι ὅτι τὰ δώδεκα ἄθλα τοῦ Ἡρακλέους ἐννοῶσι τὰ δώδεκα σημεῖα τοῦ Ζωδιακοῦ, ἅτινα ὁ ἥλιος διατρέχει καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν (α).

Η ΚΡΗΤΗ

ΥΠΟ ΓΕΝΙΚΩΤΕΡΑΝ ΕΠΟΨΙΝ.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

Μεθ' ὅσα διελάβομεν ἕως τώρα, συνοπτικῶς μὲν, πλὴν ἀκριβῶς, περὶ τῆς γῆσου Κρήτης, προστιθέμεθα ἐν τῷ παρόντι τόμῳ, τὴν ἐφεξῆς ἀνακεφαλαίωσιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐλλ. ἀρχαιολογίας τοῦ καθηγητοῦ, ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ τῆς Σοφῆς, κ. Βογοσήνου, καὶ πεπεισόμεθα ὅτι οὕτω πρᾶττορες, συμπληρώσαμεν τὸ ἔργον, ὅσον οἶόν τε κάλλιον, διὰ τῆς συγχρόνου συλλογῆς καὶ παραθέσεως τῶν προγονικῶν πηγῶν.

Ὁ Β' τόμος περιέχων σπουδαίαν, κατὰ τὴν ἀγγελίαν μας, ὑλὴν, ἐκτυποῦται προσεχῶς, πρὸς ἀποτελεῖσιν τοῦ ἔργου ἡμῶν, ἐφ' οὗ καὶ ἐπανάληψιν ἐκζητοῦμεν τὴν εὐμενῆ κρίσιν τῶν ἀγαγνοσῶν μας.

Α'. Χωρογραφία.

Ἄλλοι δ' ἄλλων γλώσσαι μεμιγμένη ἐν μὲν ἄχαιοι,
 Ἐν δ' ἑτεόκηρες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες
 Δωριεὲς τε τριχᾶτες, διοί τε Πελασγοί
 Νῆσι δ' ἐνὶ Κνωσσῶς, μεγάλη πόλις ἔνθα τε Μίνως
 Ἐνέηρος βασιλεὺς, Διὸς μεγάλου ὀαριστῆς. (Ὅμ. Ὀδυσ.)

Ἡ νῆσος Κρήτη, ἡ μεγίστη τῶν ἐλληνικῶν, ἔχει καλὴν θέσιν πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἀρχήν, διὸ καὶ ὁ Μίνως κατέσχε τὴν

(α) Ἐν τέλει εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης περιγραφὴν πάντων τῶν ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν νομισμάτων, κατὰ τὸν Μιονέτον. (Σ. Σ. Κρ.)

ἀρχὴν τῆς θαλάσσης (α). Ἔστι δὲ τὴν φύσιν ὀρεινὴ καὶ δασεῖα, ἔχει δὲ καὶ αὐλῶνας εὐκάρπους. Τῶν ὀρέων δὲ αὐτῆς ἀξιοσημεῖωτα εἰσὶ τὰ καλούμενα Λευκά, πρὸς δύοσιν κείμενα ἐπὶ τὸ μῆκος ἐκτεταμένα ὅσον 300 σταδίων, οὐ λειπόμενα δὲ τοῦ Ταυγέτου κατὰ τὸ ὕψος. Ἐν μέσῳ δ' ἔστι, κατὰ τὸ εὐρυχωρότατον τῆς νήσου, τὸ Ἰδαῖον ὄρος (β) ὑψηλότατον τῶν ἐκεῖ, περιφερὲς δ' ἐν κύκλῳ σταδ. 600. Περιιοικεῖται δὲ ἡ Κρήτη ὑπὸ τῶν ἀρίστων πόλεων, ὧν μέγιστα καὶ περιφανέστατα, ἦσαν τρεῖς, Κνωσός, Γόρτυνα, Κυδωνία. Αὐταὶ συμπράττουσαι μὲν ἀλλήλαις εἶχον ὑπηκόους ἅπαντας τοὺς ἄλλους, στασιάσασαι δὲ κατεκερμάτιζον καὶ τὴν νῆσον, ἔχει δὲ μῆκος μὲν ἡ νῆσος ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους σταδίους, πλάτος δὲ κατὰ τὸ στενώτατον, ὡς ἑκατὸν σταδίων καὶ κύκλον 4000 = 5000 ἢ 37 1/4 γ. μ. (γ).

Β'. Ἱστορικὴ ἔποψις.

Δοκεῖ δὲ ὁ νομοθέτης μέγιστον ὀπιθέσθαι ταῖς πόλεσιν ἀγαθὸν τὴν ἐλευθερίαν μόνην γὰρ ταύτην ἴδια ποιεῖν τῶν κησαμένων τ' ἀγαθὰ, τὰ δ' ἐν δουλείᾳ τῶν ἀρχόντων ἀλλ' οὐχὶ τῶν ἀρχομένων τοῖς δ' ἔχουσι ταύτην φυλακῆς δεῖν. (Ἐρ. π. Στρ. 4. σ. 480.)

Ἡ ἱστορία τῆς Κρήτης ἔχει πολλὰς δυσχερείας· τοῦτο μὲν δι' ἔλλειψιν πηγῶν, τοῦτο δὲ διὰ τὴν διαφωνίαν τῶν ὑπαρ-

(α) Πάση γὰρ ἐπὶκείται τῇ θαλάσῃ, σχεδὸν τῶν Ἑλλήνων ἰδρυμένων περὶ τὴν θάλασσαν πάντων, ἀπέχει δὲ τῇ μὲν τῆς Πελοποννήσου μικρὸν, τῇ δὲ τῆς Ἀσίας τοῦ περὶ Τριάπιον τόπου καὶ Ρόδου. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς Κυρηνέας ἐπὶ τοῦ κρουοῦ μέτωπον δυεῖν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πλοῦς, ἀπὸ δὲ Κιμάρου ἐπὶ Μαλέαν (ἐπὶ ταίναρον κατ' ἄλλους) εἰσὶ στάδια 700 μεταξὺ δὲ Κύθηρα. Τὰ βόρεια παράλια τῆς νήσου ἔχουσι λιμένας καλοὺς μὲν, δυσπρόσιτους δὲ καὶ ἐπικινδύνους τοῖς ἀπείροις. (Ἄριστ.) (Στράβ.)

(β) Ἐκ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ βλέπει τις τὰ Κύθηρα καὶ τὸν Ταυγετον, τὴν Ρόδον καὶ τὴν μικρὰν Ἀσίαν.

(γ) Διεξοδικὰ περὶ τῆς μυθολογίας καὶ ἱστορίας τῆς Κρήτης εὐρίσκει τις ἐν τῷ κλασσικῷ συγγράμματι τοῦ καθηγητοῦ ἐν Γοττίγκη, Οἴκου, συγκείμενον ἐκ τριῶν τόμων, καὶ ἐπιγραφόμενον, «ἡ Κρήτη» ἐκδοθὲν τὸ 1823.

Εἶθε φιλόπατρις τις Κρήτης, πλοῦσις νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξελληνισμὸν τοῦ πολυμαθεστάτου τούτου ἔργου. (Σημ. Σ. Κρ.)

χουσῶν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀμήρου, κατώκου ἐν Κρήτῃ τὸ πάλαι διάφορα ἔθνη, διαφόρου γλώσσης, ὧν μάλιστα διακρίνοντο πέντε, Ἀχαιοί, Ἐτεόκρητες, Κύδωνες, Δωριεῖς(α) καὶ Πελασγοί. Τούτων, οἱ μὲν Ἐτεόκρητες καὶ Κύδωνες ἦσαν αὐτόχθονες, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπήλυδες (β). Ἐθασιλεύοντο δὲ τὸ πάλαι οἱ Κρήτες, ὡς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες· πρῶτοι δὲ Ἕλλήνων ἐξήμερωθέντες ἠννομήθησαν διὰ Ῥαδαμάνθους δικαιοτάτου ἀνδρὸς (γ) καὶ τοῦ ζηλωτοῦ αὐτοῦ Μίνω (δ) ὅστις, ὡς φαίνεται, ὑπέταξε πρῶτος ὅλην τὴν νῆσον καὶ ἔπειτα κτησάμενος ναυτικὸν ἐκράτησε τῆς ἑλλην. θαλάσσης. Ἐπι τῶν Γραικῶν ἀναφέρονται, ὡς ἡγεμόνες τῶν ἀπ' ὅλης τῆς νήσου κατὰ τῆς Τροίας, μετὰ ὀγδοήκοντα νηῶν ἐκστρατεύσαντων Κρητῶν δύο, Ἰδομενεὺς καὶ Μηριόνης (ε).

(α) Τριχάικας δὲ δέχονται, ἤτοι ἀπὸ τῆς Τριλοφίας, ἢ ἀπὸ τοῦ τοῦ Τριχίνου εἶναι τοῦ λόφου. (Στραβ.)

Οἱ δὲ νεώτεροι ἐξηγοῦσι τὸ τριχάικας ἀπὸ τοῦ εἰς τρεῖς φυλάς εἶναι διηρημένους τοῦς Δωριεῖς. Διαφωνοῦσι δὲ καὶ περὶ τοῦ πότε ἦλθον εἰς Κρήτην οἱ Δωριεῖς· διότι ἐνώ, κατὰ τοῦ ἀρχαιστάτου χρόνου ὁ Τέκταμος, ἢ Τεύταμος υἱὸς τοῦ Δώρου ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς Κρήτην, οἱ ἱστορικοὶ δὲν δέχονται Δωρικὴν ἐπιδρομὴν, πρὶν τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν, ὧν καὶ αὐτῶν τὸ γένος ἀμφίβολον, διότι ἢ μὲν τοὺς Ἀχαιοὺς, οἱ δὲ τοὺς Δωριεῖς, λέγουσιν Ἡρακλειδῶν.

(Σ. Σ. Κρ.)

(β) Τούτων φησὶ Στάφυλος, τὸ μὲν πρὸς ἕω Δωριεῖς κατέχειν, τὸ δὲ δυσμικὸν Κύδωνας, τὸ δὲ νότον τοὺς Ἐτεόκρητας, ὧν εἶναι πολύχμιον Πρᾶσσον, ἔπου καὶ τοῦ Δικταίου Διὸς ἱερὸν, τοὺς δὲ ἄλλους ἰσχύοντας πλέον οἰκῆσαι τὰ πεδία. (Στραβ.)

(γ) Ὀμονύμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅς πρῶτος τὴν νῆσον ἐξήμερῶσαι δοκεῖ νομίμοις καὶ συνοικισμαῖς πόλεων καὶ πολιτείαις, σκηψάμενος παρὰ Διὸς φέρειν ἕκαστα τῶν τιθεμένων δογμάτων εἰς μέσον. (Ὁ αὐτός.)

(δ) Ὅπου εὐρίσεις ὅτι περὶ Μίνω ἀντιφερόμενα φέρονται περὶ τε τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς καταγωγῆς, τῶν μὲν ζένον τῆς νήσου τὸν Μίνω λεγόντων, τῶν δὲ ἐπιχώριον· ὁ μὲν τοι ποιητῆς τῇ δευτέρᾳ δοκεῖ μᾶλλον συνηγορεῖν ἀποφάσει, ὁ δὲ ἑραστής τῶν Δωριέων Μύλλερος ἀντικρυς αὐτὸν Δωριέα καλεῖ· καθόλου δ' εἰπεῖν τὰ περὶ Μίνω καὶ Ῥαδαμάνθους μυθώδη εἰσὶ καὶ ἀβέβαια πάντα. (Στραβ.)

(ε) Λέγονται δὲ οὗτοι καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Μίνω. (Ὀμ. Ἡλ.)

Μετὰ ταῦτα κατελύθη ἡ βασιλεία καὶ στάσεις ἐπεκράτησαν, ὡς οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος, δι' ἧς κατεκερματίσθη ἡ νῆσος εἰς πλῆθος πολιτειῶν ἐχθρικῶς διατεθειμένων πρὸς ἀλλήλας, καὶ μόνον αἱ μεγαλύτεραι πόλεις ἀπετέλουν ἐνίοτε, μετὰ τῶν περι αὐτὰς μικροτέρων δεσμούς τινας, ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἦττον διαρκεῖς (α). Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν δὲν ἐξεστράτευσαν κατὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐχθροῦ, χρήσιμους δι' ἐντροπήν προφασιζόμενοι (β). ἐπὶ δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδήωσαν τὴν γῆν τῶν Κυθωνιατῶν δὲν ὠργίσθησαν, ὥστε νὰ συμμαχήσωσι μετὰ τῶν συγγενῶν τῶν Σπαρτιατῶν κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἔμενον ἐξακολουθοῦντες τὰς στάσεις των.

Τῷ 216 π. Χ. ὁμοφώνως ἐξελέξαντο ἡγεμόνα καὶ προστάτην τῆς ὅλης νήσου Φίλιππον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας, ἀλλὰ τῷ 201 ἤρξαντο πάλιν αἱ στάσεις (γ), ἕωσού ἔπειτα οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τὰς κατὰ θάλασσαν ληστείας των καὶ διὰ τὸν μιθριδατισμὸν των, σκληρῶς ἐτιμώρησαν αὐτοὺς διὰ Μετέλλου, ὅστις τῷ 67 π. Χ. ὑπεδούλωσεν ὅλην τὴν νῆσον, ἥτις μετὰ τῆς Κυρῆνης ἀπετέλεσε μίαν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν (δ).

(α) Ὁ δὲ λεγόμενος συγκρητισμὸς ἐν κειρῷ κινδύνου ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν. (Σ. Σ. Κρ.)

(β) Ἀλλὰ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους αἱ Κρήτες διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν καθηγήσαν ἅπασαν τὴν ἑλλ. γῶραν. (Σημ. Σ. Κρ.)

(γ) Τότε προσκαλέσαντο βοηθὸν τὸν Φιλοποίμενα. (Πλουτ.)

(δ) Κρήτες μὲν οὖν οὕτως ἐλεύθεροί τε πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον γενόμενοι, καὶ δεσπότην ὄθειον μηδένα κτησάμενοι κατεδουλώθησαν. (Ἡρόδ.) Εἰς Κνωσσὸν δὲ ἐπεμψαν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀπίκους πρὸς διατήρησιν τῆς ὑποταγῆς. Ἀπὸ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ ἐφεξῆς διέμεινεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἕωσού οἱ Σαρρακηνοὶ ἐπελθόντες ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν νῆσον, τῆς Κυθωνίας μόνον ἐξαιρουμένης. Ἀλλ' ἔπειτα Χριστόφορος ὁ στρατηγὸς βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο ἀνεκτήσατο τὴν νῆσον. Τελείως δ' ἐξώσεν αὐτοὺς μετὰ 70 ἔτη ὁ Φωκῆς ἐπὶ Ῥωμανοῦ. Ὑστερον δὲ ἐπὶ Ἀλεξίου

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ.

Σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ, οὔτε Κρήτην δεῖ δὴ ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι. (Πλάτ. Κρίτ.)

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας (α) αἱ πόλεις τῆς Κρήτης ἐκυβερνῶντο, κατὰ ἴδια πολιτεύματα, τὰ ὅποια μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν Δωριέων, ἐπὶ τὸ Δωρικώτερον μετεποιήθησαν (β), μάλιστα δὲ παρὰ Λυκτίοις, ἄποικοις τῶν Λακώνων, καὶ Γορτυνίοις, καὶ ἄλλοις τισὶ πολυχνίοις διέμειναν περισσότερον χρόνον Δωρικὰ νόμιμα, ὁμοιάζοντα εἰς πολλὰ τοῖς Σπαρτιατικοῖς (γ).

Οἱ κάτοικοι διηροῦντο εἰς ἐλευθέρους καὶ εἰς δούλους· τῶν ἐλευθέρων δὲ οἱ μὲν ἦσαν τέλειοι πολῖται, ὡς οἱ Σπαρτιαταὶ (δ), οἱ δὲ, ὡς οἱ τῶν Σπαρτιατῶν περίοικοι, οὗς οἱ Κρήτες ὑπῆχόους ἐκάλουν. Τῶν δούλων δὲ οἱ μὲν ἐλέγοντο μνωῖται,

τοῦ Κομνηνοῦ, πολλὰ πόλεις ἀποστατήσασσι ἐτιμωρήθησαν. Μετὰ ταῦτα ὁ Γράφος Βαλδουῖνος, ὡς αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδωκε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου τῷ Βενετῷ Δανδόλω, ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τινα χρόνον οἱ Γενοῦῆσιοι διὰ τῶν πειρατῶν τῶν κατέσχον τὴν νῆσον, ὁ Βαλδουῖνος ἔδωκεν αὐτὴν τιμάριον τῷ Μικραγράφῳ ἐκ Μονφεράτου, ὅστις ἐπώλησεν αὐτὴν τοῖς Βενετοῖς. Οὗτοι δὲ τόσον πολῦτιμον ἐθεώρουν τὴν κατοχὴν τῆς νήσου, ὥστε πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀκροπόλεως Κανδίας, ἐξώδευσεν ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐπτὰ ἑκατομ. τάλληρα, καὶ αἶμα 282 πατρικίων καὶ 30 χιλ. πολεμιστῶν· ἀλλὰ τέλος ἐκυρίευσαν αὐτὴν, οἱ τούρκοι τῷ 1669 οἵτινες καὶ μέχρι τῆς σήμερον κατέχουσιν αὐτὴν. Τοιαῦτα συντόμως ὑπῆρξαν τὰ παθήματα τῆς βασιλίδος τῶν ἐλληνίδων νήσων. (Σημ. Σ. Κρ.)

(α) Βασιλεία δὲ πρότερον μὲν ἦν, εἶτα κατέλυσαν οἱ Κρήτες, καὶ τὴν ἡγεμονίαν οἱ κόσμοι τὴν κατὰ πόλεμον ἔχουσιν. (Ὁ Ἄριστος. περιέγραψε 158 πολιτεύμ.)

(β) Οἱ Κρήτες ἀνέφερον τὸν διοργανισμὸν τοῦ πολιτεύματός των εἰς τὸν Μίνω, ἀλλ' οὐδ' ἐν νόμιμον αὐτῶν δύναται ἢ ἀποδειχθῆ, ὡς ἀπὸ τοῦ Μίνωος. (Σημ. Σ. Κρ.)

(γ) Ἐρὶς ὑπῆρχε τὸ πάλαι ἂν τὰ νόμιμα τῶν Λακώνων ἦσαν μίμησις τῶν Κρητικῶν, ἢ ἀντιστρόφως. Καὶ μέχρι τινὸς ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τῶν λεγόντων τὰ Κρητικὰ, ἀλλ' ὕστερον, ὑπερίσχυσεν ἡ ἐτέρα γνώμη.

(δ) Ὑποδαιρούμενοι εἰς φυλάς, ἅτε Δωριεῖς κλπ. (Σ. Σ. Κρ.)

ἤ μ ν ὠ τ α ι, οἵτινες ἦσαν δοῦλοι τοῦ κοινοῦ, οἱ δὲ κ λ α ρ ι-
 ὠ τ α ι, ἡ ἀ φ α μ ι ὠ τ α ι καὶ ἀ μ φ α μ ι ὠ τ α ι, οἵτινες δοῦ-
 λοι τῶν ιδιωτῶν κατ' ἀγρόν ἐργαζόμενοι, ἐγχώριοι μὲν ὄντες
 δουλωθέντες δὲ κατὰ πόλεμον (α). Ἦσαν δὲ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ
 δὲ, ὡς οἱ εἴλωτες.

Τρίτον δὲ γένος ἦσαν οἱ Χ ρ υ σ ὠ ν η τ ο ι καλούμενοι ἐκ
 τῆς ξένης, καὶ οὐχὶ πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν, ὡς φαίνεται (β).

Τῶν ἀρχόντων ἀνώτατοι ἦσαν οἱ λεγόμενοι κ ὄ σ μ ο ι, ἡ
 κ ὄ σ μ ι ο ι, δέκα ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ἐκλεγόμενοι, ἐκ τῶν τυ-
 χόντων μὲν, ὡς οἱ ἔφοροι, ἐν Σπάρτῃ· οὐχὶ δὲ ἐξ ἀπάντων,
 ἀλλ' ἐκ τινων γενῶν. Ἐν πολέμῳ εἶχον οἱ κ ὄ σ μ ο ι τὴν ἡ-
 γεμονίαν, ἐν εἰρήνῃ δὲ συνεχάλουν τὴν ἐκκλησίαν καὶ γερου-
 σίαν, καὶ ἐξέδιδον ψηφίσματα, ἐδίκαζον δὲ καὶ τὰς δίκας, τὰς
 μὲν αὐτοὶ μόνοι, τὰς δὲ ὡς πρόεδροι τῶν δικαστηρίων. Ὁ
 πρῶτος δὲ τοῦ συνεδρίου, ὅστις παρέχει καὶ τὸ ἐπώνυμον ἐ-
 λέγετο πρωτόκοσμος, ἡ ἀρχων, τῶν ἀποδιδομένων δ' αὐτοῖς
 τιμῶν ἦν, καὶ τετραπλῆ μερὶς εἰς τὰ σισσίτια. Πολλάκις
 δὲ συνέβαινε ὥστε ἡ οἱ κόσμοι νὰ μὴ θέλωσι ν' ἀποχωρήσωσι
 ληξιάσης τῆς ἀρχῆς των, ἡ οἱ δυνατοὶ συστάντες νὰ ἐκβάλω-

(α) Τὴν μὲν κοινὴν δουλείαν οἱ Κρήτες καλοῦσι μονίαν, τὴν δὲ ἰδίαν
 ἀφαιμιάτας, τοὺς δὲ περιοίκους ὑπηκόους. Τούτοις δ' εἰσὶ, νενομι-
 σμένοι τινὲς ἔφορται, ἐν Κυθωνίᾳ, ἐν αἷς οὐκ εἰσίσαισι εἰς τὴν πόλιν
 ἐλεύθεροι, ἀλλ' οἱ δοῦλοι πάντων κρατοῦσι, καὶ κύριοι μαστιγοῦν εἰσὶ
 τοὺς ἐλευθέρους. (Ἄρισ.) Καὶ καθόλου δὲ οἱ δοῦλοι ἐν Κρήτῃ, δὲν ἦσαν
 ὡς ἐν Σπάρτῃ καὶ ἀλλαγῶν περιορισμένοι, μόνον τὰ γυμνάσια, καὶ ἡ
 κτήσις τῶν ὄπλων τοῖς ἦσαν αὐστηρῶς ἀπηγορευμένα. Διὰ δὲ ταῦτα,
 οὐδέποτε ἐπαναστάτησαν, ἐνῶ οἱ πενέσται τῶν Θετταλῶν καὶ οἱ εἴ-
 λωτες τῶν Σπαρτιατῶν, ὡσπερ ἐφεδρεύοντες τοῖς ἀτυχήμασι διετέ-
 λουν. Πάντας δὲ τοὺς ἄλλους πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τῶν τελείων πο-
 λιτῶν, ὁ Ἄριστοτέλης λέγει ἀπλῶς περιοίκους καὶ παραβάλλει αὐτοὺς
 πρὸς τοὺς εἴλωτας καὶ πενέστας ἄνευ ἀκριβολογίας, ὡς νομίζω.

(Σ. Σ. Κρ.)

(β) Οἱ Χρυσώνητοι ἦσαν οἱ κυρίως δοῦλοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἦσαν μεταξὺ
 ἐλευθέρων καὶ δούλων. «Μεταξὺ δὲ ἐλευθέρων καὶ δούλων οἱ Λακ-
 δαιμονίων εἴλωτες καὶ Θετταλῶν Πενέσται, καὶ Κρητῶν Κλαρῶται,
 καὶ Μνωῖται, καὶ Μυρακνῶνων δορυφόροι, καὶ ἀργείων γυμνήτες καὶ
 Συκυωνίων κορυνηφόροι.» (Ἐκ τοῦ Πολυδ. — Σ. Σ. Κρ.)

σιν αὐτοὺς ἐν τῷ μεταξύ τῆς ἀρχῆς των, ἡ δὲ τοικύτη ἀνομος κατάστασις τῶν πραγμάτων ἐλέγετο ἀκροσμία.

Ἡ δὲ Γερουσία λεγομένη καὶ γερωνία καὶ γερωχία συνηθέστερα δὲ βουλή (α) καθίστατο ἐκ τῶν κεκοσμηκότων, ἦτοι τῶν ἤξιωμένων τῆς τῶν κόσμων ἀρχῆς, καὶ τ' ἄλλα δοκίμων κρινομένων, τὰ μέλη δὲ αὐτῆς ἦσαν ὅσα καὶ τῆς Σπαρτιατικῆς, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δύναμις, καὶ τ' ἄλλα, ἦτοι διὰ βίου ἦρχον, καὶ οὐ κατὰ νόμους γεγραμμένους, ἀλλ' αὐτογνωμόνως καὶ ἀνευθύνως. Καὶ οἱ ἵππεῖς δὲ ἀρχὴ ἦσαν παρὰ τοῖς Κρησίν (β).

Εἶχαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν οἱ Κρήτες τὴν αὐτὴν δύναμιν, εἴτε ἀδυναμίαν εἰπεῖν, ἔχουσαν τῇ Σπαρτιατικῇ, καὶ τῇ ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν, ἦτοι μετεῖχον μὲν αὐτοῖς πάντες οἱ πολῖται, δὲν ἦτον ὁμως οὐδενὸς κυρία, ἢ νὰ ἐπιψηφίσῃ τὰ δόξαντα τοῖς γέροισι καὶ τοῖς κόσμοις. Ὑστερον δὲ κατὰ μικρὸν διὰ τὰς στάσεις ἐγένοντο δημοκρατικώτερα τὰ πολιτεύματα τῆς Κρήτης. Ἀφοῦ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκυρίευσαν αὐτὴν, κατέλυσαν ὅλως τὰ πολιτεύματα καὶ τ' ἄλλα νόμιμα, πλὴν ὀλίγων, καὶ οἱ Κρήτες ἐδιοικοῦντο κατὰ Ῥωμαϊκὰ διατάγματα, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις συνέβαινε.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΣ.

Ἐν Λακεδαιμόνι καὶ Κρήτῃ πρὸς τοὺς πολέμους συντέτακται σχεδὸν, ἢ τε παιδεία, καὶ τὸ τῶν νόμων πλῆθος. (Ἄριστ.)

Ὁ βίος τῶν Κρητῶν ἔχει ἔτι μεγαλητέραν ὁμοιότητα μὲ τὸν Σπαρτιατικόν, ἢ τὸ πολίτευμα, πλὴν ὅτι ἐνταῦθα ἕνεκα τῆς φύσεως καὶ θέσεως τοῦ τόπου δὲν ἦτον ὁ βίος τόσον αὐστηρῶς περιωρισμένος, ὡς ἐν Σπάρτῃ.

Ἡ ἀνατροφή τῶν παίδων μέχρι τοῦ ἰς ἔτους ἦν ἀφειμένη τοῖς γονεῦσιν καὶ τῷ οἰκιακῷ παιδονόμῳ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἰθ' ἔτους δημοσία κατὰ ἀγέλας, ὅθεν ἐλέγοντο τότε μὲν σκότιοι

(α) Ὁ δὲ πρόεδρος τῆς βουλῆς πρήγιστος ἢ πλείγιστος, ἐλέγετο, ὅπερ ὄνομα ὁμως καὶ τιμητικὸν ἀπλῶς ἦν. (Σ. Σ. Κρ.)

(β) Τοὺς ἐν Κρήτῃ ἵππεάς καὶ ἵππους κεκτησθαι συμβέβηκεν. (Στράβ.)

καὶ ἀπάγελοι, ὡς ἐν ἀφανείᾳ μακρὰν τῆς δόξαν φερούσης ἀγέλας ζῶντες, ἦδη δὲ ἀγέλαστοι, ἢ καὶ ἀγελαστοὶ καὶ ἀγελάοι, ὁ δὲ ἀρχηγὸς αὐτῆς ἀγελάτης. Δὲν διωρίζετο δὲ οὗτος παρὰ τῆς πόλεως εἰς τοῦτο τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ πᾶς νέος τῶν ἐπιφανεστέρων καὶ δυνατωτάτων εἶχε δικαίωμα νὰ συνάξῃ ἐκ τῶν σκοτίων, ὅσους ἠδύνατο, καὶ οὕτω ν' ἀποτελέσῃ τὴν ἀγέλην του, τὴν ὁποίαν ὁμοῦς ὤφειλε νὰ γυμνάξῃ πρὸς ἀνδρείαν καὶ καρτερίαν πόνων παντοειδῶν διὰ γυμνασίων, θήρας, τοξικῆς καὶ ἐνοπλίου ὀρχήσεως, ἧτις, ἦν, ἢ Πυρρίχη (α).

Βοηθὸν δὲ καὶ ἄρχοντα εἶχε τὸν πατέρα, ὅστις καὶ ἐχόλαζε τὸν ἀπειθοῦντα, εἰς τακτικὰς δὲ τινὰς ἡμέρας συνέβαλεν ἀγέλη πρὸς ἀγέλην εἰς μάχην, ἐν ῥυθμῷ, μετὰ αὐλοῦ καὶ λύρας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς πολέμους συνείθιζον· ἐξέφερον δὲ τὰς πληγὰς, τὰς μὲν διὰ χειρὸς, τὰς δὲ καὶ δι' ὄπλων σιδηρῶν. Ἐγυμνάζοντο δὲ καὶ εἰς δρόμους, δρόμους δὲ ἔλεγον καὶ τὰ γυμνασία οἱ Κρήτες. Ὅθεν οἱ μήπω τῶν κοινῶν δρόμων μετέχοντες ἀπόδρομοὶ ἐλέγοντο, οἱ δὲ δεκαετίαν ἐν τοῖς γυμνασίοις διελθόντες δικάδρομοι (β).

Γράμματα δὲ ἐμάνθανον μετρίως, ἐπιμελέστερον δὲ μουσικὴν τῆς ὁποίας εἶδη τινὰ καὶ ᾠδὰς τινὰς, ἐν αἷς περιείχοντο οἱ νόμοι, πάντες ὤφειλον νὰ γνωρίζωσι (γ).

ΓΑΜΟΣ ΕΡΩΣ.

Ὁ μεταξὺ τῆς αὐτῆς ἀγέλης φιλικὸς δεσμὸς διετηρεῖτο καὶ ἀφοῦ οἱ παῖδες ἄνδρες ἐγένοντο, ἠναγκάζοντο δὲ νὰ γυμφευ-

(α) Οἱ δὲ Κρητῶν παῖδες ἀγελάζονται κοινῇ μετ' ἀλλήλων σκληραγωσόμενοι, καὶ θήρας καὶ δρόμους ἀνάγκη ἀνυπόδυτοι κατανύοντες καὶ τὴν ἐνόπλιον πυρρίχην ἐκπονοῦντες, ἦν τινα πρῶτος εὔρε Πυρρίχος Κυδωνιάτης, Κρής τὸ γένος. Ἐγυμνώθησαν δὲ ἐν τοῖς γυμνασίοις πρῶτοι Ἑλλήνων Κρήτες, ἔπειτα Λακεδαιμόνιοι.

(Κατὰ Πλάτωνα.)

(β) Ἀπὸ δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου παρέλαβον καὶ ἀλείπτας. (Σ. Σ. Κρ. κατὰ Στράβ.)

(γ) Μουσικὸς δὲ αὐτῶν περίδοξος ἦν ὁ Θαλήτας, ὅστις ἐθεωρεῖτο οὐ μόνον τῶν ῥυθμῶν καὶ παιάνων καὶ τῶν ἐπιχωρίων ᾠδῶν ἐφευρέτης, ἀλλὰ καὶ πολλῶν νομίμων. (Σ. Σ. Κρ. κατὰ Στράβ.)

θῶσιν ἅμα πάντες οἱ ἀποτελοῦντες μίαν ἀγέλην. Τὰς δὲ ὑπανδρωθείσας κόρας, αἵτινες ἔφερον προῖκα τὸ ἥμισυ τῆς μερίδος τοῦ ἀδελφοῦ, ἀδελφοὺς ἔχουσαι, δὲν μετέφερον εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον εἰς τοὺς οἴκους των· ἀλλ' ἀφοῦ ἐγίνοντο ἱκαναὶ νὰ διοικῶσι τὰ τοῦ οἴκου.

Ἴδιον δὲ τῆς παρούσης ἡλικίας ἦν, καὶ τὸ περὶ τοὺς ἔρωτας νόμιμον, δι' οὗ συνεδέετο φιλία διὰ βίου μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν νέων τῆς ἀγέλης, δι' ἀρπαγῆς γινόμενον. Ἐράσμιον δὲ ἐνόμιζον, οὐ τὸν κάλλει διαφέροντα, ἀλλὰ τὸν ἀνδρεία καὶ κοσμιότητι. Ἐκάλουν δὲ τὸν μὲν ἐρώμενον κ λ ε ι ν ὄ ν, τὸν δὲ ἐραστὴν φ ι λ ἦ τ ο ρ α.

ΣΙΣΣΙΤΙΑ ΑΝΔΡΙΑ.

Τὰ μὲν οὖν τῶν σισσιτίων ἔχει βέλτιον, τοῖς Κρησίν, ἢ τοῖς Λάκωσιν. (Ἄριστοτ.)

Τὰ συσσίτια ἐκάλουν οἱ Κρήτες ἀ ν δ ρ ι α, ἢ καὶ ἀ ν δ ρ εῖ α, ὅτι ἐν αὐτοῖς οἱ ἄνδρες κοινῇ ἐσιτοῦντο, ἦσαν δὲ πανταχοῦ κατὰ τὴν Κρήτην διὰ τὰς συσσιτίας δύο οἴκοι, ὧν τῶν μὲν, ἐν ᾧ ἐδείπνουν ἐκάλουν ἀ ν δ ρ εῖ ο ν, τὸν δ' ἄλλον, ἐν ᾧ τοὺς ξένους ἐκοίμιζον κ ο ι μ η τ ἦ ρ ι ο ν προσηγόρευον.

Ἐν τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἔκειντο τράπεζαι περὶ ἃς καθήμενοι ἐδείπνουν πάντες οἱ πολῖται, διηρημένοι ὄντες κατὰ ἐταιρίας ἃς οἱ Κρήτες ἀ ν δ ρ εῖ α ἐκάλουν, καθ' ἕκαστον δὲ ἀ ν δ ρ εῖ ο ν ἐπεστάτει παιδονόμος (α).

Τὴν ἐπιμέλειαν δὲ τοῦ συσσιτίου εἶχε γυνή, ἣτις διὰ τὰς ὑπηρεσίας προσελάμβανε τρεῖς ἢ τέσσαρας τῶν δημοτικῶν (β)

(α) Καὶ οὐχί, ὡς ἐν Σπάρτῃ μόνον οἱ εἰσφέροντες τὸ τεταγμένον. «Ὅπως τῶν ἴσων μετὰσχαιεν τοῖς εὐπόροις οἱ πενέστεροι δημοσίᾳ τρεφόμενοι.» (Ἄρ. Στρ.)

(β) Τοῦτο ἐγίνετο παρὰ τοῖς Λυκτίοις ὧν ἰδίως τὰ συσσίτια περιγράφει, ὁ Δωσιάδας παρ' Ἀθηναίῳ, ἀλλαχοῦ δὲ διηκόνουν οἱ παῖδες ὡς ἔφορος λέγει «διακονοῦσι τε ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀνδράσιν» τοῦτο δὲ ἦν ἐπικρατέστερον ἔθιμον. (Στρ.)

ἄν ἕκαστος εἶχε δύο θεράποντας ξυλοφόρους, καλοφόρους ὑπὸ τῶν Κρητῶν καλουμένους (α).

Ἦρχοντο δὲ τοῦ δεῖπνου σπείσαντες τοῖς θεοῖς. Τὰ φαγητὰ δὲ ἦσαν ἀπλά καὶ ὀλίγα, ὁ δὲ οἶνος ὑδαρῆς. Ἐκάστῳ δὲ παρτίθετο ἴση μερίς. Τοὺς υἰοῖς δὲ (τοῖς Σκοτίοις) οἷτινες ἐκάθηντο χαμαί, παρὰ τὸν Θάκον τοῦ πατρὸς, τὸ ἤμισυ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν καὶ μόνον κρέας (β), οἱ δὲ ὀρφανοὶ ἐλάμβανον ἴσας μερίδας (γ).

Ἡ προεστηκυῖα δὲ γυνὴ λαμβάνουσα τὰ βέλτιστα ἀπὸ τῆς τραπέζης, παρτίθη τοῖς κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σύνεσιν δεδοξασμένοις. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἐβουλεύοντο περὶ τῶν κοινῶν, ἔπειτα δὲ διηγοῦντο τὰς πολεμικὰς πράξεις καὶ ἐπήνουν τοὺς γενομένους ἀνδρας ἀγαθοὺς, ἵνα προτρέψωσι τοὺς νεωτέρους εἰς ἀνδραγαθίαν.

Εἶχαν δὲ τράπεζαν καὶ διὰ τοὺς ξένους, ξενικὴν καλουμένην, ἣτις ἔκειτο κατὰ τὴν πρώτην θέσιν, πρὸς δεξιὰν τοῦ εἰσερχομένου, πρὸς τὰ ἀνδρεῖα (δ).

Συνετηροῦντο δὲ τὰ ἀνδρεία, οὐχὶ ἐξ εἰσφορᾶς κατὰ κεφαλὴν, ὡς ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ κοινοτέρως, ἡγουν ἀπὸ τῶν δημοσίων προσόδων καὶ φόρων, οὓς ἔφερον οἱ περιόικοι, καὶ ἐκ πάντων τῶν γενομένων καρπῶν καὶ βοσκημάτων, ὧν ἕκαστος ὄφειλε νὰ φέρῃ τὸ τεταγμένον, τῶν δὲ δούλων ἕκαστος αἰγιναῖον στατῆρα, ἐγίνοντο τρία μέρη, ὧν τὸ μὲν ἐχωρίζετο

(α) Καλοφόρος παρὰ τὸ κάλον, ὑπερδηλοῖ ξύλον Δωρικῶς. Ὅθεν οἱ Λάκωνες καὶ τὰ πλοῖα Κάλα ἔλεγον (ἔρρει τὰ κάλα.)
(Ἐκ τοῦ Ξενοφ. Σ. Σ. Κρ.)

Πρὸς δὲ ὀλιγοσιτίαν, ὡς ὠφέλιμον πολλὰ πεφίλοσόφηκεν ὁ νομοθέτης σωφρόνως γὰρ καὶ λιτῶς ζῶσιν ἅπαντι, οὔτε φθόνον, οὔθ' ὕβρις οὔτε μῖσος ἀπαντᾶν πρὸς τοὺς ὁμοίους. (Ἄριστ.)

(β) Παρὰ τοῖς Λυκτίοις μόνον ἄλλοῦ δὲ ἐξ ἡμισείας τῶν τοῖς ἀνδράσι παρατιθεμένων ἀπένεμον.

(γ) Ἄλλ' ἀθαμβάκευτα, ἦτοι ἀκαρύκευτα. Οἱ ἀγέλαστοι δὲ ἐτρέφοντο δημοσίᾳ κατ' ἀγέλας. (Στράβ.)

(δ) Καὶ οἱ μὲν Λύκτιοι εἶχον δύο ξενικὰς τραπέζας. Ἦσαν δὲ καὶ ξενικοὶ θάκοι καὶ τράπεζαι τρίτη δεξιῶς εἰσιόντων εἰς τ' ἀνδρεῖα, ἢν ξενίτουε Διὸς ξενίαντε προσηγόρευον.

διὰ τὰς θυσίας καὶ ἄλλας ἀνάγκας τῆς πόλεως, τὸ δὲ διὰ τὰ σισσίτια, τὸ δὲ τρίτον διένεμον οἱ προεστηκότες εἰς τοὺς ἐκαστῶν οἴκους, ὥστε ἐκ κοινοῦ ἐτρέφοντο πάντες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ ἄνδρες (α).

ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

Τῶν τελείων πολιτῶν ἐπιτηδεύματα ἦσαν τὰ πολιτικά καὶ τὰ πολεμικά. Ἐν τοῖς πολεμικοῖς διεκρίνοντο μάλιστα, ὡς τοξόται ἀγαθοὶ ὑπηρετοῦντες καὶ εἰς τὴν ξένην, ὡς μισθοφορικὸν (β) μάλιστα κατὰ τοὺς ὑστερωτέρους χρόνους. Εἶχον δὲ καὶ ἰππικὸν οἱ Κρήτες. Ναυτικὸν δὲ ἀξιόλογον πρῶτοι Ἑλλήνων ἐκτῆσαντο καὶ ἐναυκράτησαν (γ).

Τὰ ὄπλα ἐθεωροῦντο μέγας πλοῦτος (δ) καὶ δώρων τιμιώτατον, εἰς τὰς μάχας δὲ δὲν ἦσαν δεινοὶ ἐκ τοῦ συστάδην ἄλλ' εἰς σοφίσματα καὶ δόλους καὶ κλοπείας καὶ λογισμούς, σύμφωνα πρὸς τὸν πανουργικὸν αὐτὸν χαρακτῆρα, τοῦ ὁποῖου ἐπαινετὰ εἰσὶ μόνον ἡ φιλοπατρία καὶ φιλοξενεῖα (ε).

(α) Ὅπου καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν πολιτῶν εἰς μαχίμους καὶ γεωργικοὺς καὶ τὴν τάξιν τῶν συσσιτίων εἰς τὸν Μίνω ἀναφέρει.

(Ἄριστ.)

(β) Ὅθεν εὐδοκίμει καὶ τὸ κρητικὸν τόξον. (Θουκ.)

(γ) Ὡστε καὶ παροιμάζεσθαι πρὸς τοὺς προσποιημένους μὴ εἰδέναι ἴσασιν ἐὸ Κρῆς ἀγροεῖ τὴν θάλασσαν. »

(δ) Ὑβρίας ὁ Κρῆς.

Ἔστι μοι πλοῦτος μέγας, δόρου καὶ ξίφος,
καὶ τὸ καλὸν λαισῆιον, πρόβλημα χρωτός.

Τούτῳ γὰρ ἀρῶ, τούτῳ θεορίζω

Τούτῳ πατέω τὸν ἄδῶν οἶνον ἀπ' ἀμπέλω

Τούτῳ δεσπότης μονοίας κέκλημαι.

Τοῖ δὲ μὴ τολμῶντες ἔχειν δόρου καὶ ξίφος καὶ τὸ καλὸν λαισῆιον
πρόβλημα χρωτός.

Πάντες γόνου πεπτηῶτες ἀμὼν

... Κυνεῦντί τε δεσπότην

καὶ μέγαν βασιλέα φωνέοντες,

Τοῦτο τὸ ποίημα χαρακτηρίζει τὰ φρονήματα τῶν ἐλευθέρων πρὸς τοὺς δούλους καὶ τὴν διαφορὰν αὐτῶν. (Σ. Σ. Κρ.)

(ε) Γνωστὸς εἶναι ὁ στίχος τοῦ Κρητὸς ἐπιμενίδου, *Κρήτες ἐστὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.* Ἐπειτα ἡ παροιμοσία ὁ Κρῆς

Αἱ τέχναι, καὶ ἡ ἐμπορία ἦσαν πιθανῶς τὸ πάλαι καὶ ἐν ταῦθα, ὡς ἐν Σπάρτῃ, ἔργα τῶν περιοίκων καὶ δούλων μόνον (α), αὐτῶν δὲ τὰ πολιτικά καὶ τὰ πολεμικά, ὕστερον δὲ καὶ ἡ κατὰ θάλασσαν ληστεία, δι' ἣν ἀπώλεσαν τὴν ἐλευθερίαν.

Καὶ τὰ ἐνδύματα δὲ ὡς φαίνεται δὲν διέφερον πολὺ τῶν Σπαρτιατικῶν, πολεμικὰ ὄντα, οἱ παῖδες ἐφόρου ἐν ἱμάτιον καὶ θέρους καὶ χειμῶνος, κ λ ε ι ν ο ἱ δὲ γενόμενοι ἐφόρου τὴν παρὰ τοῦ φιλήτορος αὐτοῖς δωρηθεῖσαν στολὴν, διάσημον οὔσαν. Διχεκριμένα δὲ ἦσαν τὰ ὑποδήματα τῶν Κρητῶν, θεεταλίδες λεγόμενα (β).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Πᾶς ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος ἀρχαίως ἐξετάζει δόξας καὶ μύθους. (Στραβ.)

Ὡς τὸ πολίτευμα δὲν ἦτον ὅλως τὸ αὐτὸ πανταχοῦ, κατὰ τὴν Κρήτην, καὶ τοὶ οἱ παλαιοὶ ὀμιλοῦσι περὶ τούτου ὡσανεὶ εἶναι ἐν, οὕτω καὶ ἐκ τῆς Θρησκείας διέφερον εἰς τινὰ κατὰ πόλεις, τινὰ δὲ ἦσαν καὶ ξενικά.

τὸν κρήτα καὶ Κρήης πρὸς Αἰγινήτην, καὶ πρὸς Κρήτα κρητίζειν, ὡς πρὸς κάρα καρίζεις, καὶ ἀπλῶς τὸ ῥῆμα Κρητίζειν, ἐτήμαινε τὸ ψεύδεσθαι καὶ ἀπατᾶν. Καθόλου δ' εἶπεν τρία κάππα κακά, ἦτοι Κήλικαι, Κρήτες, καὶ Καπαδόκαι. Ὁ δὲ μᾶλλον αὐτῶν κατηγορεῖται ἦναι ἡ πλεονεξία καὶ αἰσχροκέρδια ὥστε παρὰ μόνους Κρητεῦσι τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων μὴ ἐν αἰσχρὸν νομίζεσθαι κέρδος. (Πολύβ.)

Τοιοῦτοι ὑπελαμβάνοντο τὸ παλαιὸν οἱ Κρήτες κληρονομήσαντες τὴν αἰσχρὰν ταύτην κληρονομίαν, ἀπὸ τὰς εἰς τὴν Κρήτην ἀποικίας τῶν Φοινίκων κλ. (Σ. Σ. Κρ.)

Κατὰ τὸν Πλάτωνα τρυφερώτερον Μητροῖδα ἔλεγον οἱ Κρήτες τὴν Πατριδα. Καθόλου δὲ πολλὴ φιλανθρωπία τοῖς ξένοις ἐστὶν ἐν Κρήτῃ καὶ εἰς προεδρίαν καλοῦνται. (Σ. Σ. Κρ.)

(α) Γεωργοῦσι τε γὰρ τοῖς μὲν εἰλωτες, τῆς δὲ Κρησὶν οἱ περιοίκοι. (Ἀριστοτ.)

(β) Καὶ ἐσθῆτι δὲ καὶ ὑποδήμασι πολεμικῇ χρῆσθαι. (Στραβ.)

Εἶχον δὲ καὶ ἄλλας τιμὰς οἱ κλειροὶ, οἷον ἐν τοῖς χοροῖς καὶ τοῖς δρόμοις, τὰς ἐντιμωτάτας χώρας, καὶ ἀπλῶς ἐλογίζετο αἰσχρὸν ἐραστῶν μὴ τυχεῖν. (Ὁ αὐτός.)

Καὶ κλειδες, καὶ Θεεταλῖς δὲ τὸ ὑπόδημα μνηθῶν τοὺς εὐρετάς λέγει. (Πολυδ.)

Ἀνώτατος, καὶ γενικῶς κατὰ τὴν Κρήτην λατρουόμενος θεός, ὡς προστάτης τῆς νήσου ὑπὸ διάφορα ἐπίθετα (α), ἦν ὁ Ζεὺς, περὶ οὗ ἔλεγον οἱ Κρηῖτες οὐ μόνον ὅτι ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη παρ' αὐτοῖς. Μητρόπολις τῆς λατρείας αὐτοῦ ἦν ἡ Κνωσσός, ἧς πλησίον ὑπῆρχε καὶ τὸ ἄντρον (β), ὅπου ὁ Μίνως ἀνὰ πᾶν ἔννατον ἔτος πορευόμενος μετεβρύθμιζε τοὺς νόμους, παρὰ τὴν Ἰδην δὲ τὸ ὄρος, ὑπῆρχε ναὸς αὐτοῦ, ἐνῶ ἀνέθετον τοὺς πίνακας τῶν συνθηκῶν.

Μετὰ τὴν ἔλευσιν δὲ τῶν Δωριέων ἐξηπλώθη περὶ τὴν νήσον ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰς τὸν ναὸν τοῦ ὁποίου, ἐν Κνωσσῷ παρεκατέθετον συνθήκας, ἐν Φαιστῷ δὲ τῇ πόλει ὑπῆρχε ναὸς κοινὸς αὐτοῦ καὶ τῆς Λητοῦς.

Τῶν ἄλλων δὲ θεῶν κυριώτεροι ἦσαν ἡ Ἄρτεμις, μεθ' ἧς συνεχωνεύθη ἡ Βριτόμαρτος (γ), ἡ Εἰλείθυια, ὁ Ἀσκληπιὸς ἐν Λεβήνα μάλιστα, Ἄφροδίτη ἡ Σκοτία, ἐν Φαιστῷ, ὅπου καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐλατρεύετο, μεθ' οὗ συνεχωνεύθη καὶ ὁ Φοινικικὸς (δ) καὶ ἡ Εὐρώπη (ε) δὲ ἡ Ἀστάρτη τῶν Φοινικῶν ἦν, ἡ δὲ Ἀθηνα μάλιστα ἐν Κνωσσῷ καὶ Κυδωνία ἐλατρεύετο, καὶ ὁ Βάχχος δὲ ἐν Κυδωνία, καὶ ἄλλοι πολλοί (ς).

(α) Οἶον Κρηταγενῆς, Ἰδαῖος, Λικταῖος, Ἐταιρεῖος, Ξένιος, Ἡπιος Ἐκατόμβαιος, Ἄρβιος, Βιέννιος, Ταλλαῖος. (Σ. Σ. Κρ.)

(β) Αὐτοῦ δὲ ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα μυστήρια τοῦ Διὸς, καὶ οἱ ἰδαῖοι δάκτυλοι καὶ Κούρητες Διὸς τροφεῖς καὶ φύλακες. (Στραβ.)

Ἐν τῇ χώρᾳ δὲ τῶν Κνωσίων πλησίον τοῦ Θήρονος ποταμοῦ ἔλεγον ὅτι ἐγένοντο καὶ οἱ γάμοι τοῦ Διὸς μετὰ τῆς Ἥρας. (Σ. Σ. Κρ.)

(γ) Βριτόμαρτις ἐν Κρήτῃ ἡ Ἄρτεμις, Δαιδάλου δὲ ζῶνα ἐν Κρήτῃ. (Παυσαν.)

(δ) Ὄν, ὡς φαίνεται ὁμνύουσιν οἱ ἀγελάοι τῆς Δρηρίου ἐπιγραφῆς.

(ε) Ἐορτῇ δ' αὐτῆς ἦσαν τὰ ἐλλώτια, ἐκάλουν δ' αὐτὴν καὶ ἐλλωτίδα ὁμνύμας τῷ Στεφάνῳ ὃν ἐκ μυθρίνης ἔπλεκον εἴκοσι πηχῶν τὴν περίμετρον. «Φασὶ δ' ἐν αὐτῷ τὰ τῆς Εὐρώπης ὄστα κομίζεσθαι.» (Σέλευκ.)

(ς) Τοὺς κυριωτέρους θεοὺς περιέχει καὶ ὁ ὄρκος τῶν Δρηρίων, δι' παραλαβάνην ἐνταῦθα, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς ἀλλήλους διαμάχης τῶν Κρητῶν. Ἔχει δ' οὕτως:

ὁ δὲ Ἔρωσ ἦν κατὰ πᾶσαν τὴν νῆσον πάνυ τετιμημένος θεός (α).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ,

τῶν κεφ. Δ' καὶ Γ' τοῦ α' μέρους.

1) Πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐπαρχίας πεδιάδος ὑπάρχει εἰς λοφίσκος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ μοναστήριον ἢ Κρουσταλένια.

2) Πρὸς τὸ ἀνατολικόβόρειον τῆς ἐπαρχίας Ἀμάρι μεταξὺ τοῦ χωρίου Θρίνος καὶ τοῦ Μοναστηρίου Ἀρκάδι ὑπάρχει μία βρύσις, ἣν ὠνομάζουσι, ἐπὶ Νερὸν τῆς Πέτρας διότι κατὰ τὰς παραδόσεις διαλύει τὴν λιθίαν.

3) Αἱ ἐλαταὶ τῆς Κρήτης εἶναι τριῶν εἰδῶν ἢ Χονδρολιαῖς καὶ Μιλοποταμίτικαὶ λεγόμεναι, αἵτινες εὐρίσκονται εἰς Ρέθυμνον, Ἀμάρι ἄγ. Βασίλειον, Μυλοπόταμον, Μαλιβούζι, Πυργιώτισσα καὶ Καينوῦριον, ἢ Κορονέικες αἱ ὁποταὶ εἶναι ψιλὰὶ ὀσπεδεῖς, τὰς ὁποίας δ' ἔχουσι δ' Ἀποκόρνας καὶ τὰ δυτικὰ χωρία Ρεθύμνου, καὶ ἢ Τζουανάτες, ἅστας παράγουσιν ἢ Κίτσαμος, Χανιά, Τέμενος, Πεδιάδα, Μηραμβέλον, Ἀρχαδία, Ἱεράπετρα καὶ Σιτεία.

«ΤΑΔΕΩΜΟΣΑΝ, ΑΓΕΛΛΟΙΠΑΝ, ΑΖΩΣΤΟΙΕΚΑ, ΤΟΝΟΓΔΟΗ, ΚΟΝΤΑΟΜΜΝΥΩ, ΤΑ ΝΕΣΤΙΑΝΤΑΝ ΕΜΠΡΥΤΑΝΗΩ, ΚΑΙΤΟΝΔΗΝΑΤΟΝ, ΑΓΟΡΑΙΟΝΚΑΙΤΟΝΔΗ, ΝΑΤΟΝ ΤΑΛΛΑΙΟΝ, ΚΑΙΤΟΝ ΑΠΕΛΛΩΝΑ, ΤΟΝ ΔΕΛΦΙΝΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΝΑΘΑΝΑΙΑΝΤΑΝ, ΠΟΛΙΟΥΧΟΝ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΠΕΛΛΩΝΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑΝΛΑΤΟΙΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ΑΡΤΕΜΙΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΑΝΚΑΙ, ΤΟΝΕΡΜΑΝ, ΚΑΙ ΑΔΙΟΝ, ΚΑΙ ΤΑΝΒΡΙΤΟΜΑΡΤΙΝ, ΚΑΙ ΤΟΜΦΙΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑΝ ΔΑΜΦΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΑΓΓΑΝ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΚΑΙ ΗΡΩΑΣ ΚΑΙ ΗΡΩΑΣΣΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΝΑΣΚΑΙΠΟΤΑ, ΜΟΥΣΚΑΙΘΕΟΥΣΠΑΝΤΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΑΣΜΗΜΑΝΕΓΟ ΠΟΚΑΤΟΙΣΛΥΤΤΙΟΙΣ, ΚΑΛΩΣΦΡΟΝΗΣΕΙΝ ΜΗΤΕ ΤΕΧΝΑΙΜΗΤΕΜΑ, ΧΑΝΑΙΜΗΤΕΝΝΥΚΤΙ ΜΕΤΕΠΕΔΑ ΜΕΡΑΝΚΑΙ ΣΠΕΤΣΩΣΙ ΟΤΙΚΑΔΥΝΑΜΑΙ ΚΑΚΟΝΤΑΙ, ΠΟΔΕΙΤΑΙ ΤΩΝ ΛΥΤΤΙΩΝ ΕΙΔΕ ΤΑΔΕ ΜΗ ΚΑΤΕΧΟΙΜΙ ΤΟΥ ΣΤΕΜΗΘΕΟΥΣ ΤΟΥ ΣΩΜΟΣΑΕΜ ΜΑΝΙΑΣΗΜΙΝ ΠΑΝΤΑΣΤΕΚΛΙΠΑ ΣΑΣΚΑΙ ΚΑΚΙΣΤΩ ΟΔΕΘΩΡΙ ΕΞΟΛΛΥΣΘΑΙ ΑΥΤΟΥΣΤΕ ΚΑΙ ΧΡΗΙΑΥΤΑΜΑ ΚΑΙΜΗΤΕ ΜΟΙΓΑΝ ΚΑΡΠΟΝΦΕΡΕΙΝ.»

(α) Λακεδαιμόνιοι δὲ πρὸ τῶν παρατάξεων ἔρωτι προθύονται, ὡς ἐν τῇ τῶν παρατατομένων φιλικῇ κειμένῃ τῆς σωτηρίας τε καὶ νίκης, καὶ Κρήτες δὲ ἐν ταῖς παρατάξεσι τοὺς καλλίστους τῶν πολιτῶν κοσμήσαντας διὰ τούτων δύουσι τῷ ἔρωτι, ὡς Σωσικράτης ἱστορεῖ.

(Σ. Σ. Κρ.)

Περὶ μὲν οὖν τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας καὶ τῆς Κρητικῆς ἅπερ δικαίως εὐδοκίμουσι, ταῦτον ἔχει τὸν τρόπον. (Ἀριστοτελ.)

4) Εἰς Λασιδίον ἐκάστη μῆλ᾽ ἀγείρει ὑπὲρ τὰς 500 ὀκ. μῆλ᾽.

5) Ἀπὸ τῆς 15 Ἰουνίου ἕως τῆς 15 Αὐγούστου συνάζουσι τὸν λάδνον. Οἱ λαδανοσυλλέκται τρώγουσι ὀλίγον ἄρτον καὶ πίνουσι ἄφθονον νερὸν, ἕνεκα τῆς μεγίστης θερμότητος τοῦ ἡλίου.

6) Ὁ δίκταμος βράζεται ὡς ταῖ, ἔχει δὲ θερμότητα πενταπλασία τῆς φασκομιλέας.

7) Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μυλοποτάμου, εἰς χωρίον Τρίποδος, σφάζονται ἀρχαῖα ἱερίπια τῆς ἁμωνώμου πόλεως, καὶ ἔν σπῆλαιον πελεκητόν.

8) Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μαλεβούζι, εἰς χωρίον Σ ἄ ρ χ ο ὑπάρχει σπῆλαιον μέγιστον ὄπερ κατὰ τριετίαν ἀναβρύει τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε γίνεται χεῖμαρρος ἐπικίνδυνος.

9) Αἱ γυναῖκες τῶν χωρίων Ἀ σ ἰ τ α ἰ ε εἶναι περίφημα διὰ τὴν Καλλιφωνίαν καὶ τὸν χορὸν.

10) Κατὰ τὸ χωρίον Κ ἄ τ ω Ἐ λ ο ὦ ν τ α, ἦτον ἡ ἀρχαῖα Ν ἄ ξ ο ς.

11) Εἰς τὸ χωρίον Χ ε ρ σ ὀ ν η σ ο ς τῆς ἐπαρχίας Πεδιάδος, κατὰ τὸ 1817 εὐρέθισαν δύο ὄρατα ἀγάλματα μαρμάρινα, ἅτινα εἰς πλοῦσιος Ὀθωμανὸς μετέφερον εἰς τὸ χωρίον Σουδιά, ἐν ᾧ κατόκει, καὶ τὰ ἔσθησε πλησίον μιᾶς βρύσεως. Ἀλλὰ κατόπιν, ἀσθενείας, ἔνεκεν καὶ κατὰ πρόληψιν (α) τὰ ἐπανάφερον εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν θέσιν, ὅθεν ἰατρός τις Δημήτριος τοῦνομα τὰ ἠκρωτηρίασεν λαβῶν τὰς κεφαλὰς καὶ τὰς χεῖρας.

12) Κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν εὐρέθισαν αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί:

ΜΑΡΚΙΑΝΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΘΕΑΝ

ΔΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΝΕΡΟΥΑ ΤΡΑΙΑΝΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΓΕΡΜΑ

ΝΙΚΟΥ ΔΑΚΙΚΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ ΔΥΤΤΙΩΝ

Η ΠΟΛΙΣ ΔΙΑ ΠΡΩΤΟΚΟΣΜΟΥ Μ. ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΒΟΙΝΟΒΙΟΥ.

ΠΛΩΤΙΝΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΔΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΝΕΡΟΥΑ ΤΡΑΙΑΝΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΓΑΡΜΑΝΙΚΟΥ

ΔΑΚΙΚΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ ΔΥΤΤΙΩΝ

Η ΠΟΛΙΣ ΔΙΑ ΠΡΩΤΟΚΟΣΜΟΥ Μ

ΠΟΜΠΗΙΟΥ ΚΛΕΥΜΕΝΙΑΔ

ΔΥΤΤΙΩΝ Η ΠΟΛΙΣ ΒΟΥΡΒΑΙΑΝ

ΔΙΔΙΑΝΗΝ ΔΙΘΕΝΙΤΗΝ ΣΟΦΙΟΤΙΑ.

ΣΩΚ Η. Δ. ΝΕΙΚΙΟ. ΑΒΟΛΛΩΝΙΑΝ

ΔΕΚΛΗΠΙΔΟΥ ΑΒΟΛΛΩΝΙΑΝ

ΝΙΚΩΙ ΔΑΝΙΚΩΙ ΑΡΧΗΣ

ΜΕΡΙΣΤΩ ΔΗΜΑΡΧΗΣ

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΤΗ. ΔΥΤ. ΠΟΛΙΣ.

ΕΠΙ ΤΑΣ ΑΡΧΗΑΣ ΚΟΣΜΙΟΝ ΤΩΝ ΤΩΝ

ΣΥΝΔΑΣΘΕ—ΝΗΤΩ ΚΩΜΑΣΤΑ ΕΠΕΜΕ

ΔΗΘΗ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

ΤΑΣ ΣΩΤΕΙΡΑΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΘΗ ΜΕΝΕ

ΤΩ ΙΕΡΩ ΜΝΑΜΟΝΙΚΩ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΦΑΓΣΤΕΙΝΗ ΚΑΙ ΣΩΤΕΙΡΑ ΚΑΙ ΣΩΠΑΤΡΑ

ΚΑΤΕΛΠ.

ΦΑΓΣΤΟΣ ΜΙΝ. . . ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΗΘΟΥ.

α) Περί τῶν ἐπικρατουσῶν προλήψεων θέλομεν φέρει τὸν λόγον, ἐν τῷ 6^ῳ τόμ. (Σημ. Σ. Κρ.)

13) Εἰς τὸ χωρίον Μ ο υ κ τ ἄ ρ ι εὐρέθη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

ΕΥΦΡΑΤΗΣ, ΕΥΦΡΑΤΩΙ ΥΙΩΙ

X (NH) (HX).

14) Εἰς χωρίον ἀγ. Θωμᾶς τῆς ἐπαρχίας Μονοφατισίου εὐρέθησαν αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί·

ΚΥΛΙΑΣ . . . ΠΡΑΤΙ . . . ΠΑΡΙ . . .

ΘΕΑΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙ ΚΑΙ ΚΟΡΗ

ΔΑΡΚΙΑ . . . ΑΡΤΕΜΕΙΣ,

ΕΚΤΩΝΙΔΙΩΝ.

16) Εἰς τὸ χωρίον Μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας Καινουρίου, ἐπὶ τινος πέτρας ἐκτι-
σμένης εἰς τὸν προτεινόμενον ναὸν «Ἡ Ζωοδόχος Πηγή» εὐρέσκεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

ΚΥΤΡΙΠΒΟΤ ΘΙΤΟΙΣΔΟΥ ΛΟΙΣΣΟΥ

ΔΕΟΝΤΙΩ ΚΑΝΔΡΕΑ ΚΑΙ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ

ΜΕΤΑΥΤΩΝ.

17) Ἐπὶ τῶν Ἑρείπιων τῆς Γορτύνης εὐρέθησαν αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί·

Φ ΠΕΕΤΡΩΝΙΟΝ ΠΡΟΒΟΝ ΤΟΥ ΛΑΜ

ΠΡΟΤΑΤΟΝ Φ ΑΠΟ ΥΠΑΤΩΝ ΚΑΙ Φ

ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ ΠΡΑΙΤΩΡΩΝ Φ Γ Φ

ΔΟΓΜΑΤΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΑΣ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ

ΒΟΥΛΗΣ ΟΙΚΟΥΜΙΝΙΟΣ ΔΩΣΙΘΕΟΣ

ΑΣΚΑΝΠΙΟΔΟΤΟΣ Φ Ο ΛΑΜΠΡΟ

ΤΑΤΟΣ ΥΠΑΤΙ ΚΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣΩΝ

Φ ΤΟΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ ΑΠΟ

ΥΠΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ ΠΡΑΙ

ΤΩΡΩΝ.

18) Εἰς χωρίον Μ α ὕ μ ο ὕ τῆς ἐπαρχίας Καινουρίου εὐρέθησαν ἐπὶ τινος τετρα-
γώνου λίθου ἀνήκοντος εἰς τὰ ἑρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί.

ΔΟΙΟΥΤΣΟΙΔΙΟΔΩΡΟΣΕΘΗΚΑΤΟΣΟΤΕΡ

ΟΝΕΙΡΟΥΣ

ΑΝΤΙ ΔΙΠΛΩΝ ΝΟCCΩΝ

ΦΩΤΟΣ ΕΠΑΥΡΑΜΕΝΟΣ.

19) Σήμερον ἡ νῆσος Κρήτη ἔχει μονὰς, 41 ἤτοι τὸ Μηραμβέλιον 4 Ἱεράπετρος 1
τὸ Λασιθιον 1 ἡ Πεδιάς 4 τὸ Τέμενος 1 (γυναικειόν) τὸ Μαλεδύζι 4 τὸ Μυλοπότα-
4 τὸ Ρέθυμνον 5 τὰ Χανία 3, ἡ Κίσαμος 1 ὁ ἀγ. Βασίλειος 1 τὸ Ἀμάρι 2, ἡ Πυρ-
γυιώτισσα 1 τὸ Καινούριον 4, τὸ Μονοφάτζι 1 ἡ Ἀρκαδία 1.

20) Περί τῶν κατὰ τὸ 1821 πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χωρίων τῆς Κρήτης, τοῦ πλη-
θυσμοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν καθ' ἑλλην τὴν ἐπανάστασιν καταστροφῶν, θέλομεν διαλάβει
ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ τινῶν σήμερον γλωσσογραφικῶν λέ-
ξεων τῶν κατοίκων, κατ' ἀλφάβητον.

Παραλληλισμὸς τῶν Ὀλυμπιάδων μετὰ τὰ Χριστιανικὰ ἔτη.

Ὀλ.	ἔ. Χ.	Ὀλ.	ἔ. Χ.	Ὀλ.	ἔ. Χ.	Ὀλ.	ἔ. Χ.	Ὀλ.	ἔ. Χ.
1	776	40	620	79	464	118	308	157	152
2	772	41	616	80	460	119	304	158	148
3	768	42	612	81	456	120	300	159	144
4	764	43	608	82	452	121	296	160	140
5	760	44	604	83	448	122	292	161	136
6	756	45	600	84	444	123	288	162	132
7	752	46	596	85	440	124	284	163	128
8	748	47	592	86	436	125	280	164	124
9	744	48	588	87	432	126	276	165	120
10	740	49	584	88	428	127	272	166	116
11	736	50	580	89	424	128	268	167	112
12	732	51	576	90	420	129	264	168	108
13	728	52	572	91	416	130	260	169	104
14	724	53	568	92	412	131	256	170	100
15	720	54	564	93	408	132	252	171	96
16	716	55	560	94	404	133	248	172	92
17	712	56	556	95	400	134	244	173	88
18	708	57	552	96	396	135	240	174	84
19	704	58	548	97	392	136	236	175	80
20	700	59	544	98	388	137	232	176	76
21	696	60	540	99	384	138	228	177	72
22	692	61	536	100	380	139	224	178	68
23	688	62	532	101	376	140	220	179	64
24	684	63	528	102	372	141	216	180	60
25	680	64	524	103	368	142	212	181	56
26	676	65	520	104	364	143	208	182	52
27	672	66	516	105	360	144	204	183	48
28	668	67	512	106	356	145	200	184	44
29	664	68	508	107	352	146	196	185	40
30	660	69	504	108	348	147	192	186	36
31	656	70	500	109	344	148	188	187	32
32	652	71	496	110	340	149	184	188	28
33	648	72	492	111	336	150	180	189	24
34	644	73	488	112	332	151	176	190	20
35	640	74	484	113	328	152	172	191	16
36	636	75	480	114	324	153	168	191	12
37	632	76	476	115	320	154	164	193	8
38	628	77	472	116	316	155	160	194	4
39	624	78	468	117	312	156	156	195	1

Π Ε Ρ Ι Γ Ρ Α Φ Η

ΤΩΝ

ΠΑΛΑΙΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΕ καὶ ΡΩΜΑΪΚΩΝ

Μετὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς σπανιότητος, τοῦ μεγέθους
καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΜΙΟΝΕΤΟΥ.

Κ Ρ Η Τ Η.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑ.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς νήσου εἰσὶν

Ἀργυρᾶ	{	Σ. 5.—Κ. π.—διάμετρος συνήθως ἀπὸ 40 ἕως 50 Φρ.
		Σ. 5 —Κ. ω. — μικρὰ σύγλα Médailion ἀπὸ 72 ἕως 100 Φρ.
		Σ. 8.—Κ. ω.— σύγλα Médailion. . . . 200 Φρ.
Ὁρειχαλκᾶ	{	Σ. 2.—Κ. π.—μικρὰ διάμετρος ἀπὸ 3 ἕως 18 Φρ.
		Σ. 4.—Κ. π.—μεσαία διάμετρος ἀπὸ 4 ἕως 60. Φρ.
		Σ. 4.—Κ. π.—μεγάλῃ διάμετρος ἀπὸ 5 ἕως 30 Φρ.

Α Ὑ γ ο υ σ τ ο ς.

1. ΘΕΟΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΕΠΙ. ΚΟΡΝΗΛΙΟΥΛΥΠΟΥ. Κεφαλὴ ἀκτινωτὴ τοῦ Αὐγούστου. ἀριστερά. μονόγραμμα (149). Ὅπισθεν ΤΑΝ ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ. ΠΟΛΥΡ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ ὑποκάτω, κεραινός. ΑΡ. 7. Σ. 8.—Κ. ωτ.—200 Φρ.

Τιθέριος.

2. ΤΙΒΕΡΙΩ. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. ΕΠΙΚΟΡ. ΛΥΠΟ. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Τιθερίου, δεξιὰ. Ὅπ. ΣΥΓΚΚΗΤΩ. ΚΡΗΤΕΣ. ΚΥ. Κεφαλὴ μὲ γένειον καὶ σκεπασμένη ἀπὸ σύγκλητον, δεξιὰ. ΑΡ. 6—Σ. 5.—Κ. ω—72 Φρ.

3. ΤΙΒΕΡΙΩ. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. ΕΠΙ. ΔΑΧΗΤΙ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Τιβερίου, δεξιά. Ὅπ. ΣΥΓΚΛΗΤΩ ΚΡΗΤΕΣ. ΚΥΔΩΝΕΑΤΩΝ. Κεφαλή σκεπασμένη ἀπὸ σύγκλητον, δεξιά. ΑΡ. 5—Σ. 6.—Κ. ωτ.—80 Φρ.

Αὐγούστος καὶ Τιβέριος.

4. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. ΚΡΗΤΕΣ. Ε. ΚΟΡΑΥ. Κεφαλή ἀκτινωτὴ τοῦ Αὐγούστου, ἀριστερά. Ὅπ. ΤΙΒΕΡΙΩ. ΚΑΙΣ. . . ΣΕΒΑΣΤΩ. ΓΟΡΤΥΝΙΩ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Τιβερίου, ἀριστερά. ΑΡ. 4—Σ. 5—Κ. ωτ.—50 Φρ.
5. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. ΚΡΗΤΩΝ. Ε. ΚΟΡ. ΑΥ. Κεφαλή ἀκτινωτὴ τοῦ Αὐγούστου, δεξιά, Ὅπ. . . ΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Τιβερίου, δεξιά. ΑΡ. 4—Σ. 5—Κ. π.—40 Φρ.

Κλαύδιος.

6. ΑΥΤ. ΤΙ. ΚΛΑΥΔ. ΣΕΒ. Κεφαλή τοῦ Κλαυδίου. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ ΚΡΗΤΩΝ. Εἰκὼν γυμνὴ ὀρθία, τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐκτεταμένον, καὶ κρατοῦσα εἰς τὴν ἀριστερὰν ἐν σύμβολον ἀγνώριστον. □ Vailant. Ορ. 6—Σ. 5—Κ. π.—24 Φρ.

Τίτος.

7. ΑΥΤΟ. ΤΙΤΟΣ. ΟΥΕΣΧΑΣΙΑΝΟΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Τίτου, δεξιά. Ὅπ. ΖΕΥΣ. ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ, ὁ Ζεὺς ὀρθίος, ἐν τῷ μέσῳ 7 ἀστέρων κεραυνοφόρος μετὰ τὴν δεξιάν, καὶ ἔχων τὸν ἀριστερὸν βραχίονα περιτυλιγμένον μετὰ τὴν χλαμίδα. Palium. Ορ. 9. Σ. 6—Κ. π.—30 Φρ.

Δομετιανός.

8. ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ. (sic.) Α. . . Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Δομετιανοῦ. Ὅπ. ΔΙΟΣ. ΙΔΑΙΟΥ. Ἄετις μετὰ πτέρυγας ἐναπεπταμένας. □ Mus. Caes. . . Ορ. 6—Σ. 8—Κ. π.—60 Φρ.

Νέρουα.

9. ΑΥΤΟΚΡΑ. ΝΕΡΟΥΑΣ. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΤΡΑΤ. Γ. Κεφαλή δαφ. τοῦ Νέρουα. Ὅπ. ΕΛΕΥΘ. ΔΗ. Γυνὴ ὀρθία, τὸ μῦθον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φοινικίας εἰς τὴν δεξιάν χεῖρα καὶ τὸ δένρον εἰς ἀριστερὰν. □ Γουσέμ. ΑΡ. 6—Σ. 7—Κ. ω—Φρ. 100.

Τραϊανός.

10. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΑΥΓ. ΤΡΑΙΝΟΣ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. προτομή δαφ. τοῦ Τραϊνοῦ, δεξιά, τὸ στήθος θωρακοφόρον. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ἡ Εὐρώπη καθήμενὴ ἐπὶ τοῦ ταύρου τρέχοντος δεξιά. Ορ. 8.—Σ. 3.—Κ. π.—12. Φρ.
11. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ προτομή. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Γυνὴ ὄρθια, ἐν ἀγκάλαις φέρουσα βρέφος, μεταξὺ τοῦ τῆς Ἀμαλθείας κέρατος καὶ ἐνὸς ἀετοῦ. Ορ. 8.—Σ. 3.—Κ. π.—12. Φρ.
12. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή. Κεφαλὴ δαφνηφ. τοῦ Τραϊνοῦ, δεξιά. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ὁ Ζεὺς βρέφος, ἐπὶ σφαίρας καθήμενος, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀετοῦ. Ορ. 6.—Σ. 3.—Κ. π.—8. Φρ.
13. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή προτομὴ παρομοία τοῦ 10 ἀριθμοῦ. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ὁ Ζεὺς καθήμενος, κρατῶν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς μίαν Νίκην, ἡ ἀριστερὰ τεθειμένῃ ἐπὶ τὸ δόρυ· εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀετοῦ. Ορ. 8.—Σ. 1.—Κ. π.—4. Φρ.
14. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ προτομή, δεξιά. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ἄρτεμις ἡ κυνηγός, ὀδύουσα δεξιά, τόξον φέρουσα εἰς τὴν ἀριστερ. χεῖρα καὶ βέλος ἔλκουσα ἀπὸ τὴν φαρέτραν τῆς μετὴν δεξιᾶν. Ορ. 7.—Σ. 1.—Κ. π.—5. Φρ.
15. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ προτομή, δεξιά. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ἄρτεμις ἡ κυνηγός, εἰς τοὺς πόδας τῆς κύων. Ορ. 8.—Σ. 4.—Κ. π.—4. Φρ.
16. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚ. Κεφαλὴ τοῦ Τραϊανοῦ, δεξιά, δαφνηστεφανοφόρος. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ποταμὸς κείμενος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιᾶν κλάδον, ὁ ἀριστερὸς ἀγκῶν ἀκουμβισμένος ἐπὶ κάλπης (ὕδριας). Ορ. 8.—Σ. 3.—Κ. π.—12 Φρ.
17. ΤΡΑΙΑΝΟΣ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. Προτομὴ δαφνηφόρος τοῦ Τραϊανοῦ, δεξιά. Paludamentum. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ὁ Βάκχος ἔρθιος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιά τὸν κἀνθαρον, τὴν δὲ ἀριστερὰν ἐπὶ θύρσου· εἰς τοὺς πόδας τοῦ πάνθηρ. Ορ. 9.—Σ. 5.—Κ. π.—30 Φρ.
18. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ προτομή. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ἡ Ἰγεία ὄρθιοι μετὰ σύμβολά των. Ορ. 9.—Σ. 5.—Κ. π.—30 Φρ.

Ἄδριανός.

19. ΑΥΤ. ΚΑΙΣ. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. СЕВ. Κεφ. δαφ. τοῦ Ἀδριανοῦ, δεξιά. Paludamentum. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ἄρτεμις ἡ κυνη-

γὸς δεξιὰ ὀδείουσα, ἔλκουσα μὲ τὴν δεξιὰν βέλος ἀπὸ τὴν φαρέ-
τραν τῆς, καὶ κρατοῦσα τὸ τόξον τῆς μὲ τὴν ἀριστεράν· εἰς τοὺς
πόδας τῆς κύων. Ορ. 7.—Σ. 3—Κ. ω.—9 Φρ.

20 Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ κεφαλή Paludamentum. Ὅπ. ΚΟΙ-
ΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. ποταμὸς κείμενος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν κάλα-
μον, ὁ ἀριστερὸς ἀγκῶν ἀκουμβισμένος ἐπὶ ἀγγείου ἀναποδογυρι-
σμένου, ὅθεν ἐκχύνονται ὕδατα, Ορ. 9—Σ. 3—Κ. π.—12 Φρ.

21 Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ἡ αὐτὴ κεφαλή Paludamentum. Ὅπ. ΚΟΙ-
ΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. ΓΟΥΤΥΣ. Γυνὴ ἐπὶ ἵππου ὀδούντος ἀριστερά.
Ορ. 6.—Σ. 3.—Κ. ω.—9 Φρ.

22. ΑΥΤΟΚΡΑ. ΣΕΒΑΣ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Κεφαλή δαφνηφ. τοῦ Ἀδριανοῦ,
δεξιὰ. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ὁ Ἀσκληπιὸς ὄρθιος, ἀκουμβισ-
ἐπὶ τῆς βίβδου. Ορ. 4—Σ. 2—Κ. π.—3 Φρ.

Ἄντωνιος Πῖος ἡ εὐσεβής.

23. ΑΥ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ. Κεφαλ. δαφνηφ. Ἀντωνίνου. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ.
ΚΡΗΤΩΝ. Στρατιώτης ὀδευὼν ὦπλισμένος μὲ δόρυ καὶ ἀσπίδα. □.
ECKHEL. Mus caes. . . Ορ. 4—Σ. 6—Κ. π.—8 Φρ.

Μ. Αὐρήλιος.

24. Κεφαλή τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗ-
ΤΩΝ. Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ ταύρου. □. Gusseme. Ορ. 4—Σ. 6—Κ. π.
—18 Φρ.

Καράκαλλας.

25. Κεφαλή Καρακάλλου. Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ. ΚΡΗΤΩΝ. Ἄρ-
τεμις ἡ κυνηγός. □. Vaillant, num. Graeca— Ορ. 6.—Σ 6—Κ.
π.—24 Φρ.

ΑΛΛΑΡΙΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσίν·

Ἀργυρά. Σ. 6.—Κ. ω.—μικρὸν νόμισμα.—80 Φρ.

29. Κεφαλή τῆς Παλλάδος δεξιὰ. Ὅπ. ΑΛΛΑΡΙΩΤΑΝ. Ὁ Ἡρακλῆς
ὄρθιος, κατὰ πρόσωπον, μὲ ὄψιν ὀλόκληρον, τὴν δεξιὰν ἀκουμβισ-
εἰς τὸ βόπαλόν του, καὶ κρατῶν εἰς τὴν ἀριστεράν τὴν λεοντήν.
ΑΡ. 5 $\frac{1}{2}$ Σ. 6. Κ. ω.—80. Φρ.

ΑΠΤΕΡΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσίν·

- Αργυρά* } Σ. 4.—Κ. π. διάμετρος συνήθης, ἀπὸ 20 ἕως 24 Φρ.
 } Σ. 6.—Κ. ω. Νόμισμα μεγάλο, ἀπὸ 100 ἕως 150 Φρ.
- Ὁρείχαλκα* Σ. 1.—Κ. π. μικρὰ διάμετρος ἀπὸ 2 ἕως 6 Φρ.
27. ΠΤΑΡΑΙΩΝ. Κεφαλή γυναικὸς περιεζωσμένη με διάδημα, με σκουλαρικήν ἔμπροσθεν ΠΥΘΟΑΓ. . . . Ὅπισθεν ΠΤΟΛΙΟΙΚΟΣ. Στρατιωτικὴ εἰκὼν ὄρθια, ἡ δεξιὰ ὑψωμένη, ἡ ἀριστερὰ ὀπλισμένη με λόγχην καὶ ἀσπίδα, εἰς τὸ πεδῖον δενδρίδιον. ΑΡ. 7. Σ. 6—Κ. ωτ.—150 Φρ.
28. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. Κεφαλή γυναικὸς, ὄπ. ΠΤΟΛΟΣΤΟ. Ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου. □. Hurter. ΑΡ 7.—Σ. 6. Κ. ω. 150 Φρ.
29. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν, ἄνθρωπος ὄρθιος. □. Mus. M. Ducis. ΑΡ 7—Σ. 6—Κ. ω. 100 Φρ.
30. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. Ὁ Ἑρμῆς ὄρθιος, κηρύκιον κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν καὶ la penula . . εἰς τὴν ἀριστεράν. . . ΑΡ 4—Σ. 4—Κ. π. 20 Φρ.
31. Κεφαλή με διάδημα γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. Ὁ Ἀπόλλων καθήμενος ἐπὶ βράχου, ἀριστερὰ, κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν του ἓνα κρατῆρα (ἀγγεῖον), ὁ ἀριστερὸς ἀγκῶν ἀκουμβισμένος ἐπὶ τῆς λύρας του. ΑΡ 4—Σ. 4—Κ. ω. 24 Φρ.
32. Κεφαλή γυναικὸς δεξιὰ, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. ΝΙΚΑ. Πολεμιστῆς πορευόμενος ἀριστερὰ, ὀπλισμένος με λόγχην καὶ με ἀσπίδα. ΑΡ 4.—Σ. 4.—Κ. ω. 24 Φρ.
33. Κεφαλή γυναικὸς ἀριστερὰ, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. εἰκὼν στρατιωτικὴ πορευομένη ἀριστερὰ, ὀπλισμένη με λόγχην καὶ ἀσπίδα. Ὅρ. 3.—Σ. π. 2 Φρ.
34. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ, περιεζωσμένη με κορῶνα ἐστεφανωμένη, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙ. Πολεμιστῆς ὀδεύων ἀπὸ δεξιὰ ἀριστερὰ. . . ΑΡ 3. Σ. 1—Κ. π. 2 Φρ.
35. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΑΠΤΕΡΑΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος, εἰς τὸ πεδῖον φοίνιξ . . . Ὅρ. 3. Σ. 1—Κ. πρ. 2 Φρ.
37. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΑΠ. Τέρμα . . ὄρ. 2—Σ. 2—Κ. πρ. 6 Φρ.
37. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΑΠΤ. Τόξον. ὄρ. 2—Σ. 4—Κ. π. 2 Φρ.
38. Ἄλλο σχεδὸν παρόμοιον. ὄρ. 2—Σ. 1—Κ. π. 2 Φρ.

ΑΡΚΑΔΙΑ. Νομίματα αὐτόνομα.

Τὰ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἀποδιδόμενα νομίσματα εἰσιν. □

Ἀργυρᾶ. Σ. 6. Κ. ω.—διάμετρος συνήθης 60 φρ.

39. Κεφαλή τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, δεξιᾶ, ὄπ. ΑΡΚΑΔΩΝ. ἡ Παλλὰς ὀρθία μὲ τὴν δεξιάν χεῖρα ἀκουμβισμένη ἐπὶ τοῦ ἀκοντίου· καὶ μὲ τὴν ἀριστεράν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς τεθειμένης ἐπὶ γῆς 2. AP . . . 4—Σ. ω. 60 φρ.

ΑΡΣΙΝΟΝ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἀποδιδόμενα νομίσματα εἰσιν·

Ῥοειχάλκα Σ. 6. Κ. π.—μικρᾶς διαμέτρου 18 φρ.

40. Κεφαλή τῆς Παλλάδος, ὄπ. ΑΡΣΙ. Δύο δελφίνες. 2 □. Mus Caes. Eckhel. Doct. num. vet. T. II. p. 304. ὄρ. 3.—Σ. 6.—Κ. π. 18 φρ.

ΑΞΙΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν ἀποδιδόμενα νομίσματα εἰσιν·

Ῥοειχάλκα Σ. 3—Κ. π.—μικρᾶς περιμέτρου. 6 φρ.

41. Κεφαλή δαφνηφόρ. τοῦ Διὸς, δεξιᾶ· ὄπ. ΟΛΞΙΩΝ. Τρίπους· εἰς τὸ ἐπίπεδον μονόγραμμα (673) 2. ὄρ. 4—Σ. 3—Κ. π. 6 φρ.
42. Κεφαλή δαφνηφ. τοῦ Διὸς, δεξιᾶ, ὄπ. ΟΛΞΙΩΝ. Τρίπους· εἰς τὸ ἐπίπεδον, τὰ μονογράμματα (108 καὶ 673) ὄρ. 4—Σ. 3—Κ. π. 6 φρ.
43. Ἔτερον χωρὶς μονόγραμμα· ἐπάνω τοῦ Τρίποδος, εἰς κεραυνὸς 2 ὄρ. 2 $\frac{1}{2}$ —Σ. 13 Κ. π. 6 φρ.

ΚΕΡΑΙΤΑΙ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

Ἀργυρᾶ Σ. 7—Κ. ω. διαμέτρου μετρίας συνήθους 72 φρ.

44. Κεφαλή ἀκτινωτῆ τῆς Ἀρτέμιδος, ἀριστερά, φαρέτρα ὀπισθεν τῆς ῥάχης· ὄπ. ΚΑΙΡΑΙΤΑΝ. μεταξὺ δύο σιδήρων λογχῶν διαφόρων εἰδῶν, θεμένων ὀριζοντίως· ὄλα ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς στεφάνου μυρσίνης . . . AP 5—Σ. 7—Κ. ω. 72 φρ.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταῦτα τῆς πόλεως εἰσιν·

Ἀργυρᾶ Σ. 5—Κ. π.—Νόμισμα μέγαλον ἀπὸ 72 ἕως 120 φρ.

Ῥοειχάλκα 2 Σ. 7—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας . . . 20 φρ.

45. Κεφαλή Ἀρτέμιδος. ὄπ. ΧΕΡΣΟ. Ὁ Ἡρακλῆς κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν ἐν ῥόπαλον ὑψωμένον, καὶ μίαν λεοντὴν εἰς τὴν ἀριστεράν. □. Mus. Caes. . . AP 7—Σ. 6—Κ. ω. 120 φρ.

46. Κεφαλή δαφνηφ. τῆς Ἀρτέμιδος, δεξιὰ, ὄπ. ΧΕΡΣΟΝΑΣΙΟΝΑ. (Sic.) Ὁ Ἀπόλλων γυμνός, γυρισμένος δεξιὰ, καθήμενος ἐπὶ τοῦ Τρίποδος, βασιτῶν εἰς τὴν δεξιὰν *le plectum*· καὶ εἰς τὴν ἀριστεράν μίαν λύραν· εἰς τὸ ἐπίπεδον, μία τρίαινα ἀνωκατωμένη . . . AP 7—Σ. 5—Κ. ω. 80 φρ.
47. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΧΕΡΣΟΝΑΣΙΟΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος, εἰς τὸ ἐπίπεδον, τρίαινα . . . AP 6 $\frac{1}{2}$ —Σ. 5—Κ. ω. 80 φρ.
48. Κεφαλή τῆς Ἀρτέμιδος· ὀπισθεν τοῦτο τὸ σημεῖον † εἰς ἀντισημείωσιν. ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή, καὶ ὁ αὐτὸς τύπος εἰς τὸ ἐπίπεδον τρίαινα . . . AP 6—Σ. 5—Κ. ω. 80 φρ.
49. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΧΕΡΣΟΝΑΣΙΟΝ. (Sic.) ὁ αὐτὸς τύπος χωρὶς σύμβολον . . . AP 6—Σ. 5—Κ. π. 72 φρ.
50. ΧΕΡ. Ὁ Ἀσκληπιὸς ὄρθιος ἀκουμβισμένος ἐπὶ τῆς ῥάβδου του εἰς τὸ ἐπίπεδον. Γ. ὄπ. ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. Ἡ Ἰγεία ὄρθια, δίδουσα τροφήν εἰς ὄφιν. 2. ὄρ. 5—Σ. 7—Κ. π. 20 φρ.
51. Κεφαλή τῆς Παλλάδος, δεξιὰ· ὄπ. ΧΕΡΣ. Πρώρη (Prue) πλοίου 2. ὄρ. 4—Σ. 7—Κ. π. 20 φρ.

ΚΝΩΣΣΟΥΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

- Ἄργυρᾶ. $\left\{ \begin{array}{l} \Sigma. 4—Κ. \omega. \text{ μετρίας διαμέτρου} \dots 12 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 2—Κ. \omega. \text{ συνήθους διαμέτρου} \cdot \text{ ἀπὸ } 9 \text{ ἕως } 24 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 3—Κ. Β. \text{ μικρὸν Medaillon ἀπὸ } 30 \text{ ἕως } 200 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 3—Κ. \omega. \text{ Metellon ἀπὸ } 30 \text{ ἕως } 300 \text{ φρ.} \end{array} \right.$
- Ὁρείχαλκα. $\left\{ \begin{array}{l} \kappa—Κ. \pi. \text{ μικρᾶς περιφερείας ἀπὸ } 1 \text{ ἕως } 3 \text{ φρ.} \\ \kappa—Κ. \pi. \text{ μετρίας περιφερείας ἀπὸ } 1 \text{ ἕως } 3 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 1—Κ. \pi. \text{ μεγάλης περιφερείας ἀπὸ } 3 \text{ ἕως } 8 \text{ φρ.} \end{array} \right.$

Νομίσματα βασιλικά.

Ὁρείχαλκα Σ. 8—Κ. π.— μετρίας περιφερείας. . . 60 φρ.

52. Ὁ Μινώταυρος μὲ ἐν γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς, κρατῶν μίαν σφαῖραν εἰς τὴν δεξιὰν του ὑψωμένην, ἡ δ' ἀριστερά του κρεμαμένη, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφήν. Ὁ Λαβύρινθος σταυροειδῶς, στολισμένος εἰς τὸ κέντρον μὲ ἀστέρα· εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας, ἐν τετράγωνον σκαμμένον πολλά βαθέως· τὸ ὅλον ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς ἀλάνιου τετραγώνου βαθουλοῦ. . . . AP 6 $\frac{1}{2}$ —Σ. 7—Κ. π. 200 φρ.
53. Κεφαλή γυναικὸς, ἀριστερά, ὀπισθοφανῶς, ἀντισημείωσις, ὄπ. χω-

- ρίς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθος σταυροειδῶς εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ἐν ἀλώνιον βαθέως. AP 6—Σ 4—Κ. π. 48 φρ.
54. Ἔτερον σχεδὸν παράμοιον AP 6—Σ. 4.—Κ. π. Β. 40 φρ.
55. Κεφαλὴ γυναικὸς στεφανωμένη μετὰ στάχτας, δεξιὰ, μετὰ σκουλαρίκια καὶ περιδέραιον μαργαριταρένιον, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθος σταυροειδῶς, εἰς τὸ ἐπίπεδον ἀντισημείωσις. . . AP 6.—Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
56. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθ. σταυροειδ., εἰς τὸ κέντρον τέσσαρες στιγμαί. AP 6—Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
57. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ ὀπισθοφανῶς. Κεφαλὴ βοῦς εἰς ἀντισημείωσιν, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθ. σταυροειδ. ἐν τῷ κέντρῳ ἀστήρ. . . AP 6—Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
58. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ὁμοίως Λαβ. σταυροειδ. AP 6—Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
59. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ὁμοίως Λαβ. σταυροειδ. AP. 5.—Σ. 3—Κ. ω. 18 φρ.
60. ΚΝΩΣΙΟΝ. ὁ Ζεὺς καθήμενος ἀριστερὰ κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν κρατῆρα (ἀγγεῖον,) τὴν ἀριστερὰν θεμενὴν ὑπὸ τοῦ ἀκοντίου, ὅπ. κεφαλὴ τοῦ Ἀριανοῦ στεφανωμένη, δεξιὰ, ἐν τῷ μέσῳ στρογγυλοειδοῦς λαβυρίνθου. AP 6—Σ. 6—Κ. π. 140 φρ.
61. Ὁ Μινώταυρος μετὰ ἐν γόνυ ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ δεξιὸς βραχίον κρεμάμενος, ἡ ἀριστερὰ χεὶρ ὑψωμένη, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθ. τετραγωνικῶς χωρὶς σύμβολον. AP 6—Σ. 6—Κ. π. 150 φρ.
62. Κεφαλὴ γυναικὸς ἐστεφανωμένη μετὰ στάχτας, ἀριστερὰ σκουλαρίκια καὶ περιδέραιον μαργαριταρένιον (ἕρμος.) Ὅπ. ΚΝΩΣΙΟΝ. (βουστροφιδῶν.) Κεφαλὴ τοῦ Μινωτάουρου κατὰ πρόσωπον (ἢ προσωποφανῶς) ἐν τῷ μέσῳ τετραγώνου Λαβυρίνθου AP 6 1/2—Σ. 6.—Κ. π. ω. 150 φρ.
63. Κεφαλὴ γυναικὸς στεφανωμένη μετὰ στάχτας, δεξιὰ ὑποκάτωθεν, ΚΝ, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρινθ. τετραγωνικῶς παρόμοιος τοῦ προηγουμένου. AP. 6—Σ. 3—Κ. π. 30 φρ.
64. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ ὑποκάτω. ΚΝ, ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβ. τετραγωνικῶς ἐν τῷ μέσῳ Μονόγραμμα (444) ἐν ἐπιπέδῳ, σίδηρον λόγχης καὶ παραζώνιον. AP 7—Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
95. Κεφαλὴ γυναικὸς, δεξιὰ, ὅπ. ΒΙΡ. Λαβύρ. καθὼς ὁ προηγούμενος τετράγωνος. AP 6—Σ. 3—Κ. π. 24 φρ.

66. Κεφαλή ἡ αὐτὴ, ὄπ. ΒΙΡ. Ὁ αὐτὸς τύπος. ΑΡ. 6—Σ. 3—Κ. π. — 24 φρ.
67. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΒΙΡ. ὁ αὐτὸς τύπος. ΑΡ 7—Σ. 13—Κ. Β. 20 φρ.
68. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΒΒΙΥ. Ὁ αὐτὸς τύπος. ΑΡ. 7. Σ. 3—Κ. Β. 20 φρ.
69. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀριστερά, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Ὁ Ζεὺς νικηφόρος καθήμενος ἐπὶ τετραγώνου Λαβύρινθου, δεξιὰ· ἐν ἐπιπέδῳ Μονόγραμμα (374.) ΑΡ 5—Σ. 4—Κ. π. 24 φρ.
70. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή εἰς τὸν αὐτὸν τύπον, ἐν ἐπιπέδῳ μονόγραμμα (1296.) ΑΡ 5—Σ. 4—Κ. π. 24 φρ.
71. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΚΝΩ. ΑΓΕΙ. Λαβύρινθ. τετράγωνος ἐν ἐπιπέδῳ κεραυνός. . . ΑΡ 3 1/2—Σ. 4—Κ. ω. 21 φρ.
72. Κεφαλή γυναικὸς. ἀριστερά, σκεπασμένη, ἐπὶ κεφαλῆς μὲ μίαν τιάραν στολισμένην ἀπὸ ἄνθη, μὲ σκολαρίκια καὶ περιδέραιον μαργαριταρένιον, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρινθ. τετράγωνος ἐν ἐπιπέδῳ τὰ γράμματα. Α. Ρ. ἐν σίδηρον λόγχης, καὶ εἰς κεραυνός ΑΡ 6 1/2—Σ. 4—Κ. ω. 40 φρ.
73. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΚΝΩΣΙ. Λαβύρινθ. ἐν ἐπιπέδῳ τὰ στιχεῖα Α. Ρ. ΑΡ 4—Σ. 2—Κ. ω. 12 φρ.
74. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΚΝΩ, Λαβύρινθ. ἐν ἐπιπέδῳ τὰ στιχεῖα. Α. Ρ. ΑΡ 4—Σ. 2—Κ. π. 9 φρ.
75. Κεφαλή διαδημένη τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος. ΑΡ 7 1/2—Σ. 3—Κ. π. 36 φρ.
76. Ἐτέρον σχεδὸν παρόμοιον. ΑΡ 8—Σ. 3—Κ. ω.—40 φρ.
77. ΝΙΚΑ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς δεξιὰ, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρ. ΑΡ 8—Σ. 3—Κ. Β. 24 φρ.
78. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή· καὶ ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρινθ. ΑΡ 9—Σ. 3—Κ. π. 30 φρ.
79. Κεφαλή διαδημένη τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρινθ. τὸ ὄλον εἰς ἓνα στέφανον δάφνης ΑΡ 9 1/2—Σ. 3. Κ. ω. 50 φρ.
80. Κεφαλή δαφνηφ. τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρινθ. τετράγωνος, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Λαβυρ. εἰς ἀστὴρ (Γωνία νέα.) ΑΡ 6.
81. Προτομή τῆς Ἀρτέμιδος, ἀριστερά, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρ. εἰς τὴν εἴσοδον αὐτοῦ εἰς ἀστὴρ, εἰς τὸ ἐπίπεδον κεραυνός καὶ βωμὸς ἀναμμένος (Γωνία νέα)—ΑΡ 6.

82. ΠΟΛΧΟΣ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος ἀριστερά, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβ. στρογγύλος. (Pellerin.) ΑΡ 9—Σ. 7—Κ. ω. 300 φρ.
83. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιᾷ, ὄπ. ΚΝΟΥΣΙΩΝ. (sic) Ἄετός δεξιᾷ, τὰς πτέρυγας ἐξαπλωμένας, εἰς τὸ ἐπίπεδον, τὸ μονόγραμμ. (675) καὶ τὸ στοιχεῖον Μ. Ορ. 7—κ. Κ. π.
84. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΑΥΙΑΔΑ. (sic.) ὁ αὐτὸς τύπος, εἰς τὸ ἐπίπεδον τὸ στοιχεῖον Β. Ορ. 7—κ. Κ. π.
85. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΑΡΙΣΤΙΩΝ· ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 8—Σ. 2. Κ. π.—8 φρ.
86. Ἡ αὐτὴ κεφαλή ὀπισθοφανῶς. Β, ὄπ. ΘΑ. ΔΙΟΡ. ΓΣ. Ἄετός ἐξαπλωμένος, ὑποκάτω τὰ μονογράμματα (91. καὶ 340.) καὶ τὸ στοιχεῖον Σ. Ορ. 7—κ. Κ. π.
87. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΘΑΡΣΥΔΙΚΑΣ. Ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 7—κ. Κ. π.
88. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ἔμπροσθεν φυτόν· ὑποκάτω, Α, ὄπ. ΚΥΔΑΣ. Ἄετός ἐξαπλωμένος δεξιᾷ. Ορ. 7—κ. Κ. ω. 4 φρ.
89. Ἡ αὐτὴ κεφαλή ἔμπροσθεν φυτόν· ὑποκάτωθεν Β, ὄπ. ΚΥΔΑΣ. Ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 7—κ.—Κ. π.
90. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ΚΥΔΑΣ. Ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 7—κ. Κ. π.
91. ΚΝΩΣΙΩΝ. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς δεξιᾷ, ἔμπροσθεν φυτόν, ὄπ. ΜΝΑΣΙΘΕΩΣ. Ἄετός. τὰς πτέρυγας ἐξαπλωμένας δεξιᾷ. Ορ. 8—Σ. 1—Κ. π. 3 φρ.
92. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον Ορ. 8—Σ. 1—Κ. π. 3 φρ.
93. Κεφαλή ἀγένειος γυμνή, ἀριστερά, ἐπάνω. Λαβύρινθος εἰς ἀντισημείωσιν, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Λαβύρ. σταυροειδῶς χοντρῶς σχηματισμένος.
94. Κεφαλή δαφνηφόρος, τοῦ Διὸς δεξιᾷ. . . Ορ. 5—Σ. 2—Κ. ω. —3 φρ. ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρ. τετράγωνος Ορ. 6—κ. Κ. π.
95. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον. Ορ. 6—κ. Κ. π.
96. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, ἀριστερά, ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Λαβύρινθ. τετράγωνος. Ορ. 6—κ. Κ. α.
97. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον. Ορ. 6—κ. Κ. π.
98. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιᾷ, ὄπ. ΚΝΩ. . . Λαβύρινθ. τετράγων. Ορ. 4—κ. Κ. ω. 4 φρ.
99. Κεφαλή δαφνηφόρος νέα, δεξιᾷ, ὄπ. Λαβύρινθ. τετράγωνος. Ορ. 3—Σ. 2—Κ. π. 3 φρ.

100. Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ ταύρου, δεξιὰ, κάτω, δύο περιστέφια, ὄπ. ΚΝΩ-
ΣΙΩΝ. Λαβ. τετραγ. εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ἀστήρ. Ορ. 4—Σ. 2—
Κ. π. 3 φρ.
101. Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ ταύρου, δεξιὰ ὑποκάτω, εἰς δελφίν' ὄπ. χωρὶς
ἐπιγραφῆς. Λαβύρινθ. Ορ. 4—Σ. 2—Κ. π. 3 φρ.
102. Κεφαλή Ἀρτέμιδος, δεξιὰ, φαρέτρα ὀπίσω εἰς τὴν πλάτην.
ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. τόξον καὶ φαρέτρα. Ορ. 6—Σ. 1—Κ. π. 3 φρ.
103. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ' φαρέτρα. Ορ. 8 ¹/₂ —
κ. Κ. π.
104. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΑΥΡΙΑΔΑ. Φαρέτρα. Α. Ορ. 5—κ.—
Κ. π.
105. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΑΥΡΙΑΔΑ. Φαρέρα. Β. Ορ. 5—κ—Κ. π.
106. Κεφαλή Ἀρτέμιδος, δεξιὰ' ὄπ. ΘΑΡΣΥΔΙΚΑΣ. Φαρέτρα. Α.
Ορ. 4 ¹/₂ —κ.—Κ. π.
107. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΚΝΩΣΙΩΝ. Κηρύκιον. Ορ. 2 ¹/₂ —Σ. 3.
—Κ. π. 3 φρ.
108. ΚΝΩ. κεφαλή γενάτη, δεξιὰ' ὄπ. κεφαλὴ γυναικὸς, δεξιὰ. Ορ.
2 ¹/₂ —Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.
109. ΚΝΩ. κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ' ὄπ. κεφ. γυν. δεξ. Ορ. 2 ¹/₂
Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.
110. ΚΝΩ. κεφαλή ἀνδρική γυμνή, δεξιὰ' ὄπ. κεφ. γυν. στεφανω-
μένη μὲ στάχυας. δεξ. Ορ. 3—Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.

Αὐγούστος.

111. ΚΑΙΣΑΡ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. κεφαλή τοῦ Αὐγούστου. ὄπ. ΓΝΩΣΙΩΝ
(Sic.) Λαβύρινθ. □ vail. Numismata graeca. Ορ. 6—Σ. 8—Κ.
π. 60 φρ.

ΚΥΛΩΝΙΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

Ἀργυρᾶ	{	Σ. 2—Κ. ω. διάμετρος μετρία . . 6 φρ.
		Σ. 2—Κ. ω. διάμετρος συνήθης . . 12 φρ.
		Σ. 3—Κ. ω. μικρὸν νόμισμα, ἀπὸ 30 ἕως 200 φρ.
		Σ. 8—Κ. ω. νόμισμα μέγα . . . 300 φρ.
- Ὀρείχαλκα Σ. 1—Κ. π. μικρὴ διήμετρος ἀπὸ 1 ἕως 6 φρ.

Βασιδικὰ νομίσματα.

- Ἀργυρᾶ (α) Σ. 5—Κ. ω. νόμισμα μέγα, ἀπὸ 72 ἕως 80 φρ.

(α) Ἴδὲ Κρήτη. Δριθ. 2 καὶ 5.

Ὀρειχάλκα { Σ. 1—Κ. π. μικρὴ διάμετρος ἀπὸ 2 ἕως 50 φρ.
 Σ. 6—Κ. π. συνήθης διάμετρος . . . 24 φρ.
 Σ. 6—Κ. π. μεγάλη διάμετρος . . . 36 φρ.

112. Κεφ. γυν. δεξ. περιεζωσμένη με ἀνήθ* ὀπισθοφανῶς.
 ΝΕΥΑΝΤΟΣ ΕΠΟΕΙ. ὄπ. ΚΥΔΩΝ. Ἄνθρωπος γυμνός ὄρθιος, δε-
 ξιά* κρατῶν τόξον. ΑΡ 6 ¹/₂ Σ. 7—Κ. ω. 200 φρ.
113. Κεφ. γυν. περιεζωσμένη ἀπὸ θύρσον (κληματάφυλλα) ὀπισθεν
 μονόγρτζμα (561). ὄπ. ΚΥΔΩΝ. Ἄνθρωπος γυμνός ὄρθιος, κα-
 τασκευάζων τόξον* εἰς τοὺς πόδας του κύων ΑΡ 6 ¹/₂ Σ. 5—Κ.
 ω. 72. φρ.
114. Κεφ. γυν. στεφανωμένη ἀπὸ κισσὸν, δεξιά* ὄπ. ΚΥΔΩΝ. Ἄνθρω-
 γυμνός ὄρθιος, δεξιά, ἐργαζόμενος τόξον ΑΡ 6. Σ. 4—Κ. ω—
 12 φρ.
115. Ἔτερον παρόμοιον. ΑΡ 4 ¹/₂ Σ. 2—Κ. ω. 12 φρ.
116. Κεφαλή τοῦ Βάγκχου νέου, στεφανωμένη με κισσὸν, δεξιά, ὄπ.
 ΚΥΔΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος* κατὰ γῆς κύων* εἰς τὸ ἐπίπεδον XI.
 ΑΡ 6 Σ. 3—Κ. ω. 30 φρ.
117. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή, καὶ ὁ αὐτὸς τύπος* εἰς
 τὸ ἐπίπεδον, λαμπάς. ΑΡ 7 Σ. 4—Κ. ω. 36 φρ.
118. Κεφαλή τοῦ Βάγκχου στεφανωμένη ἀπὸ κισσὸν, δεξιά, ὄπ. ΚΥ-
 ΔΩΝ. Λύκαινα ὄρθια, θηλάζουσα νέον βρέφος. ΑΡ 6 ¹/₂ Σ. 4—Κ.
 ω. 40 φρ.
119. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή, καὶ ὁ αὐτὸς τύπος. ΑΡ
 3 ¹/₂ Σ. 2—Κ. ω. 6 φρ.
120. Κεφαλ. τῆς Παλλάδος, δεξιά, ὄπ. ΚΥΔΩΝ. Λύκαινα ὄρθια* θη-
 λάζουσα νέον βρέφος. ΑΡ 5 Σ. 2—Κ. ω. 12 φρ.
121. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον. ΑΡ 4 Σ. 2—Κ. ω. 12 φρ.
122. Κεφαλή τῆς Παλλάδος, δεξιά, ἡ περικεφαλαία στολισμένη με
 ἓνα Γρύπα (εἶδος ἀετοῦ) καὶ μυθολογούμενον ἀετολέων* καὶ με 4
 ἄλογα κατὰ πρόσωπον (de frond) ἔμπροσθεν ΑΙΘΩΝ, ὄπ. ΚΥΔΩΝΙ-
 ΤΑΝ. Αἰγώλιος (ὄρνειον) τεθειμένος ἐπὶ μιᾶς διώτης (α), (diota)
 ἀνωκατωμένης (ἢ ἀναποδογυρισμένης,) ἐπάνω τὸ στοιχεῖον Β. εἰς
 τὸ ἐπίπεδον ὁ Ἡρακλῆς περιπατῶν γυμνός, κρατῶν τὸ ῥόπαλόν του
 ὅλα εἰς ἓνα στέφανον ἀπὸ ἐλαίαν. ΑΡ 8 Σ. 8—Κ. ω. 300 φρ.
123. ΠΑΣΙΩΝ. Κεφαλή τῆς Ἀρτέμιδος, δεξιά* τόξον καὶ φαρέτρα εἰς

(*) Τοῦτο εἶχει ἀγγεῖον τοῦ εἴγου με δύο λαβὰς. (Σημ. Σ. Κρ.)

τὴν πλάτην, ὄπ. ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ. Ἄρτεμις ὀρθία κατὰ πρόσωπον, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν μίαν μεγάλην λαμπάδα (ἢ δάδα) ἀναμμένην· καὶ εἰς τοὺς πόδας τῆς κύων. Ὅλα περιεχόμενα εἰς ἓνα στέφανον δάφνης. ΑΡ 8 Σ. 8—Κ. ω. 300 φρ.

124. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιά, ὄπ. ΚΥΔΩ. Μηνίσκος (ἡμισέληνον) Ορ. 3 ¹/₂ Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.

125. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, εἰς τὸ ἐπίπεδον Β. Α., ὄπ. ΚΥΔΩ. Μηνίσκος. Ορ. 4 Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.

126. Κεφαλὴ τοῦ Βάκχου στεφανωμένη με κισσόν, δεξιά, ὄπ. ΚΥΔΩ. Μηνίσκος. Ορ. 3 ¹/₂ Σ. 2—Κ. π. 1 φρ.

127. ΑΡ. Αἰγώλιος, κατὰ πρόσωπον, ὄ. ΚΥ. Ἄστηρ ἐν Μηνίσκῳ. Ορ. 3 Σ. 2—Κ. π. 4 φρ.

128. Κεφαλὴ διαδημένη γυναικός, δεξιά, ὄπ. ΚΥΔΩ. Βότρυς σταφυλῆς. Ορ. 2 ¹/₂ Σ. 2—Κ. π. 4 φρ.

129. Κεφαλὴ γυναικός, περιζωμένη ἀπὸ κισσόν, ὄ. ΚΥΔΩ. Κύων καθήμενος, δεξιά. Ορ. 2 Σ. 1—Κ. π. 12 φρ.

130. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιά, ὄπ. ΚΥΔΩΝΙΑΤΑΝ. Ἡ νίκη περιπατοῦσα ἀριστερά, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν ἓνα στέφανον, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν μίαν τρίαιναν. Ορ. 5 Σ. 5—Κ. π. 6 φρ.

Αὐγούστος.

131. ΚΑΙΣΑΡ. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ· Κεφαλὴ γυμνὴ τοῦ Αὐγούστου, δεξιά, ὄπ. ΚΥΝΩΔΙΑΤΑΝ. Δύκκινα θηλάζουσα βρέφος, δεξιά. Ορ. 6 Σ. 2—Κ. π. 4 φρ.

Τιβέριος.

132. ΤΙΒΕΡΙΩ. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. ΕΠΙ. ΚΟΡ. ΛΥΘΟ. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Τιβερίου· ὄπ. ΣΥΓΚΚΗΤΩ. ΚΡΗΤΕΣ. ΚΥ. κεφαλὴ γεννάτη, σκεπασπένη. ΑΡ 6. Σ. 6—Κ. ω. 80 φρ.

Κλαύδιος.

133. ΤΙ. ΚΛΑΥ. ΚΑΙΣΑΡ (ὀπισθοπόρος) κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Κλαυδίου δεξιά· ὄ. ΚΥΔΩΝ (ὀπισθοπόρος) γυνὴ καθήμενη, κρατοῦσα κρατῆρα εἰς τὴν δεξιάν τῆς καὶ τὸ ἀκόντιον εἰς τὴν ἀριστερὰν □. Rasch Lexicon. Ορ. 9. Σ. 6—Κ. π. 36 φρ.

Νέρων.

134. . . . Λ. ΚΛΑΥ. ΝΕΡΩΝ. κεφαλὴ γυμνὴ τοῦ Νέρονος με μίαν

ἀντισημείωσιν' ὅπ. Χωρίς ἐπιγραφὴν. Λύκαινα θυλάζουσα ἐν παι-
δίον □. Rasch lexicon. Op. 4. Σ. 4—Κ. π. 8 φρ.

Οὐ ἰτέλλιος.

135. ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. κεφαλὴ δαφνηφ. τοῦ ΟΥΙΤΕΛΛΙΟΥ.
ὅπ. ΚΥΔΩ. Ὁ Ζεὺς βρέφος καθήμενος ἐπὶ μιᾶς αἰγῆς □. (Vail.
Numismata Graeca). Op. 4 Σ. 7—Κ. π. 50 φρ.

Βεσπεσιανός.

136 . . . Κεφαλὴ τοῦ Βεσπεσιανοῦ. ὅπ. ΚΥΔ. ὁ αὐτὸς τύπος □.
Vail. Num. graec. Op. 4—Κ. π. 8 φρ.

137. ΔΟΜΙΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Δομιτιανοῦ,
δεξιὰ' ὅπ. ΕΠΙ. ΝΕ. ΚΥΔΩΝ. Ζεὺς καθήμενος δεξιὰ, κρατῶν εἰς
τὴν δεξιάν δύο στάχυας, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τοῦ ἀκοντίου.
Op. 8. Σ. 6—Κ. π. 36 φρ.

138. ΔΟΜΙΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Δομιτιανοῦ,
δεξιὰ' ὅπ. ΕΠΙ. ΕΛΒΙΟΥ. Μία Λύκαινα θυλάζουσα βρέφος. Op. 4.
Σ. 5—Κ. π. 2 φρ.

Ἄδριανός.

139 Κεφαλὴ τοῦ Ἀδριανοῦ' ὅπ. ΚΥΔΩΝ. Λύκαινα στραμ-
μένη πρὸς τα δεξιὰ, θηλάζουσα βρέφος □. (Vail. Num. graeca)
Op. 4. Σ. 5—Κ. π. 15 φρ.

Ἄντωνῖνος Πῖος.

140. Χωρίς ἐπιγραφὴν, κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀντωνίου, δεξιὰ'
ὅπ. ΚΥΔΩΝ. Ὁ Ζεὺς βρέφος, ἐπὶ αἰγῆς καθήμενος. Op. 7. Σ. 6.
Κ. π. 24 φρ.

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσίν

Ἄργυρᾶ	{	Σ. 6—Κ. π. περιφέρεια συνήθης . . . 50 φρ.
		Σ. 4—Κ. ω. περιφέρεια συνήθης . . . 24 φρ.
		Σ. 4—Κ. ε. νόμισμα μέγα, ἀπὸ 40 ἕως 90 φρ.

Ἄσβεστον Σ. 2—Κ. ω. μικρὰ περιφέρεια, ἀπὸ 4 ἕως 6 φρ.

Νομίσματα βασιλικά.

Ἄργυρᾶ. Σ. 8—Κ. ω. περιφέρεια συνήθης. . . 100 φρ.

141. Κεφαλὴ γυναικὸς, δεξιὰ, ὅπ. ΕΛΕ. εἰκὼν ἀνδρική γυμνή, ὀρθία,

κρατούσα εἰς τὴν ἀριστερὰν σφαῖραν, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν τόξον, ἐν τῷ μέσῳ κύκλου μαργαριταρωτοῦ (σπυριά σπυριά) καὶ ἐνὸς τετραγώνου βαθυλοῦ. AP 4 ¹/₂ Σ. 6—K. π. 50 φρ.

142. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΕΛΕΥΘΕ... ὁ Ἀπόλλων ὀρθίος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν ἐν μῆλον καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τόξον. AP 7 Σ. 4—K. ω. 90 φρ.

143. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ. ὁ Ἀπόλλων ὀρθίος, καὶ εἰς τὴν δεξιὰν μῆλον καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τόξον. AP 6 Σ. 4—K. π. 60 φρ.

144. Κεφαλὴ ἀνδρική ἀγένειος, γυμνὴ, δεξιὰ, ὄπ. ΘΥΕΛΕ. εἰκὼν γυμνὴ, ὀρθία, κρατούσα εἰς τὴν δεξιὰν μίαν σφαῖραν καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τόξον. AP 7 Σ. 4—K. β. 40 φρ.

145. Κεφαλὴ ἀγένειος δεξιὰ, στεφανωμένη μὲ κισσόν, ἐν τῷ μέσῳ στεφάνου, ὄπ. ΕΔΕΛ εἰκὼν γυμνὴ, ὀρθία, κρατούσα τόξον εἰς τὴν δεξιὰν, καὶ μῆλον εἰς τὴν ἀριστερὰν. AP 6—Σ. — 4—K. — 6. 40 φρ.

146. Κεφαλὴ γυναικὸς ἀριστερὰ, ἐπὶ τραχήλου μία ἀντισημείωσις, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν, ὁ αὐτὸς τύπος. AP 7 Σ. 4—K. β. 40 φρ.

147. Κεφαλὴ δαφνηφ. τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ, ὄπ. ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ. ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου. AP 4 Σ. 4—K. ω. 24 φρ.

148. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ, ὄπ. ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ. ὁ Ἀπόλλων καθήμενος ἐπὶ τρίποδος, εἰς τὴν δεξιὰν μῆλον, κατὰ γῆς λύρα, εἰς τὸ ἐπίπεδον μονόγραμμα (676.) Op. 4 Σ. 2—K. ω. 4 φρ.

149. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ, καὶ ὁ αὐτὸς τύπος, εἰς τὸ ἐπίπεδον μονόγραμμα. (678.) Op. 4 Σ. 2—K. ω. 4 φρ.

150. Ἔτερον μὲ τὸ μονόγραμμα (678) Op. 4 Σ. 2—K. ω. 4 φρ.

151. Ἔτερον μὲ τὸ μονόγραμμα (676) Op. 4 Σ. 2—K. ω. 4 φρ.

152. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ, ὄπ. ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ. ὁ Ἀπόλλων καθήμενος ἐφ' ἐνὸς βράχου, κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν ἐν μῆλον. Op. 3 K. ω.—Σ. 3 6 φρ.

Τιβέριος.

153. ΤΙ. ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. Ε. ΚΟΡ. Δ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Τιβερίου ὄπ. ΘΕΟΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΕΛΕΥΘ. κεφαλὴ ἀκτινωτὴ τοῦ Αὐγούστου □. AP 4. Σ. 8—K. ω. 100 φρ. Eekhel, doc. num. vet. T. II. σελ. 302.

ΕΛΥΡΟΣ. Νομίσματα αυτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

- Ἄργυρᾶ Σ. 4—Κ. π. περιφερείας συνήθους ἀπὸ 24 ἕως 50 φρ.
 Ὀρείχαλκα Σ. 5—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας . . . 18 φρ.
 154. Μέλισσα. ἐν πεδίῳ, ἐν ἄνθος μὲ στοιχείον Ι. ὄπ. ΕΛΥΡΙΟΝ. κεφαλὴ αἰγῆς ἀγρίας, δεξιᾷ, ὑποκάτω σίδηρον λόγχης. ΑΡ 4. Σ. 4—Κ. π. 24 φρ.
 155. Μέλισσα ἐν πεδίῳ, ΜΙ. ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ὁ αὐτὸς τύπος ΑΡ 4. Σ. 4—Κ. π. 24 φρ.
 156. Μέλισσα ἐν πεδίῳ, ΜΙ. ὄπ. ΕΛΥΡΙΟΝ, ἀγρία αἰξ ὄρθια, γυρισμένη πρὸς τὰ δεξιὰ· ὁ ἐμπροσθινὸς δεξιὸς ποὺς τεθειμένος ἐπὶ ἐνὸς δενδριδίου ΑΝ 4. Σ. 6—Κ. π. 50 φρ.
 157. Μέλισσα, ὄπ. ΓΓΤΑ. κεφαλὴ αἰγῆς, δεξιᾷ, κάτωθεν σίδηρον λόγχης 2. ΑΡ 4. Σ. 4—Κ. π. 24 φρ.
 158. Μέλισσα, ὄπ. ΥΡΙΑΚΙΝΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου 2. □. Hunter ΑΡ 4. Σ. 5—Κ. π. 30 φρ.
 159. Μέλισσα ἐν τῷ πεδίῳ, ΜΙ. ὄπ. ΕΛΥΡΙΟΝ. κεφαλὴ αἰγῆς ἀγρίας· ὑποκάτω προβάδιον (εἶδος κονταρίου μεταχειριζομένου ἀπὸ κυνηγῶν ἐναντίον τοῦ ἀγριοχοίρου) □. Ορ. 4. Σ. 5—Κ. π. 18 φρ. (cabini de m. cousineris).

ΓΟΥΡΥΝΑ. Νομίσματα αυτόνομα.

- Χρυσᾶ. Σ. ★—Κ. ω. περιφερείας συνήθους 800 φρ.
 { Σ. 2—Κ. ω. μετρίας περιφερείας, ἀπὸ 9 ἕως 12 φρ.
 Ἄργυρᾶ { Σ. 4—Κ. ω. συνήθους περιφερείας, ἀπὸ 24 ἕως 50 φρ.
 { Σ. 2—Κ. ω. νόμισμα μέγα, ἀπὸ 24 ἕως 300 φρ.
 { κ.—Κ. ω. μικρᾶς περιφερείας, ἀπὸ 1 ἕως 3 φρ.
 Ὀρείχαλκα { Σ. 1—Κ. ω. μετρίας περιφερείας, 3 φρ.

Νομίσματα Βασιλικά.

- Ἄργυρᾶ Σ. 8—Κ. ω. συνήθους περιφερείας 450 φρ.
 { Σ. 4—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας ἀπὸ 8 ἕως 12 φρ.
 Ὀρείχαλκα { Σ. 5—Κ. π. μετρίας περιφερείας 24 φρ.
 { Σ. 3—Κ. π. μεγάλης περιφερείας 12 φρ.
 160. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιᾷ· ὄπ. ΓΟΥΡΥΝΙΩΝ. Βούδ δδδύων ἀριστερᾷ καὶ θεωρῶν δεξιᾷ ★ Χ. 4 1/2. Σ. ★—Κ. ω. 800 φρ.

461. Βοὺς ἔρθιος, γυρισμένος πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ξύων τὴν κεφαλὴν μὲ τὸν δεξιὸν ὀπισθεν πόδα, ὑποκάτω, Ε. ὄπ. Πολύπους ἐν μέσῳ ἀλώνιου τετραγώνου, ἐσκαμμένου βαθύτατα AP 5 Σ. 6—Κ. π. 100 φρ.
462. Νέα παρθένος καθημένη ἐπὶ ταύρου ὀδεύοντος δεξιὰ, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝ. λέων καθήμενος κατὰ πρόσωπον, τὸ ὄλον ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς τετραγώνου ἐσκαμμένου. AP 6 Σ. 6—Κ. π. 150 φρ.
463. Ταῦρος σκιρτῶν, δεξιὰ, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν. Νέα παρθένος ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη· εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ μετάλλου ἐν ἀλώνιον τετράγωνον ἐσκαμμένον ἐν σφαιρίδιον ἐν τῷ μέσῳ. AP 7 Σ. 4—Κ. π. 500 φρ.
464. Νέα παρθένος καθημένη ἐπὶ κεφαλῆς βοῦς, πλησίον κορμοῦ δένδρου, σκεπαζομένη τῇ δεξιᾷ χειρὶ μὲ φόρεμα (πέπλον) καὶ ἔχουσα τὴν ἀριστερὰν θεμένην ἐπὶ ἐνὸς ἀετοῦ ἀναπεπταμένου καὶ τεθειμένου ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ταῦρος σκιρτῶν δεξιὰ, καὶ θεωρῶν ἀριστερά. AP 6 ¹/₂ Σ. 5—Κ. ω. 90 φρ.
465. Νέα κόρη, ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, μὲ ἀετὸν ἐξαπλωμένον ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ὁ αὐτὸς τύπος. AP 6 Σ. 5—Κ. ω. 60 φρ.
466. Νέα κόρη, ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ταῦρος σκιρτῶν δεξιὰ καὶ θεωρῶν ἀριστερά. AP 7 Σ. 2—Κ. ω. 24 φρ.
467. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ταῦρος σκιρτῶν δεξιὰ, ὑποκάτω, ἰχθύς. AP 6 Σ. 2—Κ. ω. 24 φρ.
468. Νέα παρθένος, ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ὁ αὐτὸς τύπος· ὑποκάτω, εἰς δεξιόν. AP 7 Σ. 2—Κ. ω. 24 φρ.
469. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ταῦρος δεξιὰ. AP 7 Σ. 2—Κ. ω. 24 φρ.
470. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον. AP 7 Σ. 2—Κ. ω. 24 φρ.
471. Νέα παρθένος ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιὰν ἐν σκῆπτρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κάθηται ἐν πτηνόν, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· ταῦρος δεξιὰ. AP 7 Σ. 3—Κ. ω. 36 φρ.
472. Νέα παρθένος ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, εἰς τὴν δεξιὰν τῆς χεῖρα ἐν πτηνόν ἐπὶ κλόνου δένδρου, ὄπ. ΝΟΙΝΥΤΡΟΓ. ταῦρος σκιρτῶν δεξιὰ, καὶ θεωρῶν ἀριστερά. AP 7—Σ. 4—Κ.—ω. 50 φρ.

173. Ὁ αὐτὸς τύπος, χωρὶς πτηνόν, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ταῦρος. AP 6 $\frac{1}{2}$ Σ. 4—Κ. ω. 50 φρ.
174. Νέα παρθένος ἐπὶ κορμοῦ δένδρου καθημένη, εἰς τὴν δεξιάν της, αἰτὸς ἐπὶ κλάδου, ὅπ. ΓΟΡΤ. ταῦρος ὑδεύων ἀπὸ δεξιὰ ἀριστερά. AP 5 Σ. 4—Κ. ω. 24 φρ.
175. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ ὁ αὐτὸς τύπος. AP 5 Σ. 4—Κ. ω. 24 φρ.
176. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς δεξιὰ, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. Ταῦρος ἀνακρατιζῶν, γυρισμένος πρὸς τὰ δεξιὰ AP 3. Σ. 4—Κ. ω. 24 φρ.
177. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ἡ Εὐρώπη καθημένη ἐπὶ ταύρου ὀδεύοντος ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ εἰς τὰ δεξιὰ, κρατοῦσα πέπλον φουσκωμένον ἀπὸ τοὺς ἀέρας. AP 5—Σ. 5 Κ. ω. 40 φρ.
178. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὑποκάτω, ταῦρος ἀνακρατιζῶν εἰς μίαν ἀντισημείωσιν, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝ. ὁ αὐτὸς τύπος, ὑποκάτω, κεφαλὴ Ἀπόλλωνος εἰς ἀντισημείωσιν. AP 5—Σ. 5 Κ. ω. 48 φρ.
179. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὑποκάτω, Γ. ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ΘΙΒΟΣ. ὁ Ἡρακλῆς καθημένος ἐπὶ βράχου, τὴν δεξιάν ἐπιστηριγμένην ἐπὶ τοῦ μηροῦ του, καὶ ἐν τόξον εἰς τὴν ἀριστεράν. AP 5—Σ. 5 Κ. ω. 50 φρ.
180. Κεφαλὴ διαδημένη τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὑποκάτω Η. ὅπ. . . ΥΝΙΩΝ. ὁ Ἀπόλλων καθημένος ἐπὶ βράχου, δεξιὰ, φαρέτρα εἰς τὴν πλάτην του, καὶ τόξον εἰς τὴν ἀριστεράν του χεῖρα, εἰς τὸ ἐπίπεδον Β. AP 3 $\frac{1}{2}$ Σ. 2—Κ. ω. 9 φρ.
181. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙ. . . ὁ αὐτὸς τύπος. Β. AP 3 $\frac{1}{2}$ Σ. 2—Κ. ω. 9 φρ.
182. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ὁ αὐτὸς τύπος AP 3 $\frac{1}{2}$ Σ. 2—Κ. ω. 9 φρ.
183. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. εἰκὼν στρατιωτικὴ γυμνὴ καὶ ὀρθία, τὴν δεξιάν ἐπὶ ἀσπίδος κειμένης κατὰ γῆς, λόγχη εἰς τὴν ἀριστεράν. AP 4 Σ. 2—Κ. ω. 9 φρ.
184. Κεφαλὴ διαδημένη τοῦ Διὸς δεξιὰ, ὅπ. ΓΟΡΤ. ὁ αὐτὸς τύπος. AP 4 Σ. 7—Κ. ω. 9 φρ.
185. Κεφαλὴ διαδημένη τοῦ Διὸς, ἀριστερὰ, ὑποκάτω Δ. ὅπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ΘΙΒΟΣ. ἡ Παλλὰς ὀρθία, βριστοῦσα εἰς τὴν δεξιάν της μίαν μικρὰν Νίκην, ἡ ἀριστερὰ θεθεμένη ἐπὶ ἀσπίδος, εἰς τοὺς

- πόδας της εἰς ὄφιν, τὸ ὄλον εἰς στέφανον δάφνης (α) ΑΡ 7 ¹/₂ Σ.
8 Κ. ωτ.—300 φρ.
186. Κεφαλή τῆς Μεδούσης κατὰ πρόσωπον, ὄπ. ΓΟ. . ΝΙΩΝ. ἀέ-
τος ἐξαπλωμένος, κρατῶν εἰς τοὺς ὄνυχάς του ἕνα ὄφιν (6). . ΑΡ
4 Σ. 5—Κ. π. 50 φρ.
187. Γυνὴ καθημένη ἐπὶ κορμοῦ δένδρου, εἰς τὴν δεξιάν της, πτη-
νὸν ἐπὶ κλάδου· εἰς τὸ ἐπίπεδον, τὰ στοιχεῖα ΓΟ. ὄπ. ΓΟΡΤΥ-
ΝΙΩΝ. ἡ Εὐρώπη καθημενη ἐπὶ ταύρου, ὀδεύοντος ἀπὸ τὰ δεξιὰ
εἰς τὰ ἀριστερά, τὸ ὄλον εἰς ἕνα στέφανον δάφνης. Ορ. 4 Σ. 1—
Κ. ω. 2 φρ.
188. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ἡ Εὐ-
ρώπη ἐπὶ ταύρου, ἀριστερά, ὑποκάτω, τὸ μονόγραμμα (918.) Ορ.
6 Σ. 1—Κ. ω. 3 φρ.
189. Κεφαλή μὲ διάδημα τοῦ Διὸς, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ὁ αὐ-
τὸς τύπος. Ορ. 3—κ. Κ. ω. 1 φρ.
190. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ.
2 κ.—Κ. ω. 1 φρ.
191. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ· ὑποκάτω Α. ὄπ. ΓΟΡΤΙ-
ΝΙΩΝ. Παλλὰς ὀρθία κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν της ἕνα ὄφιν, τὴν
ἀριστερὰν κειμένην ἐπὶ ἀκοντίου. Ορ. 5 Σ. 1—Κ. ω. 3 φρ.
192. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ἡ Παλ-
λὰς ὀρθία, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν της ἕνα ὄφιν, ἡ ἀριστερὰ θε-
μένη ἐπὶ τοῦ ἀκοντίου· εἰς τοὺς πόδας της ἀσπίς. Ορ. 5 Σ. 1—
Κ. ω. 3 φρ.
193. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Διὸς δεξιὰ, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ, ταῦρος
κερατιζῶν, γυρισμένος πρὸς τὰ δεξιὰ. Ορ. 2 Σ. 1—Κ. ω. 1 φρ.
194. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος δεξιὰ ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ.
ταῦρος σκιρτῶν, γυρισμένος πρὸς τὰ ἀριστερά· ὑποκάτω, δύο δελ-
φίνες, καὶ τὸ μονόγραμμα (1297.) Ορ. 2 Σ. 1—Κ. ω. 1 φρ.
195. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ ὄπ. ΓΟΡΤΥ. ταῦρος
κερατιζῶν, ὀδεύων ἀπὸ ἀριστερὰ εἰς δεξιὰ Ορ. 2 ¹/₂ κ. Κ. ω.—1 φρ.
196. Ἡ αὐτὴ κεφαλή. ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙ. ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 2 ¹/₂ κ.
Κ. ω.—1 φρ.

(α) Πρέπει νὰ προσέχη τις εἰς τοῦτο τὸ μεγάλο νόμισμα, τὸ ὁποῖον ὑποπτεύομαι,
ὅτι εἶναι τύπου γεωτέρου.

(6) Τοῦτο τὸ νόμισμα ἦτον τυπωμένον εἰς ἕνα παλαιὸν τύπον.

197. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙ. ὁ αὐτὸς τύπος. Ορ. 3 κ. Κ. ω. 4 φρ.
198. Κεφαλὴ τῆς Ἀρτέμιδος, δεξιᾶ, φαρέτρα ὀπισθεν εἰς τὴν πλάτην, ὄπ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ. ταῦρος ἀριστερὰ ὀδεύων, καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ θεωρῶν τὸ ἔλον περιεχόμενον εἰς ἓνα στέφανον δάφνης. Ορ. 6 Σ. 1—Κ. ω. 3 φρ.
199. Κεφαλὴ γυναικὸς, κατὰ πρόσωπον, στολισμένη με φασκίδια (κορδέλας), ὄπ. ΓΟΡ. Κρανίον βοῦς, θέα κατὰ πρόσωπον, στολισμένη με φασκίδια (ἢ ἱμαντίδια κορδέλας.) Ορ. 2. Σ. 2—Κ. π. 3 φρ.

Καλιγούλας καὶ Γερμανικός.

200. ΓΑΙΩΝ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ, κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Καλιγούλου, ἀριστερὰ, ὄπ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΕΠΙ. ΛΥΓΟΥΡΕΙΝΟΥ. ΓΟΡΤ, κεφαλὴ τοῦ Γερμανικοῦ, δεξιᾶ. Ορ. 5. Σ. 4.—Κ. ω. 12 φρ.
201. ΓΑΙΩΝ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. ΣΕΒΑΣΤΩΝ, κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Καλιγούλου, ἀριστερὰ, ὄπ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ. ΚΑΙΣΑΡΑ. ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ, κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Γερμανικοῦ. Ορ. 5. Σ. 4—Κ. ω. 12 φρ.

Τραϊανός.

202. ΑΥΤ. ΤΡΑΙΝΟΣ. ΓΕΡ. ΔΑΚ. Προτομὴ δαφνοφόρος τοῦ Τραϊανοῦ, ἀριστερὰ με ἄλουργίδα, ὄπ. ΓΟΡΤΥΣ. Στρατιώτης πολεμῶν ἀριστερὰ, ὠπλισμένος με ἀσπίδα. Ορ. 8 ¹/₂ Σ. 3—Κ. π. 12 φρ.
203. Ἔτερον παρόμοιον. Ορ. 3 ¹/₂ Σ. 4—Κ. π. 8 φρ.

Ἄδριανός.

204. . . . Κεφαλὴ τοῦ Ἄδριανοῦ. ὄπ. ΓΟΡΤΥΣ. Ὁ Αὐτοκράτωρ. ἔφιππος, ἐνδεδυμένος με τὴν ἄλουργίδα □ Cussene. Ορ. 7. Σ. 5—Κ. π. 24 φρ.

ΙΕΡΑΠΥΤΝΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ἀργυρᾶ { Σ. 4. Κ. π. περιφέρεια συνήθης, ἀπὸ 36 ἕως 48 φρ.
Σ. 4. Κ. π. μικρὸν νόμισμα 40 φρ.

Ὁρείχαλκα Σ. 6. Κ. π. μικρὰ περιφέρεια. . . 18 φρ.

Νομίσματα αὐτοκρατορικά.

Ἀργυρᾶ (α) Σ. 8. Κ. ω. μικρὰ σύγλα (Médaillon). . . 200 φρ.

Ὀρείχαλκα. Σ. 6—Κ. π. μικρὰ περιφέρεια. . . 18 φρ.

205. Κεφαλή πεπυργωμένη γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπισθεν. **ΙΕΡΑΠΥΤ. ΑΣΚΑΝΤΟΣ.** ΑΥ. ἀετὸς ἐξαπλωμένος, δεξιὰ ἔμπροσθεν, φοινικία. ΑΡ 5 Σ. 4—Κ. π. 36 φρ.
206. Κεφαλή γυναικὸς μὲ πύργον, δεξιὰ, ὄπ. **ΙΕΡΑΠΥΤΝΙ. ΚΑΟΥ-ΜΕΝΙΔΑΣ.** ἀετὸς ἀπλωμένος ἔμπροσθεν, φοινικία ὅλα ἐν στεφάνῳ δάφνης. ΑΡ 6 Σ. 4—Κ. π. 40 φρ.
207. Κεφαλή γυναικὸς μὲ πύργον μικρὸν, δεξιὰ, ὄπ. **ΙΕΡΑΠ. ΚΥ-ΔΑΝΤΟ.** ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου. ΑΡ 6 Σ. 4—Κ. π. 40 φρ.
208. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. **ΙΕΡΑΠΥΤΝΙ. ΜΕΝΕΣΘΕ.** ὁ αὐτὸς τύπος, τὸ μονόγραμμα (679.) ΑΡ 6 Σ. 4—Κ. π. 40 φρ.
209. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὄπ. **ΙΕΡΑΠΥΤΝΕΩΝ.** ἀετὸς ἐν ἐπιπέδῳ φοινίκη καὶ τὸ μονόγραμμα (680.) ΑΡ 4 Σ. 5—Κ. π. 48 φρ.
210. Ἀστὴρ, ὄπ. **ΙΕΡΑ. ΚΑΛΛ.** Φοινίκη. □ Ορ. 4 Σ. 6—Κ. π. 18 φρ. Mus. Caesaris.
211. Κεφαλή ἀγένειος, δαφνηφ. δεξιὰ, ὄπ. **ΙΕΡΑΠΥΤ.** Μινώταυρος κερασφόρος. □ (Μουσεῖον τοῦ κυρίου Cousinéry.) Ορ. 4 Σ. 6—Κ. π. 18 φρ.

Καλιγούλου.

212. **ΓΑΙΩΝ. ΚΑΙΣΑ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ.** ΣΕΒ. κεφαλή τοῦ Καλιγούλου ἐστεφανωμένη μὲ δάφνην. ὄπ. **ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ.** ἀετὸς ἐξαπλωμένος, γυρισμένος ἀριστερά, ὄπ. φοινίκη. Ορ. 4 Σ. 6—Κ. π. 18 φρ.

ΙΤΑΝΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

- Ἀργυρᾶ* { Σ. 3—Κ. α. ω. μεστίας διαμέτρου ἀπὸ 10 ἕως 12 φρ.
Σ. 4—Κ. α. ω. συνήθης διάμετρος, ἀπὸ 24 ἕως 30 φρ.
Σ. 4—Κ. α. ω. μικρὰ σύγλα, Medaillon 50 φρ.

Νομίσματα αὐτοκρατορικά.

- Ἀργυρᾶ.* Σ. 8—Κ. ω. μικρὸν Medaillon, 200 φρ.
213. Κεφαλή τῆς Παλλάδος μὲ περικεφαλαίαν, δεξιὰ, ὄπ. **ΙΤΑΝΙΩΝ.** ἀετὸς γυρισμένος ἀριστερά καὶ θεωρῶν δεξιὰ, εἰς τὸ ἐπίπεδον, τρίτων ὅλα εἰς τετράγωνον ἐσκαμμένον. ΑΡ 6 Σ. 4—Κ. α. ω. 50 φρ.
214. Κεφαλή τῆς Παλλάδος, ἀριστερά, ὄπ. **ΙΤΑΝΙΩΝ.** ἀετὸς πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ θεωρῶν δεξιὰ εἰς τὸ ἐπίπεδον, Τρίτων, ὅλα εἰς τετράγωνον ἐσκαμμένον. ΑΡ 4 Σ. 4—Κ. α. ω. 24 φρ.

215. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ΙΤΑΝΙΩΝ. ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου, χωρὶς τὸν Τρίτωνα. ΑΡ 3 Σ. 3—Κ. α. ω. 12 φρ.
216. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ΙΤΑΝΙΩΝ. αὐτὸς πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ θεωρῶν δεξιὰ, εἰς τὸ ἐπίπεδον, Τρίτων, χωρὶς τὸ ἐσκαμμένον τετραγώνον. ΑΡ 4 ¹/₂ Σ. 4—Κ.ω. 30 φρ.

Αὐγούστος.

217. ΘΕΟΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. ΚΡΗΤΩΝ. ΕΠΙ. ΚΟΡΝΗΑΙΟΥ. Κεφαλὴ ἀκτινωτὴ τοῦ Αὐγούστου, ὄπ. ΙΕΡΑ. ΒΟΥΛΗ. ΙΤΑΝ. ΚΡΗΤΑΓΕΝΗΣ. κεφαλὴ μὲ διάδημα καὶ γένεια. □ ΑΡ 6 Σ. 8—Κ. ω. 200. φρ. Liebe, Goth. num. p. 364.

ΛΑΜΠΑ, ἢ ΛΑΠΠΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσίν·

- Ἀργυρᾶ Σ. 4—Κ. π. μεσαίας περιφερείας. . . 18 φρ.
- Ὀρείχαλκα } Σ. 4—Κ. π.—μικρᾶς περιφερείας . . . 8 φρ.
 } Σ. 5—Κ. π.—μεσαίας περιφερείας . . . 24 φρ.

Νομίσματα αὐτοκρατορικᾶ.

- Ὀρείχαλκα } Σ. 6. Κ. π. μικρᾶς περιφέρειας, ἀπὸ 12 ἕως 18 φρ.
 } Σ. 6. Κ. π. μεσαίης περιφερείας 15 φρ.
218. Κεφαλὴ δαφνηφόρος γυναικὸς, δεξιὰ, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙ. ΣΥΔΩΚΟΣ. ὁ Ἀπόλλων γυμνὸς, περιπατῶν δεξιὰ, κρατῶν μὲ τὴν ἀριστερὰν τοῦ, λύραν, καὶ ὁ δεξιὸς βραχίον κρεμᾶμενος. ΑΡ 3 Σ. 4—Κ. π. 18 φρ.
219. Ἔτερον σχεδὸν παρόμοιον. ΑΡ 3 Σ. 4—Κ. π. 18 φρ.
220. Κεφαλὴ τοῦ Ἀπόλλωνος δαφνηφόρος ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. λύρα □
Ορ. 4 Σ. 4—Κ. π. 8 φρ. Mus Caesar.
221. Κεφαλὴ δαφνηφόρος γυναικὸς, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. λύρα □ Ορ. 4 Σ. 4—Κ. π. 8 φρ. Mus Caeseris.
222. Κεφαλὴ τοῦ Ποσειδῶνος δεξιὰ, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. Τρίαινα, στολισμένη, ἐν τῷ μέσῳ δύο δελφίνων. Ορ 7 Σ. 5—Κ. ω. 24 φρ.
223. Κεφαλὴ ἀνδρική, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. τρεῖς στάχυες □ Ορ. 4 Σ. 4—Κ. π. 8 φρ. rembroch.

Αὐγούστος.

224. ΘΕΩ. ΚΑΙΣΑΡΙ. ΣΕΒΑΣΤΩ. Κεφαλὴ γυμνὴ τοῦ Αὐγούστου δεξιὰ, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. Ἀπόλλων κυθαρίζων ὄρθιος, κρατῶν τὸ πλῆκτρον καὶ τὴν λύραν. Ορ. 5 Σ. 6—Κ. π. 12 φρ.

Δομιτιανός.

225. ΔΟΜΕΓΙΑΝΟΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ. κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Δομιτιανοῦ δεξιᾶ, ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. Ἡ Παλλὰς ὀρθία, γυρισμένη δεξιᾶ, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν της ἐν ἀκόντιον καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν μίαν ἀσπίδα. Ορ. 8 Σ. 6—Κ. π. 5 φρ.

Δομιτία.

226. ΔΟΜΙΤΙΑ. ΣΕΒΑΣΤΗ. κεφαλή τῆς Δομιτίας. ὄπ. ΛΑΠΠΑΙΩΝ. Ἄρτεμις ἡ κυνηγὸς ὀρθία, δεξιᾶ, ἔχουσα τὴν δεξιάν της χεῖρα εἰς τὴν ἀσπίδα της Ορ. 4 Σ. 7—Κ. π. 18 φρ.

ΛΑΣΟΣ. νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ὁρείχαλκα Σ. ★ —Κ. π. μικρᾶς περιφερείας. . . 100 φρ.

227. Κεφαλή τῆς Ἀρτέμιδος, ὄπ. ΛΑΤΙΩΝ. Ὁ Ἑρμῆς ὀδεύων κρατῶν τὸ κηρύκιόν του □. Mus Caes. Ορ. 4. Σ. ★ —Κ. π. 100 φρ.

ΛΙΣΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ὁρείχαλκα Σ. ★ —Κ. π. μικρᾶς περιφερείας, 100 φρ.

228. Κεφαλή γυναικὸς, ὄπ. ΛΙΣΙΩΝ (βουστροφηδόν), δελφίν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰσιν ἐντετυπωμένα τὰ στοιχεῖα ΑΔ. □. Mus Caes. Ορ. 4. Σ. ★ —Κ. π. 100 φρ.

ΛΥΤΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ἀργυρᾶ } Σ. 4—Κ. α. μεσαίας περιφερείας. . . 12 φρ.
 } Σ. 4—Κ. α. συνήθους περιφερείας. . . 24 φρ.
 } Σ. 3—Κ. α. Medaillon, ἢ σύγλα, ἀπὸ 30 ἕως 40 φρ.

Ὁρείχαλκα Σ. 3—Κ. β. μικρᾶς περιφερείας, ἀπὸ 3 ἕως 8 φρ.

229. Ἄετός πετῶν ἀριστερὰ, ὄπ. ΛΥΤΤΣΘΝ (Πίναξ XXXVI N° 136) κεφαλή ἀγριοχοίρου, δεξιᾶ, ἕλα ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς γύρου μαργαριταρένιου καὶ ἐνὸς τετραγώνου ἐσκαμμένου ΑΡ β. Σ. 4—Κ. α. 40 φρ.

230. Ἄετός πετῶν δεξιᾶ, ὄπισθ. ΛΥΤΤΙΩΝ (βουστροφηδόν, πίναξ XXXV. N° 14), ὁ αὐτὸς τύπος ΑΡ β. Σ. 3—Κ. α. 36 φρ.

231. Άετός πετῶν ἀριστερά, ὄπ. ΛΥΤΤΙΟΝ (βουστροφηδὸν πίναξ xxxv N° 141) κεφαλὴ ἀγριοχοίρου (ἢ μονιοῦ) ἀριστερά, AP 6 Σ. 3—Κ. α. 36 φρ.
232. Άετός πετῶν ἀριστερά, ὄπ. . . ΤΙΟΝ. ὁ αὐτὸς τύπος. AP 6 Σ. 3—Κ. α. 30 φρ.
233. Άετός πετῶν ἀριστερά, ὄπ. Ν. . . ΤΥΑ. (βουστροφηδόν.) Κεφαλὴ μονιοῦ δεξιὰ ὄλα εἰς τετραγώνον ἐσκαμμένον. AP 5 Σ. 4—Κ. α. 24 φρ.
234. Άετός πετῶν ἀριστερά, ὄπ. ΛΥΤ. ὁ αὐτὸς τύπος AP 3 Σ. 4—Κ. α. 12 φρ.
235. Άετός γυρισμένος δεξιὰ, ἐξαπλωμένας τὰς πτέρυγας, ὑποκάτω, κηρύκιον ἐν ἀντισημειώσει, ὄπ. ΛΥ. κεφαλὴ μονιοῦ δεξιὰ ἐν τῷ μέσῳ ἐνὸς τετραγώνου σημειωμένου διὰ τεσσάρων λωστῶν (ξύλον, ἢ σίδηρον, μακρὺ.) AP 6 Σ. 3—Κ. α. 30 φρ.
236. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὄπ. ΝΟΙΤΥΑ. (πίναξ xxxv. N° 142) κεφαλὴ μονιοῦ ἀριστερά. AP 6 Σ. 3—Κ. π. 30 φρ.
237. Άετός ὄρθιος, γυρισμένος δεξιὰ, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν· κεφαλὴ μονιοῦ δεξιὰ, ἐν μέσῳ τετραγώνου σημειωμένου (ἢ σχηματισμένου) διὰ 4 γραμμῶν. Op. 2 Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ.
238. Κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ, ὄπ. ΛΥ. κηρύκιον. □ Op. 3 Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ. Mus. caesaris.
239. Κεφαλὴ τῆς Παλλάδος, ὄπ. ΛΥΤ, πλοῖον. □ Op. 3 Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ. Mus caesaris.
240. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, δεξιὰ, εἰς τὸ ἐπίπεδον, μονόγραμμα (1298) ὄπ. ΛΥΤΤΙΟΝ. αετός ἐξαπλωμένος τὰς πτέρυγας δεξιὰ εἰς τὸ ἐπίπεδον κεφαλὴ μονιοῦ καὶ τὸ μονόγραμμα (1298.) Op. 3 Σ. 3—Κ. ω. 6 φρ.
241. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ἐν τῷ ἐπίπεδῳ Σ, ὄπ. ἐπιγραφὴ ἐσθυσμένη ὁ αὐτὸς τύπος. Op. 3 Σ. 3—Κ. π. 4 φρ.
242. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὄπ. ΛΥΤ. ὁ αὐτὸς τύπος. Op. 3 Σ. 3—Κ. 6. 3 φρ.

ΟΛΟΥΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ἀργυρᾶ. Σ. 7—Κ. ω. Medaillon, ἢ σύγλα 300 φρ.

Ὁρείχαλκα Σ. ★ — Κ. ω. μικρᾶς περιφερείας 100 φρ.

243. Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος, ἀριστερά, δεμένη μὲ διάδημα (ἢ κεφαλο-

δέσιμον) καὶ μὲ στέφανον δάφνης· φαρέτρα ὅπ. εἰς τὴν πλάτην, ὅπ. ΟΛΟΝΤΙΟΝ, ὁ Ζεὺς Ἀστοφόρος, καθήμενος ἀριστερά, ἔμπροσθεν τοῦ μονογράμματος (681) ΑΡ 6. Σ. 7—Κ. ω. 300 φρ.

244. Κεφαλὴ τῆς Ἀρτέμιδος δεξιὰ· ὅπ. ΟΛΟΝΤΙ. Ὁ Ζεὺς ἀστοφόρος, καθήμενος ἀριστερά, μὲ τὸ ἀκόντιον εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστεράν ★. Ορ. 2. Σ. ★—Κ. ω. 100 φρ.

ΦΑΙΣΤΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

Ἀργυρᾶ { Σ. 4—Κ. α. μικρᾶς περιφερείας, - - - 12 φρ.
Σ. 3—Κ. π. μεσαίας, - - - ἀπὸ 10 ἕως 12 φρ.
Σ. 3—Κ. π. συνήθους, - - - ἀπὸ 18 ἕως 24 φρ.
Σ. 3—Κ. π. Medaillon, ἢ σύγλα, ἀπὸ 39 ἕως 100 φρ.

Ὁρείχαλκα. - - - Σ. 1—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας ἀπὸ 1 ἕως 8 φρ.

245. Βοῦς ἀνακερατίζων, ἢ κερασφόρος, δεξιὰ, τὰ νεφρὰ περιζωσμένα μὲ ἓνα στέφανον· ὅπ. τὸ στοιχεῖον Φ εἰς τὴν μέσῃν τεσσάρων στιγμῶν, τὸ ὄλον εἰς ἓν ἁλώνιον τετράγωνον ἔσκαμμένον ΑΡ 2 1/2 Σ. 4—Κ. π. 12 φρ.

246. Ὁ αὐτὸς τύπος χωρὶς στέφανον· ὅπ. τὸ στοιχεῖον Φ ἐν τῷ μέσῳ τετραγώνου ἔσκαμμένου παρομοίως τοῦ προηγουμένου ΑΡ 2 1/2 Σ. 4—Κ. π. 12 φρ.

247. ΝΑΧΛΗΘ (Πίναξ XXXV. Ν° 143). Νέος ἀνὴρ γυμνός, καθήμενος ἐπὶ κορμοῦ δένδρου, ἀριστερά· κρατῶν ἓνα πετεινὸν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ· ὅπ. ΦΑΙΣΤΙΟΝ (Πίναξ XXXV. Ν° 144). Βοῦς σκιρτῶν, δεξιὰ· ΑΡ 7. Σ. 5—Κ. π. ω. 100 φρ.

248. ΝΟΑΙΤΜΙΑΘ (Πίναξ XXXV. Ν° 145). Βοῦς ὀδεδύων ἀριστερά μὲ πόδας δεμένους· ὅπ. ὁ Ἡρακλῆς γυμνός ὄρθιος, τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ῥοπάλου του, καὶ ἐν τόξον εἰς τὴν ἀριστεράν· εἰς τὸ ἐπίπεδον μία λεοντὴ ΑΡ 7. Σ. 5—Κ. α. 60 φρ.

249. Βοῦς ὄρθιος, γυρισμένος ἀριστερά, καὶ τοὺς πόδας δεμένους εἰς τὸ μέσον ἐνὸς στεφάνου ἀπὸ δάφνης· ὅπ. χωρὶς ἐπιγραφὴν. Ὁ αὐτὸς τύπος, εἰς τὸ ἐπίπεδον τέσσαρα σφαιρίδια, μία λεοντὴ, καὶ καὶ ἐν σπυρὶ κριθᾶρι ΑΡ 6 1/2 Σ. 5—Κ. α. 60 φρ.

250. Βοῦς ὀδεδύων ἀριστερά, τὴν κεφαλὴν γυρισμένην δεξιὰ· ὅπ. ΦΑΙΣΤΙΟΝ (Πίναξ XXXV. Ν° 146). Ὁ Ἡρακλῆς γυμνός ὀδεδύων ἀριστερά, ἢ δεξιὰ του ὤπλισμένη μὲ ῥόπαλον, καὶ κρατῶν εἰς τὴν ἀριστεράν τόξον· ὅπ. εἰς ὄφιν ῥιπτόμενος πρὸς αὐτὸν ΑΡ 8. Σ. 4—Κ. α. 48 φρ.

251. Βοῦς ὀδύων δεξιά, ἐν τῷ μέσῳ στεφάνου ἀπὸ δάφνης ὄπ. ΟΙΤΣΙΑΦ (Πίναξ XXXV. Νο 147). Ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου AP 7. P. 4—K. α. 48 φρ.
252. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Βοῦς ὀδύων δεξιά ὄπ. ὁ Ἡρακλῆς ὄρθιος γυμνός, κρατῶν τὴν λεοντὴν, σφίγγων μὲ τὴν ἀριστερὰν μίαν ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῆς Ἰδρας, καὶ ὀπλισμένος εἰς τὴν δεξιὰν μὲ τὸ ρόπαλόν του· κατὰ γῆς καρμῖνος AP 6. Σ. 3—K. α. ω. 40 φρ.
253. ΦΑΙΣΤΙ (Πίναξ XXXV. Νο 148). Βοῦς κερασφόρος, δεξιά ὁ αὐτὸς τύπος AP 7. Σ. 3—π. ω. 40 φρ.
254. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Βοῦς δεξιά ὀδύων ὄπ. ὁ αὐτὸς τύπος (α) EP 8. Σ. 3—K. α. ω. 40 φρ.
255. Βοῦς ὀδύων δεξιά ὄπ. ΦΑΙΣ . . . Ὁ Ἡρακλῆς ὄρθιος, γυρισμένος καὶ φονεύων τὴν Ἰδραν AP 6 1/2 Σ. 3—K. π. 36 φρ.
256. Βοῦς ὀδύων ἀριστερά ὄπ. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος AP 6 1/2 Σ. 8—K. π. 36 φρ.
257. Βοῦς ὀδύων δεξιά ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν. Ὁ Ἡρακλῆς γυρισμένος πρὸς τὰ δεξιά, φονεύων τὴν Ἰδραν (μὲ τὸ ρόπαλον) AP 8. Σ. 4—K. ω. 48 φρ.
258. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Ὁ Ἡρακλῆς γυμνός, καθήμενος ἐπὶ λεοντῆς καὶ γυρισμένος πρὸς τὰ ἀριστερά ὁ δεξιὸς βραχίον ἀκουμβισμένος ἐπὶ τοῦ μηροῦ του καὶ ἡ ἀριστερά του χεὶρ θεμένη ἐπὶ τοῦ ροπαλοῦ του ὄπισθεν μία μεγάλη διώτη (ἰδὲ Νο 122) ἔμπροσθεν τόξου καὶ φαρέτρα, κρεμάμενά εἰς κορὰν δένδρου ὄπ. ΙΤΣΙΑΦ. (Πίναξ XXXV. Νο 147). Βοῦς ὀδύων ἀπὸ δεξιά εἰς τὰ ἀριστερά AP 7. Σ. 4—K. α. ω. 50 φρ.
259. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν. Βοῦς δεξιά AP 7. Σ. 4—K. α. ω. 50 φρ.
260. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος ὄπ. ΦΑΙΣ. Βοῦς ὀδύων ἀριστερά ὄπ. εἰς στεφάνον δάφνης AP 6 1/2 Σ. 4—K. α. ω. 50 φρ.
261. ΦΑΙΣΤΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς τύπος ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν. Βοῦς ὀδύων δεξιά, εἰς στεφάνον δάφνης AP 7. Σ. 4—K. α. ω. 50 φρ.
262. ΟΙΤΣΙΑΦ. Κεφαλὴ ἀνδρική ἀγένειος γυμνή, δεξιά ὄπ. ΦΑΙ. κεφαλὴ βοῦς κατὰ πρόσωπον AP 5. Σ. 4—K. π. 24 φρ.
263. Κεφαλὴ γυναικὸς, δεξιά ὄπ. ΦΑ. Τρίαινα 2 . . . AP 5. Σ. 3—K. π. 18 φρ.

(α) Εἰς κάθε μέρος ταύτης τῆς σύλλης, Médaillon, φαίνεται ἕχνη μιᾶς ἄλλης σύλλης, ἣτις ἐχρησίμευσεν ὡς μέταλλον, διὰ τὴν κτυπήσασιν αὐτοῦ.

264. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ τὰ μαλλία κρατημένα με δέσιμον, σκολαρίκια ὄπ. ΦΑ. Τρίαινα 2. . AP. 6 1/2—Σ. 3—Κ. π. 36 φρ.
265. Κεφαλή γυναικὸς δεξιὰ ὄπ. ΦΑ. Τρίαινα ἀναποδογυρισμένη 2 AP 6. Σ. 3—Κ. π. 36 φρ.
266. Ἡ αὐτὴ κεφαλή ὄπ. ΦΑ. Τρίαινα 2. AP 5. Σ. 3—Κ. π. 19 φρ.
267. Ἡ αὐτὴ κεφαλή ὄπ. ΦΑ. Τρίαινα 2. AP 3—Κ. π. 10 φρ.
268. Ταῦρος κερασφόρος, ἀριστερά ὄπ. τὸ στοιχεῖον Φ ἐν μέσῳ στεφάνου ἀπὸ κισσῶν 2. AP 3. Σ. 4—Κ. ω. 12 φρ.
269. ΦΑΙΣΤΙΟ. Λύκος ὀδευῶν δεξιὰ ὄπ. εἰκὼν με γένεια πτερωτὴ ὀδευούσα δεξιὰ κρατούσα εἰς τὴν ἐκάστην χεῖρα ἀπὸ μίαν σφαίραν. Op. 4. Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ.
270. Ἔτερον σχεδὸν ὁμοιον. Op. 5. Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ.
271. Κεφαλή ἀνδρική ἀγένειος, γυμνή, ἀριστερά ὄπ. ΦΑ. διώτη 2. Op. 4. Σ. 4—Κ. β. 6 φρ.
272. Κεφαλή γενάτη, δεξιὰ ὄπ. τὸ στοιχεῖον Φ ἐν μέσῳ στεφάνου ἀπὸ κισσῶν 2. Op. 4. Σ. 2—Κ. β. 4 φρ.
273. Κεφαλή τῆς Παλλάδος κατὰ πρόσωπον ὄπ. τὸ στοιχεῖον Φ ἐν μέσῳ στεφάνου δάφνης 2. Op. 2. Σ. 2—Κ. π. 2 φρ.
274. Κεφαλή τῆς Παλλάδος δεξιὰ ὄπ. βοῦς κερασφόρος, ἀριστερά, ὑποκάτω Φ. 2. Op. 3 1/2. Σ. 2—Κ. π. 4 φρ.
275. Φ. Ἐν τῷ ἐπιπέδῳ Ε. ὄπ. βοῦς κερασφόρος, ἀριστερά 2. Op. 2. Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.
276. Τὸ στοιχεῖον Φ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπιπέδου ὄπ. βοῦς κερασφόρος ἀριστερά 2. Op. 2. Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.
277. Δύο ἄλλα σχεδὸν παρόμοια 2. Op. 2. Σ. 1—Κ. π. 1 φρ.
278. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ ὄπ. ΦΑΙ. περικεφαλαία 2. Op. 2 1/2 Σ. 4—Κ. ω. 8 φρ.

ΦΑΛΑΝΝΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

279. Κεφαλή γυναικὸς, με στέφανον εἰς σχῆμα τιάρας ὄπ. ΦΑ-ΛΑΝΝΑΙΩΝ. Δύο ἰχθύες, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ζῶόν τι ἄγνωστον □. AP 6. Σ. 8—Κ. ω. 400 φρ.
Sestini lettere T. III, p. 145.

ΠΟΛΥΡΡΗΝΙΩΝ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταῦτα τῆς πόλεως εἰσιν·

Ἄργυρά $\left\{ \begin{array}{l} \Sigma. 3 - \text{Κ. π. μικρὰ περιφέρεια} \dots 9 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 6 - \text{Κ. ω. μεσαία} \dots \dots 36 \text{ φρ.} \\ \Sigma. 3 - \text{Κ. ω. συνήθης} \dots \dots \text{ἀπὸ 12 ἕως 24 φρ.} \\ \Sigma. 6 - \text{Κ. ω. Médaillon, οὐγλα, ἀπὸ 120 ἕως 200 φρ.} \end{array} \right.$

Ὀρείχαλκα. $\Sigma. 3 - \text{Κ. π. μικρᾶς περιφερείας, 6 φρ.}$

Νομίσματα αὐτοκρατορικά.

Ἄργυρά (α) $\Sigma. 8 - \text{Κ. ω. Médaillon, οὐγλα} \dots 200 \text{ φρ.}$

Ὀρείχαλκα $\left\{ \begin{array}{l} \Sigma. 8 - \text{Κ. π. μικρὰ περιφέρεια 60 φρ.} \\ \Sigma. 8 - \text{Κ. ω. μεγάλη περιφέρεια 72 φρ.} \end{array} \right.$

280. Κεφαλὴ νέου ἀνδρός, δεξιὰ, περιεζωσμένη μὲ διάδημα, τὸ τόξον καὶ ἡ φαρέτρα εἰς τὴν πλάτην· ὄπ. ΠΟΛΥΡΡΗΝΙΩΝ. Εἰκὼν ἀνδρική, καθημένη ἐπὶ ἔδρας καὶ γυρισμένη ἀριστερὰ, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιάν μίαν μικρὰν Νίκην, ἢ δεξιὰ τεθειμένη ἐπὶ τῆς ἔδρας, ὑποκάτω τὰ στοιχεῖα ΤΥ. ΣΙ. εἰς δὲ τὸ ἐπίπεδον, μονόγραμμα (682) ΑΡ 6. $\Sigma. 8 - \text{Κ. π. 200 φρ.}$

281. Κεφαλὴ τοῦ Διδῆς δαφνηφόρος, δεξιὰ· ὄπ. ΠΟΛΥΡΡΗΝΙΩΝ. ΧΑΡΙΣΘΕΝΗΣ. κεφαλὴ βοῦς ἐστολισμένη μὲ ἱμαντίας (κορδέλις) καὶ κατὰ πρόσωπον, ὑποκάτω σίδηρον λόγχης. ΑΡ 6 1/2. $\Sigma. 9 - \text{Κ. ω. 120 φρ.}$

282. Κεφαλὴ τοῦ Διδῆς, δαφνηφόρος δεξιὰ· ὄπ. ΠΟΛΥΡΡΗΝΙΩΝ. ΧΑΡΙΣ... ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου. ΑΡ. 6 1/2. $\Sigma. 6 - \text{Κ. ω. 120 φρ.}$

283. Πολ. κεφαλὴ γυναικὸς, δεξιὰ, ἐζωσμένη μὲ δέσιμον περιέχον ὄλην τῆς τὴν κόμην (μαλία)· ὄπ. κεφαλὴ ταύρου, τοῦ τραχήλου του γυρισμένου δεξιὰ. ΑΡ. 6. $\Sigma. 3 - \text{Κ. π. 30 φρ.}$

284. Κεφαλὴ γυναικὸς, ἀριστερὰ, ἢ κόμη περιεχομένη εἰς μίαν σκούριαν (ἢ ἀλύμματα)· ὄπ. κεφαλὴ βοῦς κατὰ πρόσωπον, στολισμένη μὲ κορδέλας (6). ΑΡ. 4. $\Sigma. 3 - \text{Κ. ω. 12 φρ.}$

285. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, ὀπισθ. ὁ αὐτὸς τύπος ΑΡ. 4 $\Sigma. 3 - \text{Κ. ω. 12 φρ.}$

(α) Ἴδε Κρήτη Ν^ο 1.

(β) Τοῦτο τὸ νόμισμα ἐτυπώθη ἐπὶ ἄλλου παλαιότετου τῆς Δαρίσσης, τῆς Θεσσαλίας· φαίνεται· εἰς πρὸς τὴν κεφαλὴν τὰ ἔχην ἐνδὸς τετραγώνου ἐσκαμμένου καὶ τὰ στοιχεῖα ΔΑΡ.

286. Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ, δεξιὰ, ὅπ. μνησικός (ἡμισέληνον), ὅπ. ὁ αὐτὸς τύπος τοῦ προηγουμένου ἐπάνω, ΥΛΟΠ. ΑΡ 2 1/2. Σ. 3—Κ. π. 9 φρ.
287. ΠΟΛΥΡΗΝΙΟΝ κεφαλὴ βοῦς κατὰ πρόσωπον στολισμένη με κορδέλας, ὅπ. ΠΟΛΥΡΗΝΙ. (βουστροφηδόν), σίδηρον λόγχης. ΑΡ 5. Σ. 3—Κ. ω. 2 1/2 φρ.
288. ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ, ὁ αὐτὸς τύπος, ὅπ. ΠΟΛΥΡΗΝΙ, σίδηρον λόγχης. ΑΡ 4 1/2. Σ. 3—Κ. π. 18 φρ.
289. Προτομὴ τῆς Ἀρτέμιδος, κατὰ πρόσωπον, ὅπ. ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ, εἰκὼν ἀνδρική, γυμνή, ὀρθία, τὴν δεξιάν ὑψωμένην, καὶ κρατοῦσα εἰς τὴν ἀριστερὰν τόξον. ΑΡ 3. Σ. 6—Κ. ω. 36 φρ.
290. Κεφαλὴ βοῦς, κατὰ πρόσωπον, ὅπ. ΠΟΛΥ, σίδηρον λόγχης. Ορ. 3. Σ. 3—Κ. π. 6 φρ.

Καλίγουλας καὶ Γερμανικός.

291. ΓΑΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ. ΓΕΡΜΑ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Καλίγουλα ὅπ. ΓΕΡΜΑΝΙ . . . ΟΥΡΙΝΩ. ΠΟΛ. κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Γερμανικοῦ. □. Ορ. 5. Σ. 8—Κ. π. 60 φρ. Mus Com Vitzai.

Τραϊανός.

292. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ. ΑΥΓ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ. Προτομὴ δαφνηφόρος τοῦ Τραϊανοῦ, ἀριστερά, ὅπ. ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ, Ποταμὸς κείμενος γυρισμένος πρὸς τὰ ἀριστερά. Ορ. 8. Σ. 8 1/2—Κ. π. 72 φρ.

ΠΡΑΙΣΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν·

- Ἄργυρᾶ { Σ. 6—Κ. ω. μεσαίας περιφερείας . . . 2 1/2 φρ.
 { Σ. 6—Κ. ω. συνήθους περιφερείας . . . 50 φρ.
 { Σ. 6—Κ. α. Médaillon Σύγλα ἀπὸ 100 ἕως 150 φρ.

Ὁρείχαλκα Σ. 5—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας . . . 15 φρ.

293. ΠΡΑΙ. Ταῦρος κερασφόρος, δεξιὰ, ὅπ. ὁ Ζεὺς ἐπὶ ἔδρας (σκηνίου) καθήμενος, ἀριστερὰ θεμιμένη ἐπὶ ἀκοντίου καθαροῦ. ΑΡ 7. Σ. 6—Κ. α. ω. 120 φρ.
294. ΝΟΙΜΙΑΨΙ. (Πίν. χxxiv. Ν^ο 137) τοῦ Μιονέτου. Βοῦς ὀδεύων δεξιὰ, ὅπ. ΠΡΑΙ. Ὁ Ζεὺς ἀετοφόρος καθήμενος καὶ γυρισμένος ἀριστερά. ΑΡ 7. Σ. 6—Κ. α. π. 100 φρ.
295. Κεφαλὴ τῆς Δήμητρος στεφανωμένη με στάχυας δεξιὰ, με σκολαρίκια καὶ περιδέραιον μαργαριταρένιον, ὅπ. ΠΡΑΙΣΙ. Ταῦρος,

- κερασφόρος γυρισμένος πρὸς τὰ δεξιὰ. AP 6. Σ. 6—Κ. ωτ. 150 φρ.
296. Κεφαλή τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ, ὅπ. ΠΡΑΙΣΙΣ, ἔμπροσθινὸν μέρος αἰγὸς ἀγρίας ὑποκάτω, σίδηρον λόγχης. AP 4. Σ. 6—Κ. ω. 50 φρ. □. Pembroek.
297. Κεφαλή τῆς Δήμητρος, ἀριστερά, ὅπ. ΠΡΑ. Μέλισσα. AP 3. Σ. 6—Κ. ω. 24 φρ.
298. Κεφαλή δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιὰ, ὅπ. ΠΡΑΙΣΙΩΝ. ΠΟ. Κεραυνός. Op. 3 1/2 Σ. 5—Κ. π. 15 φρ.

ΠΡΙΑΝΣΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

- Ἄργυρά* { Σ. 4—Κ. ω. περιφερείας συνήθους . . . 48 φρ.
Σ. 5—Κ. β. Médaillon Σύγλα ἀπὸ 90 ἕως 100 φρ.
- Ὀρείχαλκα.* Σ. 6—Κ. π. μικρὰς περιφερείας. 18 φρ.
299. ΠΡΙΑΝΣΙΩΝ, ὁ Ποσειδῶν ὄρθιος, ἔχων τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματός του περιτυλιγμένον εἰς τριβώνιον, ἢ χλαμύδα κρατῶν τὴν τριαινάν του εἰς τὴν δεξιάν, καὶ ἓν κέρασ ἀμαλθείας εἰς τὴν ἀριστεράν, ὅπ. γυνὴ καθημένη ἀριστερά, ἔμπροσθεν, ὄφισ ὅπ. φοινικία. AP 7. Σ. 5—Κ. β. 90 φρ.
300. ΠΡΙΑΝΣΙΩΝ, ὁ Ποσειδῶν ὄρθιος περιτυλιγμένος εἰς τριβώνιον, ἢ χλαμύδα (pallium) δελφίν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς καὶ τρίαινα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς, ὅπ. ὁ αὐτὸς τύπος, AP 7. Σ. 5—Κ. ω. 100 φρ.
301. Κεφαλή γυναικὸς, δεξιὰ, ὅπ. ΠΡΙΑΝΣΙΩΝ. Φοινίκη μεταξὺ δελφίνος καὶ πηδαλίου. AP 4 1/2 Σ. 4—Κ. ω. 48 φρ.
302. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ὅπ. ΠΡΙΑΝΣΙΩΝ, ὁ αὐτὸς τύπος, Op. 4. Σ. 6—Κ. π. 18 φρ.
303. Ἡ αὐτὴ κεφαλή, ἐπάνω, ἀντισημείωσις, ὅπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφή καὶ ὁ αὐτὸς τύπος. Op. 4. Σ. 6—Κ. π. 18 φρ.

ΡΑΥΚΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα τούτης τῆς πόλεως εἰσιν.

- Ἄργυρά* { Σ. 6—Μ. ω. συνήθους περιφερείας . . . 50 φρ.
Σ. 5—Κ. π. Médaillon Σύγλα, ἀπὸ 90 ἕως 100 φρ.
- Ὀρείχαλκα* { Σ. 4—Κ. β. μικρὰς περιφερείας . . . 8 φρ.
Σ. 4—Κ. π. μεσαίης περιφερείας . . . 12 φρ.
304. Ὁ Ποσειδῶν ὄρθιος, κρατῶν μὲ τὴν δεξιάν του ἓνα ἵππον ἀπὸ τὸν χαλινόν, τὴν ἀριστεράν τεθειμένην ἐπὶ τῆς Τριαινῆς του εἰς

- τὸ ἐπίπεδον, κεφαλὴ βοῶς εἰς ἀντισημείωσιν, ὅπισθεν VAG. (Πίν. XXXIV N^ο 138 τοῦ Μιονέτου). Ἡ Τρίαινα κατέχουσα ὄλον τὸ ἐπίπεδον. AP 6 1/2. Σ. 5—Κ. α. π. 90 φρ.
- 305 Ὁ αὐτὸς τύπος, ὅπ. ΡΑΥΚΙΟΝ. (βουστροφηδόν. Πίν. τοῦ Μιονέτου XXXV N^ο 149). Τρίαινα. AP 7. Σ. 5—Κ. α. π. 90 φρ.
306. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὅπ. ΡΑΥΚΙΟΝ. Τρίαινα. AP 8. Σ. 5—Κ. α. π. 90 φρ.
307. Ὁ αὐτὸς τύπος, ὅπ. ΡΑΥ... Ο. Τρίαινα. AP 6 1/2. Σ. 5—Κ. α. π. 90 φρ.
308. Ὁ αὐτὸς τύπος· εἰς τὸ ἐπίπεδον, τὸ μονόγραμμα ΑΝ. ὅπ. ΡΑΥΚΙΟΝ. Τρίαινα. AP 6. Σ. 5—Κ. ω. 100 φρ.
309. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Διὸς, ἀριστερᾶ, ἐμπροσθεν, μονόγραμμα ΑΝ, ὅπ. ΡΑΥΚΙ... Τρίαινα θεθειμένη μεταξύ δύο δελφίνων. AP 4. Σ. 6—Κ. ω. 50 φρ.
310. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιᾶ, ὅπ. ΡΑΥΚΙΟΝ. (βουστροφηδόν). Τρίαινα μεταξύ δύο δελφίνων. Op. 4. Σ. 4—Κ. 6. 8 φρ.
311. Κεφαλὴ τοῦ Ποσειδῶνος, δεξιᾶ· ἐπάνω αὐτὸς ἐξαπλωμένος ἐν ἀντισημείωσει, ὅπ. ΡΑΥΚΙΩΝ. Τρίαινα, ἐπάνω, δύο ἀντισημείωσεις· ἐν τῇ μιᾷ, φαίνονται τὰ ἔγχη μιᾶς κεφαλῆς ἀνθρωπίνου εἰς ἐν τετράγωνον ἐσκαμμένον· ἐν τῇ ἑτέρᾳ, φαίνεται εἰς κεραυτός. Op. 6. Σ. 4—Κ. π. 12 φρ.

ΡΕΘΥΜΝΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ἄργυρᾶ 2 Σ. 8—Κ. 6. μικρὴ médailion σύγλα 60 φρ.

Ὀρειχάλκα. Σ. 4—Κ. π. μικρᾶς περιφερείας, 8 φρ.

312. Κεφαλὴ δαφνηφόρος τοῦ Ἀπόλλωνος, δεξιᾶ, ὅπ. ΡΙ. Εἰκὼν ἀνδρική γυμνῆ, κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιᾶν ἐν μῆλον, καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τόξον. 2 AP 6. Σ. 8—Κ. 6. 60 φρ.

- 313 Κεφαλὴ γυναικῆς, δεξιᾶ, ὅπ. ΡΙ. Ἄρπα, πλαγίως, ἐν πτηνόν· τὸ ὄλον εἰς ἓνα στέφανον δάφνης Op. 3. Σ 4—Κ. π. 8 φρ.

314. Κεφαλὴ τῆς Παλλάδος, ὅπ. ΡΙ. ἢ ΡΙΘΥ. Δύο δελφίνες. □. Mus Caesaris. Op. 3. Σ. 4—Κ. π. 8 φρ.

ΣΥΒΡΙΤΙΑ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Αργυρά. Σ. 7—Κ. ω. Médailles Σύγλα, ἀπὸ 150 ἕως 300 φρ.

Ὀρείχαλκα. Σ. 5—Κ. ω. μικρὰς περιφερείας. . . 15 φρ.

315. Ὁ Ἰνδικὸς Βάκχος καθήμενος ἀριστερά, κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν μίαν διώτην (ἀγγεῖον μὲ δύο χερούλια) καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν ἓνα θύρσον, ὄπ. ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ, ὁ Ἑρμῆς ὄρθιος, ὁ πέτασος (τὸ πλατύγυρον καπέλον του) δεμένος ὀπισθεν εἰς τὴν πλάτην του. φελόνιον ἐπὶ τῶν ἄμων· κρατῶν ἓνα κρατῆρα εἰς τὴν δεξιάν του, καὶ ἓν κηρύκιον εἰς τὴν ἀριστερὰν, ΑΡ 7. Σ. 8—Κ. α. ω. τ. 300 φρ.

316. Ὁ Βάκχος κρατῶν ἓνα θύρσον, καθήμενος ἐπὶ ἐνὸς πάνθηρος ὀδεύοντος ἀριστερά, ὄπ. ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ, ὁ Ἑρμῆς ὄρθιος, ἀριστερά, τὸν δεξιὸν πόδα τεθειμένον ἐπὶ βράχου· ἐν τῷ ἐπιπέδῳ, ἓν κηρύκιον. □. Hunter. ΑΡ 7. Σ. 7—Κ. ω. 200 φρ.

317. Κεφαλὴ τοῦ βάκχου, στεφανωμένη μὲ κισσόν. ὀπισθεν, βάτρας σταφυλῆς, ὄπ. ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ, ὁ Ἑρμῆς γυμνὸς ὄρθιος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν ἓν μακρὸν κηρύκιον. □. ΑΡ 7. Σ. 7—Κ. ω. 200 φρ. Hunier.

318. Κεφαλὴ γεννάτη τοῦ Ἰνδοῦ Βάκχου δεξιά, περιέζωσμένη μὲ κισσόν, ὄπ. χωρὶς ἐπιγραφῆν, κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ σκεπασμένη μὲ τὸν πέτασον (ἰδὲ Ν° 315), δεξιά· ὀπισθεν, ἓν κηρύκιον 2 □. (Hunter) ΑΡ 6. Σ. 7—Κ. ω. τ. 150 φρ.

319. Κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ σκεπασμένη μὲ τὸν πέτασον, δεξιά· ὀπισθεν αὐτοῦ τὸ κηρύκιον, ὄπ. ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ, δελφίν. Ορ. 2. Σ. 5—Κ. ω. 15 φρ.

320. Κεφαλὴ τοῦ Διὸς, ὄπ. Ἡ αὐτὴ ἐπιγραφὴ καὶ ὁ αὐτὸς τύπος □. Ορ. 3. Σ. 5—Κ. ω. 15 φρ. (Mus. Caesar.)

ΤΑΝΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

Ὀρείχαλκα. Σ. 8—Κ. ω. μικρὰς περιφερείας. 50 φρ.

321. Κεφαλὴ τοῦ Διὸς δαφνηφόρος, ἀριστερά, ὄπ. ΤΑΝΟΣ, ἀετὸς ὄρθιος ἀριστερά. Ορ. 1 1/2. Σ. 8—Κ. ω. 50 φρ.

ΤΥΛΙΣΟΣ. Νομίσματα αὐτόνομα.

Τὰ νομίσματα ταύτης τῆς πόλεως εἰσιν.

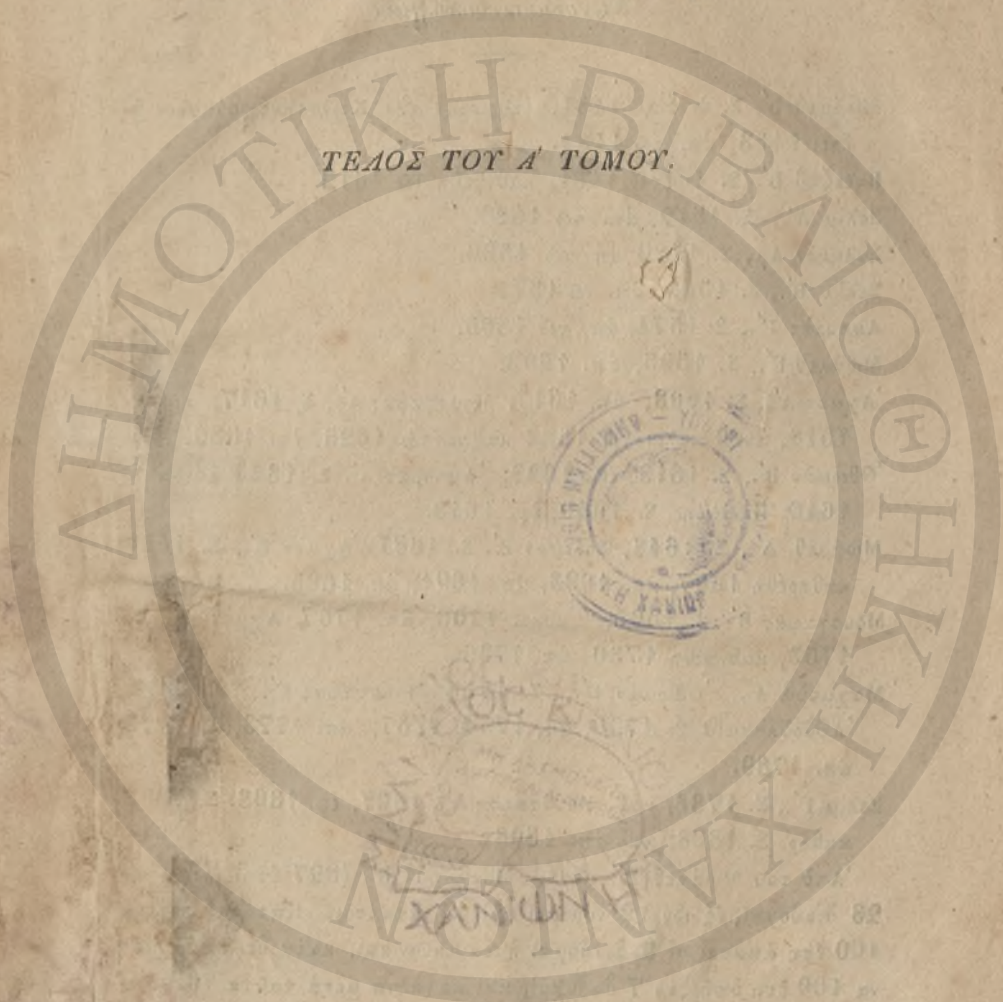
Αργυρά. Σ. 6—Κ. α. μικρὰ Médailles σύγλα. 90 φρ.

322. Κεφαλὴ γυναικὸς φορούσης ἓν εἶδος τιάραις, στολισμένης μὲ ἄνθη, δεξιά, ὄπ. ΝΩΣΙΑΥΤ. (Πίν. xxxv Ν° 110 τοῦ Μιονέτου).

Ἄνηρ γυμνός ὄρθιος, κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν του, κεφαλὴν αἰγός,
καὶ εἰς τὴν ἀριστεράν τόξον. ΑΡ 6. Σ. 5—Κ. π. 90 φρ.

323. ΜΟΙΚΙΑΤΤ. (Πίν. XXXV N^ο 151 τοῦ αὐτοῦ) ὁ αὐτὸς τύπος εἰς
τὸ ἐπίπεδον, τόξον. ΑΡ 7. Σ. 5—Κ. α. ω. 90 φρ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α' ΤΟΜΟΥ.

ΔΙΑΔΟΧΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΣΟΥΛΤΑΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Από της εν έτει 1453 συνθήκης της
Κωνσταντινουπόλεως.

- Μωάμεθ Β', Σ. εν έτει 1451, εκυρίευσε τήν Κωνσταντινούπολιν εν
έτει 1453, άπ. τῷ 1481.
- Βαϊζήδ Β', Σ. εν έτει 1481, καθηρέθη τῷ 1512.
- Σελίμ Α', Σ. 1512, άπ. τῷ 1520.
- Σολιμάν Α., Σ. 1520 άπ. τῷ 1566.
- Σελίμ Β', Σ. 1566, άπ. τῷ 1574.
- Αμουράτ Γ', Σ. 1574, άπ. τῷ 1595.
- Μωάμεθ Γ', Σ. 1595, άπ. 1603.
- Άχμέτ Α', Σ. 1603, άπ. 1617. Μουσταφᾶς Α', Σ. 1617, καθηρ.
1618, ένεθ. πάλιν τῷ 1622 καθηρ. τῷ 1623, έφ. 1639.
- Όθωμάν Β', Σ. 1618, έφ. 1622. Άμουράτ Δ'. Σ. 1623 άπέθα
1640. Ιβραήμης Σ. 1640, έφ. 1648.
- Μωάμεθ Δ', Σ. 1648, Σολιμάν Β'. Σ. 1687, Άχμέτ Β', Σ. 1691
καθηρέθη 1687, άπ. 1693, άπ. 1691, άπ. 1695.
- Μουσταφᾶς Β'. Σ. 1695, καθηρ. 1703, άπ. 1707. Άχμέτ Δ', Σ.
1703, καθηρέθη 1730, άπ. 1736.
- Μαχμούδ Α', Όθωμάν Γ', Σ. 1754 Μουσταφᾶς Γ', Σ. 1757.
Άβδούλ-αμίδ Σ. 1730, άπ. 1754, 1757, άπ. 1773, Σ. 1773
άπ. 1789.
- Σελίμ Γ', Σ. 1786, καθ. Μουσταφᾶς Δ', 1807, έφ. 1808. Σ. 1807
καθηρ. Σ. 1808, και άπ. 1808.
- Άπό τοῦ Μωάμεθ Β. μέχρι Μουχμούδ Β. (327 έτη) ύπῆρξαν
23 διαδοχαί, έξ ὧν 12 νόμιμοι και 11 άτακτοι. Κατά τὰ πρῶτα
100 έτη άπασαι αί 5 διαδοχαί ἦταν κανονικαί, κατά δέ τὰ έπόμε-
να 100 έτη ύπῆρξαν 7 διαδοχαί, και κατά τὰ μετα ταῦτα 100 έτη
11 διαδοχαί, 5 κανονικαί και 6 βίαιαι.
- Σ. Σουλτάνος, άπ.—άπέθανεν, έφ.—έφρονεύθη, ένεθρ.—ένεθρονί-
σθη. καθηρ.—καθηρέθη.

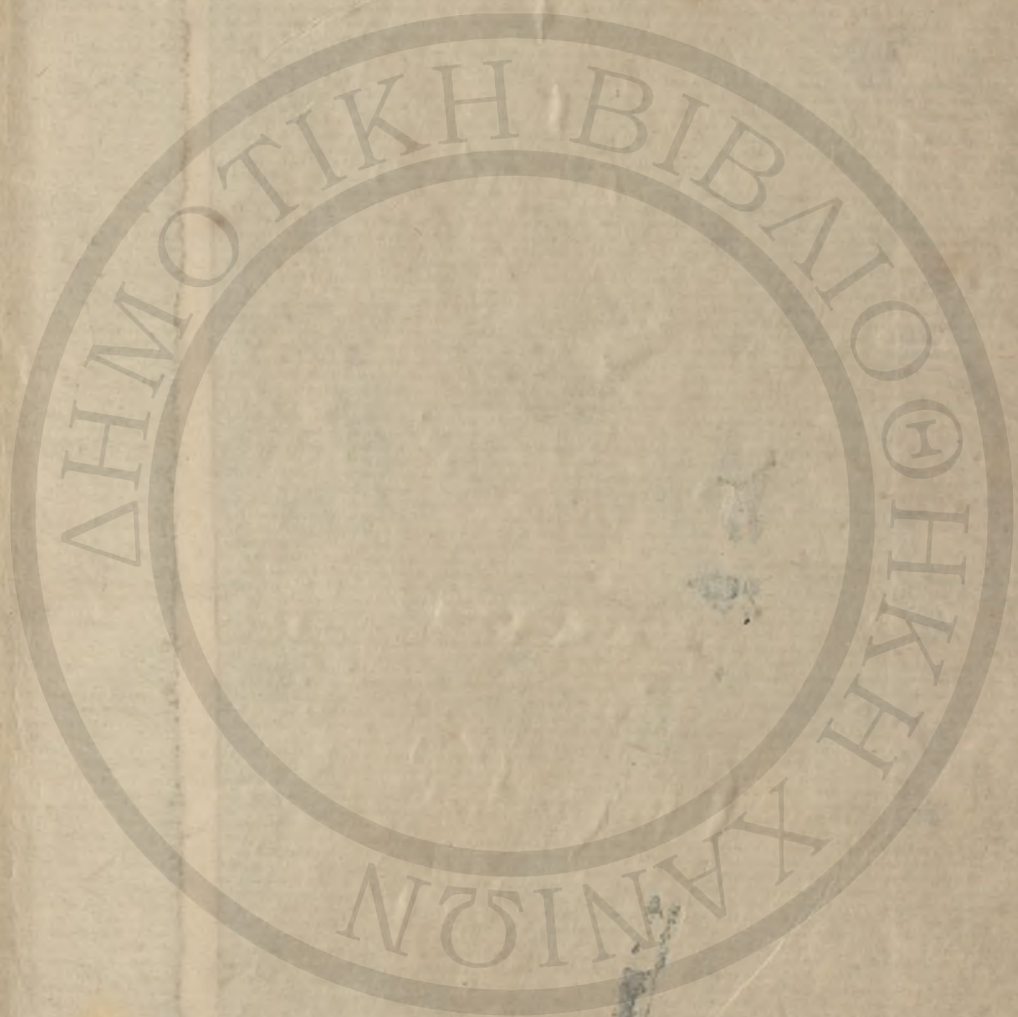

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Ἐνεκα τῆς μηκέτι συγκεντρώσεως ὅλων τῶν ἀγγελιῶν, ἀναβάλλομεν τὴν τύπωσιν καὶ καταχώρησιν τῶν ὀνομάτων τῶν κ. κ. συνδρομητῶν εἰς τὸν Β' Τόμον, καὶ ἔστω πρὸς γνῶσιν ἀπάντων.

Ἐκκόλως διακρίνονται τὰ συμβάντα παροράματα, καὶ διὰ παραλείπεται ἡ σημείωσις αὐτῶν.

Ἐπιτίθεται ὅμως ὁ γεωγραφικὸς χάρτης τῆς Νήσου, ὑπὸ τὸν τύπον, καθ' ὃν ἐθρέψαμεν καὶ διειτηρήσαμεν τὴν τελευταίαν Κρητικὴν ἐπανάστασιν, πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν κκ. ἀναγνωστῶν.

© I H K